

КАРНАУХ А. Л.

ВАВІЛОНО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН

Дніпропетровськ
«АКАДЕМІЯ ІСТОРІЇ»
2010

Карнаух А. Л.

К 245 Вавілоно-український лексикон. – Дніпропетровськ : Академія історії, 2010. – 194 с.

ISBN 978-966-2286-00-7

Ця книга стверджує, що "індо-європейські мови" (зокрема, українська мова) є також "вавілоно-європейськими мовами" — вводиться цей новий термін. Книга наводить сотні слів з вавілоно-ассірійської (аккадської) мови, які звучать подібно до української "хатньої лексики" :

— "мова", "хист", "зерно", "жито", "теля", "руця", "тулуб", "стіна", "стеля", "камінь", "час", "утро", "ніч", "меч", "мужик", "цар", "мати", "онук", "горілка"...

Книга ґрунтується виключно на "класичних наукових джерелах"; але написана в популярній формі, аби бути зрозумілою широким масам. Книга адресована науковцям та широкій громадськості України та світу.

ББК 81.411.1-0

РЕЗЮМЕ, ЕПІГРАФ, ПЕРЕДМОВА

РЕЗЮМЕ.

Ця книга є публікацією досліджень автора в сфері спорідненості української мови з однією з найдавніших мов світу : вавілоно-ассірійською (аккадською).

Ці дослідження кажуть, що основа сучасної української мови : лексика (в тому числі найконсервативніша частина мови : "лексика всередині маленької хати; лексика побуту простого народу") — існувала ще в IV тис. до н. е. — про це свідчать україно-аккадські паралелі.

Якщо Біблія каже, що : первинною мовою була вавілонська, а усі інші мови світу виникли в часи "будівництва Вавілонської вежі" — то мій "Вавілоно-український лексикон" погоджується : "українська лексика" існувала в Вавілоні; вавілоняни користувалися словами, які звучать подібно до українських слів : — "зерно", "жито", "теля", "руця", "тулуб", "хист", "стіна", "стеля", "камінь", "час", "утро", "ніч", "меч", "мужик", "цар", "горілка"; та сотні інших слів які я наводжу в книзі.

Ця книга є науковим твором — вона побудована виключно на класичних джерелах з аккадської мови; знаходиться в руслі загально-визнаних теорій; зважає на факт перебування індо-європейців в Передній Азії та Двуріччі. Книга є науково-популярним твором — написана без переобтяження термінологією, адресується широкому загалу в Україні та світі.

ТРИ ЕПІГРАФИ.

ПЕРШИЙ ЕПІГРАФ.

— "Скифское племя всегда считалось самым древним, хотя между скифами и египтянами долго был спор о древности происхождения" (*Помпей Трог (Pompeii Trogi)*, "Historiae Philippicae", II (твір закінчено біля 9 року; дійшов у викладенні *Юстіна (Iustini)*, III ст.); *ВДИ, 1949, № 1, с. 794).

ДРУГИЙ ЕПІГРАФ.

Нострадамус :

— "Закон Мора постепенно угаснет,
Затем [придѣт] другой, намного более соблазнительный,
Борисфен первым придѣт установитъ
[Своими] талантами-дарами и языком более привлекательный закон" (*Нострадамус*, III, 95; *Нострадамус).

"Борісфен" — це антична назва Дніпра (головна річка України).

*

ТРЕТІЙ ЕПІГРАФ — РОЛЬ БАВІЛОНІЇ В СВІТІ.

Цитата з роману "Вавилон" (написаний біля 1942 року в Словаччині) :
— (З виступу царя Вавилонії "Набоніда" на Державній нараді) : "Вавілонсько-
му царству... визначено жити культурою весь світ і сприяти розвитку дов-
голишніх народів. Боги зробили його джерелом мудрості і поступу.

Між священними ріками Євфратом і Тигром народилися видатні люди, які
не тільки стали творцями великої історії рідної землі, але й силою свого мо-
гутнього духу змінювали світ і випереджали час.

Погляньмо хоча б на фінікійців — вони не створили навіть своєї власної
мови. Їхній найвідоміший правитель Гірам Тірський уславився тільки прист-
расцю до розкоші.

Ассірійці досягли успіху тільки як знамениті наслідувачі халдейського мис-
тецтва. Доказ цього — копії книг з вавілонської бібліотеки, перевезені до
бібліотеки ніневійської.

Перси й досі роблять те, що в нас іще три тисячі двісті років тому робив
Саргон Аккадський.

Єгиптяни хочуть хитрощами привласнити собі першість і на підставі фаль-
шивих свідчень твердять, буцімто вони дали людству світло знань.

Римляни крадуть статті зі знаменитого кодексу Хаммурапі й видають їх за
власні.

Греки повністю переймають наш спосіб життя й завдяки цьому вважаються
першими вчителями нового світу...

Нині ми вже відкрито можемо довести світові, що саме наш дух і наші ви-
датні предки підняли людство з праху... Так, уже впродовж чотирьох тися-
чоліть ми володіємо письмом, тим часом як Єгипет — тільки три тисячі п'ят-
сот років. І так само не Єгипет, а ми заклали основи математики й астрономії.
Ми перші відкрили множення, ділення, піднесення до ступеня, добування ко-
рени, дріб і так далі. Ми визначили тривалість сонячного року. Ми поділили
його на дванадцять місяців, місяць — на чотири тижні, тиждень — на сім
днів і запровадили високосний рік. Ми поділили добу на години, хвилини й се-
кунди. Ми знайшли земну вісь. Вавілонські вчені обчислили рух зірок по зоді-
аку і їхню найкоротшу відстань від Сонця під час сходу й заходу. Ми визначи-
ли астрономічні початки пір року. Ми перші спостерігали рух планет. Ми пер-
ші обчислили швидкість руху Місяця й Сонця. Це в наш час виникли при-
родничі науки й географія. І ми, а не Єгипет, перші навчилися лікувати люд-
ські недуги. Тим часом як Єгипет зводить лікування до заклинань та викори-
стовує мозок ящірок, вавілонські лікарі лікують на підставі всебічних спосте-
режень. Ми перші почали вивчати своє минуле, красне письменство, грамати-
ку. В нас виникла перша держава, ми перші почали укладати державні угоди.
Ми перші почали торгувати і в нас виникли перші банки, які тепер пошири-
лись по усьому світу. Ми і тільки ми, і знову ми, у всьому перші ми...

Так, у всьому, що було, є та буде на світі, заслуга халдеїв — най-
могутнішого, найблагороднішого і найталановитішого серед інших народів.

Халдеї тому наймогутніші, найблагородніші й найталановитіші, що вони — обранці богів. Боги влили в нас свою силу, мудрість і невмирущість. Як не можуть загинути боги, так не може загинути і наш народ" (*Фігулі, с. 244-246).

ПЕРЕДМОВА.

Тема книги : спорідненість вавілоно-ассірійської та української мов — тема не нова, але результати нові.

*

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.

Дослідження проводилися на базі виключно класичної літератури з вавілоно-ассірійської (аккадської) мови; книга написана в науковій формі, проте орієнтована на широке коло читачів : мова книги проста (мінімум спеціальної термінології), наприкінці книги подаються зведені таблиці (з перекладом на англійську, німецьку, російську мови) де наведені основні результати.

*

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ЩОДО ІНДО-ЄВРОПЕЙЦІВ ТА ЇХ МОВИ.

Книга написана в руслі загально-визнаних теорій, які домінують в сучасній історіографії та мовознавстві :

- про територію Скіфії-України як землю де у IV-III тис. до н. е. склалася первинна культура індо-європейців (теорія американської школи Гімбутас);
- про присутність й значний вплив індо-європейців в Двуріччі : нарід субару (його вплив на державу Мітанні, царство хеттів, Ассірію) у, щонайменше, III-II тис. до н. е. ; та кіммеро-скіфи у середині I тис. до н. е. ;
- про спорідненість мов світу (теорія Мельничука; теорія Ілліч-Світича);
- про активні лексичні зв'язки індо-європейців та народів Передньої Азії (зокрема, Двуріччя) — ці зв'язки є загально-визнаним науковим фактом (теорія академіків Гамкрелідзе та Іванова).

Отже, моя книга поглиблює вказані теорії — шукає конкретні зв'язки Двуріччя зі Скіфією-Україною (ширше — слов'янами; ще ширше — сучасними європейцями, індо-європейцями).

*

СПОКОНВІЧНА ПРИСУТНІСТЬ ІНДО-ЄВРОПЕЙЦІВ В ДВУРІЧЧІ.

До яких часів я відношу зв'язки ассіро-вавілонян та індо-європейців ?

Взагалі я відношу ці зв'язки до часів Шумеру та Аккаду (тобто IV-III тис. до н. е.) ; та до пра-шумерських часів; до часів культури Трипілля (в центральній Україні IV-II тис. до н. е.).

Ці зв'язки проявляються в тому, що навіть "столицю Ассірії 'Ашшур'" було побудоване на місці "поселення народу субару" (інтернет-енциклопедія "Вікіпедія"-Росія, стаття "Ашшур"). Тобто, вплив "народу субару" на Ассірію існував з моменту появи "держави ассірійців" в Двуріччі. А "субару" загально-визнані як індо-європейський нарід з ведійським пантеоном (боги Індра, Варуна, Мітра та інші); субару це найкращі в Передній Азії "воїни на колісницях", засновники держави Мітанні (яка несла індо-європейський вплив та кож на хеттів) :

— "Коренным населением [страны Митанни] являлись субарейцы (известны

с начала 3-го тыс.) и хурриты (известны с середины 3-го тыс. до н. э.)" (*СИЭ, "Митанни").

Ключовою є ассірійська форма "mât Šubarri"="країна (народу) субару" — яка, вважаю, є аналогом назви "савро-мати" (та пізнішої форми "сар-мати"). Геродот свідчить про "савроматів", які мешкали між Доном та Волгою; тобто на території яка найкраще сполучена з "територією Митанні". Поясню, що в вавілоно-ассірійській мові "mât"="країна" могло стояти і до, і після назви країни ("HataMti"="Елам", "Mat Kaldu"="Халдея"). Тобто "mât Šubarri" могли писати і "Šubarri mât", тобто фактично "СавроМат". Цитата :

— "Субар (*шумер.* Su-bir/Subar/Šubur) или Субарту (*аккад.* Šubartum/ Subartum/ ina Šu-ba-ri, *ассир.* mât Šubarri) — страна, упоминаемая в аккадских и ассирийских текстах. Находилась на реке Тигр, к северу от Вавилонии. Название страны также имеет форму Субари в документах из Амарнского архива или Šbr (гласные опущены) в угаритских надписях.

В шумерском мифологическом эпосе «Энмеркар и повелитель Аратты» приводится перечень стран, где «смешаны языки» — в их число входят Субарту, Хамази, Шумер, Ури-ки (Аккад) и Марту (страна амореев). В нововавилонский период (правление Набопаласара, Навуходоносора II и Набонида) термин Субарту использовался как общее название для Ассирии. Термин всё ещё использовался при Камбисе II, который упоминает в своей надписи субарских пленников. По мнению большинства историков, Субарту — это раннее название собственно Ассирии на Тигре" (Интернет-энциклопедія "Вікіпедія"-Росія, стаття "Субарту").

Додам, що класичне озброєння воїнів держави Митанні — включало традиційні для сарматів "панцирі з мідної луски" (ці панцирі у субару перейняли єгиптяни) :

— "Основной ударной силой митаннийской армии были мариянну — военная аристократия, сражавшаяся на колесницах. Здесь показан экипаж колесницы... Оба воина облачены в тяжелые чешуйчатые панцири" (*НС-108, с. 10).

*
МИДЯНИ.

Після занепаду Митанні — в Двуріччя з Кіммерії-України почали переселятися "мідяни" (назва схожа з "Мітанні") :

— "Мидяне были крупнейшим из индоевропейских племен, которые переселились в горные районы Армении и Персии из степей северного Причерноморья, вероятно, между 1000 и 900 до н. э." (*СД-Кольер, "Мидия").

Геродот писав, що "скіфи" були вчителями у дітей "найвідомішого царя Мідії" КіаКсара (Геродот, I).

Після занепаду мідян — знову були великі вторгнення з Кіммерії-України :

— VII ст. до н. е. — загинула Ассірія (та її мова як державна) під ударами Вавілонії та кіммеро-скіфської навали з Кіммерії;

— VI ст. до н. е. — під ударами Персії загинула Вавілонія (та її мова як державна). Але Вавілонії знову (як й у війні проти Ассірії) допомагали аккад. "ум-ман манда" = "північні воїни" (так називали кіммеро-скіфів).

ІНДОЄВРОПЕЙЦІ МЕСОПОТАМІЇ — "СУБАРУ".

Спорідненість аккадської (та шумерської, еламської) мов з українською мовою (та індоєвропейськими мовами взагалі) — можна пояснювати, виходячи зі знань сучасної науки — про присутність індоєвропейців в Месопотамії та біля неї :

— субару; хетти; мідяни (вважаються прийшлими в Месопотамію з Північного Причорномор'я-України та Північного Кавказу в IX ст. до н. е.); перси; столітні війни кіммерійців в Месопотамії (VIII-VII ст. до н. е.).

Але оскільки я виявив аккадсько-українські зв'язки "в найдавнішому шарі мови (який я називаю «домашня, хатня лексика»)" — то треба звертати увагу насамперед на найдавніший серед вказаних народів — нарід "субару", який відомий в Месопотамії з початку III тис. до н. е.

З історії субару можна пригадати :

— *ассірійське* "Subarri mât"="субару країна" — можна гіпотетично пов'язати з назвою "савро-мати";

— сучасна наука вважає, що навіть столиця Ассирії "місто Ашшур" — була побудована на території "міста субару" (див. зокрема, "Вікіпедія-Росія", стаття "Ашшур"). Навуходоносор (VII ст. до н. е.) продовжує називати Ассірію назвою "Субарту"="країна народу субару";

— саме нарід субару очолював "анти-єгипетську коаліцію" в найбільшій битві древності (1457 р. до н. е.) "біля града та гори Мегіддо" (ця подія в Біблії перероблена в легенду про "Ар-Магеддон"="гора Мегіддо");

— знаменитий Вірост-Беросс в "Халдейській історії" пише, що "мари" (а "мари; маріану" це самоназва "аристократів та військових саме субару") захопили Вавилон після "першої після-потопної династії". Традиційно цих "марів Беросса" називають "мідянами". Але оскільки відомо, що "мідяни" з'явилися в Месопотамії лише в IX ст. до н. е., то я вважаю, що "мідяни Беросса" це "нарід країни «Мітанні», як в Месопотамії називали «країну субару»".

*

БЕРОСС, "ХАЛДЕЙСЬКА ІСТОРІЯ".

Знаменитий Беросс-Вірост в "Халдейській історії" писав, що "мари" (тобто індоєвропейський "нарід країни Мітанні", субарійці-"субару") були другою династією Вавилону, після "легендарної післяпотопної династії" — саме тому, вважаю, "мова марів" повинна була залишитися в "найдавнішому шарі вавилонської мови".

Наведу цитату з Беросса (в переказі Полігістора та Євсевія) :

— "К этому добавляет ещё Полигистор такое :

— После потопа владычествовал над землею халдеев в течение четырех неров Эвексий... От Ксисутра и от потопа до того, как мидийцы взяли Вавилон, Полигистор насчитывает 86 царей и по имени упоминает он каждого, следуя книге Бероса, и время правления всех их вместе называет в 3 мириады 3 тысячи 91 год.

А после них, после их могущественной династии, мары [мидийцы], направив войско против Вавилону, взяли его и поставили там своего наместника.

После этого называет он наместников маров, всего 8, и число лет их правления — 224. И еще 11 царей и 28 лет. Затем еще 49 халдейских царей и 458 лет. После этого 9 арабских царей и 245 лет. Потом он сообщает также о господстве Семирамиды над ассирийцами. Потом снова называет по отдельности имена 45 царей и определяет время их правления как 526 лет. После них, говорит он, был царем халдеев Фул (Тиглат-паласар III), который также упоминается в истории евреев и назван Фулом (2 Царей 15.19)" (*Евсевий Chronicon* (Хроніка), р. 12, line 17 — р. 13, line 9 Karst, з армянського перекладу Євсевія в книзі : *История В-2002) — цей, та інші тексти Беросса розміщені в Інтернеті Ю. П. Мимінім (<http://ancientrome.ru/antlitrr/berossos/fragments-f.htm>).

Згаданий тут Тиглатпаласар III був царем в 745-727 р. до н. е. Якщо виходити з названих вище дат, то часи правління "марів" в Вавілоні : 2226-2002 до н. е. (2226=745+224+28+458+245+526). А названі "арабські царі" (тобто арамеї?) правили в період 1516-1271 до н. е. Тобто аккадська мова формувалася :

1) В більш древній період (орієнтовно в 2226-2002 до н. е.) — під впливом індоєвропейської мови "мару з країни Мітанні".

2) В менш древній період (орієнтовно в 1516-1271 до н. е.) — під впливом "арабської" (арамейської ?) мови тодішніх царів. І тому-то :

— "давній шар аккадської мови" має лексичні зв'язки з індоєвропейськими мовами (зокрема, з мовами народів, які можна вважати пов'язаними з "савроматами" та "субару", зокрема з українською мовою);

— а "менш давній шар вавілоно-ассірійської мови" має лексичні зв'язки з мовами : арамейською, та іншими з Аравії.

ГІПОТЕЗА ПРО "БАВІЛОНО-ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ МОВИ".

Сучасна наука вказує на факт присутності "індоєвропейців субару" в Месопотамії (та, зокрема, в Вавілонії). Моя ж книга дозволяє зробити висновок, що за "древнім шаром лексики (домашня лексика)" сучасні слов'янські мови є достатньо близькими до вавілоно-ассірійської мови.

Оскільки наведені лексичні зв'язки є досить суттєвими, то висуваю гіпотезу про існування "вавілоно-європейських" або "вавілоно-індоєвропейських" мов, розуміючи під ними насамперед мови слов'янські. Близькість лексики — дозволяє казати, що цивілізація Вавілонії перебувала під значно більшим впливом індоєвропейців, аніж вважалося досі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

В ході дослідження виявлено, що у вавілоно-ассірійської та української мов існують численні співпадання в лексиці; а точніше, у цих мов спільним є сам фундамент, яким я вважаю "побутову-хатню лексику" :

— назви частин тіла та обличчя людини;

— назви родичів, суспільних ролей (цар, мужик та ін.) ;

— назви вогню (сім назв !), води, каменю, заліза, усіх свійських (та провідних диких) тварин; зброї та товарів;

— назви в сфері часу та місця (в тому числі назви поселень, будинку та ін.);
— числівники; службові частини мови, та інше.

Ці теми є, взагалі, типовими для будь-якого словника-розмовника. Тобто, взагалі-то, я склав такий словничок "вавілоно-української мови", якого вистачить для спілкування на основні теми.

Тобто "будівничі біблійної Вавілонської вежі" користувалися словами, які звучали подібно до українських : "зерно", "жито", "теля", "руця", "тулуб", "хист", "стіна", "стеля", "камінь", "час", "утро", "ніч", "меч", "мужик", "цар", "горілка" — та використовували сотні інших слів, які в Книзі розбиті на півтора десятка тем — як в звичайних розмовниках (наприклад як в англо-українському словнику-розмовнику). Тобто кожен бажаючий українець може досить швидко оволодіти основами вавілонської мови; і нарешті в оригіналі прочитати "Легенду про Гільгамеша" — в якості подарунку собі до двохтисячного року.

*

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ.

Отже, "аккадсько-українська лексика" існувала з часів перших цивілізацій.

Спорідненість української та вавілонської мов — ніби-то підтверджує біблійну легенду (яку Біблія взяла з легенд Шумеру), що Вавілонія-Двуріччя — це батьківщина "першої мови, з якої постали усі мови світу".

Якщо треба оцінити характер зв'язків української та аккадської мов (наприклад порівняти зі зв'язками української мови та германських мов), то нагадаю, що слов'яни живуть поруч з германцями, щонайменше, кілька тисяч років, проте в цих мовах — різні слова означають, наприклад, руку (укр. "рука, руця", *англ.* "hand"), а ось в аккадській мові ми маємо чистий аналог тій же укр. "руці".

Додам, що "рука" це не предмет товарного обміну й саме тому подібні слова живуть дуже довго без змін (це "побутова, хатня лексика"); отже, перед нами феномен древнього зв'язку аккадської та української мов.

Зв'язки української мови з вавілоно-ассірійською (в "побутовій лексиці"!) є сильнішими, аніж з мовами германо-романськими, тюркськими, єврейською мовою.

Хоча поза "побутовою лексикою" слов'янські мови (зокрема, українська) дуже сильно пов'язані з германо-романськими — але це зв'язки які виникли між сформованими мовами; а вавілоно-українські зв'язки це зв'язки які виникли під час народження мов.

*

Яка мова була первинна — вавілонська чи пра-українська? Я не даю відповіді на це запитання в "Вавілоно-українському лексиконі" — тут я тільки кажу про наявність зв'язків. Про напрям зв'язків, про напрям запозичень я кажу в інших працях, які досліджують історію та міфологію. Тут же я кажу :
— й вавілонська, й пра-українська мови є рівноправними гілками від спільного кореня;

— основа сучасної української мови — лексика (причому "побутова лексика" яка є найбільш незмінною частиною кожної мови) існувала ще в IV тис. до н. е. (зокрема, як частина "Вавілонської мови"); та, певно, за межами "Вавіло-

нської мови" — в мовах індо-європейців Європи та Азії).

Наведений вавілоно-український лексикон дає змогу переглянути неправильні уявлення про "варварську Європу" взагалі — ні, Європа завжди була в центрі світових подій.

— "Скіфське плем'я завжди вважалося найбільш древнім; хоча між скіфами та єгиптянами — довго була суперечка щодо древності походження" (Помпей Трог).

Одна з 12 табличок, яка знайдена Джорджем Смітом в Ніневії. В цих табличках викладена "Поема про Гільгамеша" (зокрема, про "Всесвітній потоп"), II-I тис. до н. е. (*CD-Восток, История открытий цивилизаций Ближнего и Среднего Востока, с. 3904)

Англійське "gift" = "хист; дар", німецьке "Geist" = "ум", українське "хист" — ведуть нас до вавілонського "hissatu" = "талант" й вказують, що індо-європейці стояли на початку всесвітньої цивілізації.

ВАВІЛОНО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН

ПОЧАТКОВІ ЗАУВАЖЕННЯ.

Якщо Ви українець і якщо Ви вперше візьмете в руки книгу з вавілонськими написами, то Вас, безумовно, найперше вразять такі риси (за якими вавілонська мова дуже нагадує українську-слов'янську й ніяку іншу) :

1) вавілонські дієслова закінчуються на "-tu" — це явний аналог українських закінчень дієслів : "-ати; -яти; -іти; *та інших на -ти*";

2) вавілонські дієслова закінчуються на "-ся" :

— *аккад.* "-šu, (ж. р. -ša) — суффиксальное местоимение 3 лица ед. ч. присоединяется к именам и глаголам (см. грамматику)" (*Аккад яз-2, с. 189);

3) вавілонська мова широко використовує сполучники : "ša", "u", "ulu" — які є аналогами для *українських* "що, і, але"; *російських* "что, и, или". Це наше рідне *укр.* "що, шо".

* Подібних рис нема в мовах, які здавалося, б повинні бути споріднені :

— до вавілонської (наприклад, нема в арабській, єврейській);

— до української (наприклад, нема в германських та романських мовах; нема в жодних індо-європейських мовах окрім слов'янських).

Отже, вже за цими дрібницями Ви відчуєте себе наче вдома — тож розмішуйтеся зручніше серед вавілонських слів. Тут ви зустрінете сотні українських слів — починаючи від слів "мужик", "цар", "горілка", "хист".

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО "МОВА" — В ШУМЕРІ ТА ВАВІЛОНІЇ.

Російські академіки написали не один том книг — аби довести, що "українська мова" виникла лише в середньовіччі (і саму назву *укр.* "мова" — вони вимовляють "наче корова жує мерзлий буряк"); а я в одному абзаці доведу вам, що назва *укр.* "мова" існує П'ять тисяч років (від Шумеру йде до нас) :

1) *аккад.* "līšānu (*шум.* ете) — язык; līšān šū-me-ri — шумерский язык" (*Аккад яз-1, с. 12).

Вважаю *шум.* "ете" = "мова" (*Аккад яз-1, с. 12) чистим аналогом для *укр.* "мова". Тобто в *укр.* "мова" :

— первинним коренем є *укр.* "мо-" (або *шум.* "ете");

— до цього кореня додано всесвітній суфікс : *укр.* "-ва" — який є скороченою формою від всесвітнього *укр.* "великий".

2) *аккад.* "muk, muḫu, nuḫ, nuḫu (< anuḫi ?) — я; *затем в переносном смысле 'мы'; является частицей, вводящей в прямую речь*" (*Аккад яз-2, с. 119).

Отже, в усіх документах-наказах — існувала ця форма *аккад.* "muk" — услід якої викладалася "пряма мова". Отже, значення цього *аккад.* "muk" було аналогічно, якби писали : "мова". Тобто написи типу : "Навуходоносора 'muk' =

'мова' така-то".

Вважаю, що *аккад.* "muk" :

— возходить до *шум.* "eme" = "мова";

— є аналогом для *укр.* "мова".

1. ТЕМА "ХИСТ"

ЧИСТО УКРАЇНСЬКІ СЛОВА : "ТЯМА", "ХИСТ"

Цитата :

— (Щодо перекладу з *аккадської* мови "Накширустемського напису В") — Мовляв, через слово "мышление" мы передаём древне-персидское слово, тождественное с уже упомянутым термином manah. В данном случае последний переводится не 'сердцем', а термином *ṭēmu*, означающим 'рассудок'. Восстановленный же термин *uši*, который я перевожу 'разум' (букв. 'оба уха'), сопоставляется в вавилонском тексте со словом *ḫissatu* 'разум'. Надлежит отметить, что во вводной части надписи термин *xratuš* 'мудрость' был переведён вавилонским писцом только что названными терминами *ṭēmu* и *ḫissatu*" (*Струве-1948, с. 18).

*

Отже, з наведеної цитати маємо :

— *аккад.* "*ṭēmu*" ("рассудок") = *ар.* "*manah*" ("мышление") (*Струве-1948, с. 18);

— *аккад.* "*ḫissatu*" ("разум") = *ар.* "*uši*" ("разум" (буквально "оба уха")) (*Струве-1948, с. 18);

— *аккад.* "*ṭēmu*; *ḫissatu*" = *ар.* "*xratuš*" ("мудрость") (*Струве-1948, с. 18).

*

— *аккад.* "*ḫissitu* — память, воспоминание" (*Аккад яз-2, с. 85);

— *аккад.* "*ḫašīsu* — ум, разум, мысль, мудрость" (*Аккад яз-2, с. 85).

*

"РОЗУМ", "РАДА".

— *аккад.* "*rêšu* — голова, главный; начало" (*Аккад яз-1, с. 18).

Вважаю "*rêšu*" = "голова" однокорінним з :

1) Значення "горній, вищий" :

— *аккад.* "*ḫrš ḫuršu*, *мн. ч. ḫuršānu* — горы, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87);

— *укр.* "гора"; *укр.* "верх" (як первинно-однокорінний з *укр.* "гора").

2) Значення "розум" :

— *ар.* "*xratuš*" = "розум, мудрость" (*Струве-1948, с. 18);

— *старо-індійське* "раджа" (як аналог для *укр.* "рядець" = "член ради-уряду; людина з ратуші");

— *укр.* "розум";

— *укр.* "рада" (та похідні : "радник", "ратуша", "уряд").

*

"МАНА".

Вважаю *ар.* "*manah*" аналогом для *старо-укр.* "мнити" = "думати", *укр.* "мана" = "примара (в тому числі й думка-примара)".

*
"ХИСТ" (АНГЛ. "GIFT"; НІМ. "GEIST"); "ЗНАТИ".

Вважаю "ḥissitu" = "пам'ять" та "ḥissatu, ḥasisu" = "розум":

1) Аналогом для :

— укр. "хист" = "талан";

— англ. "gift" = "талан" — чистий аналог для укр. "хист";

— нім. "Geist" = "ум".

В українській мові слово укр. "хист" є загально-відомим, але прямих однокорінних слів не має й вживається тільки в виразі : "В нього є (або нема) хист до якоїсь справи". В російській мові нема коренів близьких до : укр. "хист", англ. "gift".

2) Однокорінним з :

— аккад. "ḥasisu — ум, разум, мысль, мудрость" (*Аккад яз-2, с. 85).

— давньо-перським "ušī" = "разум" (букв. "оба уха") вже за визначенням є тожним до "ḥissatu", я ж додатково вважаю "ušī"- "ḥissatu" однокорінними з :

— аккад. "ʾzn uznu, сопр. сост. uzun, мн. ч. uznê, дв. ч. uznâ, uzunâ — ухо; ушко, ручка (сосуда); ум, разум, благоразумие, чувство, смысл; ina uzni bašû- помнить, вспоминать; uznat û ne-me-qa-am li-te-ir-šû — ум и разум пусть отнимет у него (3X, XXVII об. , 92)" (*Аккад яз-2, с. 22);

— укр. "узвати" ("знати"); та рос. "уши", укр. "вуха".

*
Вважаю аккад. "uznu" = "рос. ум; смысл" (та ар. "ušī" = "разум") аналогом для :

— укр. "(я) знаю; (я) узнаю; від знати, знання";

— англ. "know" = "знати";

— нім. "wissen; kennen" = "знати".

3) Однокорінним з еламським "hu-šu" = "нагороджуючий" :

— елам. "at-ta. hu-šu" = нім. "ein vergeltender (belohnender) Vater [ist Gott]" (отплавивающий-вознаграждающий отец) (*WrtH, с. 96).

Звернення до бога "at-ta. hu-šu" = "отец вознаграждающий" вважаю аналогом ймення бога Аполлона — "ОйтОсіра" — у скіфів Геродота (IV).

4) Однокорінним з авестійським "aša" = "принцип справедливості" (якому протистоїть авестійське "drug" = "принцип зла").

Тобто вважаю, що й "aša", й "ḥasisu" — походять від всесвітнього аккад. "kāšu" = "різати" (аккад. "nakāšu" = "відрізати" (*Аккад яз-2, с. 134)); укр. "коса; косити"; елам. "kašā" = "отрубить, делить" (*Юс 63-3, с. 242) — тобто :

— "розум" розуміється як "вміння розділяти, вирізняти окремі предмети" (як кажуть "розкласти все по полицках");

— "добро" розуміється як "здатність відрізнити добро від зла"; а "drug" = "зло" розуміється як "змішання; дружба окремих елементів". Адже саме "відділити добро від зла" — вимагає Ахура-Мазда від людей; це "головна задача людини в зороастризмі".

*
"ТЯМА".

— аккад. "tēmu" ("рассудок") = ар. "manah" ("мышление") (*Струве-1948, с. 18);

— *аккад.* "têmu, *сопр. сост.* têt, têt, *мн. ч.* têtêti — ум, разум, понятие, смысл; воля, сила воли; (по)веле́ние, приказ, решение, постановление; сообще́ние, весть, сведения, данные (разведчиков, лазутчиков *majjâli*); совет, отве́т; заклю́чение, послание; понимание, благо́разумие, мудрость; мнение; têtmu târu — посылать отве́т, доносить, доклады́вать" (*Аккад яз-2, с. 88).

Вважаю *аккад.* "têtmu" чистим аналогом для *укр.* "тяма".

Слово *укр.* "тяма" має родичів в українській мові :

- чисто однокорінне : дієслово "тямити";
- більш віддалені : "думати", "дума", "думка".

*

ЧИСТО УКРАЇНСЬКІ СЛОВА.

Слова "тяма" та "хист" є характерними для української мови — в російській мові цих слів нема, що ж до однокорінних слів, то :

- подібних до "хист" нема;
- з "тяма" можна порівняти *рос.* "дума", проте значення хоч й споріднене, але значно відрізняється : "тяма" це "свідомість", "розум" (*рос.* "сознание"), а *рос.* "дума" це "роздуми" (*рос.* "размышление").

Отже, при порівнянні з "російською мовою" слова "тяма" та "хист" є "характерно українськими".

*

"ДУМКА" ?

Цитата :

— (Примітки щодо "Накширустемського напису В", в якій здійснено прижиттєвий опис діянь Дарія I) — "Он утверждал здесь, как мы выше видели, что Аурамазда создал 'благополучие' (*šiyātiš*) [прим. 1] для человека и ниспослал 'мудрость' (*xraðum*) и 'силу' (*aruvastam*) на него, Дария" (*Струве-1948, с. 22).

— (Прим. 1) — "Вавилонский текст даёт эквивалент для древне-персидского *šiyātiš* — слово *dumku*, означающее, как известно, 'благо'. Из надписи Ксеркса, запрещающей культ дэвов, мы узнаём, что 'благополучие' даруется Ахурамаздой своим последователям при жизни. Ср. В. И. Абаев, Антидэвовская надпись Ксеркса, строка 47-48 ('Иранские языки', т. 1, 1945, стр. 135-136)" (*Струве-1948, с. 22).

*

З цієї цитати отримую :

— *аккад.* "dumku" = *ар.* "šiyātiš" = *рос.* "благо, благополучие" (*Струве-1948, с. 22).

Вважаю *аккад.* "dumku" = "благо" первинно-однокорінним з :

— *аккад.* "têtmu" ("рассудок") = *ар.* "manah" ("мышление") (*Струве-1948, с. 18).

Цю однокорінність (*аккад.* "dumku" = "благо" з *аккад.* "têtmu" = "розум; тяма") — підтримує однокорінність *укр.* "думка" з *укр.* "тяма".

ЧИСТО УКР. "КЕБЕТА".

— *аккад.* "kibîtu — приказ" (*Аккад яз-1, с. 12).

Вважаю "kibîtu" :

1) Аналогом для *укр.* "кебета; кебе".

2) Однокорінним з (докладніше див. на слово "губи") :

— укр. "губи";

— *аккад.* "qbĵ qabû, qibû — говорить, сказати, висказ(ив)ати, произносить, молвить, высказаться; звать, кричать; назвать, именовать; разъяснять; повеле(ва)ть, приказ(ив)ать, произнести решение; обещать; указать, доказать; I₂ — сказать, говорить, разъяснить; приказать, повелевать" (*Аккад яз-2, с. 170).

*

Слово "кебета" в українській мові є загально-відомим, але не має однокорінних слів й вживається тільки в виразі : "(він) не має кебети" — так кажуть про "людину, яка не має розуму для складної справи" (*рос.* "недотёпа"), проте ним не ознають "розумово неповноцінного". Отже, можливо первинно цей вираз означав : "(він) не може наказувати-керувати; не може сказати промову".

Слово "kibîtu" я гіпотетично пов'язую з йменням Великої Богині хетів : "Хебат"; та Великої Богині у пруссо-литовських народів : Матір-"Gabie". Адже у індо-європейців (зокрема, у скіфів Геродота) війська виконували "наказ" саме Великої Богині, яка вважалася "духом війська".

"МУДРІСТЬ".

— *аккад.* "jd' mûdû, *мн. ч.* mûdûtu, *сопр. сост. мн. ч.* mûdût — знающий, ведающий, сведущий, обученный, знакомый; мудрый, знаток, знахарь; умный, понимающий. jd' mûdûtu — знание, мудрость" (*Аккад яз-2, с. 90).

Вважаю "mûdû" = "мудрий" чистим аналогом для укр. "мудрий".

*
УКР. "ВІДАТИ; (Я) ВІДАЮ"; СТАРО-УКР. "ЯТИ".

— *аккад.* "jd' edû, idû — знати, узна(ва)ть, изучить, познавать; познать (женщину); ведать; часто в письмах : nûda — мы знаем; увидеть, избирать; II₁ — сообщать, сделать известным; III₁ — заставить знать, известить, сообщить" (*Аккад яз-2, с. 90).

Вважаю "jd' edû" = "ведать" аналогом для *всесвітнього* укр. "відати" = "знати", *вед.* "веда" = "знання".

Вважаю "edû" = "пізнати (жінку)" однокорінним з *старо-укр.* "яти" = "взяти в руки; доторкнутися; познати; познати жінку". Тобто "відання" = "знання" є частиною *старо-укр.* "яття" = "взяття до рук".

"УЧІННЯ", "(Я) УЧУ", "(Я) УЗНАВ", "УШІ", "ПРО-УШИНА", "ВУЗОЛ".

— *аккад.* " 'zn uznu, *сопр. сост.* uzun, *мн. ч.* uznê, *дв. ч.* uznâ, uzunâ — ухо; ушко, ручка (сосуда); ум, разум, благоразумие, чувство, смысл; ina uzni bašû — помнить, вспоминать; uznam û ne-me-qa-am li-te-ir-šû — ум и разум пусть отнимет у него (ЗХ, XXVII об. , 92)" (*Аккад яз-2, с. 22).

*

Вважаю "uznu" = "розум" чистим аналогом для укр. "учіння", "(я) учу", "(я) узнаю", "(я) знаю", "знання" й далі до укр. "розум".

Вважаю "uznu" = "ухо" аналогом для укр. "ухо", "про-ушина".

Отже, виникає цікавий ланцюг слів — однокорінними виявляються дуже різні слова: "учіння" та "уші" (тобто певно "учіння" входили до розуму через "уші").

*

"СМЕКАЛКА; КМІТЛИВІСТЬ".

Вважаю *аккад.* "uznam û ne-me-qa-am li-te-ir-šû" чистим аналогом для кожного слова *укр.* фрази "знання й смекання лишися" (або "знання й смекання лишився б") — докладніше див. на слово "лишився". Тобто:

Вважаю *аккад.* "ne-me-qa-am" має:

- суфікс "-am" (який вказує на відмінювання, подібно як в слові "uznam");
- основу слова "ne-me-qa-".

Вважаю *аккад.* "ne-me-qa-" = "розум" аналогом для *рос.* "смекалка; від смекать"; *укр.* "кмітливий" (як однокорінний з *рос.* "смекасть").

Для довідки:

- *англ.* "meaning" = "значение; смысл";
- *англ.* "sense" = "смысл";
- *нім.* "Sinn" = "смысл".

*

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ "В РОЗУМІ БАЧУ".

Вважаю *аккад.* "ina uzni bašû-" = "помнить; вспоминать" дослівним аналогом для *укр.* "на розумі бачу". Тобто вважаю "bašû-" аналогом для *укр.* "(я) бачу; від бачити" (див. тему обличчя).

"УМ".

- *аккад.* "множина 'уммиà'" = *рос.* "учителѣя" (*История В, ч. 1, с. 457);
- *аккад.* "umtānu" = *елам.* "ÉRIN" = *нім.* "Heer" (господин) (*WrtH, с. 401);
- *аккад.* "ана ўм цāti" = "на вечные времена" (*История В, ч. 1, с. 432).

*

Вважаю "уммиà" = "вчителя" та "umtānu" = "господин, спеціаліст" однокорінними з *укр.* "ум" (та похідні: "умілець", "умний").

Усі слова фрази "ана ўм цāti" мають аналоги в *укр.* мові:

- *аккад.* "цāti" = "времена" є чистим аналогом для *укр.* "часі";
- *аккад.* "ана" — *укр.* "на";
- *аккад.* "ўм цāti" — *укр.* "умні часи" (тобто на "часи, які сягає 'ум'").

ДОВІДКА.

ПРАВДА.

— *аккад.* "kwn kinni, kûnu" — постійство, правда, истина, правдивість; прочность, крепость" (*Аккад яз-2, с. 96).

2. ТЕМА "ОБЛИЧЧЯ"

"ЗІНИЦЯ".

— *аккад.* "ʾjn înu, ênu — глаз; источник" (*Аккад яз-2, с. 24).

Вважаю "ʾjn, înu" аналогом для *укр.* "зіниця (ока)" та *укр.* "зеніт" (до речі, "Зеніт" — це й найбільш відомий тип українських космічних ракет).

*

Можливо утворення форми *укр.* "зіниці" з "înu" — на базі форми "ša îni" :

— *аккад.* "kappi ša îni — ресниці (буквально — крильця глаз)" (*Аккад яз-2, с. 99).

"ЗІР; ЗРИТИ".

— *аккад.* "š'j še'û — видеть, смотреть... narišta še'û — спасать жизнь (Саргон 193); I₂ — на что-то смотреть, за чем-то следить; разыскивать, подыскивать; I₃ — разыскивать (долго, постоянно); стремиться к чему-нибудь; выдумывать, измышлять; II₁ — взыскивать (с кого-либо)" (*Аккад яз-2, с. 189).

Вважаю *аккад.* "še'û" = "видеть" чистим аналогом для :

— *англ.* "see" = "бачити";

— *укр.* "зір; зрити".

*

"ШУКАЮ" ?

На підставі перекладів I₂, I₃, II₁ "še'û" = "разыскивать, взыскивать" — вважаю "še'û" = "разыскивать, взыскивать" аналогом для :

— *укр.* "(я) шукаю";

— *рос.* "(я) ищу".

"БАЧУ".

— *аккад.* "ʾzn uznu, *сопр. сост.* uzun, *мн. ч.* uznê, *дв. ч.* uznâ, uzunâ — ухо; ушко, ручка (сосуда); ум, разум, благоразумие, чувство, смысл; ina uznî bašû-помнить, вспоминать; uznat û ne-me-qa-am li-te-ir-šû — ум и разум пусть отнимет у него (ЗХ, XXVII об. , 92)" (*Аккад яз-2, с. 22).

*

Вважаю *аккад.* "ina uznî bašû-" = "помнить; вспоминать" дослівним аналогом для "в розумі бачу". Тобто вважаю "bašû-" аналогом для *укр.* "(я) бачу; від бачити".

ЛОБ.

"ЛОБ", "ЧОЛО", "ХОХОЛ".

— *аккад.* "labânu — падать ниц" (*Аккад яз-1, с. 40);

— *аккад.* "lbn labânu, larânu, lebenu (îi) — гладить, утюжить; лежать пластом, плашмя; падать ниц; растянуться на полу, на земле; арра labânu — падать ниц при молитве, просьбе, мольбе" (*Аккад яз-2, с. 35);

— *аккад.* "ʾnr arri (< *apri) — нос, лицо; арра labânu — падать ниц (перед божеством : îlu; перед царём : šarru), при просьбе, мольбе, молитве" (*Аккад

яз-2, с. 35);

*

— *аккад.* "labnu, *сопр. сост.* laban — падение, падение ниц" (*Аккад яз-2, с. 35);

— *аккад.* "lbn labânu (îi) — изготовлять кирпичи; III₁ — заставлять изготовлять кирпичи" (*Аккад яз-2, с. 35);

— *аккад.* "labbantu, *мн. ч.* labbanâte — штурмовая лестница; таран (для пробивания бреши во вражеской стене)" (*Аккад яз-2, с. 35).

*

Вважаю слова: "labânu" = "бити лбом-чолом", "labânu" = "изготовлять кирпичи", "labbantu" = "таран" — однокорінними ("lbn") та аналогом для *укр.* "лобан, лоб". Таким чином пояснюється вживання цього кореня в словах зі значенням:

1) "Бити лбом-чолом" поклони.

2) "Бити лбом-тараном" стіну фортеці.

3) "Виготовляти лоби-цеглини".

*

"ЧОЛО". "ЧОЛОМ !".

— *аккад.* "šlm šalmu, *сопр. сост.* šalam, *дв. ч.* šalmâ, *мн. ч.* šalmâni — изображение, портрет, картина, статуя, подобие, образ; памятник" (*Аккад яз-2, с. 166);

— *аккад.* "šlm šalmu, *ж. р.* šalimtu, *мн. ч.* šalmâti, *сопр. сост. мн. ч.* šalmât — чёрный, тёмный; грязный, нечистый; šalmât qaqqadi — чёрноголовые (люди) = семиты" (*Аккад яз-2, с. 167);

*

— *аккад.* "šulmu, *сопр. сост.* šulum — мир, благополучие, здравие; привет; осуществление, свершение, завершение" (*Аккад яз-2, с. 197);

— *аккад.* "šlm salâmu (i/i) — быть или стать дружным, дружественным" (*Аккад яз-2, с. 147);

— *аккад.* "salmu — друг, дружественный; *противоположно* nakru — враг, враждебный" (*Аккад яз-2, с. 147);

— *аккад.* "šlm šalmu, *сопр. сост.* šalam — целый, невредимый, здоровый, благополучный; мирный, šalam šamši — заход солнца, закат солнца, запад" (*Аккад яз-2, с. 199).

Вважаю "šalmu" = "портрет":

1) Аналогом для *укр.* "чоло" та *укр.* "чільний" = "головний, видний, красивий".

2) Однокорінним з "šulmu" = "привет", яке вважаю аналогом для традиційного вітання українських козаків "чолом" — саме в значенні "б'ю чолом", "низько вклоняюся" (вираз "б'ю чолом" є стандартним "уточистим вітанням" — ще в документах Київської Русі).

*

"ГОГ; ХОХОЛ". "КОШТИ".

— *аккад.* "qaqqâdu, qâqâdu, qaqu, *сопр. сост.* qaqqad, *дв. ч.* qaqqadâ, *мн. ч.* qaqqâdi = qaqqâdâti — голова, темя, макушка, череп, затылок, вершина, верхня частина (чогось), головна частина (війська: immani), передня частина; возвышенность, горное плато, горная равнина; капитал (без процентов);

смысл, разум, чувство; сам; какая-то часть плуга (головка ?); род змеи; qaqqaḥ kaspi — капитал; ṣalmat qaqqaḥ — *см. ṣalmu*" (*Аккад яз-2, с. 174); — *аккад.* "šlm ṣalmu, ж. р. ṣalimtu, *мн. ч. ṣalmâti, сопр. сост. мн. ч. ṣalmât* — чёрный, тёмный; грязный, нечистый; ṣalmât qaqqaḥ — чёрноголовые (люди) = семиты" (*Аккад яз-2, с. 167).

*

Вважаю "qaqqaḥ kaspi" = "рос. капитал" аналогом для укр. "кошти" (див. на слово "кошти" в еламському словнику).

Вважаю "qâqâdu" = "рос. макушка, вершина; верхня частина (чого-либо)" однокорінним з :

— *елам.* mE "ki-ik" = *нім.* "Himmel" (небо) (*WrtH, с. 465);

— *укр.* "гог; хохол" — тобто в українській мові йдеться про "найбільш верхню частину людини", про "покрівлю людини" якою є *укр.* "гог" = "настовбурчене волосся" або *укр.* "хохол". Ці ж слова вважаю однокорінними з історичними *грець.* "хехлі-мени" — це прізвисько кіммерійців в древні часи (з твору Каллімаха "До Артеміди", початок III ст. до н.е.; з міста Олександрія Єгипетська).

*

"ПОТИЛИЦЯ" — "ТІКАТИ", "ТЕКТИ".

— *аккад.* "tikku, tîku (*шум.*), *сопр. сост. tik, мн. ч. tikkâti* — шея, затылок, потилиця" (*Аккад яз-2, с. 211).

Вважаю "tikku, tikkâti" = "затылок, затылки" аналогом для укр. "тікати" (іменник *укр.* "утеча"; також однокорінне дієслово *укр.* "текти").

Вважаю, що могла навіть існувати шумеро-вавілонська військова команда "tikkâti" яка означала :

— або "відступ" ("повернутися потилицею");

— або "повертання кругом".

"ВЕРХ"; "РОЗУМ"; "РУСИЙ" ("РУЖА", "КРАСА").

"РОЗУМ", "РАДА".

— *аккад.* "rêšu — голова, главный; начало" (*Аккад яз-1, с. 18).

Вважаю "rêšu" = "голова" однокорінним з :

1) Значення "горній, вищий" :

— *аккад.* "ḥrṣ ḥuršu, *мн. ч. ḥuršânu* — горы, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87);

— *укр.* "гора";

— *укр.* "верх" (як первинно-однокорінний з *укр.* "гора"). Тобто "голова" розуміється як "верх", "вершина людини".

2) Значення "розум" :

— *старо-перське* "xratuš" = "розум, мудрость" (*Струве-1948, с. 18);

— *старо-індійське* "раджа" (як аналог для *укр.* "рядець" = "член ради-уряду; людина з ратуші");

— *укр.* "розум";

— *укр.* "рада" (та похідні : "радник", "ратуша", "уряд").

*

"РУСИЙ" ТА "РОЗУМ".

— *аккад.* "ruššû — красный" (*Аккад яз-1, с. 31);

— *аккад.* "ršš ruššu, *мн. ч.* ruššiti, *мн. ч. ж. р.* ruššati — роскошный, великолеплный; ярко-красный, блестящий (о золоте : ħuraṣu); красный (золото : ħuraṣu; плод : inbu; шерсть : šipatû)" (*Аккад яз-2, с. 188).

Вважаю "ruššu" = "красный" :

1) Аналогом для *укр.* :

— кольори : "русий", "рудий" ("ружа" = "назва квітки"), "розовий", "красний";

— "краса".

2) Однокорінним з :

— *аккад.* "rêšu — голова, главный; начало" (*Аккад яз-1, с. 18) — така аналогія дозволяє казати, що слово "ruššu" = "красный" вказувало також на колір голови, тобто волосся.

*

Оскільки *укр.* "русий" є однокорінним з :

— *аккад.* "ruššu" = "роскошный, великолепный"; *аккад.* "rusû — приведение; колдовство, чары, чародейство" (*Аккад яз-2, с. 186); то висловлюю гіпотезу, що *укр.* "червоний" (корінь "чер-") є однокорінним з :

— *аккад.* "šarru, šar" = "цар" (*Аккад яз-2, с. 207);

— *аккад.* "surru (*шум.*) — жрец, маг, чародей, колдун" (*Аккад яз-2, с. 151);

— *давньо-індійське* "сурья" = "сонце". Тобто "цар" сприймався як "сонце".

*

Тобто :

— як "русий" це "великолепный", "чародейственный";

— аналогічно "червоний" це "царський-величний", "магічний".

*

РУСАЛКИ.

— *аккад.* "rusû — приведение; колдовство, чары, чародейство" (*Аккад яз-2, с. 186).

Вважаю "rusû" = "привидение" аналогом для *укр.* "русалка", *укр.* "Русальї" = "свято русалок" — тобто вбачаю в "Русальї" два корені :

1) *аккад.* "rusû" = "привидение";

2) *аккад.* "алла" = "божество". Тобто :

— "Русальї" = "(свято) 'rusû'-божеств";

— "русалка" = "(маленьке) 'rusû'-божество".

З урахуванням *аккад.* "ruššu" = "роскошный, красный" в етимологію слова "русалка" треба додати "руса, чарівна".

"УШІ".

Також — див. в темі "хист".

— *аккад.* " 'zn uznu, *сопр. сост.* uzun, *мн. ч.* uznê, *двойное число* uznâ, uzunâ — ухо; ушко, ручка (сосуда); ум, разум, благоразумие, чувство, смысл; ina uznî bašû- помнить, вспоминать; uznam û ne-me-qa-am li-te-ir-šû — ум и разум пусть отнимет у него (ЗХ, XXVII об. , 92)" (*Аккад яз-2, с. 22);

*

— *аккад.* "ħissatu" ("разум") = *старо-перське* "ušī" ("разум"; буквально "оба

уха") (*Струве-1948, с. 18).

- *
Вважаю "uznu" = "ucho" :
— чистим аналогом для *укр.* "ucho";
— однокорінним зі *старо-перське* "ušī" = "разум; буквально оба уха".

"ПАЦА".

Докладніше див. в темі чергування літер.

— *аккад.* "rû, *мн. ч.* rîâtî, râtî — рот, уста, пасть, зев, глотка" (*Аккад яз-2, с. 151).

Вважаю "râtî" = "пасти" аналогом для *укр.* "пащі" (множина) — тут такий же перехід літер ("t" в "ц, щ") як в слові "ritte" = "руці".

"ЛИЗУН" ТА "МОВА".

АККАДСЬКИЙ "ЛИЗУН".

- *аккад.* "lîšānu (*шум.* eme) — язык; lîšan šú-me-ri — шумерский язык" (*Аккад яз-1, с. 12);
— *аккад.* "lîšn lîšānu (*ж. р.*), *сопр. сост.* lîšan, *мн. ч.* lîšânû, lîšânê, lîšanâti — язык (*орган тела*), язык, речь; хвост, отросток" (*Аккад яз-2, с. 113).

Вважаю "lîšānu" = "частина тіла 'язик'" :

- аналогом для *укр.* "лизун" (від *укр.* "лизати") — так дійсно можна назвати язик, бо його функція "лизати";
— первинно-однокорінним з *укр.* "язик" = "частина тіла" — *укр.* "язик", вважаю, виникло від форми типу *укр.* "лизун; лизак".

*
Зазначу, що слово "язик" в старо-українській мові означало й "язик" = "орган тіла" й "мову" — такий же підхід до словотворення й в аккадській мові.

Щодо "язика"-мови" див. також в темі чергування літер.

*
СЛОВО З ШУМЕРУ : *УКР.* "МОВА".

Вважаю *шум.* "eme" = "мова" (*Аккад яз-1, с. 12) чистим аналогом для *укр.* "мова". Тобто в *укр.* "мова" :

- первинним коренем є *укр.* "мо-" (або *шум.* "eme");
— до цього кореня додано всесвітній суфікс : *укр.* "-ва" — який є скороченою формою від всесвітнього : *укр.* "великий".

"ЗУБ".

- *аккад.* "šinnu — зуб, слоновою кость" (*Аккад яз-1, с. 11);
— *аккад.* "šin" = "кость" (*Аккад яз-2, с. 152);
— *аккад.* "z'ib zibu — волк, шакал" (*Аккад яз-2, с. 76).

Вважаю "šinnu" = "зуб" :

- чистим аналогом для *нім.* "Zahn"; більш віддаленою є форма *укр.* "зуб";
— первинно-однокорінним з *аккад.* "zibu" = "вовк, шакал".

Вважаю "zibu" = "вовк" (певно множина "zibuti" = "вовки, шакали") :

1) однокорінним з *аккад.* "šinnu" = "зуб", *укр.* "зуби";

2) аналогом для *множини укр.* "зубати" — як назва хижаків (вовків, шакалів) взагалі.

"КОСТЬ".

— *аккад.* "ḥr' ḥarû, ḥerû, ḥiru (*прет.* iḥri) — разби(ва)ть (ṭuppa : глиняную таблетку, документ; eṣemta : кость); раскидать, расшвырять, разрушить (*страну* : mâta, *дом* : bîta); разделить пополам, споловинить; I₂ (iḥtari, iḥteri) — то же с *медицинским значением*; II₁ — разбивать; разбивать сильно, на мелкие кусочки, вдребезги; IV₁ — быть разбитым, разрушить" (*Аккад яз-2, с. 86).

*

Вважаю *аккад.* "eṣemta" = "кость" аналогом для :

— *елам.* "ha-aš-du-uk" = *нім.* "gestelit" (кістяк, каркас) (*WrtH, с. 17); з яким дуже близькі форми :

— *укр.* "кістяк"; *укр.* "кістка"; *рос.* "кость";

— *нім.* "gestelit" = "кістяк, каркас".

"ССАТИ" = "ПИТИ".

— *аккад.* "štj šatû — пить, пьянствовать; I₂ — пить воду" (*Аккад яз-2, с. 208).

Вважаю "šatû" = "пить" блискучим аналогом для *укр.* "ссати" ("ссати молоко, воду").

"ГУБИ" ТА "КЕБЕ", "ХЕБАТ"- "GABIE" ТА "КААБА", "ГЕБАЛ".

— *аккад.* "qbj qubû, *мн. ч.* qubê, qubbê — вопль, плач, рыдания" (*Аккад яз-2, с. 170);

— *аккад.* "qbj qabû, qibû — говорить, сказать, высказ(ыв)ать, произносить, молвить, высказаться; звать, кричать; назвать, именовать; разъяснить; (по)веле(ва)ть, приказ(ыв)ать, произнести решение; обещать; указать, доказать; I₂ — сказать, говорить, разъяснить; приказать, повелевать" (*Аккад яз-2, с. 170);

— *аккад.* "qibîtu, qibittu, *сопр. сост.* qibît — слово, (по)велеие, приказ; заповедь; речь; ina qibît — по велению, по приказу" (*Аккад яз-2, с. 170).

*

Вважаю "qabû" = "говорить" :

1) однокорінним з *укр.* "губи";

2) однокорінним з *аккад.* "qubû" = "вопл, рыдания", яке вважаю аналогом для *укр.* "згуба", "погибель";

3) однокорінним з *аккад.* "qibîtu" = "слово, повеление", яке вважаю однокорінним для *укр.* "кебе, кебета" — тобто *укр.* "(у нього) нема кебе" означав первинно "нема (ворушіння) губів; нема слів-розуму".

"ГУБИ", "ЗУБИ", "СОПІЛКА" ("СОПІТИ", "СОПІ", "ЗОБ").

ВІД *УКР.* "ШЕПІТ" ДО *УКР.* "ГУБА".

— *аккад.* "šaptu — губа" (*Аккад яз-1, с. 12);

— *аккад.* "šiptu — заклинание" (*Аккад яз-1, с. 12);

- аккад. "wšp šiptu — заклинание, проклятие" (*Аккад яз-2, с. 75);
- аккад. "špr šarâru (a/u) — бормотать, шептать" (*Аккад яз-2, с. 168);
- аккад. "kibû — говорить; kibîtu — приказ (*шум. dug...*)" (*Аккад яз-1, с. 11).

* Вважаю "šiptu" = "рос. заклинание" та "šarâru" = "рос. бормотать, шептать" :
1) однокорінним з :

- аккад. "šaptu" = "губа";
- аккад. "kibû" = "говорити";

2) аналогом для українських слів :

- укр. "спів" — тобто "заклинань" як "спів";
- укр. "шипіти", укр. "шепіт", укр. "сипіти", укр. "сопіти" — тобто неголосна мова "через 'šaptu'='губи'".

Тобто "šiptu"="шепіт" це "вислів через губу", "вислів самими губами, без голосу".

Щодо значення "заклинань, прокльон", то й зараз відносно знахарів кажуть, що вони укр. "відшиптують" або укр. "(баба) пошептала", в значенні саме "творення заклинань" — тобто заклинання робляться шепотом.

* ВСІ ЗНАЧЕННЯ ВІД УКР. "ГУБА".

Вважаю "šaptu" = "губа" однокорінним з :

- укр. "губа" — тобто кажу про перехід : "š" в "г"; "р" в "б";
- укр. "зуби" — адже "зуби" та "губа" поруч;
- укр. "шепіт"; укр. "шипіти", укр. "сипіти", укр. "сопіти";
- укр. "соплі";
- укр. "зоб";
- укр. "сопілка" — тобто дослівно з аккадської "губний (інструмент)";
- просторічне-російське "сап, сапатка" = "ніс та губи, обличчя";
- можливо навіть укр. "суп" в значенні "страва, яку їдять губами"; "страва яку їдять з сопінням (тобто сьорбаючи)";
- укр. "спів" — тобто "співати" як "сопти" (непоганий вислів : "хорове сопіння");
- укр. "спати" та старо-укр. "соп" = "сон" в значенні укр. "стан людини, коли вона сопить, шепче";
- найбільш віддаленим є слово укр. "сипати" в значенні "дія, яка призводить до шипіння" (адже при "сипанні" (наприклад, зерна) виникає характерне "шипіння" як при "шипінні через губи-зуби").

* "ГОЛОС".

- аккад. "qwl qâlu — подать голос, звать, кричать; I₂ — громко кричать, плакати, рыдаты; II — кричать (?); II₂ — выть, реветь; громко кричать" (*Аккад яз-2, с. 171);
- аккад. "qûlu — голос, зов; крик, шум; рёв, плач, вопль, стенанья" (*Аккад яз-2, с. 171).

Вважаю "qâlu" = "подать голос", "qûlu" = "голос, стенанья" чистими аналогами для :

— укр. "голос"; укр. "галас"; укр. "гул";
 — укр. "кликати" (однокорінне : "заклик").

*
 "САМ", "ШУМ", "ІМ'Я".

— *аккад.* "šm šumu, *сопр. сост.* šum, *мн. ч.* šumû, šumê, šumâte — имя, (на)звание; всё, что имеет имя; всё сущее, всё мыслимое (*буквально* всё имя его); šumu šaṭru — именная подпись, именной документ" (*Аккад яз-2, с. 200);
 — *аккад.* "šm šumu, *сопр. сост.* šum, *мн. ч.* šumû, šumê, šumâte — имя, (на)звание; всё, что имеет имя; всё сущее, всё мыслимое (*буквально* всё имя его); šumu šaṭru — именная подпись, именной документ" (*Аккад яз-2, с. 200);
 — *елам.* "im" = *нім.* "es" (воно); "ihn" (його) (*WrtH, с. 752);
 — *елам.* "am-mi-nu" = *ар.* "ima, aita" = *bab.* "a-ga-ta" = *нім.* "selbig" (він, вона, воно; отой самий) (*WrtH, с. 54).

Вважаю "šumu" = "имя" :

1) однокорінним з укр. "шум" — тобто ймення сприймається як "шум" (таку трактовку дотично підтримує факт наявності в аккадській мові цілого ряду слів-аналогів для українських форм зі значеннями : "голос"- "гул", "шепіт"- "сопіння"- "спів");

2) чистим аналогом для :

— укр. "ім'я";

— укр. "сам".

*
 "КЕБЕ; КЕБЕТА".

— *аккад.* "kibû — говорить; kibîtu — приказ (*шум. dug...*)" (*Аккад яз-1, с. 11).

Безумовно вважаю "kibû" = "говорити" та "kibîtu" = "наказ" :

1) Чистими аналогами для укр. "кебе" (паралельна форма : "кебета") — вислів : "(він) має кебету" = "(він) розуміє справу".

В російській мові кореня укр. "кебе; кебета" нема навіть сліду.

В українській мові слово укр. "кебе; кебета" використовується дуже обмежено — тобто зустрічається лише в словосполученні : "(він) має кебету", "(він) не має кебети".

Цим "обмеженням використанням" слово укр. "кебета" — нагадує укр. "хист".

2) Безумовно, що "kibû" = "говорити" походить від слова укр. "губи" (див. його аналог в аккадській мові — тема слова "губи").

Тобто "говорити" це "ворушити губами".

ДОВІДКА.

— *аккад.* "rânu — лицо" (*Аккад яз-1, с. 33).

3. ТЕМА "ТІЛО ЛЮДИНИ"

ТУЛУБ.

"ТУЛУБ", "ТІЛО".

— *аккад.* "tī tulû, telû — женская грудь, вымя" (*Аккад яз-2, с. 211).

Вважаю "tulû, telû" :

1) Аналогом для *укр.* "тіло", *укр.* "тулуб".

2) Похідним (й однокорінним) від шумерського та старо-еламського :

— *елам.* (aE) "ti-la" = *нім.* "Klein, Junge" (малий, молодий) ["wahrscheinlich weiblicher Gottesname in einem Beschwörungstext aus Mesopotamien für die Frau im Kindbett" = "вірогідно ймення богині в тесті заклинань з Девурічча для жінки-породіллі"] (*WrtH, с. 329).

3) Однокорінним з назвою міфічних країн "Всесвітніх Делосів" (див. тему "Всесвітніх Делосів").

Зазначу, що оскільки саме в цих "Всесвітніх Делосах" й народжувалися (або перебували в дитячому віці) великі боги, то слово "telû" = "жіноча груди" веде нас до тієї ж теми "дитячого віку", що й етимологія "ti-la" = "малий, молодий".

Зокрема, ймення "Івасик Телесик" (популярний персонаж української народної казки) можна перевести :

— не тільки як "Івасик Маленький" — виходячи з "ti-la" = "малий, молодий";

— а й як "Івасик 'Грудна дитина'" — виходячи з "tulû, telû" = "жіноча груди". Певно "Телесиками" називали на Україні (та в Шумері, Вавілонії) "грудних дітей".

*

"ЧЕРЕП" ЯК "КУЛЯ", "ГУЛЯ", "ГЛЕК".

— *аккад.* "qll qullu, *мн. ч.* qulli — череп; (металлические) украшения для конской сбруи, может быть в виде пластинок из бронзы (?)" (*Аккад яз-2, с. 173).

Вважаю "qullu, *мн. ч.* qulli" = "череп" чистим аналогом для *укр.* "куля, множина кулі", *укр.* "гуля, множина гулі".

Переклад "череп" каже, що й "украшения для сбруи" повинні мати вигляд скоріше "куль", ніж "пластин".

Важливим тут є й відповідність аккадських закінчень однини та множини ("у, -і") українським закінченням однини та множини ("я, -і").

*

— *аккад.* "gulgullu, *мн. ч.* gulgulli, gulgullê, gulgullâti — череп; кувшин для воды (из меди : egû) ; какое-то растение" (*Аккад яз-2, с. 60).

Вважаю "gulgullu, *мн. ч.* gulgullâti" = "глек для води" аналогом для *укр.* "глек", "келик" (*нім.* "Kelch" = "келик"); *грузинська мова* "хелада" = "глек (тільки для вина, об'ємом в 1 літр)".

Цікавим є й гіпотетичний зв'язок "gulgullu" = "глек для води" з йменням "Гунгун" (за одним з варіантів міфу про "Великий потоп" (з Китаю) — це ймення дракона, який організував цей потоп); тобто "глек для води" пов'язує з "потопом".

*
"ЧЕРЕВО" ТА "ГОРБ", "ХРЕБЕТ"; ТА "ЧЕРЕП".

Однокорінні слова для *укр.* "череве; горб; хребет" — див. в темі *гори*.

Тут аналізую :

— *аккад.* "qrb qirbu, qerbu, *сопр. сост.* qirib, qereb — внутренность, нутро, середина" (*Аккад яз-2, с. 173);

— *аккад.* "qrb qirbîtu, qerbêtu — *сопр. сост.* qirbît, qerbet — середина, внутренность... ; местность" (*Аккад яз-2, с. 173).

*
1) Вважаю *аккад.* "qerbu" = "внутренность" :

— чистим аналогом для *укр.* "череве";

— віддаленим аналогом для *укр.* "хребет";

— аналогом для *укр.* "череп". Тобто "череп" (як й "череве" та "хребет") є ще однією "горою тіла людини" яка підлягає "укороченню" при "карі";

— більш віддаленим аналогом для *укр.* "гроб" — як така собі пустота-череве-гора.

2) Вважаю, що *укр.* "череве" та *укр.* "хребет" — є первинно-однокорінним з :

— *укр.* "гора", *укр.* "горб";

— *аккад.* "ḫr̥ṣ ḫur̥ṣu, *мн. ч.* ḫur̥ṣânu — гори, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87).

Тобто "череве" та "хребет" це дві "гори" (та два боки "qirbu" = "внутренно-стей") тулуба.

3) Нарешті вважаю "qerbu" = "внутренность" аналогом для *укр.* "черви" — тобто "черви" це "те, що в череві, в черепі" — ось як оплакує-побивається Гільгамеш щодо вмерлого друга-Енкіду :

— "Черви до носа його проникли" (*На).

*
"ПУП".

— *аккад.* "purrânu — нижня часть живота; живот; брюхо" (*Аккад яз-2, с. 157);

— *аккад.* "purraniš — на брюхо, на живот (= ina purrâni Саргон₄₁₂)" (*Аккад яз-2, с. 157).

Вважаю "purrânu" = "нижня часть живота" чистим аналогом для *укр.* "пуп".

Можливо, що "ina purrâni" = "на живот; на пуп" вживалося як військова команда — адже казали "в 20-ті та 50-ті роки (XX ст.)" москалі про "українські військові команди" (що запам'ятала як "типову насмішку гумористів-денікінців над українізацією" в 1920-х поетеса-красуня Олена Теліга) :

— "Залізяку на пузяку — геп !" — тобто "зброю на живіт".

*
"ЦИБАТИЙ", "ЖОПА".

Докладніше (значно докладніше) — див. в темі "Всесвітнього Делосу".

Тут аналізую :

— *аккад.* "šêru, *сопр. сост.* šêr, *дв. ч.* šêra, *мн. ч.* šêrê, šêrîtu, *сопр. сост.* šêrît, *мн. ч.* šêrâti — нога; подножие, подошва (горы : šadû), берег (реки, канала : pâru); основание; корень (зуба : šinnu)" (*Аккад яз-2, с. 190).

Вважаю "šêru" = "нижня частина; нога" :

- аналогом для укр. "жопа";
- однокорінним для укр. "цибатий" = "довгоногий". Взагалі "šêru" = "нога" має безліч однокорінних слів в українській мові (див. тему "Всесвітнього Делоса"), які усі є похідними від укр. "цибатий" й означають "цибатих" = "ногастих (тварин, рослин, будь-які об'єкти)" — ними вважаю є: "жаба", "чапля", "цап", "циплята", "цибуля" (та "цибло, стебло" — як "ноги рослини"), "встати на циби, диби", "чапати" = "йти", "цибер, циберко" = "відро для доставання води з криниці, тобто 'відро, що є 'нижньою частиною', 'ногами' криниці", та інші;
- однокорінним для грець. "hippo" = "кінь" — вважаю, також означає "ногаста (тварина)";
- однокорінним для укр. "шепіт" — тобто "нижній голос".

*

Вважаю *аккад.* "šêru" = "нога" однокорінним з укр. "чіп" (тут значення "нога" переходить в "палка" — бо "палка" походить на "ногу").

Додам, що з самим укр. "чіп" є однокорінними :

- *елам.* "sip" = *англ.* "gate (K)" (ворота) (*PDE, с. 145);
- *елам.* "zip" = *англ.* "door" (двері) (*PDE, с. 145);
- *дравід.* "šimppə" = *англ.* "bolt for locking door" (болт-засув для закриття дверей); sluice door (ворота шлюзу) (*PDE, с. 145);
- *дравід.* "šimpu" = *англ.* "bolt" (засув); "bar" (засув); "latch" (запор) (*PDE, с. 145).

*

"КАБАН".

- *аккад.* "kbr kabâru (i) — быть толстым, объёмистым, огромным, жирным, густым; II₁ — сделать толстым (например : построить толстые стены), жирным" (*Аккад яз-2, с. 93);
- *аккад.* "kabru, ж. р. kabartu — толстый, объёмистый, жирный, огромный" (*Аккад яз-2, с. 93);
- *аккад.* "kubru, сопр. сост. kubur — толщина, объём" (*Аккад яз-2, с. 93);
- *аккад.* "kbt kabatu — быть тяжелым, отягощать" (*Аккад яз-2, с. 93);
- *аккад.* "kbt kabtu — тяжёлый, весомый, мощный (например : мощное облако), толстый (слой); почтенный, величественный, многозначительный" (*Аккад яз-2, с. 93).

*

Безумовно, вважаю усі ці *аккад.* "kabâru", *аккад.* "kabatu" — однокорінними з укр. "кабан".

Зазначу, що укр. "кабан" — хоча є широко-вживаним словом, але практично не має споріднених слів (на відміну від "великої сім'ї *аккад.* 'šêru' = 'нога'").

*

"БЕРКОВІ ШТАНИ" ТА "ЯІЧКИ".

ПРИСЛІВ'Я : "РОЗУМНИЙ, ЯК НЕЗАЧАТА ДИТИНА".

- *аккад.* "berku u iška — член и яички (в мошонке)" (*Аккад яз-2, с. 59).

Вважаю "iška" аналогом для укр. "яічки".

Слово "u" є чистим аналогом для укр. "й".

Слово "berku" в укр. мові відоме добре, проте вживається дуже обмежено, тільки в таких випадках :

1) У загально-відомому українському прислів'ї :

— "Розумний, як беркові штани" — так кажуть "про людину яка каже дурниці". Тут "беркові штани" (= "члена штани") розуміється (як це можна зрозуміти з аккадської мови, але не з цього українського прислів'я) — саме як "мошонка".

А смисл цього прислів'я :

— або "Розумний як мошонка", або "Розумний як 'дитина в мошонці', як 'незачата дитина'" — бо є такий український вислів : "дитячий розум" (так кажуть про "наївну людину"), а "беркові штани" це "наївніший за немовля";

— або "Розумний як член", який є "слабоумний; має нестандартну логіку".

2) В Україні є відоме "глузливе прізвисько" : "Берко" — так наслід називають "молодого хлопця", причому "хлопця незграбного, ледачого" (частіше прикладають до "єврейського хлопця"; але можуть назвати хлопця будь-якої національності).

Можливо з цим "berku" — є первинно-однокорінним і всевітнє укр. "бирка" = "прив'язана на мотузку пластинка на якій записана назва-дані товару".

*

СИСТЕМНИЙ ПІДСУМОК.

Отже :

— аккад. "šêru" це, вважаю, "частина нижче пояса";

— "telû" (укр. "тулуб") — частина вище пояса;

— посередині ж "purrânu" (укр. "пуп").

"РУЦІ", "РАТИЦІ".

— аккад. "ritte — руки, пальцы" (*Аккад яз-2, с. 134).

Вважаю "ritte" = "руки" аналогом для :

1) укр. "руці" (з урахуванням переходу "t" в "ц") — такий же перехід літер ("t" в "ц, щ") див. далі в слові "râti" = "паці" та в ряді інших аккадських слів;

2) укр. "ратиці" = "копита у парнокопитної тварини";

3) укр. "ратище" = "зброя (часів середньовіччя) у вигляді великих двозубих вил".

Зазначу, що безумовно укр. "руці" та укр. "ратиці" є дещо близькими за значенням, але тільки мова часів Аккаду дає змогу встановити їх первинне родство.

4. ТЕМА "СІМ'Я"

— аккад. "атта" = рос. "отец" (*История В, ч. 1, с. 396);

— аккад. "mutu, сопр. сост. mut — муж, супруг" (*Аккад яз-2, с. 126);

— аккад. "ummi — мать" (*Аккад яз-1, с. 23);

— аккад. "sinniš, sinništu — женский, жена; детерминант перед именем собственным женщин и животных" (*Аккад яз-1, с. 38);

— *аккад.* "sekertu, *мн. ч.* sekrêti — 'запёртая' (в гареме), наложница, гаремная дама" (*Аккад яз-2, с. 146);

— *аккад.* "šigrêti — гаремные дамы, наложницы" (*Аккад яз-1, с. 25);

— *аккад.* "âlâni šêhrûti (*множина вид* šîru) — мелкие поселения (что вокруг городов), хутора" (*Аккад яз-2, с. 166);

— *аккад.* "bin, bini — внук" (*Аккад яз-1, с. 208);

— *аккад.* "batûltu — девушка; batûlu — юноша" (*Аккад яз-1, с. 26);

— *аккад.* "aḥu — брат" (*Аккад яз-1, с. 27);

— *аккад.* "aḥātu — сестра" (*Аккад яз-1, с. 38).

*

Вважаю "атта" = "отець" аналогом для *укр.* "отець".

Вважаю "mutu" = "муж" аналогом для *укр.* "муж".

Вважаю "ummu" = "мама" аналогом для *укр.* "мама".

Вважаю "sinniš" = "жінка, жіночий" чистим аналогом для *укр.* "жінка, жіночий".

Вважаю "batûltu" = "девушка" та "batûlu" = "юноша" аналогом для *укр.* "батьковий" та *укр.* "батькова".

Вважаю "bini" = "внук" аналогом для *укр.* "внук, онук".

*

Вважаю "aḥātu" = "сестра" однокорінним з *старо-укр.* "хоть; *множина* хоті" = "дівчина; жінка; дружина".

Слово *старо-укр.* "хоть; *множина* хоті" використовується, зокрема, в "Слові о полку Ігоревім" з перекладом "дівчата; жінки; дружини" — вважаю, що всі ці переклади (численні, а тому неточні!) якраз й можна замінити на "сестри" (розуміючи як "подруги; кохані" — подібно як й жінки звертаючись до гурту чоловіків кажуть: "братики").

*

НАРЕЧЕНА ЯК ГЕРМАНСЬКА "HOLDA" ?

— *аккад.* "kallatu — невеста" (*Аккад яз-2, с. 105).

Вважаю "kallatu" однокорінним :

— з німецьким йменням Великої німецької Богині "Holda", "Holle";

— з йменням готської "королеви" — "СванХільда";

— з іменами інших раньо-германських королев — легендарні (з міфу про Нібелунгів) : "БрунГільда", "КрімХільда".

"ЖІНКА".

БОЖЕСТВО МІСЯЦЯ "СІН" ЯК "ЖІНКА".

— *аккад.* "sinnišu, šinišu, sinništu, *сопр. согт.* sinnišat — жінщина, жена, супруга; женский, лицо женского рода; детерминант перед именами и названиями профессий жінщин" (*Аккад яз-2, с. 148).

*

1) Вважаю "sinnišu" чистим аналогом :

— для *укр.* "жінка, жона";

— для *санскрит.* "yóṣan" = "жінка, жона" (*Вед яз, с. 57);

— *шум.* "gême" = *рос.* "рабыня" (*Дьяконов-63, с. 170) — вважаю "gême" ана-

логом для укр. "женó" (клична форма для укр. "жінка, жона").

2) Як бачимо, ймення головного бога шумеро-вавілонських царів : "Сін" — є близьким до *аккад.* "sinnišu" = "жінка".

Також й той факт, що божество "Сін" мало головну рису — "божество місяця" — також вказує на нього як на божество жінок (зв'язок жінок з місяцем проявляється майже в усіх міфологіях).

"СИН".

КОСТЬ ЯК "СИН", БІБЛІЙНЕ "РЕБРО-КОСТЬ АДАМА".

— *аккад.* "šin" = "кость" (*Аккад яз-2, с. 152);

— *аккад.* "šinnu — зуб, слоновою кость" (*Аккад яз-1, с. 11).

Вважаю "šin" = "кость, зуб" однокорінним з :

— *аккад.* "sinnišu, šinišu, sinništu, *сопр. сост.* sinnišat — жінщина, жена, супруга; женский, лицо женского рода; детерминант перед именами и названиями профессий женщин" (*Аккад яз-2, с. 148);

— *укр.* "син" — тобто форма "син" могла виникнути з виразу "син такого-то" = "від кості такого-то".

Тобто і "сина", і "жінку" — називали як "походячих від кості батька-чоловіка" — як кажуть на родичів "рідна кісточка".

Вважаю, що біблійна легенда про творення жінки з ребра-кості чоловіка — постанала з співзвучності *аккад.* "šin" = "кость, зуб" та *аккад.* "sinnišu" = "жінка".

*

"СИН" В МОВІ ЕЛАМУ.

— *елам.* "šá-ak" = *ар.* "puça" = *bab.* "DUMU (māru)" = *нім.* "Sohn" (сын) (*WrtH, с. 1111);

— *елам.* "šá-ak" = *нім.* "Gegenwert" (Gegenwart=сучасність) (*WrtH, с. 1111);

— *елам.* "šá-ak-qa" = *ар.* "saka" = *нім.* "Sake" (саки), "Skythe" (скіфи) (*WrtH, с. 1111).

СЛОВА ДЛЯ ЯКИХ В МЕНЕ НЕМА АНАЛОГІВ.

— *аккад.* "aw/mêlu — мужчина" (*Аккад яз-1, с. 26) — однокорінне до біблійного ймення "Авель" (брат, вбитий Каїном);

— *аккад.* "māru — сын, ребёнок; arlu — наследник; mārtu — дочь; abu — отец" (*Аккад яз-1, с. 20);

— *аккад.* "m'ṛ martu... — дочь, девица" (*Аккад яз-2, с. 114);

— *аккад.* "marutu — сыновство, детство" (*Аккад яз-2, с. 115);

— *аккад.* "m'ṛ muru... — ребёнок, дитя; детёныш; жеребёнок" (*Аккад яз-2, с. 115);

— *аккад.* "namaddu, *сопр. сост.* namad — любимец" (*Аккад яз-2, с. 115).

5. ТЕМА "СУСПІЛЬНИЙ ЛАД"

ПІДТЕМА "ЦАР", "МУЖИК", "БОГАТИР"

"ЦАР", "ЦАРАТ".

- *аккад.* "šarru — царь; mâr šarri — царевиц" (*Аккад яз-1, с. 41);
- *аккад.* "šrr šarru, *сопр. сост.* šar, *ж. р.* šarratu, *мн. ч.* šarrâni — цар" (*Аккад яз-2, с. 207);
- *аккад.* "šarrûtu, *сопр. сост.* šarrût — царство, царствование" (*Аккад яз-2, с. 207).

Вважаю "šarru" = "цар" аналогом для *укр.* "цар".

Вважаю "šarrût" = "царство" аналогом для *укр.* "царат".

*

"ЦАРАПАТИ" ЯК "ПИСАТИ". НЕ "ЛГУН" А "ПИСАКА".

- *шум.-аккад.* "LÚ. DUB. SAR" = "писар" (де *шум.* "LÚ" = "людина", "DUB" = "глиняна дощечка", "SAR" = "писати") (*Дандамаев-1983, с. 6);
- *аккад.* "šrp šarâpu (a/u) — (о)красить, покрасить" (*Аккад яз-2, с. 169);
- *аккад.* "šrr šarru, *сопр. сост.* šar, *мн. ч.* šarrûtu — преступник, лжец; *сравни* srr" (*Аккад яз-2, с. 169).

*

— *аккад.* "srr sarru, *сопр. сост.* sar — лгун, мошенник, преступник (особенно государственный преступник), изменник (родины)" (*Аккад яз-2, с. 151);

— *аккад.* "surru (*шум.*) — жрец, маг, чародей, колдун" (*Аккад яз-2, с. 151).

*

Вважаю *шумеро-аккад.* "SAR" = "писати" (*Дандамаев-1983, с. 6) :

— *однокорінним з : аккад.* "šarâpu" = "покрасить"; *аккад.* "šarru" = "лжец" — в значенні "писака";

— аналогом для *укр.* "царапати".

Вважаю *аккад.* "šarâpu" = "покрасить" явним аналогом для форми *укр.* "(він) царапа".

"МУЖ", "МУЖИК", "МУСИТИ".

- *аккад.* "mutu, *сопр. сост.* mut — муж, супруг" (*Аккад яз-2, с. 126);
- *аккад.* "k'н muškênu (*причастие* III/II₁) — послушный, покорный, склонённый (*особая группа покорённого, но не порабощённого населения Вавило-нии*)" (*Аккад яз-2, с. 93);
- *елам.* "muškênum" = *рос.* "работник государственного хозяйства" (*Юс кн, с. 391).

*

Вважаю *аккад.* "mutu" = "муж" чистим аналогом для *укр.* "муж" (щодо чергування літер — див. відповідний розділ).

Вважаю *аккад.* "muškênu" = "покорный" :

1) *Однокорінним для аккад.* "mutu" = "муж".

- 2) Чистим аналогом для *укр.* "мужик". Однокорінним з :
 — *укр.* "мусити, примус, примушені"; для *нім.* "müssen" = "мусити";
 — *укр.* "(він) муче" (однокорінні : "мучити", "мучителі").

"БОГАТИР", "КУРКУЛЬ", "ГЕРОЙ".

"БОГАТИР" АБО "ВАКУЛА".

— *аккад.* "bḫl baḫulāti (мн. ч.) — мужчини, воїни" (*Аккад яз-2, с. 52).

Слово "baḫulāti" складається з : суфікса множини "-ti"; та основної частини "baḫulâ-". Вважаю "baḫulâ-":

1) Аналогом для *укр.* "богатир", *укр.* "бахур".

Вважаю, що слово "baḫulâ-" утворено подібно до *укр.* "куркуль" — тобто є двокореневим (див. також еламський словник) :

— "baḫ-" зі значенням типу *укр.* "багаті, божі"; — "-ulâ" зі значенням типу *укр.* "головні".

2) У Гоголя (в творі "Ніч перед Різдвом") коваль-герой який здолав чорта : *укр.* "Вакула".

3) Подібним до ймення "ВізіКула" — за Іорданом (твір "Гетіка") це "найбільший герой серед готів".

*

"КУРКУЛЬ".

Вважаю, що *укр.* "куркуль" = "дуже багатий селянин, який має десятки бат-
 раків" — має два корені :

1) "кур-" — є однокорінним з :

— *аккад.* "ḳardu" = "герой";

2) "-куль" — є однокорінним з :

— *аккад.* "bêlu — господин; bêtlu — госпожа" (*Аккад яз-1, с. 38).

Тобто етимологія для *укр.* "куркуль" (як і *аккад.* "baḫulâ-", *укр.* "ВаКула", *готське* "ВізіКула") — це "герой; видатна людина".

*

"ГЕРОЙ", "РАБ".

— *аккад.* "ḳar(ḳa)du — сильный, герой" (*Аккад яз-1, с. 39);

— *аккад.* "qarradu, согр. согр. qarrâd — герой, военный герой; сильный, мощный, могучий; qarrâd ilâni — сильнейший среди богов" (*Аккад яз-2, с. 176);

— *аккад.* "qaradu, мн. ч. quradê — воин, боец; (военный) герой; сильный, мощный, храбрый, героический" (*Аккад яз-2, с. 176);

— *аккад.* "qarradûtu — героизм, доблесть" (*Аккад яз-2, с. 176).

*

Вважаю "qarradu" = "герой" :

1) аналогом для *всесвітнього укр.* "герой";

2) однокорінним з *укр.* "куркуль";

3) похідним від *аккад.* "ḫuršu" = "гора" — на це вказує, зокрема, і переклад *аккад.* "qarrâd ilâni" = "сильнейший среди богов"; тобто не "сильнейший" (і не "герой серед богів"), а "вищий; той хто на горі";

4) однокорінним з *аккад.* "erêb" = "потойбічний світ, пустеля" — тобто героям назначений Ірії (на тому світі), а на цьому світі вони серед людей як "гори"

на рівнині;

5) однокорінним з *шум.-аккад.* :

— *шум.* "ir, ir(a)d, arad, urda, urdu" = *аккад.* "ward(um)" = *рос.* "раб" = *рос.* "сведённый вниз (с гор)" (*Дьяконов-63, с. 170).

Тобто "герой" як "служитель (храму, бога)"; як "напівбог — зійшовший з гори-ірію на землю".

ПІДТЕМА УРЯДОВЦІВ

"РАДЖА", "РАДА"; ЦАР "ІРОД".

— *аккад.* "rêšû — голова, главный; начало" (*Аккад яз-1, с. 18);

— *аккад.* "rêšû — помощник" (*Аккад яз-1, с. 27).

*

— *аккад.* "ridû, redû — правление, руководство; правитель, смотритель, надзиратель" (*Аккад яз-2, с. 182);

— *аккад.* "rd' radû (*презрительное* iredî) — идти, идти позади, идти следом; следовать... , свидетельствовать; давать показания; вести, править, руководить, управлять" (*Аккад яз-2, с. 182).

*

"РЯДЕЦЬ", "УРЯД".

Вважаю "rêšû" = "главный" та "radû" = "руководить" :

1) Аналогом для :

— *елам.* "a-raš" = "головний, великий, володар" (*WrtH, с. 82);

— *вед.* "раджа"; *вед.* "ṛṣi- 'певцы-риши' их гимны передавались устно" (*Вед яз, с. 10) — це мова про людей-напівбогів, які-то створили самі Веди. Можливо назва народу *укр.* "русь" — походить від назви касті *вед.* "расани-кшатрії"; — *старо-укр.* "рядець" (*укр.* "радник; уряд; урядовець") — звідки й *укр.* "ратуша" = "місце де засідають рядці".

2) Похідним від :

— *аккад.* "ḥrš ḥuršu, *мн. ч.* ḥuršānu — горы, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87);

— *укр.* "верх"; *укр.* "гора".

3) Однокорінним з :

— *укр.* "рада; уряд; ратуша"; *укр.* "рада" (дієслово *укр.* "радити"), *укр.* "уряд"; *нім.* "Rat" = "рада".

*

ЧЕРГУВАННЯ ЛІТЕР.

Вважаю "rêšû" = "главный" взаємопереходить в "redû" = "правитель" — через типове (зокрема, для української мови) чергування літер "s" та "d" (через звук "dz" — який є в українській мові та в древніх мовах).

*

"ВРЕД".

Вважаю "презрительное iredî" = "руководить, давать показания" аналогом для *укр.* "вред; уредний" (однокорінне "вредити"); *укр.* "зрада".

*

"РЯДОМ".

Отже, "redû" це правителі найбільш наближені до царя, які знаходяться "radû" = "рядом" з царем.

Вважаю "radû" = "идти следом" аналогом для укр. "поряд, рядом".

* ПІДСУМОК.

Бачимо, що слова групи укр. "рада" — глибоко вкорінені в українській мові.

* "ІРОД".

Вважаю, що презирлива форма слова "правитель; правление" = *аккад.* "iredî" — використана для ймення біблійного "царя Ірода".

"ПИХАТИЙ"- "БАГАТИЙ", "ПОПИХАЧ", "ПАХАТИ (ПОЛЕ)".

— *аккад.* "rwh râhâtu, rêhâtu — провинция, область, округ; место; административный район; учреждение; ответственность, обязанность, обязательство; служба; долговое обязательство, долговая служба; (amêl) bêl râhâti — доверенный, наместник, области-начальник, начальник округа" (*Аккад яз-2, с. 153).

* Отже, в "(amêl) bêl râhâti" = "начальник області" — "amêl" = "людина", "bêl" = "велика; господин". Титул "bêl râhâti" = "начальник області".

* Вважаю титул "bêl râhâti" = "начальник області" :

1) Аналогом для укр. "пихатий" = "людина яка надуває щоки від погорди і відчуття переваги (через багатство, посаду, чи свою пусту уяву)".

2) Однокорінним з :

— укр. "пиха";

— укр. "пхати"; укр. "попихач";

— рос. "пахать; пахарь; пашня".

Тобто вважаю, що "râhâtu" = "провінція" постало від слів зі значенням :

— або "територія, яку пахють (поганяють)";

— або "територія з пашнями (де виконуються сільсько-господарчі роботи)".

*

Слово "rêhâtu" = "служба" — має значення : "те, що треба пхати" (як кажуть в українському прислів'ї "перти плуга").

"ХАЗЯЇН".

— *аккад.* "hzn hazanu, hazannu... — староста, градоначальник" (*Аккад яз-2, с. 82).

Вважаю "hazanu" = "староста" :

— чистим аналогом для укр. "хазяїн";

— аналогом для *тюркського* "каган" — назва правителя в Хозарії.

"МАЛИЙ", "МИЛИЙ".

"МАЛИЙ".

— *аккад.* "mlk maliku, malku... — князь, регент" (*Аккад яз-2, с. 120);

— *аккад.* "malkûtu, *сопр.* *сост* malkût — княжество, княжение" (*Аккад яз-2, с.

120);

— *аккад.* *milku, сопр. сост.* *milik* — совет, решение; ум, разум, понимание, благоразумие" (*Аккад яз-2, с. 120).

*

Вважаю "maliku" = "князь" :

1) Чистим аналогом для титулів князів Фінікії "малік"; та фінікійського ймення Геракла — "МельКарт".

2) Однокорінним з :

— *укр.* "милий" — тобто "правитель" як "милий народу".

*

Вважаю, що *укр.* "милий" походить від *укр.* "малий" — це підтримує той факт, що "зменшувальна форма" має також "пестливе значення".

Слово *укр.* "малий" добре вкорінене в українській мові; має багато родичів :

— *укр.* "молоти; млин; молот; муляти" ("те, що змільчує-руйнує");

— *укр.* "мілина" ("мала глибина");

— *укр.* "мул" ("земля на міліні; з мілких часток");

— *укр.* "малина" ("мала ягода").

*

"МИЛИЙ".

— *аккад.* *milku, сопр. сост.* *milik* — совет, решение; ум, разум, понимание, благоразумие" (*Аккад яз-2, с. 120).

*

Вважаю "milku" = "решение" аналогом для *укр.* "миле (рішення)". Наприклад, козаки приймали рішення словом "любо" — аналогічно і "мило" це "рішення".

Нагадаю ще про такі слова-аналоги для *укр.* "милий" :

— як "Міліта" (за Геродотом так ассірійці-вавілоняни називали Іштар) — тобто однокорінне з *укр.* "мила";

— "МілкАстарт" (паралельне ймення Геракла у фінікійців) — *укр.* "милий Астарт";

— "МельКарт" тобто "Мелік-гарт" = "милий граду" — від "мелік" (назва посадової особи — "князя" у фінікійців) — однокорінне з *укр.* "милий".

"ВИКОНАВЕЦЬ РОБИТ".

— *аккад.* *rubû* — князь; *rubûte* — князя, правители" (*Аккад яз-1, с. 16);

— *аккад.* *rubatu* — княжна" (*Аккад яз-1, с. 37);

— *аккад.* *rabû* — быть большим; большой вельможа" (*Аккад яз-1, с. 27);

— *аккад.* *rbj rabiânu, rabannu, мн. ч. rabâni* — вельможа, старейшина; великий; глава, предводитель; верховный судья (?); градоначальник" (*Аккад яз-2, с. 180);

— *аккад.* *rbj rubutu* — княжество" (*Аккад яз-2, с. 180);

— *аккад.* *rbj rabû, rabitu, сопр. сост. rab, мн. ч. rabûti, ж. р. rabîtu, мн. ч. rabâti* — большой, великий;... *rab ḫašši* — начальник, комендант крепости; *rab ešri* — десятник" (*Аккад яз-2, с. 180).

*

Безумовно, вважаю "rab ešgi" = "десятник" чистим аналогом для назви посади *укр.* "виконавець робіт; викон-роб". Навколо цього "десятника" я і будую усі докази — бо зрозуміло, що "десятник" це не "князь, правитель", а просто "виконавець робіт"; тобто зрозуміло, що головне в перекладі "rab, rabû" є значення "виконавець робіт будь-якого рівня; роботяга", а не інше.

* Тобто я вважаю, що "rabîânu" = "вельможа" (звідки походить єврейське "равін") — первісно був керівником, відповідальним за виконання *укр.* "робіт".

Треба звернути увагу, що "сучасний перекладач" дає переклад "князь" для кількох різних слів, але у цих слів були дещо відмінні значення :

— *аккад.* "mlk maliku, malku... — князь, регент" (*Аккад яз-2, с. 120);

— *аккад.* "rubû — князь; rubûte — князя, правителі" (*Аккад яз-1, с. 16).

"УМІЛЕЦЬ".

— *аккад.* "множина 'уммиа'" = *рос.* "учителя" (*История В, ч. 1, 1983 г., с. 457);

— *аккад.* "umîânu" = *елам.* "ÉRIN" = *нім.* "Heer" (господин) (*WrtH, с. 401);

— *аккад.* "rânu şabâtu — встать во главе (войска : ummanâte), pânu girri şabâtu — перерезать дорогу" (*Аккад яз-2, с. 156).

* Вважаю "уммиа" = "вчителя" :

— похідним від *укр.* "ум"; аналогом для *укр.* "умілець" = "спеціаліст";

— однокорінним для *аккад.* "ummanâte" = "війська" та *аккад.* "umîânu" = "господин" — певно в значенні "майстер" (як від "майстер" постало англійське "містер" = "господин").

"ПАН".

— *аккад.* "rânu — лицо" (*Аккад яз-1, с. 33);

— *аккад.* "râni (предлог) — перед" (*Аккад яз-1, с. 33);

— *аккад.* "panu, *сопр. сост.* rânu, *мн. ч.* rânu, râni, rânu, râni — лицо, лик; облик; передняя сторона, перёд; перед; вершина; глава; голова (войсковой колонны)...

ina rânu — перед, против; прежнее, прошедшее время;

râni — перед;

rânu nîri târu — взять новое направление (*буквально* повернуть лицо ярма);

rânu şatti — весна; новый год, начало года;

ûm râni — прежние времена;

elî şa râni, elî şa ûm râni — больше, чем прежде;

rânu şabâtu — встать во главе (войска : ummanâte),

rânu girri şabâtu — перерезать дорогу" (*Аккад яз-2, с. 156);

— *аккад.* "girra şabâtu — объять огнём, предать огню" (*Аккад яз-2, с. 63);

— *аккад.* "rânu, *ж. р.* râni, *мн. ч.* râni, râni — впереди; раньше, прежде, старше" (*Аккад яз-2, с. 133).

* Вважаю, що головний переклад для "rânu, pânu" це "передній; начало, на-

чальник; перший за якимось якостями" — і з цього витікає, що й "керівників" називали "першими людьми; начальниками".

Тобто вважаю *аккад.* "rân, rânu" аналогом для :
— всесвітнього *елам.* "rap; ban" = "господин"; *укр.* "пан" = "господин".

"ДВОРЕЦЬКИЙ", "ТОВАРИШ", "ОДЕРЕНЬ", БОГ "ТОР".

— *аккад.* "twr târu — вельможа, важное доверенное лицо; евнух, кастрат" (*Аккад яз-2, с. 210);

— *аккад.* "dwr dûru, *мн. ч.* durani — стена, городская стена, крепостная стена, вал, укрепление, крепость; bit durani — крепость" (*Аккад яз-2, с. 65);

*
— *аккад.* " 'tr eṭerru — брать, хватать; охватывать, обнимать; отнимать, отбирать, вырывать, выхватывать; ограбить (см. ЗХ, XXVIII об. , 49)" (*Аккад яз-2, с. 24);

— *аккад.* " 'tr eṭerru (eṭerri) — спасти, спасать; сохранить целым, невредимым; в деловых документах — безубыточно" (*Аккад яз-2, с. 24).

*
"ДРАТИ".

Вважаю "eṭerru" = "хватать, брать" :

1) Аналогом для *укр.* "(я) деру; дерти"; близьким за значенням до *старо-укр.* "одерень" = "данина".

Тобто "одерень" — це й "вихвачування (майна, грошей)", й "безубыточна"-дармова операція.

2) Антонімом (подібним за звучанням, але протилежним за значенням) для *укр.* "дар; дарити".

*
Група *укр.* "дерти" — є глибоко-вкоріненою в українській мові; має численні однокорінні слова аж до :

— *укр.* "деруни" = "пиріжки з тертої сирої картоплі";

— *укр.* "дерь" = "подрібнене зерно для скота";

— *укр.* "дерен" = "грунт з великою кількістю листя-коріння";

— *укр.* "дранка" = "черепиця з дерева";

— *укр.* "драч" = "той хто дере".

*
"ТОЙ, ХТО ДЕРЕ"; АБО "ОБДЕРТИЙ".

Вважаю "twr; târu" — "назвою посади" яка постала з *укр.* "драти" (та *аккад.* "eṭerru" = "виривати; хватати") — тобто :

1) *аккад.* "târu" = "кастрат" це *укр.* "дертий; обдертий" (розуміючи під *укр.* "обдертий" — "обдирання"-виривання" статевих органів).

2) *аккад.* "târu" = "рос. вельможа; доверенное лицо" — це зовсім інший переклад, який допускає різнопланові інтерпретації. Тобто "вельможа" як :

— "збирач одерені" — від *аккад.* "eṭerru" = "рос. отбирать";

— "хазяїн дверей міста" (розуміючи *аккад.* "dwr" = "фортецю" як "поселення з дверима"). Адже в античних містах-державах мито-"одерень" збирали при ввозі товарів в місто (та вивозі з міста) — тобто збирав саме "управитель

дверей";

— "управитель фортеці" (від *аккад.* "dwr" = "рос. крепость");

— "належний до двора" (розуміючи *аккад.* "dwr" = "фортецю" як "двір") — від чого утворилися слова : *укр.* "дворянин"; *укр.* "дворецкий"; *укр.* "двірня"; *укр.* "товариш".

"ВЕЛИКИЙ".

— *аккад.* "bêlu — господин; bêltu — госпожа" (*Аккад яз-1, с. 38).

Вважаю "bêlu" аналогом для *укр.* "великий".

* "ВЕЛИКИЙ ГРІШНИК", А НЕ "ГОСПОДИН ГРІШНИК" !

— *аккад.* "bêl bêlu, *сопр. сост.* bêl, *ж. р.* bêltu, *мн. ч.* bêlê, *мн. ч. ж. р.* bêlêti — господин, владыка, хозяин, владелец, собственник; ^{amel}bêl âlâni — градоначальник, городской голова; bêl râhâti — начальник области; bêl saîme — союзник; bêl gabâti — противник; bêl ħiṭti — грешник, преступник" (*Аккад яз-2, с. 50).

Вважаю "bêlu" аналогом для *укр.* "великий".

Оскільки слово "bêl" використовується в "негативних" зворотах ("bêl gabâti" = "великий ворог", "bêl ħiṭti" = "великий грішник") то це відкидає переклади :

— "бог";

— "господин". Адже неможливе утворення фрази "бог грішник", "господин грішник", скоріше треба виходити саме з української мови : "великий грішник". Це підтримує думку, що для "bêlu" первинна етимологія була "великий".

"АТТИЛА", "ІДОЛ" = "МАРДУК".

— *аккад.* "edlu — муж, герой" (*Аккад яз-1, с. 26);

— *аккад.* "edlu, eṭlu, eṭell, etellu (*шум.*), *сопр. сост.* eṭel — муж, герой, мужчина, человек, господин, владыка, владелец, хозяин, властелин, повелитель (последнее — одно из імён верховного бога Вавилона — Мардука); *затем* — раб; e-te-eṭ šarri^{ti} — повелитель царей (ЗХ, III₇₀)" (*Аккад яз-2, с. 18).

* Вважаю слово *шум.* "etellu" двокорінним :

— перший корінь : *всесвітній шумеро-еламський* "ata" = "отець";

— другий корінь : *всесвітній шумеро-вавілонський* "gal" = "великий".

Тобто "etellu" це *укр.* "отець головний".

* Вважаю "etellu" джерелом для виникнення слів-імен :

— *укр.* "ідол" — від прізвища бога Мардука : "etellu" = "владыка";

— король гунів "Аттіла" (див.); у Шекспіра великий вояк "Отелло" = "отець-муж великий".

ЖРИЦІ.

"КАДИЛЬНИЦЯ" ТА ІНШІ НАЗВИ ЖРИЦЬ.

— *аккад.* "qđš qadištu, qadiltu — иеродула; чистая (в культовом смысле), священная; храмовая проститутка, для которой проституция — культовая

обязанность" (*Аккад яз-2, с. 171);

— *аккад.* "qwd qādu — зажечь, зажигать; сжечь, сжигать; I₂ — сжечь, истребить" (*Аккад яз-2, с. 171);

— *аккад.* "entu — жрица" (*Аккад яз-1, с. 38);

— *аккад.* "ndj nadītu (ж. р.) — род жриц; по-видимому, такие, которые не имели права рожать детей (*буквально* заброшенная, пустошь); идеограмма SAL. ME; прежнее чтение išīrratu теперь отвергнуто" (*Аккад яз-2, с. 131).

*

Щодо "qadištu" = "жриця" як "кадильниця" (див. в темі вогню) — назва типа "Кадіш" дуже популярна в древності-середньовіччі як назва святилища (фінікійський "Кадіш"; київ-руський "Кітеж").

"ДРАГОМАН" = "ПЕРЕКЛАДАЧ".

— *аккад.* "targumannu" = *рос.* "толмач" (*Дандамаев-1983, с. 12);

— "Попутно уместно будет остановиться и на термине 'targumannu/targumānu' ('переводчик'), заимствованным из аккадского арамейским [targ^emānā], а также через разные промежуточные звенья английским, немецким, испанским, итальянским, русским ('драгоман') и многими другими языками" (*Дандамаев-1983, с. 14).

Вважаю "targumannu" чистим аналогом для *старо-укр.* "драгоман" = "перекладач".

Зокрема, засновник української індо-європеїстики XIX ст. мав фамілію "Драгоманов" (він був дядьком для Лесі Українки).

ПІДТЕМА ВОРОГІВ

"ХОЛОП".

— *аккад.* "k/gallu — слуга, раб, помічник" (*Аккад яз-1, с. 28).

Вважаю "k/gallu" = "слуга" таким, що однокорінне не з *шум.* "GAL" = "головний, старший", та з :

— *укр.* "хлоп; слуга; голота" (та аналогічні *рос.* "холоп; холуй; слуга; голь");

— віддалено-однокорінне з *укр.* "кал, кальний" = "грязь, грязний".

*

"ГЕЛОТИ" ТА "ГІЛЛЕЇ".

Вважаю "k/gallu" = "помічник" однокорінним з назвами народів-"помічників" :

— "гелоти" (в Спарті) — нарід який був "помічником спартанців";

— "гіллеї" (як, вважаю, "помічники" серед двох племен дорійців) :

— "Соответственно делению дорийцев на два племена — гиллеев и диманов; у них было два вождя (царя), которые стояли во главе двух отрядов войска" (прим. до *Геродот*; *Геродот сов, с. 504).

*

"ДІМАНИ".

Вважаю назву "дімани" (див. в темі "Дзімму") похідною від :

— *аккад.* "ummānu" = *елам.* "ÉRIN" = *нім.* "Heer" (господин) (*WrtH, с. 401).

*

Можливо, що додатково до *аккад.* "umtānu" = "господин" — треба додати (аби утворилося "дімани") :

— *аккад.* "šm šumu, *сопр. сост.* šum, *мн. ч.* šumû, šumê, šumâte — имя, (на)звание; всё, что имеет имя; всё сущее, всё мыслимое (*буквально* всё имя его); šumu šaṭru — именная подпись, именной документ" (*Аккад яз-2, с. 200).

Тобто вимова літери "š" в "šumu" (як "dz" або "j, i") — трансформувалася в два варіанта вимови для "šumu" :

— "dzumu" (як "дімани");

— "iumu" — тобто *укр.* "ім'я". Тобто "дімани" як *укр.* "іменні".

"НИЦІ", "НИЗИ", "НИЗ".

"НИЦІ", "НИЗИ".

— *аккад.* "nîsu, *мн. ч.* nîsê — народность, народ, люди, жители, население; племя; подданный" (*Аккад яз-2, с. 128);

— *аккад.* "nišûtu — человечество; род, семья" (*Аккад яз-2, с. 128).

*

Вважаю "*мн. ч.* nîsê" = "население, подданные" чистим аналогом для :

— *укр.* "низи" — тобто "прості люди", "плебеї";

— *укр.* "ниці" = "підлі" — тобто "прості люди"; "люди простого-підлого походження" (проставлені "людям благородного походження").

*

Вважаю, що назва "nišûtu" = "человечество" — тут "человечество" відділене від "верхніх" (тобто ірійських богів). Тобто "человечество" як :

— "нижнє" = "живуче внизу (на землі)";

— "нижнє за своїм походженням від богів".

*

"НИЗ".

— *аккад.* "nîsu, *мн. ч.* nîsê — народность, народ, люди, жители, население; племя; подданный" (*Аккад яз-2, с. 128);

— *аккад.* "nišûtu — человечество; род, семья" (*Аккад яз-2, с. 128);

*

— *аккад.* "ns' nisu, *мн. ч.* nisûti, *ж. р.* nisutu, *мн. ч. ж. р.* nišati — далёкий, отдалённый, удалённый, вырванный" (*Аккад яз-2, с. 136);

— *аккад.* "ns' nešû — быть далёким, удаляться; II₁ — удалять; вырывать" (*Аккад яз-2, с. 136).

*

Вважаю "nisu, nisûti" = "далёкий, далёкие" однокорінним з "nîsu, nišûtu" = "подданный, человечество; низы" — спільною є риса "зменшення в розмірі" (як зменшуються предмети при погляді згори; як "меншими" є люди при "віддаленні" їх від верхівки суспільства).

*

"НИЗИ" ЯК "СЕМИТИ".

— *аккад.* "(nišê) šalmât kaḫḫadi — черноголовые (семиты)" (*Аккад яз-1, с. 32).

*

Виникає цікаве питання — чи "чорноголовість" була рисою вавілонських низів ? Тобто : Чи існували там народи світлі та темні ? Як розуміти "чорно-

головість" — як "колір волосся", чи як "відсутність головного убору у бідняків з 'низів" ?

"РАБ", "ВОРОГ".

"РАБ", "ВОРОГ", "ВОР", "БУРНИЙ".

— шум. "ir, ir(a)d, arad, urda, urdu" = *аккад.* "ward(um)" = *рос.* "раб" = *рос.* "сведённый вниз (с гор)" (*Дьяконов-63, с. 170);

— шум.-*аккад.* "ir" = *рос.* "раб; подданный, служащий (правителя)" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *аккад.* "ardatu — рабыня" (*Аккад яз-1, с. 34);

— *аккад.* "wrd (w)ardu, *сопр. сост.* arad, *мн. ч.* ardâni — раб; (w)ardatu — рабыня" (*Аккад яз-2, с. 73).

*

Вважаю шум. "ir; arad", *аккад.* "(w)ardum" = "раб" :

1) Аналогом для *укр.* "раб" — тобто до первинного шум. "ir" було добавлено суфікс типу *всесвітнього аккадського* "-ба; -ва" — і утворилося *укр.* "раб" (а далі — *укр.* "робота").

Німецька форма : *нім.* "Arbeiter" = "робітник", "Arbeit" = "робота" — зберегла голосну літеру "i; a", а в українській формі *укр.* "робота; раб" перша літера зникла.

2) Вважаю "(w)ardu" = "раб" :

— також аналогом для *укр.* "ворог; вор; бурний" — адже в рабстві тримали саме ворогів, ворів-злодіїв;

— *однокорінним з укр.* "варта" — тобто "раб" розумівся як "людина під вартою".

"ХИТРИЙ", "ХИТАТИ".

— *аккад.* "bêl ḫiṭṭi — грешник, преступник" (*Аккад яз-2, с. 50).

Вважаю "ḫiṭṭi" аналогом для *укр.* "хитрий" та *укр.* "роз-хитаний" (*однокорінне з укр.* "хитати") — тобто "грішник" це або "хитра людина", або "людина яка збочила з вірного шляху, 'по-хитнулася' в вірі чи справах".

Цікавим є вихід на первинну *однокорінність укр.* "хитрий" та *укр.* "хитати" — тобто хитрість розуміється як "хитання", "хитаний шлях думки-дії".

Аналогічно у Влес-Книзі вжиті слова "прядиво та нишпори" (*ВК стара, II, 9) у значенні "хитрий" (тобто хитрість заплутана як прядиво; та хитається як людина, що "нишпорить").

"ЛЮТИЙ", "ЛЯЯТИ", "ГЛОДАТИ".

— *аккад.* "l'ṭ la'âṭu (u) (*причастие* lâiṭ) — растерзать; съедать,... уничтожить" (*Аккад яз-2, с. 106).

Вважаю "la'âṭu" = "*рос.* съедать, растерзать, уничтожить" *однокорінним з :*

— *укр.* "лютий" (*дієслово укр.* "лютувати");

— *укр.* "лата; латка" = "нашивка матерії на 'роздертому місці'". Тобто "la'âṭu" = "*рос.* растерзать" означає "роздирати на латки" — а первинне значення для слова *укр.* "глодання" було, вважаю, "роздирти";

— *рос.* "ляяти";

— *укр.* "глотати; голод"; *рос.* "глодать".

"ЗЛІ", "МУЧИЛИ".

— *аккад.* "šlj muṣâlû, muṣallû — враг" (*Аккад яз-2, с. 166).

*
"ЗЛІ".

Вважаю "šlj" = "враг" аналогом для *укр.* "злі" — в традиційному виразі *укр.* "злі вороги".

Назву *укр.* "вороги" пов'язую — з *шум.* "urda" = "раб", *аккад.* "warda" = "раб".

*
У Влес-Книзі сказано про війни з ворогами-іноплеменників :

— (Про вихід з Індії) "Прийшов рід злий на них і наліз" (*ВК стара, II, 2а);

— "хай збирається рід руський до десятків, а десятки до сотень, і хай тії нападуть на ворогів, а піймуть — голови їх одтручать і там злих полишать, хай звірі хижакі їх ївши поздиhaють" (*ВК стара, II, 7ж).

*
Також є сталий вираз (в середньовічних українських піснях-баладах-мові) : "злі вороги", "злі татари" — тобто часто "злі" поруч з "вороги".

*
"МУЧИЛИ".

Гіпотетично вважаю "muṣâlû" = "ворог" :

1) Віддаленим аналогом для :

— *аккад.* "k'ṇ muškēnu (причастие III/II₁) — послушный, покорный, склонённый (особая группа покорённого, но не порабощённого населения Вавило-нии)" (*Аккад яз-2, с. 93).

Тобто ця "*рос.* група покорённого населения" (див. на слово "мужик") й є цими "ворогами", "переможеними ворогами" ?

2) Однокорінним з *укр.* "(він) муче" (однокорінні : "мучити", "мучителі").

*
СЛОВОТВОРЕННЯ.

Вважаю аналогами за "способом творення" слова :

— "muškēnu" — від "mus-" = "мужчина" та "k'ṇ" = "покірний";

— "muṣâlû" — від "mus-" = "мужчина" та "šlj" = "злі; вороги".

А перший корінь "mu-; mus-" від :

— *аккад.* "mutu, *сопр. сост.* mut — муж, супруг" (*Аккад яз-2, с. 126).

ПІДТЕМА "БУРЯ" В СУСПІЛЬСТВІ.

"БРАНЬ", "ПРЯ", "БУРЯ", "БУРНИЙ", ДНІПРО-"БОРИС-ТЕН" = "БУРНЕ ДНО".

Див. також розділ богів — щодо бога вогню *шум.* "d. GIŠ. BAR".

*
— *аккад.* "bârânû — мятежник, бунтовщик, повстанец" (*Аккад яз-2, с. 57).

Вважаю "bârânû" аналогом для *укр.* "борня; брань; пря", *укр.* "з-бурення" = "повстання"; й далі : *укр.* "бурний; буремний; буря", навіть й назва Дніпра *грець.* "БорисТен", й навіть *укр.* "баран" (як такий собі "постійний бурний пов-

станець").

Слово "bâgânû" є, вважаю, однокорінним з іменами "Всесвітнього Варуни". Скажу кілька слів про назву "БорисТен": цю назву вважають грецькою й виводять від *ερεць*. "Борис-" = "північний". Проте на підставі мого аналізу імен

Великого Бога "Всесвітнього Варуни" (див.) я кажу, що етимологія "північний" була другорядною й вторинною, а основною й первинною була етимологія однокорінна з *укр.* "бурний". Я інтерпретую назву "БорисТен" як "Бурне дно" (хоч "-тен" пов'язують з іранським "дана" = "ріка") — адже на Дніпрі-Бористені були знамениті сто-кілометрові пороги.

*
БОГ "ВЕР", "ВАРУНА".

— *аккад.* "rîru, rîlu, *мн. ч. ж. р.* rîrâti — слон; šin rîri — слонова кість" (*Аккад яз-2, с. 152).

Гіпотетично вважаю "rîru" = "слон" є однокорінним з *укр.* "буря" або йменням бога бурі Ададда: "Вер" (*На) — тобто слон як втілення бога грози, точніше як втілення чогось *укр.* "бурного".

*
"(Я) БЕРУ".

— *аккад.* "b'ṛ ba'âru, bâru (a) — рыбачить, ловить (рыбу), хватать, поймать, охотиться; II₁ — то же интенсивно" (*Аккад яз-2, с. 50);

— *аккад.* "b'ṛ bâru — копать, рыть" (*Аккад яз-2, с. 50);

— *аккад.* "b'ṛ bâru — быть или стать крепким, прочным... определить, указать, доказать, уличить" (*Аккад яз-2, с. 50).

*
Вважаю "bâru" = "рибачити, полювати, копати, указати":

— аналогом для *укр.* "(я) беру";

— первинно-однокорінним з *укр.* "бурний" — тобто процес *укр.* "(я) беру" відбувається *укр.* "бурно".

Отже, тут знову слово, переклади якого дуже різняться. Тобто потрібен "універсальний" переклад, який би пояснив використання писцем цього слова у вказаних значеннях. На мій погляд — це "беру", в значеннях:

1) "беру-хапаю здобич" — рибалка, охота;

2) "беру-хапаю землю" — копаю;

3) "беру-хапаю певні факти" — доказую;

4) "беру-хапаю злочинця" — *рос.* "уличаю".

*
"ВАРУНА" — "УРАНАШ-ІЛ" БОГ ХЕТІВ.

— *аккад.* "parzillu — железо" (*Аккад яз-2, с. 158).

Вважаю "parzillu" (частина "-zillu") аналогом для *укр.* "залізо".

*
Гіпотетично вважаю, що частина "par-" — перекликається з йменнями богів війни (які часто були і "богами обробки заліза, ковальства"):

1) ведійський "Варуна" — грізний цар богів;

2) вавілонський "Вер" (він же Адад);

3) хеттський "Уранаш-іл" = "Уранаш'-бог" (див. тему Варуни) — походить (як і інші боги хетів) від ведійського Варуни;

4) старо-український "Перун" (у болгар-тюрк "Барис") — бог війни, грому, ковальської справи — тобто залізні речі Перун робить й він же ними користується :

— "як Перуньокував мечі на вороги і куючи казав йому : 'Це стріли і мечі маємо на вої тії і не смієте боятися їх, бо знищу їх до поду'" (*ВК стара, I, 5а).

6. ТЕМА "ЖИТТЯ, ГОРЕ"

ЖИТТЯ.

"БУТТЯ". "БУЛО".

— *аккад.* "bl̥t balātu , *сопр. сост.* balât — жизнь" (*Аккад яз-2, с. 53);

— *аккад.* "bl̥t bul̥tu — время жизни, жизненный путь" (*Аккад яз-2, с. 53).

*

Вважаю "bul̥tu" аналогом для :

— *укр.* "буття"; *старо-укр.* "битіє";

— *укр.* "було";

— *кельтського* "балада".

Тобто *кельт.* "балада" первинно мало етимологію "те, що було" — назву на зразок стандартного церковного терміну *старо-укр.* "битіє (такого-то персонажа)" в якому описується "увесь життєвий шлях персонажа".

*

"ЧАСІ", "ЖИТТЯ".

— *аккад.* "š' ša'tu, šātu, *сопр. сост.* šât — время; šât urri — утро, третья ночная стража; šât mûši — ночное время (Ашшурбанипал III₁₉, IV₉₇)" (*Аккад яз-2, с. 189);

— *аккад.* "wš' šitu, šittu, *сопр. сост.* šit, *мн. ч.* šiat, šâti, šâti — выход, восход" (*Аккад яз-2, с. 72-73);

— *аккад.* "šati, šâti (*мн. ч.* от šîtu) — вечность" (*Аккад яз-2, с. 72-73).

*

Вважаю "šâtu" = "время" :

1) *однокорінним* для "šati" = "вечность";

2) аналогом для *укр.* "часі" = "*рос.* времена"; *укр.* "час" = "*рос.* время";

3) *первинно-однокорінним* з *укр.* "життя" — тим більше з огляду на :

— *аккад.* "zittu — доля, часть; *такоже* нужда" (*Аккад яз-1, с. 40).

Тобто переклад "zittu" = "доля, часть" веде до двозначного українського слова *укр.* "доля" (яке означає і *рос.* "часть, доля", і *рос.* "судьба, жизнь");

4) *однокорінним* для *рос.* "час" = "*укр.* година".

*

"ЧАСТЬ" ЯК "ЖИТТЯ".

— *аккад.* "zittu — доля, часть; *такоже* нужда" (*Аккад яз-1, с. 40).

*

Вважаю "zittu" = "часть" :

1) Аналогом для *укр.* "частка; частина; часть"; *рос.* "часть"; *рос.* "чуть".

Щодо переходу "zittu" = "часть" в *укр.* "часть", то подібний же перехід *аккадського* "t" в українські шиплячі ("с", "з", "ж" та ін.) проявляється нерідко

(див. тему переходу літер) :

- *аккад.* "piâti" = "пащі" та *укр.* "пащі";
- *аккад.* "rîtu" = "рука" та *укр.* "руця";
- *аккад.* "mutu" = "муж, чоловік" та *укр.* "муж";
- *аккад.* "mîtu" = "спис" та *укр.* "меч";
- *аккад.* "šât" = "час (рос. время)" та *укр.* "час".

2) Однокорінним для дієслів *укр.* "узяти", *укр.* "жати" (та однокорінні *укр.* "ужинок") — вважаю, що ця тема ("долі" та "ужинку") призвела й до виникнення слова *укр.* "життя". Тобто "життя" як "доля, яку узяв", "ужинок".

Взагалі *укр.* вираз "така його доля" має точно те ж значення, що й "таке його життя" — тобто в *укр.* мові "доля" та "життя" майже синоніми.

3) Віддалено-однокорінним з *укр.* "життя".

В українській мові — слово *укр.* "доля, частка" (яким перекладають "zittu") — має два значення : "частка" та "життя" (*рос.* "судьба") — тому мені легше казати про однокорінність *укр.* "життя" та *аккад.* "zittu".

4) Віддалено-однокорінним з *алтайським* "кут".

Окрім української мови — також і в релігії Алтаю (та усього Сибіру; та монголо-тюркських народів) існує релігійне поняття алтайське "кут" (аналог для *укр.* "кут") — яке означає також дві речі :

- "території для життя",
- "душа дитини, людини, тварини".

СМЕРТЬ ТА ЗАГИБЕЛЬ.

СМЕРТЬ ЯК ЗЕМЛЯ; "УМЕРТИ".

— *аккад.* "mwt mâtu (*прет.* imût, *през.* imât, *перм.* mêt, mit) — умирать, умереть, подохнуть" (*Аккад яз-2, с. 116);

— *аккад.* "mwt mîtu, *сопр. сост.* mût — смерть, смертный" (*Аккад яз-2, с. 116);

*

— *аккад.* "mâtu (шум ?), *сопр. сост.* mat, *мн. ч.* mâtâtî — страна, земля, равнина, низменность; детерминант перед названием стран, областей" (*Аккад яз-2, с. 115).

*

Наголошу на тому, що "mâtu" має одночасно значення : "земля" та "смерть".

Вважаю "imût" = "умерти" аналогом для *укр.* "умерти".

*

"ЕРЕБ" ЯК "ГРОБ".

— *аккад.* "šalâm, erêb šamši — заход сонця, закат" (*Аккад яз-2, с. 201);

— *аккад.* "kabru" = *рос.* "могила; гроб" (*Юс 63-3, с. 246).

*

Вважаю *аккад.* "kabru" = "могила; гроб" :

1) чистим аналогом для *укр.* "гроб" (слово "гроб" є похідним від "горбок" = "невеличка гора");

2) однокорінним з :

— *елам.* "kabar" = *рос.* "архив" (Хінц перекладає "сундук". Борк окрім цього

возводе до *аккад.* "kabru" (*аккад.* kabru" = *рос.* "могила; гроб")) (*Юс 63-3, с. 246).

* Вважаю "erêb (šamši)" = "закат (сонця)" та шумеро-аккадське "erêb" = "потойбічний світ, пустеля" (*Ha) :

— однокорінним з *аккад.* "kabru" = "могила; гроб";

— однокорінним з *укр.* "гроб", *укр.* "Ірій", *укр.* "гора";

— однокорінним з *аккад.* "huršu" = "гори" — адже в шумеро-аккадській традиції існує образ "гори сонця", тобто сонце підіймається по невидимій "горі небес" та спускається з "гори небес".

* "ГИБЕЛЬ", МІСТО "ГЕБАЛ", "КАБАЛА", "КОБИЛА".

— *аккад.* "qablu, *сопр. сост.* qabal — битва, бой" (*Аккад яз-2, с. 170).

* Вважаю "qabal" = "битва" :

1) Однокорінним з аккадськими словами зі значенням "руйнувати" :

— *аккад.* "qbl qabâlu (i) — враждовать, сражаться; I₂ — сражаться; сойтись, встретиться для сражения, боя" (*Аккад яз-2, с. 170);

— *аккад.* "qabbalu — боец, воин, борец" (*Аккад яз-2, с. 171);

— *аккад.* "kbl kabâlu, II₁ — ниспровергать, овладевать, одолевать" (*Аккад яз-2, с. 93).

2) Однокорінним з аккадськими словами зі значенням "калити" :

— *шум.-елам.* "GIBÎL" = *аккад.* "qalû, šarâpu" = *нім.* "verbrennen" (спалювати) (*WrtH, с. 460);

— *аккад.* "qilûtu, maqlulu" = *нім.* "Verbrennung" (спалення) (*WrtH, с. 460).

3) Аналогом для :

— *укр.* "гибель";

— *укр.* "кабала" = "рабство" — від *аккад.* "kabâlu" = "ниспровергать, одолевать".

4) Етимологією для назви "головного храмового міста Фінікії — Гебал" — тобто Гебал був "містом принесення пожертв", "містом спалення", "містом гибелі жертв (в якості жертви могли бути й їжа-питво, а могли бути й злочинці-вороги-іноплеменники)".

"ГОРЕ", "КАРА".

"ГОРЕ".

— *аккад.* "kurû — короткий, горестный, печаль" (*Аккад яз-2, с. 102).

Вважаю "kurû" = "печаль" чистим аналогом для *укр.* "горе".

* "КАРА", "(ВІН) КАРАЄ".

— *аккад.* "krj karû — быть коротким; довести до нужды, до горя, до печали; II₁ — укоротить (дыхание : napîštu, Ашшурбанипал II₅₄)" (*Аккад яз-2, с. 102).

Вважаю "karû" = "довести до горя" аналогом *укр.* "кара; горе".

Вважаю первинно-однокорінними :

— українські слова : *укр.* "горе"; *укр.* "кара";

— аккадські слова : *аккад.* "kurû" = "печаль"; *аккад.* "karû" = "укоротить; дове-

сти до печали".

ГОРЕ, ТУРБОТИ.

"ТУРБОТА".

— *аккад.* "rb' turbu'u — (поднятая ногами) пыль (клубами, столпом); шум, суматоха; топот" (*Аккад яз-2, с. 180).

Вважаю "turbu'u" = "шум, суматоха" аналогом для *укр.* "турбота".

*

"НА-РУГА", "РУГНЯ".

— *аккад.* "rgm rugumtû — жалоба, иск, претензия, исковая сумма" (*Аккад яз-2, с. 182);

— *аккад.* "rgm ragâtu (a, u/u) — кричать, шуметь, плакать, рыдать, выть, реветь; звать; жаловаться; подавать жалобу, иск; предъявлять претензию, требовать, обжаловать; сетовать" (*Аккад яз-2, с. 182);

— *аккад.* "rgm rigmu, *сопр. сост.* rigim — голос, зов, крик, шум, гвалт, звон, грохот (оружия : kakki), гром, треск; рёв, рычание; бречание; бушевание, вой (ветра); тревога" (*Аккад яз-2, с. 182).

*

Вважаю "rigmu" = "гвалт"; "rugumtû" = "претензия"; "ragâtu" = "кричать" — аналогами для :

— *укр.* "ругня; наруга; ругати".

*

У Влес-Книзі (*ВК стара, I, 4а) згадується вид податків "оренги і руги" — вважаю *аккад.* "rugumtû" = "претензия; исковая сумма" аналогом для влес-книгового "руги" = "податок; грошова компенсація".

Ось цей фрагмент з Влес-Книги :

— "Бо це ж і оренги і руги мають давати на князів зі своїх гарячих сліз, на те його маємо держати. Ще ругу осібну хай мають : їжу і питво за часи свої до смерті і служать нам. Се ж бо многії зложили кості свої оболоні" (*ВК стара, I, 4а).

*

"СЕРДИТА".

— *аккад.* "rd' šurdûtu — проточный, текущий; mē šurdûti — проточная вода" (*Аккад яз-2, с. 182);

— *авест.* "Зэрдаза" = "*рос.* сердечная" (*Авеста-1990, с. 162).

*

Вважаю "(mē) šurdûti" = "(вода) проточная" :

— однокорінним для *авест.* "Зэрдаза" = "сердечная" — яке є чистим аналогом для *укр.* "сердечна";

— аналогом для *укр.* "жіночий рід сердита" — тобто точніше перекладати не "проточная", а "сердита, бурна" вода.

Щось подібне до "šurdûti" звучить в *авест.* "Зэрдаза" = "*рос.* сердечная". Зазначу, що слова : *укр.* "сердечна" та *укр.* "сердита" — в українській мові є однокорінними.

Тобто, скоріше, ця гора була не "сердечною" (незрозуміло на яку рису вказує такий епітет), а "сердитою" = "крутою; зі стрімкими урвищами".

*

"БУРНИЙ". "ХАМ".

— *аккад.* "bârânû — мятежник, бунтовщик, повстанец" (*Аккад яз-2, с. 57);

— *аккад.* "hm' hamta'u, hamtû, hamû, *мн. ч.* hamtâ'ê, hamtê — мятежник, повстанец, бунтовщик, узурпатор, похититель престола" (*Аккад яз-2, с. 84).

*

Вважаю "bârânû" однокорінним для :

— *укр.* "борня; брань; пря", *укр.* "збурення" = "повстання";

— *укр.* "бурний; буремний; буря";

— навіть *грець.* "БорисТен" = "ріка Дніпро" — бо ріка має "бурні пороги";

— навіть *укр.* "баран" (як "постійний бурний повсталець").

*

Вважаю "hamû" = "повсталець" однокорінним з :

1) біблійним йменням "Хам" та "народи Хама" — тобто це "підкорені народи, які бунтували супроти Аккаду-Вавілонії";

2) ймення ритуального напою "хаома"-сома (пиво) — бо "пиво" :

— має бурну піну; бурно бродить — і цим є "бунтовщиком";

— викликає "ритуальне сп'яніння великих мас людей" — що проявляється великими "буйствами та бунтами".

*

"УЖАС"- "ЖАХ"; "ХУЖЕ". "КУСАТИ".

— *аккад.* "uzzu, uzzatu, *сопр. сост.* uzzat, *мн. ч.* uzzâti — гнев, ярость" (*Аккад яз-2, с. 22);

— *аккад.* "ḥušaḥu, ḥusâḥḥu — голод, нужда, голодная нужда, дороговизна" (*Аккад яз-2, с. 87).

*

Вважаю "uzzu" = "гнів" однокорінним з :

1) *старо-укр.* "ужас" = "жах"; *укр.* "жах".

Зазначу, що існує певне правило переходу звуків :

— "-tu" (в *аккад.* "uzzatu") відповідає "-с", "-х" (в *рос.* "ужас"; *укр.* "жах");

— "-tu" (в *аккад.* "mutu" = "муж") відповідає "-ж" (в *укр.* "муж");

2) *укр.* "хуже";

3) *аккад.* "ḥušaḥu" = "голод".

Вважаю "ḥušaḥu" = "голод" та "uzzu" = "гнів" — однокорінними з *укр.* "кусати; їсти; їжа". Тобто і "uzzu" = "гнів", і "ḥušaḥu" = "голод" — обидва походять від слів зі значенням "розділяти на куски" ("косити; кусати; їжа; каша").

Тобто *укр.* "їжа" втратила перший "к" — первинно була типу "kaza". Тобто *укр.* "каша" це *укр.* "куски", "їжа подрібнена на куски; їжа кусками".

"ХУЛА, ГРІХ"; "ГИЛИТИ".

— *аккад.* "qillatu — грех, преступление, проступок; позор, бесчестие, хула; гнусный поступок; легкомыслие; проклятие" (*Аккад яз-2, с. 173).

*

"ХУЛА".

Вважаю, що *аккад.* "qillatu" = "*рос.* грех, хула; гнусный поступок" є :

1) Чистим аналогом для *рос.-укр.* "хула".

2) Похідним від *всесвітнього укр.* "голос; поголос"; та *вавілонських аналогів :*

— *аккад.* "qwl qâlu — подати голос, звать, кричати; I₂ — громко кричати, плакати, рыдати; II — кричати (?); II₂ — вить, реветь; громко кричати" (*Аккад яз-2, с. 171);

— *аккад.* "qûlu — голос, зов; крик, шум; рёв, плач, вопль, стелання" (*Аккад яз-2, с. 171).

3) *Аккад.* "qillatu"="гріх" цілком може перейти в *укр.* "гріх" — через відомий перехід "R ↔ L".

*
"ГИЛИТИ"-ГРІШИТИ. "ГЛИТАЙ".

— *аккад.* "qillatu — грех, преступление, проступок; позор, бесчестье, хула; гнусный поступок; легкомыслие; проклятие" (*Аккад яз-2, с. 173);

— *аккад.* "gilittu — дрожь, страх, ужас; трясучка (род болезни)" (*Аккад яз-2, с. 60);

— *аккад.* "qalqaltu — голод; томление голодом, жаждой; истомление" (*Аккад яз-2, с. 173).

*
Вважаю *аккад.* "qillatu"="грех, позор" та *аккад.* "qalqaltu"="голод" — первинно-однокорінними; і похідними від всесвітнього *укр.* "глотка" (яке саме однокорінне з всесвітнім *укр.* "голос"; *аккад.* "qâlu"="голос").

*
Вважаю "qillatu" = "позор, бесчестье, грех" та "gilittu" = "трясучка" :

1) похідними від *укр.* "глотка", *укр.* "голос";

2) однокорінним з *аккад.* "qalqaltu" = "великий голод" (*Аккад яз-2, с. 173). І усі троє *аккад.* "qalqaltu"="голод" (*Аккад яз-2, с. 173); *аккад.* "qillatu" = "позор, гріх" та *аккад.* "gilittu" = "трясучка" — породили :

— *укр.* "гилити" = "назначати непомірно велику ціну (бути жадібним) під час торгівлі на базарі";

— *укр.* "глитай" = "багатій ненажера; заможний жадюга".

Висловлюю гіпотезу, що "qillatu" це конкретно "гріх ненажерливості-голоду", "гріх жадності" (адже саме з таким значенням використовується *укр.* "гилити"). Тобто "той, хто гиле" це "глитай" = "ненажера".

*
Слово *укр.* "гилити" вживається лише в декількох зворотах (проте є широко-вживаним в українській мові, а в російській мові нема подібного слова) :

1) При торзі покупець намагається збити ціну й каже : "Не гильте за це поросся", "ви загилили", "Та він гиле чорт-зна що" — вважаю, що мова йде :

— про "гріх ненажерливості". Тобто ці фрази означають : "Ви грішите ненажерливістю".

2) Розбишака каже про розмашистий удар (як в бійці, так й по м'ячу чи будь-якій речі) : "Я як загилив" — вважаю, що можна перефразувати "Я вдарив ненажерливо-понад усяку міру".

Тобто слово *укр.* "гилити" отримало додаткове значення : "понад усяку міру".

*
Отже, відгадана загадка "дуже українського слова" — *укр.* "гилити".

"ГОЛОД". "КУСАТИ".

— *аккад.* "qalqaltu — голод; томление голодом, жаждой; истомление" (*Аккад яз-2, с. 173);

— *аккад.* "ḥušaḥu, ḥusâḥḥu — голод, нужда, голодная нужда, дороговизна" (*Аккад яз-2, с. 87).

*
"ГОЛОД".

Вважаю "qalqaltu" = "голод" :

— аналогом для *укр.* "голод";

— однокорінне з *укр.* "глитай" = "ненаситний";

— похідне від *укр.* "глотати; глотка" — і далі аж до *укр.* "голос" (та аналоги в мовах Двуріччя).

Гіпотетично вважаю "qalqaltu" = "голод" двокорінним й таким, що має два корені "qal-" = "головний, великий", "-qaltu" = "голод". Тобто вважаю "qalqaltu" — дослівно "головний голод"-"великий голод" (від *шум.* "GAL" = "головний"), "голодомор".

*
"КУСАТИ".

— *аккад.* "ḥušaḥu, ḥusâḥḥu — голод, нужда, голодная нужда, дороговизна" (*Аккад яз-2, с. 87).

Гіпотетично вважаю, що *аккад.* "ḥušaḥu" = "голод, дороговизна" :

— є однокорінними з *укр.* "кусати" — яке однокорінне з *всесвітніми* :

— *аккад.* "kâsu" = "різати" (*аккад.* "nakâsu" = "відрізати" (*Аккад яз-2, с. 134); *укр.* "коса; косити"; *елам.* "kašía" = "отрубить, делить" (*Юс 63-3, с. 242);

— в значенні "дороговизна" — вважаю, що *аккад.* "ḥušaḥu" є аналогом для *українського* виразу "ціни кусаються".

"ЛЕМЕНТ", "ЛАМАНИЙ".

— *аккад.* "lḥn lamanu, lemênu (a/u) — быть или стать злым, плохим, скверным, нехорошим, опечаленным; быть в трауре; плохо обходиться (с кем-либо); II₁ — сделаться скверным, плохим, злым; поступать плохо; III₁ — заставить быть или стать плохим, скверным, злым; разозлиться, рассердиться" (*Аккад яз-2, с. 111).

Вважаю *аккад.* "lamanu" аналогом для :

— *укр.* "ламаний; ломаний";

— *укр.* "лемент". Можна згадати, що в середні віки в українській літературі існував цілий "тип пісень розпачу" з назвою "лемент" (на поховання, на згадку про війну та битви — див. "Лямент" (*Хрест давньо-укр, с. 144-145)).

Безумовним є, що "lamanu" не вказує на "погану або злу людину", бо цьому не відповідає переклад "быть опечаленным, быть в трауре" (це не характеризує людину як "злу"). Отже, вірною є трактовка від *укр.* "ламаний" — тобто мова йде про "зламану"-пошкоджену-нездорову (зокрема, морально) людину".

"ЛИШИВСЯ".

"ЛИШИВСЯ".

— *аккад.* "ʾzn uznu, *сопр. сост.* uzun, *мн. ч.* uznê, *дв. ч.* uznâ, uzunâ — ухо; ушко, ручка (сосуда); ум, разум, благоразумие, чувство, смысл; ina uzni bašû — помнит, вспоминать; uznat û ne-me-qa-am li-te-ir-šû — ум и разум пусть отнимет у него (3X, XXVII об., 92)" (*Аккад яз-2, с. 22).

* Вважаю *аккад.* "uznat û ne-me-qa-am li-te-ir-šû" чистим аналогом для кожного слова фрази *укр.* "[щоб] знання й смекання лишився".

Вважаю *аккад.* "li-te-ir-šû" = "*рос.* (пусть у него) отнимется; (пусть он) лишится" аналогом для *укр.* "(щоб він) лишився; лиши його" — ця "мовна конструкція" нагадує мені фразу з "Патріаршого літопису" (Київська Русь, XII ст.) : — "Воистину сей [*Krn* — *головний єпископ Московії*] совершенно смысла отпаде и разум погуби" = "Воистину цей — зовсім від смислу відпав, й розум розгубив" (Патріарший літопис, року 1160; *ПСРЛ, т. IX, с. 225-226).

* Вважаю, що *аккад.* "li-te-ir-šû" (як аналог для *укр.* "(щоб він) лишився; лиши його") має :

1) Суфікс "-šû" — який вважаю чистим аналогом для *укр.* "-ся" :

— *аккад.* "-šu, (ж. р. — ša) — суффиксальное местоимение 3л. ед. ч. присоединяется к именам и глаголам (см. грамматику)" (*Аккад яз-2, с. 189).

Додатково щодо суфікса — див. в темі "службові слова".

2) Суфікс "-ir-" який в *аккад.* мові утворює "однину чоловічого роду" — суфікси "ir; er" є характерними не для слов'янських, а для германських мов; в слов'янських же мовах суфікси "ir; er" замінюються на суфікси "iv; ev; ov" — як й в *укр.* "лишився".

3) Корінь "li-te-" — який вважаю аналогом для :

— *укр.* "лиш-" (в *укр.* "лишився");

— *аккад.* "li-ši" = "лиши" :

— *аккад.* " jš' ešû — запутать, расстроить; сделать ненадёжным; ^{il}šamaš... ù-ru-ùḫ-šu li-ši — пусть Шамаш запутает ему его дорогу (3X, XXVII об., 23)" (*Аккад яз-2, с. 92).

* Фразу "^{il}šamaš... ù-ru-ùḫ-šu li-ši" перекладаю дослівно як "^{бог}Сонце руху його лиши".

Тобто вважаю :

1) *аккад.* "Шамаш" аналогом для *укр.* "Сонце" ("Ш"-С", "а"-о", "ма"-н", "ш"-це");

2) *аккад.* "ù-ru-ùḫ-šu" чистим аналогом для *укр.* "руху свого (тобто свого як старо-укр. 'сва' = 'власний; певної людини')";

3) *аккад.* "li-ši" чистим аналогом для *укр.* "(ти) лиши".

*

ОДНОКОРІННІ СЛОВА З ЕЛАМСЬКОЇ МОВИ.

Вважаю *аккад.* "li-ši" та *аккад.* "li-te-ir-šû" однокорінними з еламськими (докладніше див. еламо-український лексикон) :

— *елам.* *achE* "li-iš-ša" = *нім.* "er hatte hergeben" (він буде давати) (*WrtH, с. 825);

— *елам.* "li-iš-na" = *нім.* "er (sie) möge geben" (він може давати); *нім.* "soll geben spenden" (мусить давати дарувати-жертвувати); *нім.* "aushändigen" (вручати, видавати (на руки), передавати (з рук в руки)) (*WrtH, с. 825);
 — *елам.* "ša-tin li-iš-ni" = *нім.* "der Priester möge spenden" (священик може жертвувати) (*WrtH, с. 825).

*

СУФИКС "-СЯ".

— *аккад.* "-šu, (ж. р. — ša) — суффиксальное местоимение 3 лица ед. ч. присоединяется к именам и глаголам (см. грамматику)" (*Аккад яз-2, с. 189).

*

В даних реченнях маємо приклади слів на "-šu" :

1) *аккад.* "ù-ru-ùḫ-šu" = "руху свого".

Вважаю "-šu" = "свого" аналогом для :

— *укр.* "його" = "свій для когось";

— *старо-укр.* "сва" = "свій";

— *укр.* "свій";

— *суфікса укр.* "-ся" = "свій";

2) *аккад.* "li-te-ir-šü" = "лишився" — з цього слова суфікс "-šü" виділяємо через форму :

— *аккад.* "li-ši" = "(ти) лиши".

*

Вважаю "-šü" аналогом для дієслівного суфікса *укр.* "-ся" = "себе".

7. ТЕМА "НЕЧИСТОТИ"

"ПАРША", "ПАРАША".

— *аккад.* "prš pašu — навоз, кал, мусор" (*Аккад яз-2, с. 160).

Вважаю "pašu" чистим аналогом для *укр.* "парша" ("паршивий"), назви тюремного бачка для кала та сечі : *укр.* — *рос.* "параша".

*

"ГАМНО".

— *аккад.* " 'gm agamtu, *мн.ч.* agamṭê — болото, топь, трясина" (*Аккад яз-2, с. 17).

Вважаю "agamtu" = "болото" аналогом для *укр.* "гамно".

*

"СЕЧА", "ССУ" = "МОЧУСЯ".

— *аккад.* "š'(?) šû, zû — навоз, экскременты, испражнения, кал, моча" (*Аккад яз-2, с. 163);

— *аккад.* "šjn šânu — мочиться, испускать мочу" (*Аккад яз-2, с. 196).

Вважаю "šû" = "моча" аналогом для :

— *укр.* "сеча";

— *вед.* "су" = "вижимати"; *вед.* "сома" :

— "Сóма (имя от корня су, 'выжимать') — обожествлённое растение (или гриб ?); напиток из него, бог этого напитка (эти ипостаси не всегда различ-

мы); наряду с Индрой и Агни один из главных богов РВ" (*Да услышат, с. 264).

* "МАРА", "МАРНИЙ", "МАРЯТИСЯ", "МАРУДНА".

— *аккад.* "mr' marâ'u, marû — быть или стать жирным; разжиреть" (*Аккад яз-2, с. 123);

— *аккад.* "marû, *мн. ч.* marûti — жирный, откормленный" (*Аккад яз-2, с. 123);

— *аккад.* "mrš maršu — грязный, загрязнённый, запачканный, нечистый" (*Аккад яз-2, с. 123);

— *аккад.* "maruštu — грязь, нечистоты" (*Аккад яз-2, с. 123);

— *аккад.* "maršu — больной; maršu — трудный, тяжёлый; maruštu — злой, несчастный" (*Аккад яз-1, с. 33);

— *аккад.* "marru — горький; martu — желчь" (*Аккад яз-2, с. 122).

*

Важаю "maršu" = "больной" аналогом для :

— *укр.* "мара" = "привід";

— *укр.* "умерти; смерть".

Вважаю "maršu" = "грязный", "maruštu" = "грязь", "marû" = "жирный" аналогом для :

— *укр.* "смердящий" (від *укр.* "смерть"), *старо-укр.* "смерд" = "залежний селянин";

— *укр.* "маряти; замаряний; марюка" (зокрема, існує загально-відомий вислів : *укр.* "Грязний як марюка").

Тобто цей корінь є дуже добре-вкоріненням в українську мову.

*

"ВУЗЬКИЙ" ("ПІСК", "ПІСОК", "ПИСОК", "ПУСК", "ПАСКУДА"). "МУЛЯТИ".

— *аккад.* "ršq rišqu, *мн. ч.* rišqi — узость, теснота; нужда, бедствие; трудность, затруднение; ina rišqi — с трудом" (*Аккад яз-2, с. 161);

— *аккад.* "ršq rašqu, *ж. р.* rašuqtu, *мн. ч.* rašqâti — трудный, тяжёлый, затруднительный, недоступный, крутой (подъём : tûlû); тесный, нужда, бедствие, лишение, трудность; зубец (?), башенка (?)" (*Аккад яз-2, с. 161);

— *шум.-елам.* "BABBAR" = *аккад.* "pesu" = *нім.* "weiß; hell" (білий; світлий) (*WrtH, с.113).

*

Вважаю *аккад.* "rišqu" = "узость; теснота; трудность" однокорінним для :

1) *укр.* "вузький" — корінь *укр.* "вузь-" є чистим аналогом (і первинною формою) для *аккад.* "rišqu" = "рос. узость";

2) *укр.* "піск" — це "вузький голос", "затруднений голос";

3) *укр.* "пісок" — це "річ максимальної тісноти"; "річ максимальної вузькості";

4) *укр.* "писок" = "довгий ніс" — знову мова про "вузьку річ";

5) *укр.* "пас; пасок" = "ремін (або мотузка яку використовують як ремін)" — тут мова про "вузькість" як стягнення ременем; до речі, і слово *укр.* "ремін" має чистий аналог в мовах Двуріччя та індо-європейських :

— *елам.* "ri-mu" = *нім.* "Riemen" (ремін) (*WrtH, с. 1039);

— *нім.* "Riemen" (ремін);

6) *укр.* "пуск" — тут "вузькість" розуміється як "початок" (тобто спочатку усяка

річ є "вузькою", а згодом стає "товстою, широкою");

7) і далі група *укр.* "піка" — як "вузька річ"; та *укр.* "піхви" — і пов'язані з ними аккадські слова (див. в темі зброї) :

— *аккад.* "ph' rîḫû — закрытый, запертый; глухой" (*Аккад яз-2, с. 153);

— *аккад.* "rîḫu — тесный, узкий, глухой; nêribê rîḫûti — узкие, тесные проходы, перевалы" (*Аккад яз-2, с. 152).

*

Отже, ця група слів типу *укр.* "вузькість" — дуже добре вкорінена в українській мові (подібно до великих груп слів : *укр.* "малий" та *укр.* "гора").

*

"ПАСКУДА".

Вважаю "pašqu" = "нужда, бедствия" :

— однокорінним з *аккад.* "rušqu" = "вузькість";

— аналогом для *укр.* "паскудний".

*

"МУЛЯЄ".

Гіпотетично вважаю "mûlû" = "подъём" аналогом для *укр.* "муляє" (однокорінне з ним *укр.* "милиці" та *укр.* "миля") — похідне від значення *укр.* "малий; молоти; млин" (тобто мова йде подрібнення; і пов'язанні з цим страждання або "зменшення в розмірі").

8. ТЕМА "ЧАС, МІСЦЕ"

ПІДТЕМА "ЧАС"

"ЧАТИ УТРА", "ЧАТИ НОЧІ" : "ЧАС", "УТРО", "НІЧ".

Докладніше див. в темі чергування літер.

— *аккад.* "š' ša'tu, šâtû, *сопр. сост.* šât — время; šât urri — утро, третья ночная стража; šât mûši — ночное время (Ашшурбанипал III₁₉, IV₉₇)" (*Аккад яз-2, с. 189).

Вважаю "šât" = "время" чистим аналогом для *укр.* "час", *укр.* "чати".

Вважаю "šât urri" чистим аналогом для *укр.* "час утра", *укр.* "чати утра".

Вважаю "šât mûši" чистим аналогом для *укр.* "час ночі", *укр.* "чати ночі".

*

В українській мові є дві форми : "час" та "чати". В російській мові :

— нема форми "šâtû, чати";

— *рос.* "час" = "година" більш віддалене (від *аккад.* "šât" = "час") ніж *укр.* "час".

*

В українській мові слово *укр.* "чати" є добре-вкоріненим :

— *укр.* "чатувати";

— *укр.* "чотар" = "військовий на чатах" (*сербо-хорватське* "четник" = "військовий стан типу козаків" — "четники" досі є "групою населення Сербії");

— *укр.* "чекання" — яке вважаю первинно-однокорінним з *укр.* "час" (тобто в "šâtû" відбувся перехід : "t" —> "s, c" —> "k"). Зазначу смислову єдність слів

"чати" та "чекати" — дійсно, "стояння на чатах" це "різновид чекання"; — укр. "черга" (черга як варіант "чекання" та "стояння на чатах" — саме "чергові в армії" стоять на "чатах"). Укр. "черга" є найбільш віддаленим родичем для укр. "чати", укр. "чекання".

*

"ЧАСИ", "ЖИТТЯ".

— аккад. "ṣati, ṣāti (мн. ч. om ṣītu) — вечность" (*Аккад яз-2, с. 72-73).

*

Вважаю "ṣati" = "вечность" однокорінним для :

— аккад. "šātu" = "укр. час";

— укр. "часи";

— укр. "життя". Тобто "життя" як "тривалі часи", як "вічність". Докладніше — див. в темі переходу літер.

*

СТАРО-УКР. "НИНЄ, НИНЧЕ", "ОД НИНЄ".

— аккад. " 'nn eninna, inanna — теперь; adi inanna — до сих пор, до настоящего времени; доколе ? до каких пор ?" (*Аккад яз-2, с. 35).

*

Вважаю "eninna" = "теперь" чистим аналогом для старо-укр. "нинє, нинче".

Вважаю "adi inanna" = "до сих пор" чистим аналогом старо-укр. "од нинє".

*

"УТРО", "ІРІЙ".

— аккад. "urru — свет, день, утро" (*Аккад яз-1, с. 29).

*

Вважаю аккад. "urru" = "утро" чистим аналогом для укр. "утро", укр. "Ірій".

Вважаю аккад. "urru" = "свет" однокорінним для укр. "Ірій" — особливо з огляду на трактовку "Ірію" як "всесвітнє джерело світла" :

— "Се бо світло Іру йде до нас, і будьмо гідні того" (*ВК нова, 30).

*

"НІЧ".

— аккад. "š' ša'tu, šātu, сопр. сост. šât — время; šât urri — утро, третья ночная стража; šât mûši — ночное время (Ашшурбанипал III₁₉, IV₉₇)" (*Аккад яз-2, с. 189).

*

Вважаю аккад. "(šât) mûši" = "(час) ночі" аналогом для укр. "ніч" (родовий відмінок : "ночі") — тобто "šât mûši" це чистий аналог для укр. "час ночі". Що ж до переходу "mûši" в "ночі" (тобто "m-" <-> "n-"), то аналогічний перехід зустрічається в словах :

— шум.-аккад. "géme" = рос. "рабыня" (*Дьяконов-63, с. 170) — вважаю "géme" аналогом для старо-укр. "жено";

— аккад. "ḫanu — камыш" (*Аккад яз-1, с. 16) — укр. "комиш".

*

"СОН", "СНИТИ", "СУТІНКИ".

— аккад. "šuttu (мн. ч. šunâte) — сон" (*Аккад яз-1, с. 15);

— аккад. "jšn šittu — сон" (*Аккад яз-2, с. 92);

— аккад. "jšn šuttu, мн. ч. šunâti — сон" (*Аккад яз-2, с. 92);

— аккад. "прет. ušnîl — заставить уложит себя; укладывать, уложит; убить, уничтожит; (по)ложит (в соль), (на)бросит (сеть); (ниспровергнуть) врагов"

(*Аккад яз-2, с. 127).

* Вважаю "jšn" = "сон", "šunâte" = "сни" є :

— чистим аналогом для *укр.* "сни; снити";

— однокорінним з *аккад.* "ušnîl" — вважаю "ušnîl" = "укладувать" аналогом для *укр.* "уснул".

Окрім цього *аккад.* "šuttu" = "сон" вважаю однокорінним для :

— *елам.* "šu-ti" = "темрява", *елам.* "šu-ti-ti" = "мала темрява" (*WrtH, с. 1186) — еламські форми я вважаю чистим аналогом для *укр.* "сутінки".

*

Подвійні аналоги :

1) *аккад.* "šaptu" = "губа" (*Аккад яз-1, с. 12) — *укр.* "спати" (від *старо-укр.* "соп" = "сон");

2) *аккад.* "šunâte" = "сон" — *укр.* "снити" (від *укр.* "сон").

*

"ТЕМА", "ТЕМІНЬ".

— *аккад.* "eṭemmu (*шум.*), *мн. ч.* eṭemmu, eṭemmi — душа, дух умершого; привидение, призрак, демон; eṭemmu limnu — злой демон, злой дух" (*Аккад яз-2, с. 24).

*

Вважаю шумеро-аккадське "eṭemmu" = "привід, мара" вважаю аналогом для *укр.* "тема"-"темінь".

Щодо "limnu" = "злий" див. слово "ламаний".

*

"SUN-DAY" АБО "СВЯТИЙ ДЕНЬ" ("ЯСУНЬ", "ШАН-ДІВА", "ЖАННА").

— *аккад.* "esennu, isinnu, iššinnu, ešenu, isînu, *сопр. сост.* esen, isin, *мн. ч.* esennâti, isinnâti — определённо установленный срок, установленное время, (периодический) праздник, праздничное время" (*Аккад яз-2, с. 37);

— *елам.* "ši-in-nu" = *нім.* "kommend" (майбутній, наступний) (*WrtH, с. 1157);

— *елам.* "ši-ni-ib-ba" = *нім.* "Kommende (pl.)" (майбутні (множина)) (*WrtH, с. 1167);

— *елам.* "ši-ni" = *нім.* "heranmarschierend" (йти сюди; наближатися сюди) (*WrtH, с. 1167).

*

Вважаю "esennu" :

1) Аналогом для терміну *старо-укр.* "овсяни; всяни" з Влес-Книги :

— (Оригінал без перекладу) — "одо всене д'о всене" (*ВК нова, 6б).

— (Переклад фрагменту) — "Вибирали князів од вутців. Тії були одо всяни до всяни (а може, од осені до осені — А. К.), яким платили день од полюддя" (*ВК стара, II, 6б).

2) Віддалено-однокорінним для співзвучних слів — зі значенням "строк; періодичний термін" :

— *укр.* "осінь";

— *укр.* "свято"; — *англ.* "sunday" = "неділя".

*

Тема якогось "особливого строку" та "свята" — виводить на імена "Великої Богині" (зокрема, у Влес-Книзі), або "цариці богів" :

- шум. "EŠŠANA, IŠŠEBU, EŠŠBA, LUGAL" = "цар" (*WrtH, с. 837);
- аккад. "d. sin (XXX)" = *нім.* "Mond" (місяць); "Mondgott" (бог місяця). *Власне ймення елам.* "ku-uk. d. sîn" = *елам.* "EN. ZU" (*WrtH, с. 1086);
- шум.-елам. aE "E. ZU. na-pír" = *нім.* "Sin ist Gott. Täfelchen NCBT 2100 : 25 aus dem Umma der Ur-III-Zeit (McNeil 212)" (Sin це бог) (*WrtH, с. 401);
- *елам.* "a-si-in", "azzin" (*пізніше* "az-za-ga") = *нім.* "Große" (велич); "Würde" (гідність, сила) (*WrtH, с. 85).

ПІДТЕМА "ВЕРХ, НИЗ, ЛІВО"

"ВЕРХ".

- аккад. "rêšu — голова, главный; начало" (*Аккад яз-1, с. 18);
- аккад. "rêšu — помощник" (*Аккад яз-1, с. 27).
- *
Вважаю "rêšu" = "голова" однокорінним для :
  - 1) аккад. "ḫrē ḫuršu, *мн. ч.* ḫuršānu — горы, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87);
  - *укр.* "гора";
  - 2) *елам.* "a-raš" = "головний, великий, володар" (*WrtH, с. 82);
  - 3) *вед.* "ṛṣi- 'певцы-риши' их гимны передавались устно" (*Вед яз, с. 10);
  - 4) *укр.* "верх".

"НИЗ".

"НИЦІ", "НИЗИ".

- аккад. "nîsu, *мн. ч.* nîsê — народность, народ, люди, жители, население; племя; подданный" (*Аккад яз-2, с. 128);
- аккад. "nišûtu — человечество; род, семья" (*Аккад яз-2, с. 128).

*

Вважаю "*мн. ч.* nîsê" = "население, подданные" чистим аналогом для :

- *укр.* "низи" = "прості люди; плебеї";
- *укр.* "ниці" = "підлі" — тобто "прості люди"; "люди простого-підлого походження" (як проставлені "людям високого-благородного походження").

*

Вважаю, що слово "nišûtu" = "человечество" — вказує, що "человечество" є "нижчим від богів".

*

"НИЗ".

- аккад. "ns' nisu, *мн. ч.* nisûti, *ж. р.* nisutu, *мн. ч. ж. р.* nišati — далёкий, отдалённый, удалённый, вырванный" (*Аккад яз-2, с. 136);
- аккад. "ns' nešû — быть далёким, удаляться; II₁ — удалять; вырывать" (*Аккад яз-2, с. 136).

*

Вважаю "nisu" = "далёкий" однокорінним з :

- аккад. "nîsu" = "простий нарід; низи" — спільною є риса "зменшення в розмірі" (як зменшуються "далёкие" предмети; як зменшуються люди "далёкие" від верхівки суспільства).

"ШУЯ" = "ЛІВО" ?

— *аккад.* "šumelu — лево, слева" (*Аккад яз-1, с. 40).

Висловлюю гіпотезу, що "šumelu" = "лево" є віддалено-однокорінним з :

— *старо-укр.* "шуя" = "ліво".

ПІДТЕМА "МІСЦЕ, ПОСЕЛЕННЯ, ДІМ, ШЛЯХ"

"КРАЙ".

— *аккад.* "ašru — место. Детерминатив после названий стран и городов" (*Аккад яз-1, с. 34).

Вважаю "ašru" = "место" :

— аналогом для *укр.* "край";

— однокорінним з *укр.* "Україна".

*

"МЕЖИ" = "ПОЛОВИНА" ТА "МЕЖА".

Див. також в еламській лексиконі (тема географія та тема словотворення — на слово "межа").

*

— *аккад.* "mištu" = *шум.-елам.* "BAR" = *нім.* "Hälfte" (половина) (*WrtH, с. 144).

Нагадаю, що вважаю *аккад.* "mištu" = "половина" :

1) аналогом для *укр.* "межи" = "посередині", *рос.* "между";

2) однокорінним з :

— *латин.* "meta" = *укр.* "межа" (*Латин мова, с. 324);

— *укр.* "межа".

*

"СЕЛО"; "ВУЛИЦЯ"; "КОЛОНІЯ" ("РУСЬКОЛАНЬ", "АЛАНИ").

— *аккад.* "slj sullû, sulû' šulû, *мн. ч.* sulê — храмовая улица, улица процессий; главная, центральная улица, дорога; sulû ša sûqi — базарная, рыночная улица; sulê řeri — степные дороги" (*Аккад яз-2, с. 147);

— *шум.* "Kałam" = *рос.* "(наша, родная) страна", "нация, демос" (*Дьяконов-63, с. 174);

— *аккад.* " 'l âlu, *мн. ч.* âlâni — город, деревня, (по)селение, населённый пункт, община, хутор; âl řarrûti — резиденция, столица" (*Аккад яз-2, с. 13).

*

Вважаю однокорінними усі ці слова :

1) Аккадські форми :

— *аккад.* "âlu, *мн. ч.* âlâni" = "город, деревня";

— *аккад.* "šulû, *мн. ч.* sulê" = "храмовая улица, улица процессий";

— *шум.* "Kałam" = *рос.* "(наша, родная) страна", "нация, демос".

Первинною серед них вважаю найпростішу : *аккад.* "âlu" = "поселення".

2) Українські форми :

— *укр.* "село";

— *укр.* "вулиця"; *укр.* "шлях";

— *укр.* "колонія" (вживається у Влес-Книзі : "Русь-колань", "греки на колунях"; також з цим словом однокорінні назви "античних народів Скіфії" : "роксолани", "алани").

*

Вважаю шум. "Kalam" аналогом для індо-європейського "колонія" (зокрема, у Влес-Книзі вирази : "Русь-колуны", "греки на колунях").

Вважаю, що *аккад.* "âlu" = "місто, поселення" є аналогом для :

— *тюркського* "аул";

— *укр.* "улиця, вулиця";

— також для загально-світового *укр.* "колонія".

Вважаю *аккад.* "sullû" = "центральна вулиця" :

— аналогом для *укр.* "шлях" — це підтримує й формула "sulê şeri" = "степные дороги", бо *укр.* "шлях" це "степова дорога через усю країну";

— аналогом для *укр.* "вулиця";

— однокорінним для *укр.* "село".

*

"ЗАКРИТІ" ПОСЕЛЕННЯ.

— *аккад.* "šîḫru... âlâni šîḫrûti" — мелкие поселения (что вокруг городов), хутора" (*Аккад яз-2, с. 166);

— *аккад.* "šigrêti" — гаремные дамы, наложницы" (*Аккад яз-1, с. 25);

— *аккад.* "sekertu, *мн. ч.* sekrêti" — 'запёртая' (в гареме), наложница, гаремная дама" (*Аккад яз-2, с. 146);

— *аккад.* " 'l âlu, *мн. ч.* âlâni" — город, деревня, (по)селение, населённый пункт, община, хутор; âl šarrûti — резиденция, столица" (*Аккад яз-2, с. 13).

*

Вважаю "sekrêti" = "закриті" :

1) Аналогом :

— або для *англ.* "secret ['si : kɹɪt]" = "секретний";

— або для *укр.* "закриті" (використання префікса типу *укр.* "за-" див. в розділі слів з *аккад.* "за-").

2) Однокорінним з :

— *аккад.* "šigrêti" = "*рос.* гаремные дамы, наложницы";

— *аккад.* "šîḫru... âlâni šîḫrûti" = "мелкие поселения (что вокруг городов), хутора". Тобто ці "хутора" розуміються як "закриті поселення" — "закриті" тобто "обнесені стінами"; або "поселення де стояли військові 'секрети'='засідки".

*

"КУТ", "КУТ" = "ЧАСТИНА СЕЛА, ПОСЕЛЕННЯ".

— *аккад.* "kudurru, kudûru, kudurru, kadûru, *мн. ч.* kudurri, kudurêti (шум.) — корзинка для переноса тяжестей; трудовая повинность; граница; пограничный знак, столб, камень; монумент, указывающий границы земельных участков; область; пределы" (*Аккад яз-2, с. 95).

*

Вважаю "kudurru" (в усіх значеннях) аналогом для *укр.* "кут", *укр.* "куток" — докладніше :

1) Вважаю "kudurru" = "межевий камінь" аналогом для *укр.* "кут" — адже "межеві камні" ставили в кутах полів.

2) Вважаю "kudurru" = "область" аналогом для *укр.* "кут" — в значенні "один з куточків країни" (і зараз в українській мові є така стала словоформа "чарівний куточок України" — тобто це саме "область, регіон").

3) Вважаю "kudurru" = "кордон" аналогом для укр. "кут" — адже "кордони" проводяться саме "через кути", і "по кутам". Тобто "кордон" може розумітися як "віддалений кут".

4) Вважаю що слово "kudurru" = "корзина" виникло від "кут" — тобто ця корзина мала форму "кута".

"ДВІР", "ДВЕРІ", "ФОРТЕЦЯ".

— *аккад.* "dwr dūru, *мн. ч.* durani — стена, городская стена, крепостная стена, вал, укрепление, крепость; bit durani — крепость" (*Аккад яз-2, с. 65);

— *вед.* "dvār- f. 'дверь'" (*Вед яз, с. 38);

— *аккад.* "handūri (может быть *ḥam + dūri ?) — каменная городская стена (?), защитный вал (?); *входит в состав названия пятых (западных) ворот Ниневии* : abul ḥa-an-du-ù-ri (может быть handūri < hamš/ḥanš + dūri ?)" (*Аккад яз-2, с. 85).

*

Вважаю "dwr" = "стена" однокорінним для :

— *вед.* "dvār-" = "двері"; укр. "двері" — тим більше, що "handūri" входить в назву п'ятих воріт-дверей Ниневії;

— укр. "двір";

— укр. "форт, фортеця" — тим більше, що "bit durani" = "крепость" (дослівно "будиночок стін").

"БУДИНОК", "ДІМ".

"БУДИНОК",

— *аккад.* "bīt, bītu... — дом, хижина" (*Аккад яз-2, с. 53);

— *аккад.* "paspasu (*синоним* iṣṣur rabī) — дом" (*Аккад яз-1, с. 29).

*

Вважаю "bītu" = "дім" :

— чистим аналогом для укр. "будова; будинок; буда-будка";

— однокорінним з укр. "бать; батько" (*аккад.* "abu" = "батько") — тобто мова про "будиночок" який належить "батькові (якогось роду)", або "батькові (як командирів військової одиниці)".

*

"ДІМ", "ДОМІНА".

— *аккад.* "admanu — дом, жилище, храм" (*Аккад яз-2, с. 19);

— *аккад.* "ṭīm ṭāṭmu (*смотри также* dadmu), *мн. ч.* ṭāṭmû, ṭāṭmī, ṭāṭmê — жилие места, поселения" (*Аккад яз-2, с. 89).

*

Вважаю "admanu" = "дом" аналогом для укр. "дім; доміна".

"КОМОРА".

— *аккад.* "kamru — куча, груды" (*Аккад яз-2, с. 97);

— *аккад.* "kmr kamâru (u) — нагружать, сгрудить, собрать в кучи; I₂ — лежать, покрывать (о снеге : šalgu); II₁ — сгрудить; собрать в кучи, в груды" (*Аккад яз-2, с. 97);

— *аккад.* "kamâru — сеть, силок" (*Аккад яз-2, с. 99);

— *аккад.* "kamâru — ниспровержение" (*Аккад яз-2, с. 98);

— *аккад.* "kmr kamâru — быть тяжёлым,... притеснять" (*Аккад яз-2, с. 98).

*

Ми бачимо тут, що однокорінні слова "kamru", "kamâru" — мають дуже різні тлумачення-переклади, і усі ці переклади можна узгодити якщо виходити з укр. "комора":

1) Вважаю "kamru" = "куча, груда", "kamâru" = "собрать в кучи" аналогом для укр. "комора".

2) Наступне "kamâru" = "сеть, силос" — тобто мова йде про "ловушку", а це вже є дуже близьким до значення слова "комора" (слово "комора" первинно означало щось на зразок "темне місце; посадити в темне місце").

3) Вважаю "kamâru" = "ниспровержение" означає "посадити в комору", тобто конкретно вказує на "ниспровержение" у вигляді "посадження в комору, ув'язнення".

ПОЛЕ.

"МЕЖА".

— *аккад.* "jšr mēšaru, mīšaru, mēšru, *мн. ч.* mīšari — право, порядок, закон, установление, упорядочение; справедливость, правда" (*Аккад яз-2, с. 92);

— *аккад.* "mšr mešru, mišru, *сопр. сост.* mešer, mišir, *мн. ч.* mišri — межа, граница, предел; район, область, страна" (*Аккад яз-2, с. 122).

*

Вважаю "mešru" = "межа":

— чистим аналогом для укр. "межа" (множина "межі");

— однокорінним з "mēšaru" = "право, порядок" — тобто "межі" розуміються як "закони" (подібно як кажуть: "покласти межі беззаконню").

*

"КЛІТІ".

— *аккад.* "eḫlu — поле" (*Аккад яз-1, с. 40).

Вважаю *аккад.* "eḫlu" = "поле" аналогом для еламського (див. еламський словник):

— *елам.* "eḫlētu ša kurummati" = *рос.* "поля кормления" (*Юс кн, с. 390; *Юс кн, с. 227).

Тобто *аккад.* "eḫlu" = "поле", *елам.* "eḫlētu" = "поля" вважаю аналогом для укр. "кліть" = "частина поля, 'клітка' поля", множина укр. "кліті". Розміром (наскільки пам'ятаю те що казав мій дід Микола, про реалії початку ХХ ст.) "кліть (поля)" в центральній Україні була одиницею міри землі (по формі — квадрат), і дорівнювала "десяти десятинам" (десятина це трохи менше гектара).

*

"КУТІІ", "СКУТИ", "СКІФІЯ".

— *аккад.* "kīdu, kēdu — поле (*необработанное*), степь, равнина" (*Аккад яз-2, с. 94).

*

Висловлюю гіпотезу, що "kīdu" = "поле (необроблене), степ":

— є однокорінним з назвами народу *аккад.* "кутії; сутії" (назви використовувалися як паралельні, синоніми) — ці народи були сусідами-завойовниками

Двуріччя; а приходили саме зі "ступів навколо Двуріччя";
 — виходять до всесвітнього вед. "go" = "корова"; шум. "Гу" = "бик" — тобто назва *аккад.* "kīdu" = "поле необроблене" правильніше перекласти "пасовище для скота";
 — є аналогом форми з Влес-Книги : *влес-книгове* "скути" = "пасовища скота";
 — є однокорінним з назвою "Скіфія, Скотія" = "країна скота".

НАПРЯМ ШЛЯХУ.

"ПУТЬ".

— *аккад.* "pdu padânu, paddanu — дорога, путь, троп(инк)а" (*Аккад яз-2, с. 153).

Вважаю "padânu" аналогом для укр. "путь".

*

"НІТЬ".

— *аккад.* "nîtu — поворот; nita lamû, I₁ — безповоротно окружить; окружить плотным кольцом, из которого нельзя выбраться" (*Аккад яз-2, с. 127).

Вважаю "nita lamû" аналогом для укр. "ніть ламана" (див. слово "ламаний").

9. ТЕМА "ЗЕМЛЯ, ВОДА, ВОГОНЬ"

ПІДТЕМА ВОГНЮ, СВІТЛА

"СОНЦЕ".

— *аккад.* "šamšu — соннце" (*Аккад яз-2, с. 105).

*

Вважаю "šamšu" чистим аналогом для :

— укр. "сонце" (!) — з урахуванням переходу в вавілоно-асірійській мові літер "n" та "m" (див. тему чергування). Тобто "šamšu" переходить в "šanšu", яке є чистим аналогом для укр. "сонце" (а не для рос. "солнце");

— *англ.* "sun" = "сонце".

*

БЕЗ АНАЛОГІВ — ЗІРКА.

— *аккад.* "kkb kakkabu, kaukabu, kakubu, *сопр. сост.* kakab, *мн. ч.* kakkabê — звезда, созвездие, планета; kakkab kašti — радуга" (*Аккад яз-2, с. 96).

Можливо ці слова є однокорінними для ймення Великої Богині типу шумерської легендарної цариці "КуБау" (її ж я пов'язував з "Всесвітньою Кібелою") або назви "Кааба"- "Кибла" (головна святиня ісламу).

"СХІД", "СЯЯТИ".

— *аккад.* "wš' šitu, šittu, *сопр. сост.* šit, *мн. ч.* šiat, šâti, šâti — выход, восход" (*Аккад яз-2, с. 72-73);

— *аккад.* "šati, šâti (*мн. ч.* от šîtu) — вечность" (*Аккад яз-2, с. 72-73).

*

Вважаю "šittu" = "восход" аналогом для укр. "схід; сяяти".

NIM. "SÜD" = "ПІВДЕНЬ" ТА УКР. "СВІТЛО".

— *аккад.* "kpr karpu, дв. ч. karrâ, *мн. ч.* karrê, karrâni — крыло (птицы : iṣṣûri; южного ветра : šûti); kappi ša îni — ресницы (буквально — глазные крылья); лапа, рука (пустая); ветвь, ветка" (*Аккад яз-2, с. 99).

Вважаю "šûti" = "південний вітер" :

1) однокорінним з :

— *аккад.* "wṣ̣̣̣ šitu, šittu, *сопр. сост.* šit, *мн. ч.* šiatî, šâtî, šâtî — выход, восход" (*Аккад яз-2, с. 72-73);

2) чистим аналогом для *англ.* "south" = "південь"; *нім.* "Süd" = "південь" — а з урахуванням цих явних аналогів кажу, що вважаю "šûti" = "південний вітер" :

— однокорінним з *укр.* "світло";

3) однокорінним з шумеро-вавілонськими іменами : відомого "птаха бурі" "Ан-Зунд"- "АнЗу", з іменем Великого Бога "ЗуЕн" = "'Зу' небесний" (та з групою імен "Всесвітнього Su" взагалі) — для усіх них етимологія походить від слів типу :

— *укр.* "світло; сяяти";

— *аккад.* "*мн. ч.* šiatî, šâtî, šâtî" = "схід (сонця)" (*Аккад яз-2, с. 72-73).

"ГОРІТИ", "ЖАРА", "ГАРЬ", "КУРІТИ".

— *шум.-аккад.* "girru (*шум.*) — бог огня, огонь (идеограмма ^d GIŠ. BAR); girra ṣabâtu — об'яять огнём, предать огню" (*Аккад яз-2, с. 63);

— *аккад.* "qrr qarâru — огонь, жара, пыл" (*Аккад яз-2, с. 176);

— *аккад.* "kî'uru, kûru — печь; бассейн (?) (из бронзы или меди : eî), крышка (?), сковорода (?); какая-то утварь (из тростника : aru)" (*Аккад яз-2, с. 93);

— *аккад.* "kîru — плавильная печь; очаг; какой-то музыкальный инструмент" (*Аккад яз-2, с. 96).

*

Вважаю *шум.-аккад.* "girru" = "огонь" :

1) Початковою формою для аккадських слів :

— *аккад.* "qarâru" = "огонь";

— *аккад.* "kûru" = "печь";

— *аккад.* "kîru" = "плавильная печь; очаг".

2) Однокорінним для українських слів :

— *укр.* "горіти" (це аналог для *аккад.* "qarâru" = "огонь");

— *укр.* "гарь" (це аналог для *аккад.* "qarâru" = "пыл");

— *укр.* "жара" (це аналог для *аккад.* "qarâru" = "жара");

— *укр.* "куріти"; *укр.* "курінь" (це аналог для *аккад.* "kûru" = "печь").

"ОГОНЬ".

— *аккад.* "kaṇṇu, kinṇu — жаровня; печь, очаг, горн, горнило; длительно горящий огонь; ассирийское название десятого месяца вавилонского календаря (ṭebētu)" (*Аккад яз-2, с. 99).

*

Вважаю "kañûnu, kinûnu" = "огонь" аналогом для укр. "огень, огонь".

"ПОЛУМ'Я".

- *аккад.* "nbl, npl nabâlu, narâlu (u) — разрушить, уничтожить, сокрушить; сносить, вырвать (глаза т. е. ослепить); увянуть; I₂ — то же с мед. зн.; II₂ — то же интенсивно; погубить, уничтожить" (*Аккад яз-2, с. 129);
- *аккад.* "nbl nabâlu — гореть, пламенеть" (*Аккад яз-2, с. 129);
- *аккад.* "nablu — огонь, пламя, полымя" (*Аккад яз-2, с. 129);
- *аккад.* "nabliš — пламенно, пламенея" (*Аккад яз-2, с. 129);
- *аккад.* "nâbâlu ('bl) — суша, материк, сухая почва; высохшая, растрескавшаяся почва; пустыня" (*Аккад яз-2, с. 129);
- *аккад.* "raîû (*шум.*), *мн. ч.* raîê — царское или божественное платье, одежда; правление, царствование; время правления (царствования), год правления; регент, правитель; какая-то птица" (*Аккад яз-2, с. 154).

*

- Вважаю "nabâlu, narâlu" = "разрушить", "nablu" = "пламя" аналогом для :
- *елам.* "pulu" = *англ.* "to destroy" (руйнувати); *англ.* "break to pieces (K)" (ломати на куски) (*PDE, с. 146);
- *дравід.* "*pol-" = *англ.* "to perish" (гинути, губити); *англ.* "be destroyed" (був зруйнований) (*PDE, с. 146);
- *укр.* "плюндрувати";
- *укр.* "палити; полум'я".

Я наводжу тут еламські слова — Елам головний супротивник-сусід для Аккаду-Шумеру в Двуріччі.

*

Пояснити перехід *аккад.* "narâlu" = "руйнувати" в *елам.* "pulu" = "руйнувати" — можна через пошук форми з аккадським прийменником *аккад.* "ina" = "на; з". Тобто гіпотетично вважаю, що існувала форма *аккад.* "ina râlu" — зі значенням "руйнувати; поруйнувати" — подібно як "на-" зникає-з'являється в іншому аккадському слові :

— *аккад.* "ṭbk/q naṭbâk/qtu — ступень(ка), уступ; naṭbaqât mē — водопад" (*Аккад яз-2, с. 89).

Див. тему аккадсько-українського прийменника (або префікса) "на".

*

"НУБІЯ" ?

Гіпотетично вважаю, що з "nâbâlu" = "пустыня" однокорінна назва "Нубія" — найвідомішої пустелі древнього світу.

"КАДИТИ", "КАДІШ"- "КІТЕЖ", "(ВІН) КАТУЄ".

"КАДИЛЬ-НИЦЯ".

— *аккад.* "qwd qâdu — зажечь, зажигать; сжечь, сжигать; I₂ — сжечь, истребить" (*Аккад яз-2, с. 171);

— *аккад.* "qdš qadištu, qadiltu — иеродула; чистая (в культовом смысле), священная; храмовая проститутка, для которой проституция — культовая обязанность" (*Аккад яз-2, с. 171).

*

Вважаю "qâdu" = "сжечь, истребить" аналогом для укр. "(він) катує"; укр. "кат" (в російській мові нема кореня типу укр. "кат").

Вважаю "qâdü" = "зажечь" :

- 1) Чистим аналогом для укр. "кадити", "(ти) кадиш".
- 2) Однокорінним для "qadiltu" = "иеродула, жрица".

Тобто "qadištu" :

- має етимологію укр. "кадильниця"; тобто "головний обов'язок цієї жриці" полягає в "підтриманні кадил та священного вогню" (тобто це весталка);
- є однокорінним з *фінікійським* "кадіш" = "святилище" та з назвами міст :
  - "Кадіш" (в Фінікії, під ним була найбільша битва Рамсеса II);
  - "Кітеж" (легендарне місто з традиції Київської Русі).

*

Отже, я заперечую, що "qadiltu" є "культовою проституткою" — а навпаки вважаю її :

— весталкою в обов'язках якої було укр. "кадити", підтримувати священний вогонь укр. "кадильниць" в храмі.

Докази такі :

- 1) переклад "чистая (в культовом смысле); священная" — не в'яжеться з проституцією;
- 2) стихія вогню вважалася найбільш "чистою" (чистішою за стихію води) — зокрема, це проявилось :
  - у Римі — щодо "вогнених весталок"; які були ніби "живі богині" — а Рим (як я доводжу) запозичив чи не усіх "головних богів Вавілонії" ("Марс" як "Мардук"; "Юнона" як "Інанна"; "Геркулес" як "ЕраГаль"; і так далі);
  - у відомому культі вогню у Зороастра-Авесті (яких паралельно називали "вогне-поклонниками") — це найближчі сусіди Двуріччя;
  - у традиції Вед (а це не тільки Індія та Україна, а й північ Двуріччя — "царство хетів") — вважалося, що саме "варна брахманів-жерців" перебувала під покровительством саме "бога вогню Агні" (а воїни-кшатрії — у Індри).

Щодо самого Шумеру-Аккаду — то тут я не пам'ятаю такого "рафінованого вогнепоклонства" як у Ведах-Авесті — але і в Шумері-Аккаді вогонь шанували (тобто цей культ відправляли "священні, чисті люди"). І не треба валити на древніх — змішування релігії та розпусти — бо цього не було; тим більш в таких тисячолітніх традиціях як Шумер-Вавілонія (за тисячі років там усі культу були очищені, продумані — доведені до цивілізованого і канонічного стану).

*

"КАПИЩЕ", "КІПТЯВА", "КОПТІННЯ".

— *аккад.* "карри — (жертвенная) сковорода, противень; чаша, чашка; кубок; таз, кастрюля" (*Аккад яз-2, с. 100).

Вважаю "карри" = "(жертвенная) сковорода" :

- чистим аналогом для укр. "капище" — яке походить від укр. "каптита, копоть";
- однокорінним для укр. "каптита, копоть".

"КАЛИТИ".

— шум.-елам. "GIBÍL" = аккад. "qalû, šarāpu" = нім. "verbrennen" (зпалювати) (*WrtH, с. 460);

— аккад. "qilûtu, maqlulu" = нім. "Verbrennung" (зпалення) (*WrtH, с. 460).

* Вважаю аккад. "qalû" = "зпалювати", аккад. "qilûtu" = "зпалення" аналогом для :

— укр. "каліти" (й похідні : "калений" та ін.).

А оскільки це "qalû" = "спалювати" було звичайним "способом принесення жертв" (зокрема, "GIBÍL" — є, вважаю, однокорінним з назвою древнього міста Фінікії — "Geba") — то вважаю "qalû" аналогом для :

— укр. "заклання" = "принесення в жертву тварини або людини (шляхом або вбивства, або спалення)";

— укр. "кололи" — тобто та ж тема "заклання".

*

В українській літературі — щодо кореню "калити" — згадується персонаж Гоголя : "Каленик" (це п'яниця, який був завжди "розкалений від горілки").

СИСТЕМНИЙ ПІДСУМОК.

Отже, існують українські аналоги для аккадських назв вогню, горіння :

— для аккад. "girru" = "огонь" — укр. "горіти";

— підмножеством аккад. "girru" = "огонь" вважаю "kûru" = "печь" — укр. "куріти";

— для аккад. "kaṇûnu, kinûnu" = "огонь" — укр. "огень, огонь";

— для аккад. "nablu" = "огонь" (або "ina bâlu, ina râlu") — укр. "палати", "полум'я";

— для аккад. "qâdu" = "зажечь" — укр. "кадити";

— для аккад. "qalû" = "зпалювати", "qilûtu" = "зпалення" — укр. "каліти".

ПІДТЕМА ЗЕМЛІ.**"МАТИ"-ЗЕМЛЯ.**

— аккад. "mātu (шум ?), сопр. сост. mat, мн. ч. mâtâti — страна, земля, равнина, низменность; детерминант перед названием стран, областей" (*Аккад яз-2, с. 115).

Вважаю "mātu" однокорінним з всесвітнім укр. "мати" — тобто :

— і зараз часто кажуть "мати — рідна земля";

— дійсно "країна-земля" сприймається як "народжуюча певний нарід" — зокрема, "нарід та його країна" знаходяться "на одній фамілії-назві" (в древніх мовах ці назви — вирізняли за детермінантами, а зараз вирізняють за суфіксами : "німці" та "Німеччина").

*

"КАМІНЬ".

— аккад. "handûri (может быть *ḥam + dûri ?) — каменная городская стена

(?), защитный вал (?); входит в состав названия пятых (западных) ворот Ниневии: *abul ħa-an-du-ù-ri* (может быть *ħandûri* < *hamš/ħanš* + *dûri*?) (*Аккад яз-2, с. 85).

Вважаю "*ħam (dûri)*" = "кам'яні (двері)" чистим аналогом для укр. "камінь".

*
"ПІСОК" ВІД "ВУЗЬКИЙ".

— *аккад.* "ršq rušqu, *мн. ч.* rušqi — узость, теснота; нужда, бедствие; трудность, затруднение; *ina rušqi* — с трудом" (*Аккад яз-2, с. 161);

— *аккад.* "ršq rašqu, *ж. р.* rašuqtu, *мн. ч.* rašqâti — трудный, тяжёлый, затруднительный, недоступный, крутой (подъём: *mûlû*); тесный, нужда, бедствие, лишение, трудность; зубец (?), башенка (?)" (*Аккад яз-2, с. 161);

— *шум.-елам.* "BABBAR" = *аккад.* "pesu" = *нім.* "weiß; hell" (білий; світлий) (*WrtH, с. 113").

*

Вважаю *аккад.* "rušqu" = "узость; теснота; трудность" однокорінним для :

1) укр. "вузький" — корінь укр. "вузь-" є чистим аналогом (і ізначальної формою) для *аккад.* "rušqu" = "рос. узость";

2) укр. "піск" — це "вузький голос", "затруднений голос";

3) укр. "пісок" — це "річ максимальної тісноти"; "річ максимальної вузькості";

4-7) докладніше див. тему слова укр. "вузький".

ПІДТЕМА ВОДИ

"(Я) МИЮ" ТА "ТІА-МАТ".

— *аккад.* "me" = "вода" (*Аккад яз-2, с. 28);

— *аккад.* "rd' šurdûtu — проточный, текущий; *mê šurdûti* — проточная вода" (*Аккад яз-2, с. 182);

— *аккад.* "mj mû (много количества), *мн. ч.* mêt, mâtmi — вода" (*Аккад яз-2, с. 118);

— *аккад.* "mj mâtmi — вода" (*Аккад яз-2, с. 119);

— *аккад.* "mṭr tamṭîru — ... ливень (равен месяцу 'тебету', т. е. десятому месяцу вавилонского календаря; буквально 'месяц ливней')" (*Аккад яз-2, с. 118).

*

Вважаю "me" аналогом для укр. "мокро" (зокрема, існує форма "моква" = "намокання; мокра погода, мокре місто", з цієї форми, можливо, виникла назва "ріки Москва; та міста Москва").

*

Зверніть увагу, що :

— "вода" — це *аккад.* "mâtmi";

— "земля" — це *аккад.* "mâtmu".

*

"(Я) МИЮ", "(Я) МІСЮ".

— *аккад.* "ms' misû, mesû — мыть, промы(ва)ть, стирать" (*Аккад яз-2, с. 121);

— *аккад.* "mesû — мытый" (*Аккад яз-2, с. 122);

— *аккад.* "ṣûšû šä mêt — сток воды" (*Аккад яз-2, с. 72).

*

Вважаю "misû" = "мыть, промывать" :

- чистим аналогом для *укр.* "(я) мию";
- однокорінним для "(я) місю (тісто)" — тобто "місіння" як "промивання тіста";
- однокорінним для *укр.* "(я) мішаю" — тобто при "мішанні" певна маса стає переміщується ніби рідина-вода.

*
"МУЛ", "МОЛ", "МІЛЬ".

- *аккад.* "mîlu — половодье" (*Аккад яз-1, с. 40);
- *аккад.* "mîlu (< mîl'u) — разлив, половодье, наводнение, полая вода, подъём воды" (*Аккад яз-2, с. 119);
- *аккад.* "mî' mîlû, *сопр. сост.* mîl — терраса, насыпь; цоколь; наполнение" (*Аккад яз-2, с. 119).

*
Вважаю "mîlu" = "половодье" однокорінним для *укр.* "міль", *укр.* "мул".

Вважаю "mîlû" = "нашип" аналогом для *укр.* "мол" (яке, вважаю, пішло від *укр.* "міль; мілина", *укр.* "мул") — див. також групу слів *укр.* "малий".

*
"БОРИС-ТЕН".

- *аккад.* "Purât — река Евфрат (пишется как вода + фонетический компонент rat)" (*Аккад яз-1, с. 40).

*
Вважаю однокорінними назви :

- *аккад.* "Purât" (головна ріка Двуріччя);
- *грець.* "Борис-" (головна ріка Скіфії-України — "БорисТен") — якщо вже ми порівнюємо мову України з мовою Аккаду-Двуріччя.

*
Для "БорисТен" я прийняв етимологію "Бурне дно"- "Бурна вода" — прив'язавши цю назву до :

- 1) *укр.* "бурний";
  - 2) та однокорінного (з *укр.* "бурний") слова з аккадської мови :
- *аккад.* "bârânû — мятежник, бунтовщик, повстанец" (*Аккад яз-2, с. 57).

Вважаю "bârânû" аналогом для *укр.* "борня", "брань", "пря", "з-бурення" = "повстання"; й далі : "бурний", "буремний", "буря", навіть й назва Дніпра "БорисТен".

*
"КУПАТИ", "КАПАТИ".

- *аккад.* "kpt kurratu — лейка" (*Аккад яз-2, с. 100).

*
Вважаю "kurratu" = "лейка" :

- аналогом для *укр.* "капати" (бо ж саме з лейки вода йде "краплями");
- однокорінним для *укр.* "купати".

*
"ТАБАКА" (?) ЯК "ЩОСЬ ТЕКУЧЕ".

- *аккад.* "t̂bk/q naṭbâk/qtu — ступень(ка), уступ; naṭbaqât mē — водопад" (*Аккад яз-2, с. 89);

— *аккад.* "t̂bk tabâku (a u) — лить, проливать, излить, вылить, отлить, разлить; выплѣскивать, извергать; выплюнуть; распространить, расширить; высыпать,

рассыпать, насыпать; IV₁ — изливать, перелить, пересыпать" (*Аккад яз-2, с. 209).

*

Висловлюю гіпотезу, що "tabâku, tabâka" = "лити" є аналогом для *староукр.* "таба́ка" (зустрічається в "Енеїді" Котляревського : "Із носа потекла таба́ка"). Зазначу, що українська мова не полюбляє літеру "а" (на відміну від болгарської та московсько-російської) — літеру "а", як правило (навіть в власних іменах та назвах), при перекладі замінюють на "о"; але в слові "таба́ка" аж три літери "а" — це ще більше звертає увагу на *аккад.* "tabâka".

Проте, щоб казати впевнено щодо походження *укр.* "табака" треба встановити час появи цього слова в українській мові — чи не є воно похідним від *англ.* "tobacco" = "тютюн" (проте зазначу, що в українській мові *англ.* "tobacco" перекладається віддаленим за звучанням словом : *укр.* "тютюн"). Також постає питання щодо походження самого *англ.* "tobacco" та його аналогів.

Це *укр.* "табака" є словом "широко-вживаним, але не маючим родичів в українській мові".

*

"ПЛАВЛЕННЯ (ЗАЛІЗА)" ЯК "ТАЯННЯ".

— *аккад.* "utûnu" = *елам.* "i-ti-in" = *нім.* "Schmelzofen (плавильна піч); Schmelze (танення (снігу); плавлення)" (*WrtH, с. 794).

*

Вважаю "utûnu" = "танення (снігу); плавлення (заліза)" аналогом для :

— *нім.* "tauen" = "*нім.* schmelzen; *укр.* танути";

— *укр.* "(він) тоне" — тобто "плавлення (заліза)" як "танення". Докладніше — див. *еламо-український лексикон (тема виробництва)*, де є щодо *елам.* "hargi" = "криця" (*WrtH, с. 57) яке вважаю аналогом для *укр.* "криця" та *укр.* "крига".

10. ТЕМА КОРЕНЮ "ГОРА"

"ГОРА" — ЧАСТИНА РЕЛЬЄФУ ТА ФОРМА.

"ГОРА".

— *аккад.* "ḥr̥ṣ ḥur̥šu, *мн. ч.* ḥur̥ṣânu — гори, горний хребет" (*Аккад яз-2, с. 87);

— *аккад.* "šadû — гора" (*Аккад яз-1, с. 17);

— *аккад.* "šadû — гора, восток (используется как детерминант перед названиями гор)" (*Аккад яз-1, с. 31).

*

Вважаю "ḥur̥šu" чистим аналогом для :

— *укр.* "гора";

— *грець.* "horaе" = "гора".

Корінь *укр.* "гора" часто використовувалися в іменах Великих Богинь — зокрема, в Скіфії :

— "ОрсІлоха" — ймення можна пов'язати з древнім *аккад.* "ḥur̥šu" = "гора";

— Матір-"Hōrae" (*грець*. "hōrae" = "гора").

*

Щодо слова "ḥuršānu" = "гори" пригадую, що Геродот (VIII, 85) передавав, що у персів найбільш заслужені люди (чи службовці) мали назву "оросанги" (*Геродот, с. 573).

*

"КУПА".

— *аккад*. "qurru *қурру*, *мн. ч.* qurrû, qurrê, qurrâti — хранилище, вместилище; ящик, клетка; птичья клетка" (*Аккад яз-2, с. 174).

Вважаю "qurru" = "хранилище, ящик" :

— аналогом для *укр.* "купа" (див. *україно-еламський лексикон* — "купа");

— більш віддалені аналоги : *укр.* "купляти"; *укр.* "копити"; *укр.* "копітка (праця)", тобто в усіх випадках йдеться про "накоплення", "збирання в хранилище".

*

"ГОРА"- "КУПА".

— *аккад*. "kurru (*шум-аккад. идеограмма* GUR) — мера ёмкости = 300 qā = около 121 или 242 литров (в зависимости от эпохи)" (*Аккад яз-2, с. 103).

*

Вважаю "kurru, GUR" = "мера ёмкости" аналогом для *укр.* "гора" — тобто ці біля 121-242 літри це "гора" товару (лантух або бочка).

Взагалі-то в українській мові таку "гору товару" дещо частіше називали б й "купа" — вважаю *укр.* "купа" :

— аналогом для *аккад.* "kurru", *шум.* "GUR".

*

"ГРУДА", "ГРОНО".

— *аккад.* "qurunnu, qurûnu, gurunnu — куча, гряда; *сравни* grn" (*Аккад яз-2, с. 176);

— *аккад.* "qrn qarânu, garânu — скучить, сгрудить; собрать в кучи, в груды; нагромоздить, *сравни* grn" (*Аккад яз-2, с. 176).

*

Вважаю "gurunnu" = "гряда" :

— однокорінним з "garânu" = "собрать в груды" та, первинно, з *аккад.* "ḥuršû" = "гора" (*Аккад яз-2, с. 87);

— аналогом для *укр.* "гряда";

— однокорінним для *укр.* "гроно".

*

"(Я) ГОРНУ".

— *аккад.* "qrn qarânu, garânu — скучить, сгрудить; собрать в кучи, в груды; нагромоздить, *ср.* grn" (*Аккад яз-2, с. 176).

*

Вважаю "qarânu" = "сгрудить" чистим аналогом для *укр.* "(я) горну".

*

"ГОРЩИК".

— *аккад.* "krp karpatu — горшок, кувшин" (*Аккад яз-2, с. 103).

Вважаю "karpatu" = "горшок" аналогом для *укр.* "горщик".

*

"РІГ" ЯК "ГІРКА".

— *аккад.* "ḫarnu — пор" (*Аккад яз-1, с. 17).

Вважаю "ḳarnu" = "рог" походячим від *аккад.* "ḥuršu" = "гора" (*аккад.* "qurûnu" = "груда"); *укр.* "гора" — тобто "ḳarnu" це та ж "гора", "горбок".

Отже, вважаю, що *укр.* "ріг" утворилося шляхом відкидання ("ковтання") першого складу в корені типу *аккад.* "ḥuršu" = "гора" або *укр.* "гірка" = "невелика гора" — тобто з *укр.* "гірка" утворилося *укр.* "ріг".

"ГОРА" ЯК ЧАСТИНИ ТІЛА ЛЮДИНИ; ЯК НАЗВА ТВАРИН.

"ЧЕРЕВО" ТА "ГОРБ", "ХРЕБЕТ"; ТА "ЧЕРЕП".

— *аккад.* "qrb qirbu, qerbu, *сопр. сост.* qirib, qereb — внутренность, нутро, середина" (*Аккад яз-2, с. 173).

— *аккад.* "qrb qirbîtu, qerbêtu — *сопр. сост.* qirbît, qerbet — середина, внутренность...; местность" (*Аккад яз-2, с. 173).

*

Вважаю "qerbu" = "внутренность; нутро" :

1) похідним від :

— *аккад.* "ḥrṣ ḥuršu, *мн. ч.* ḥuršânu — горы, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87);

— *укр.* "гора", *укр.* "горб";

2) чистим аналогом для *укр.* "череве";

3) однокорінним для :

— *укр.* "череп";

— *укр.* "хребет" — особливо на переклад "горний хребет" (для "ḥuršu").

Тобто "череве", "череп", "хребет" — це три "гори" тулуба (та два боки "qirbu" = "внутренностей").

*

"КОРОП", "КРАБ".

Вважаю, що назва типу "qerbu" = "внутренность" проявилася й в назвах тварин — зокрема, в назвах :

1) *укр.* "короп" — як найбільш "черевата"-товста риба;

2) *укр.* "черви" — як такі, що заводяться (або живуть) в "qerbu" = "череві" та в "qerbu" = "черепі" — як в класичнім шумеро-вавілонським плачі Гільгамеша по вмерлому побратимі Енкіду :

— "Черви до носа його проникли" (шумеро-вавілонський твір "Про того, хто бачив усе"; *На);

3) до речі, певно, всесвітня назва "краб" (*англ.* "crab [kræbj]") етимологічно пояснюється цим "qerbu" — адже краб це істота яка складається з одного *укр.* "черева", або *укр.* "черепа", або *укр.* "горба". Отже, "краб" це такий собі бігаючий "череп" або бігаюче "череве".

КАРТАННЯ, УКРОЧЕННЯ — ЯК ЗРІЗАННЯ "ГОРИ".

"КАРА", "КОРОТКИЙ", "(ВІН) КАРТАЄ", "(ВІН) ШКРЯБА".

— *аккад.* "krj kaḡ — быть коротким; довести до нужды, до горя, до печали;

II₁ — укоротить (дыхание : napīštu, Ашшурбанипал II₅₄)" (*Аккад яз-2, с. 102);

— *аккад.* "kuḡ — короткий, горестный, печаль" (*Аккад яз-2, с. 102).

*

Вважаю однокорінними : "kaḡ" = "довести до горя", "kuḡ" = "печаль".

Вважаю "karû" :

- 1) "karû" = "довести до горя", "kurû" = "печаль" — аналогом для укр. "горе";
- 2) "karû" = "бути коротким" — аналогом для укр. "короткий";
- 3) однокорінним для укр. "кара"; укр. "(він) картає" — усі ці слова можна сприймати як "укорочення". Тобто "кара" як "укорочення — можливо голови; можливо свободи";
- 4) "karû" = "бути коротким" розумілося первинно як "відрізання гори-надлишку" цей процес "karû" = "укорочування" вважаю аналогом для :
— укр. "(він) картає";
— укр. "(він) карає";
— укр. "(він) креше";
— укр. "(він) карбує";
— також для "(він) шкряба" = "зрізає гору потроху; картає потроху".

ТЕМА "КАРТАННЯ-РІЗАННЯ, ШКРЯБАННЯ ЗЕМЛІ".

ПРОДОВЖЕННЯ ТЕМИ "ЗРІЗАННЯ ГОРИ".

Той же процес укр. "зрізання гори" (а більш вузько : укр. "шкрябання землі") відбувається й при обробці землі : поля, саду, винограднику.

*
"КРЕПЬ", "ГОРБАТА".

— *аккад.* "qrb qirubû — пустошь, пустырь; культурная, но заброшенная земля" (*Аккад яз-2, с. 173);

— *аккад.* "qirubâniš (= ina qirubi) — в пустырь, в пустошь (Саргон 230); qarbâti, qirbâti, qirbîti (мн. ч.) — степь, поле, нива" (*Аккад яз-2, с. 173).

*
Маю кілька варіантів :

1) Гіпотетично вважаю "qarbâti" = "степь, нива" аналогом для укр. "горбата, горби" — адже згідно перекладу це слово означає не характер обробки землі й не характер використання землі людиною (сінокос, пасовище, оранка); тобто залишається тільки така характеристика як рельєф (плоска чи "горбата").

2) Разом з тим, в українській мові є дуже точна назва для поняття "культурная, но заброшенная земля" — це укр. "крепь" (з кореня укр. "крепка"). Цим же словом "крепь" може означатися й укр. "цілина" — тобто "земля, яка ніколи не була розпахана".

Отже, слово укр. "крепь" може відноситися до таких — "протилежних по ступені обробки земель" як : "степ", "нива".

Безумовно, що слово "крепь" (як й "горбата") первинно були однокорінними з словами "гора" :

— "крепь" вказує на твердість-міцність "гори";

— "горбата" вказувало на форму "гори" — випуклість (тобто мова про холмисту місцевість ?).

*
"КРЕПКИЙ".

Ця ж тема слова "крепь" та й взагалі тема "гори" — виводить нас на слово укр. "крепкий" як первинно однокорінне з ними.

*

РОС. "КРЕСТЬЯНИН".

Зазначу, що рос. "крестьянин" є однокорінним з тим же укр. "креше". Тобто під "крестьянином" розуміється людина-пахарь яка "креше землю" (ця етимологія виникла задовго до "християнства та Христа") — подібна етимологія існує в мові Вед :

— "чужой (arí-)... — Одно из амбивалентных слов в РВ; у Гельднера 'состоятельный человек' (Standesherr). В противопоставлении к этому находится понятие 'kr̥ṣṭáyauḥ'=(наши) люди' (от 'kr̥ṣ'='пахать') — у Гельднера 'простые люди' (gewöhnliche Leute). Интерпретация этого противопоставления неоднозначна. У Рену в переводе : l'Étranger, les peuplades" (примітка до РВ I, 4 ("До Індіи"), 6; *РВ (1-4), с. 547).

ГІРНІ-ІРІЙСЬКІ САДИ.

"ГРОНО".

— *аккад.* "karn karānû, karnu, *мн. ч.* karāni — виноградник... вино (виноградное)" (*Аккад яз-2, с. 103);

— *аккад.* "kurūpu — финиковое вино, финиковая сикера, род крепкого пива; какой-то алкогольный напиток" (*Аккад яз-2, с. 103);

— *аккад.* "qurūnu, qurûnu, qurūnu — куча, грудa; *ср.* grn" (*Аккад яз-2, с. 176).

*

Вважаю "karānû" = "виноградник" :

1) однокорінним для укр. "гроно";

2) похідним від *аккад.* "ḥuršu, *мн. ч.* ḥuršānu" = "гора, гори" :

— тобто "гроно" як "гора";

— цей зв'язок між "гора" та "виноград, гроно" — можна пояснити і тим, що "вино" розуміли як "напій-жертву богам — горнім, Ірійським".

*

"ІРІЙ" ЯК "САД".

— *аккад.* "kîru — сад" (*Аккад яз-2, с. 162).

*

Вважаю "kîru" = "сад" аналогом укр. "Ірій" = "рай" — який розуміється як "райський сад", "горній-Ірійський сад".

*

Отже, я кажу, що назва "kîru" = "сад" пов'язана з назвою гори, проте на аккадській мові є два слова зі значенням "гора" :

— *аккад.* "ḥurš ḥuršu, *мн. ч.* ḥuršānu — гори, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87);

— *аккад.* "šadû — гора" (*Аккад яз-1, с. 17);

— *аккад.* "šadû — гора, восток (используется как детерминант перед названиями гор)" (*Аккад яз-1, с. 31).

Таким чином в мене з'являється підстава, щоб взагалі пов'язати назви поняття "сад" та "гора" — тобто гіпотетично вважаю :

— як від *аккад.* "ḥuršu" = "гора" постало *аккад.* "kîru" = "сад";

— так від *аккад.* "šadû" = "гора" постало укр. "сад".

ПІДТЕМА "ІРІЙ НА ГОРІ"

Поняття Ірій (потойбічного світу) завжди має декілька протилежних рис :

- Ірій є місцем горя-смерті, й місцем щастя (вічного свята);
- Ірій є місцем на горі, й місцем під землею;
- Ірій є місцем де знаходять щастя й "герої", й найслабші люди (раби, злиденні бідняки).

Отже, в усіх цих поняттях можна шукати однокорінність з назвою укр. "Ірій" та укр. "гора".

ІРІЙ НА ГОРІ Й В ЗЕМЛІ.

"ІРІЙ" ЯК "САД", "ВИНОГРАДНИК".

— *аккад.* "kîru — сад" (*Аккад яз-2, с. 162;

— *аккад.* "krn karanû, karnu, *мн. ч.* karâni — виноградник... вино (виноградное)" (*Аккад яз-2, с. 103).

Вважаю "kîru" = "сад" :

— однокорінним з "huršu" = "гори";

— аналогом укр. "Ірій" = "рай" — який розуміється як "райський сад", "горній-Ірійський сад".

Що ж до "karanû" = "виноградник", то досить згадати як часто в Біблії та Корані існують паралельні посилання на "райські сади" та "райські виноградники".

*

"ЕРЕБ" ЯК МІСЦЕ СТРАЖДАННЯ, ПУСТЕЛЯ; ЯК "ГРОБ", "ІРІЙ".

— *аккад.* "šalâm, erêb šamši — захід сонця, закат" (*Аккад яз-2, с. 201);

— *аккад.* "kabru" = *рос.* "могила; гроб" (*Юс 63-3, с. 246).

*

Вважаю *аккад.* kabru" = "могила; гроб" :

1) чистим аналогом для укр. "гроб" (слово "гроб" є похідним від "горбок" = "невеличка гора");

2) однокорінним з :

— *елам.* "kabar" = *рос.* "архив" (Хінц перекладає "сундук". Борк, окрім цього, возводить до *аккад.* "kabru" (*аккад.* kabru" = *рос.* "могила; гроб")) (*Юс 63-3, с. 246).

*

Вважаю "erêb (šamši)" = "закат (сонця)" та шумеро-аккадське "erêb" = "потойбічний світ, пустеля" (*На) однокорінним з :

— *аккад.* "kabru" = "могила; гроб";

— укр. "гроб"; укр. "Ірій"; укр. "гора";

— *аккад.* "huršu" = "гори" — адже в шумеро-аккадській традиції існує образ "гори сонця", тобто сонце ніби підіймається по невидимій "горі небес" та спускається з "гори небес".

*

"УТРО", "ІРІЙ", "КУРКА".

— *аккад.* "urru — свет, день, утро" (*Аккад яз-1, с. 29);

— *аккад.* "kurkû — какая-то птица" (*Аккад яз-1, с. 56).

Вважаю "urru" = "утро" чистим аналогом для укр. "утро".

Вважаю "urru" = "світло" аналогом для укр. "Ірій" та "вказанням на Ірійську природу світла" — це вже міфологічна традиція "обожнення світла та гір".

Вважаю "kurkû" чистим аналогом для укр. "курка"; а дослівно : "утра птиця", "світла птиця". Відомо, що курка-півень була священним птахом за її зв'язок з сонцем (зокрема, Авеста вважала розведення курей богоугодною справою; пруссо-литовські та слов'янські народи середньовіччя приносили в жертву Великій Богині найчастіше саме курей — було навіть визначення в якомусь середньовічному словнику щодо богині литовців : "Gabie — богиня якій жертвують курей").

*
"ОРЕЛ".

— аккад. " 'rj arû, erû, мн. ч. ârê, erê, arani — орел" (*Аккад яз-2, с. 42).

*

Вважаю "arû" = "орел" чистим аналогом для укр. "орел".

Орел (в неменшій мірі ніж курка) також був "Ірійським птахом", "вісником богів Ірію" (у грецького Зевса — орел був вісником та виконавцем волі Зевса; саме орла посилав Зевс на катування Прометей).

ЗОЛОТО ЯК ІРІЙСЬКИЙ-"ГОРНИЙ" МЕТАЛ.

"ГРОШІ".

— аккад. "ršš ruššu, мн. ч. ruššiti, мн. ч. ж. р. ruššati — роскошный, великолеплный; ярко-красный, блестящий (о золоте : ħurašu); красный (золото : ħurašu; плод : inbu; шерсть : šipatû)" (*Аккад яз-2, с. 188).

Вважаю "ħurašu" = "золото" :

— однокорінним з аккад. "ħuršu" = "гора";

— аналогом для укр. "гроші".

*

Отже, українські слова "гроші", "гріш" пов'язане з традицією Вавилону. Що ж до назви дрібної монети в Австрії (нім. "Groschen" = "гріш"), то вона скоріше потрапила в Австрію від "венетів" (яких фіксують в тих краях ще грекоримські джерела на рубежі н. е.). З "венетами" можуть бути пов'язані :

— назва столиці Австрії : укр. "Відень", нім. "Wien";

— назва нім. "Venedig" = "Венеція";

— "венди" зі Скіфії-України (Іордан вважав їх слов'янами-антами) та "венди" з узбережжя Балтики.

Отже, як укр. "копа" (рос. "копійка") проявляється в традиції Еламу (див. "копа"), так й укр. "гріш" проявляється в традиції Вавилону та, гіпотетично, "вендів" Європи.

*

"ЄРУСАЛИМ".

Слово "гріш" є високо-міфологічним — з ним можна пов'язати тему Великої Богині "Гори" : це, зокрема, й "ОрсІлоха" зі Скіфії (одна з етимологій, таким чином, "ОрсІлоха" = "Золота богиня"); й назва міста цієї ж Богині — "ЄрусАлим" = "(місто) Золотої Богині".

*

Скажу ще, що вважаю "ruššu" = "красный" та "ħurašu" = "золото" одно-

корінними й такими, що постали з теми "гора".

Безумовно, що назва кольору "ruššu" = "червоний" пов'язана з "ḥuraṣu" = "золото" (але такий зв'язок не сильний — бо золото не має "яскраво-червоного кольору"). Взагалі багато кольорів постали з назв предметів: "малина" — "малиновий"; *англ.* "orange" = "апельсин" — "оранжевий"; "каштан" — "каштановий"; "зело" — "зелений"; "жовток" — "жовтий"; "кора" — "коричневий".

"ІРІЙСЬКІ ЛЮДИ" : ГЕРОЇ ТА ЗЛИДАРІ.

"ГЕРОЙ", "ГВАРДІЯ", "АРТА", "АРАТТА", "РАБ".

— *аккад.* "ḡar(ra)du — сильний, герой" (*Аккад яз-1, с. 39);

— *аккад.* "qarradu, *сопр. сост.* qarrâd — герой, военний герой; сильний, потужний, могутий; qarrâd ilâni — сильнейший среди богов" (*Аккад яз-2, с. 176);

— *аккад.* "qaradu, *мн. ч.* quradê — воин, боец; (военный) герой; сильний, потужний, хоробрый, героический" (*Аккад яз-2, с. 176);

— *аккад.* "qarradûtu — героизм, доблесть" (*Аккад яз-2, с. 176).

*

Вважаю "qarradu" = "герой" :

1) аналогом для *всесвітнього укр.* "герой";

2) однокорінним з *аккад.* "ḥuršu" = "гора";

3) однокорінним з *аккад.* "erêb" = "потойбічний світ, пустеля" — тобто героям назначений Ірії (на тому світі), а на цьому світі вони серед людей як "гори" на рівнині;

4) однокорінним з :

— *шум.* "ir, ir(a)d, arad, urda, urdu" = *аккад.* "ward(um)" = *рос.* "раб" = *рос.* "сведённый вниз (с гор)" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *шум.-аккад.* "ir" = *рос.* "раб; подданный, служащий (правителя)" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *аккад.* "ardatu — рабыня" (*Аккад яз-1, с. 34);

— *аккад.* "wrd (w)ardu, *сопр. сост.* arad, *мн. ч.* ardâni — раб; (w)ardatu — рабыня" (*Аккад яз-2, с. 73).

*

Вважаю *шум.-аккад.* "ir" аналогом для *укр.* "раб".

У зв'язку з *шум.-аккад.* "ir" = "раб" можна згадати ще існування подібного слова в мові Гомера :

— "Ір (*гр.* Iros) — прізвисько жебрака Арнея, що розпочав бійку з Одисеем, коли герой повернувся додому. Переносно Ір — злидар" (*Міф, "Ір").

*

Отже, вважаю, що назви типу "герой" та "раб" перепліталися. Можливо "герой" мислився як "слуга богів"; а "великий цар" як "слуга народу". Переплетіння назв типу "герой" та "раб" проявляється й в іншому випадку — в словах до складу яких входить, вважаю, корінь *шум.* "GAL" = "головний, голосний" :

— *аккад.* "edlu, eṭlu, eṭell, etellu (*шум.*), *сопр. сост.* eṭel — муж, герой, мужчина, человек, господин, владыка, владелец, хозяин, властелин, повелитель (последнее — одно из імен верховного бога Вавилона — Мардука); *затем* —

раб; e-te-ei šarri^{ri} — повелитель царей (ЗХ, III₇₀)" (*Аккад яз-2, с. 18).

* Отже, "edlu" це й "герой, владыка" й "раб". Точно так й шумерському "GAL" = "головний (в іменах богів та царів)" відповідає *аккад.* "ḳ/gallu" = "раб":

— *аккад.* "ḳ/gallu — слуга, раб, помічник" (*Аккад яз-1, с. 28).

ЩАСТЯ ТА ГОРЕ.

"ГРА", "СВЯТО".

— *аккад.* "SI. GAR (*шум.*) — праздник (?); по-аккадски вероятно : šigaru (?)" (*Аккад яз-2, с. 143).

* "ГАРНО".

— *аккад.* "kirûbu — хвала (?); ангел-хранитель, херувим" (*Аккад яз-2, с. 102).

Вважаю "kirûbu" = "хвала" певним аналогом для *укр.* "гарно", *укр.* "херувім".

* "ГОРЕ", "ГІРКИЙ".

— *аккад.* "kurû — короткий, горестный, печаль" (*Аккад яз-2, с. 102; M23=).

Вважаю "kurû" = "горестный":

— аналогом для *укр.* "горе";

— аналогом для *укр.* "гіркий".

ТЕМА ІРІЙСЬКОГО-ГОРНЬОГО ВОГНЮ.

"ХРАМ", "КУРІННЯ" (ЯК СЛУЖБА БОЖА, "КУРІЯ"), "КУРІНЬ".

— *шум.-аккад.* "Ê-KUR (*шум.*) — храм, святилище" (*Аккад яз-2, с. 25);

— *шум.-аккад.* "êkurru (*шум.*) — храм, святилище; имя собственное храма бога Бэла в Ниневии" (*Аккад яз-2, с. 25);

— *аккад.* "ṭurru ša iškûri" = *рос.* "вощеные дощечки" (*Дандамаев-1983, с.17).

* Вважаю "Ê-KUR" = "храм" аналогом для *укр.* "храм". Літера "-м" могла бути наслідком відмінювання, яке в аккадській мові найчастіше проявлялося через літеру "-м".

* Вважаю "Ê-KUR" аналогом для *укр.* "гора". З цим же "гора" перегукуються й :
— *шум.-аккад.* "ir, ir(a)d, arad, urda, urdu" = *аккад.* "ward(um)" = *рос.* "раб" = *рос.* "сведённый вниз (с гор)" (*Дьяконов-63, с. 170).

Вважаю, що "святилище" мало назву близьку до "гора" з причин, що :

1) Форма древніх храмів-святилиц була близька до гір (зокрема, відомі еламські "зіккурати" — аналог *укр.* "зубаті гори"; та єгипетські піраміди; храми майя та ацтеків).

2) В храмах "курили" та "кадили" (інша назва храмів — вже в Фінікії: "кадеш" — це назва й міста "Кадеш", назву якого я вважаю аналогом для легендарного міста з терен Київської Русі: "Кітеж") — тобто пахощі-аромати піднімалися *укр.* "до-гори", в *укр.* "Ірій" де їх вдихали боги (які харчувалися ароматами жертвних страв та димів).

Отже, існувала традиція називати святилища з етимологією "куріти"-копти-

ти"- "кадити" :

— слов'янські "храми під відкритим небом" називалися "капища" (від укр. "копоть; коптити");

— святилища в Фінікії називалися "кадеш" (аналог укр. "кадити") — до речі й знаменита назва міфічного "Кітеж-град" (з традиції Київської Русі) є однокорінним з "кадеш";

— нарешті шумеро-аккадський "Ê-KUR" (аналог укр. "кур-іти", "кур-ний").

*

На закінчення теми — наведу фразу з древньої поеми де згадується "Ê-KUR" :

— "Гільгамеш, могутній син НінСун,

До ЕнЛіля, в храм Екур, іде самотою" (авілонський твір "Про того, хто бачив усе"; *На).

*

"ГОРІТИ", "ЖАРА", "ГАРЬ".

— шум.-аккад. "girru (шум.) — бог огня, огонь (*идеограмма* ^d GIŠ. BAR); girra ṣabātu — об'яють огнём, предать огню" (*Аккад яз-2, с. 63);

— аккад. "qrr qarâru — огонь, жара, пыл" (*Аккад яз-2, с. 176).

*

Вважаю "qarâru" чистим аналогом для укр. "горіти" (це синонім для "огонь"); "жара", "гарь" (це аналоги для значення "пыл").

ТЕМА ІРІЙСЬКОГО-ГОРНЬОГО НАПОЮ.

"ГОРІЛКА", "ГУРАЛЬНЯ".

— аккад. "kurunu — финиковое вино, финиковая сикера, род крепкого пива; какойто алкогольный напиток" (*Аккад яз-2, с. 103).

Вважаю "kurunu" = "финиковое вино" :

— однокорінним з укр. "горілка" (також укр. "гуральня" = "завод по виробництву горілки"). В слові "горілка" виділяю основний корінь "гор-" та корінь "-іл" (який вважаю аналогом для шум.-аккад. "GAL" = "головний, голосний"), та зменшувальний суфікс "-ка" (подібний суфікс фідомий й в древньому Двуріччі);

— однокорінним з "ḥuršu" = "гори";

— входящим в тему "Ірію" — адже відомо, яке велике значення мали ритуальні алкогольні напої (зокрема, сома з Вед, хаома з Авести).

*

Отже, українській "горілці" багато тисяч років.

ТЕМА ІРІЙСЬКОГО ЗАКЛИКУ : "УРА !"

"УРА !"

— аккад. "irnittu, irnîtu (rnn ?) — победный клич; победа, триумф" (*Аккад яз-2, с. 43);

— аккад. "urigallu (шум.) — штандарт" (*Аккад яз-2, с. 41);

— аккад. "urigallutu — начальник штандарта" (*Аккад яз-2, с. 41).

*

Вважаю "irnittu" = "победный клич" однокорінними з :

— шум.-аккад. "urigallu" = "штандарт".

Вважаю шум.-аккад. "urigallu" = "штандарт" та аккад. "arû" = "орел" :

— чистим аналогом для укр. "ура ! гура !" — адже на штандарті зображувався, найчастіше, бог у вигляді орла; й саме цьому штандарту-орлу — кричали аккад. "irnittu" = "ура !" або шум.-аккад. "urigallu" = "штандарт".

Вважаю, що на цьому "штандарті" було зображено шумеро-вавілонського бога війни "ЕраГаль" (його аналог — грецький "ГераКл", латинський "ГерКулес") — який мав традиційне зображення у вигляді орла (аккад. "arû" = "орел"). Саме з йменням "ЕраГаль" і пов'язана, певно, назва :

— шум.-аккад. "urigallu" = "штандарт".

*

"ПЕРУНОВА РІНЬ".

В "Повісті врем'яних літ" згадане таке поняття як "Перунова Рінь" — це, святилище Перуна в районі нижче порогів Дніпра; головне святилище Перуна в Русі. З аккадської мови слово "Рінь" може розумітися як "тріумф" (від аккад. "rnn" = "тріумф") :

— аккад. "irnittu, irnîtu (rnn ?) — победный клич; победа, триумф" (*Аккад яз-2, с. 43).

Тобто тоді "Перунова Рінь" це "Перуновий тріумф"; хоча з грецької мови "Перунова Рінь" це просто : "Перунове святилище".

ТЕМА НАРОДЖЕННЯ ЗГОРИ : "РОДИТИ".

В аккадській мові є явно однокорінними слова :

— аккад. "arû, erû, мн. ч. ârê, erê, arani" = "орел" (*Аккад яз-2, с. 42);

— аккад. "arû, erû, мн. ч. eriâti, erijâti" = "бути вагітною" (*Аккад яз-2, с. 41);

— аккад. "ḥrš ḥuršu, мн. ч. ḥuršânu — горы, горный хребет" (*Аккад яз-2, с. 87).

*

Вважаю "arû, мн. ч. eriâti" = "бути вагітною" аналогом для укр. "родити". Взагалі народження (як й смерть) мислилися в древній міфології як промисел "Ірію" — навіть й в біблійній традиції залишвся вираз "народитися згори" — такі уявлення існували й до Біблії (у Ведах та ін.).

*

СЛОВ'ЯНСЬКА "РОДА" ("ОРЕЛ" ТА "ЕРЕШ-КІ-ГАЛЬ").

Згадую, що серед шумеро-вавілонських міфологічних постатей тільки Велика Богиня "потойбічного світу"-Землі "ЕрешКіГаль" зображується в муках народження (бо ж Земля-Планета народжує усе живе) (*На).

Чоловік же цієї "ЕрешКіГаль" — ЕраГаль — мав традиційне зображення у вигляді орла (що витікає вже з його ймення). Тобто все-народжуюча "ЕрешКіГаль" за йменням та за чоловіком була "орлицею".

Згадую (зважаючи на "ЕрешКіГаль" та "ḥuršu" = "гора"), що й першопредок китайського народу "Шан"-Інь народився з середини "гори" (древньокитайською мовою "шан" = "гора"). А ластівка "Сюань" прилітає "з Ірію" — і дає народження усьому народу.

Згадую, що старо-українські джерела кажуть про те, що першими божествами слов'ян були "Род та Рожаниці", яких (каже літопис) слов'яни запозичили

у древніх народів Передньої Азії (у "халдеїв"-вавілонян"). Безумовно, вважаю *аккад.* "arû, erîâtî" (та роль "ЕрешКіГаль" як все-народжуючої) аналогом для *укр.* "рід, родити" та *старо-укр.* "Рода" (етимологія цього ймення — "богиня народження").

11. ТЕМА "ТВАРИНИ, РОСЛИНИ"

ШУМ.-АККАД. "ЖИТО" !! ТА "ЗЕРНО".

"ЖИТО" ТА "ЖИВА".

— *шум.-аккад.* "SE, še'û, šêu (*шум.*), *сопр. сост.* šê, šêatu — зерно, ячмень, зернової хлеб, пропитание, содержание" (*Аккад яз-2, с. 189);

— *шум.-елам.* "BAD ŠE" = *аккад.* "(w/m)ašû še'u" = *нім.* "geringes Getreide" = "не великі зернини" (*WrtH, с. 116) [*Krn* — я перекладаю *шум.* "BAD ŠE" як дослівно "дім зерна"];

— *елам.* "aš-ša-na" = *нім.* "Hirse" (просо) (*WrtH, с. 89);

— *елам.* "āš-šu-man" = *нім.* "Niederlage" (склад) (*WrtH, с. 91);

— *елам.* achE "ba-ir" = *нім.* "Saatgut" (зерно добре) (*WrtH, с. 121).

*
Вважаю *аккад.* "šêatu" = "зерно, зернової хлеб" (*шум.* "SE", *аккад.* "šêu, še'u") :

1) Чистим аналогом для *укр.* "жито" !! Таким же аналогом є *нім.* "Saat" = "зерно".

Щодо "šêatu" в формі множини, то *укр.* "жито" не має однини (слово "жито" може означати й одну зернину, й багато зернин).

Я гадаю шумерську поему про "Зерно та вівцю", які були створені на "святищенному холмі" (тему священного холма "Хурсаг") й звідти "спущені" на землю (*Крамер).

Вважаю *шум.-елам.* "ŠE" = "(одне) зерно" ("šêatu" = "багато зернин; зерно (як товар)") чистим аналогом для *укр.* "жито, жита" та *укр.* "життя";

2) Однокорінним з *укр.* "життя", "живий".

3) Однокорінним з :

— *елам.* "aš-ša-na" = *нім.* "Hirse" (просо) (*WrtH, с. 89).

Тобто в еламській мові до базового шумерського "SE, še'û, šêu" було додано еламський суфікс однини "-na".

Еламське "aš-ša-na" = "просо" я вважаю віддаленим аналогом для *укр.* "ячна" = "ячмінь (обмолочений)" (існують словосполучення : "ячна мука", "ячна каша") та *укр.* "ячмінь".

*
АККАД. "ЗЕРНО" !

— *аккад.* "zêru" = *шум.-елам.* "NUMUN. lg" = *елам.* "ba-ar", "pa-ar" = *нім.* "Same" (насіння-зерно, нащадки); "Geschlecht" (рід, покоління) (*WrtH, с. 1010).

Вважаю *аккад.* "zêru" = "насіння, нащадки" чистим аналогом для *укр.* "зер-

но".

Скоріш за все *аккад.* "zēru" = "насіння, нащадки" виникло з *шум.* "SE, še'u, šēu" = "зерно, жито".

*

Це *аккад.* "zēru" має два значення : "зернини", "родини" — аналогічно :

1) *нім.* "Same" = "сім'я-родина; сім'я-зернина";

2) українські омоніми, які відрізняються лише наголосом :

— "сім'я" = "зернина";

— "сім'я́" = "родина".

*

"ПІР'Я (ЦИБУЛІ)".

— *аккад.* "pīr'u, rīru — побег, росток, отрасль; потомок, потомство" (*Аккад яз-2, с. 157).

*

Вважаю "rīru" = "росток" аналогом для *укр.* "пір'я (цибулі)" — взагалі в *укр.* мові слово "пір'я" (найчастіше "пір'я цибулі") це "будь-який росток особливого вигляду — такого як у цибулі, подібного до пір'я птаха".

Слово "пір'я" в українській мові не має значення "rīru" = "потомок" — але таке значення може бути пояснене :

— з того ж значення "rīru" = "росток";

— з *укр.* "пір'я (птаха)" — тобто пір'я як щось таке, що виросло з основного тіла; є наслідком, нащадком.

*

ЩОДО УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА "ЦИБУЛЯ".

— *аккад.* "pīr'u, rīru — побег, росток, отрасль; потомок, потомство" (*Аккад яз-2, с. 157);

— *аккад.* "pīr" = "цибуля" (*На, с. 81).

*

Отже, я вважаю, що слово "пір" = "цибуля" походить від *аккад.* "rīru" = "росток" (яке є однокорінним з *укр.* "пір'я").

По тій же схемі :

— *укр.* "цибуля" (*нім.* "Zwiebel" = "цибуля"), вважаю, походить від *укр.* "цибло, стебло" (в російській мові слова однокорінного з "цибуля" нема);

— *нім.* "Zwiebel" = "цибуля", вважаю, походить від *нім.* "Zweig" = "гілка, росток".

Щодо *укр.* "цибулі" докладніше в темі "Всесвітнього Делосу".

"ДЕРЕВА", "ТРАВА", "КУЩІ".

— *аккад.* "kištu — лес" (*Аккад яз-1, с. 29);

— *аккад.* "tirru — лес" (*Аккад яз-2, с. 214).

Вважаю "kištu" чистим аналогом для *укр.* "кущі" (множина), "кусти" (множина).

Вважаю "tirru" чистим аналогом для *укр.* "дерева" (множина).

Також скажу, що однокорінним з *укр.* "дерева" вважаю *укр.* "трава".

*

"ЧІПАТИ" ?

— *аккад.* "špp šipratu, *мн. ч.* šiprâti — фруктовое, плодовое дерево; фруктовые насаждения; тростник" (*Аккад яз-2, с. 168).

Висловлюю "невпевнену гіпотезу", що "šipratu" однокорінне з *укр.* "чіпати" й виникло як вказання на те, що ці насадження-"рос.тростники" треба обривати-"чіпати" (обривати їх плоди чи висмикувати як льон).

"КОМИШ", "ДУБИ".

— *аккад.* "bēl qān ṭurri" = *рос.* "владыка тростниковой палочки" (*Дандамаев-1983, с. 7);

— *аккад.* "қау — камыш" (*Аккад яз-1, с. 16).

Вважаю "qān" = "тростник" (та "қау" = "камыш") аналогом для *укр.* "комиш".

Вважаю "ṭurri" = "палочка" (також "дощечка (для письма)") аналогом для *укр.* "дуб", "дубинка".

* Що ж до переходу "қау" в "ком-иш" (тобто "н" в "м"), то такий же перехід я вбачаю й у випадку :

— *шум.* "gēte" = *рос.* "рабыня" (*Дьяконов-63, с. 170) — вважаю "gēte" аналогом для *старо-укр.* "жено" = "жінка".

"ВИНО".

"Т. Гамкрелідзе та В. Іванов" наводять десятки прикладів, щодо присутності слова "віно" в усіх індоєвропейських мовах (і древніх, і сучасних); і в багатьох мовах Передньої Азії (включаючи аккадську та сучасну арабську) :

— *аккад.* "тпн" = "вино" (*Гамкрелідзе, том 2, с. 648);

— *мікенське грецьке* "wo-no-", *давньогрецьке* *гомерово* "οἶνος", *хетське* "uṣṣana-"); *арабське* "waḥn-"; в давньо-єгипетській мові (починаючи з Древнього царства) "wns" = "виноградна ягода; вино"; *давньо-єврейське* "jaḥin"; *польське* "wino"; *готське* "wein" (*Гамкрелідзе, том 2, с. 647-648).

"ГОВЯДА".

— "Світла Інанна відповідає йому :

‘До великої володарки, Ерешкігаль,

Адже вмер Гугальанна, її чоловік, -

Погребові трави йому запалити,

Погребове пиво йому уливати. Воістину так, воістину так!" (*шумеро-вавілонський твір "З великих небес до великих надр", 85-88; *На, с. 77).*

— (Примітка) — "85-88. Про смерть 'Гугальанни' ('Великий бик небес', — можливо, друге ім'я бога Нергала, чоловіка володарки підземного царства Ерешкігаль) ніяких інших міфологічних відомостей, крім цих рядків, нема" (*На).

*

Безумовно вважаю шумеро-аккадське "гу" = "бик" чистим аналогом для :

— *ведійського* "gō" = "корова" (*РВ, с. 517);

— *англ.* "cow [ku]" = "корова";

- *нім.* "Kuh" = "корова";
- *старо-укр.* "говяда" = "корова або бик".

"КІНЬ".

Цитата :

— "Древнейшие письменные свидетельства о наличии 'лошадей' в Малой Азии содержатся в старо-ассирийских табличках из Кюльтепе (kārum Kaniš), в которых упоминаются в большом количестве rabi sisē 'главные над лошадьми' и иногда также говорится о транспортном использовании 'лошадей' (sisā'um), ср. Kammenhuber 1961 : 13" (*Гамкрелидзе, с. 559);

— "В некоторых из древневосточных цивилизаций, находящихся в ареале возможного одомашнивания дикой лошади, тем не менее 'домашняя лошадь' была нововведением, заимствованным из чужой культурной традиции. Это проявляется, в частности, в древнем шумерском наименовании лошади как 'осла гор' — ANŠE. KUR. RA, что указывает на импорт лошадей из горных областей" (*Гамкрелидзе, с. 560).

*
Вважаю старо-аккадське. "kārum Kaniš" (його чистий аналог в шумерській мові "ANŠE. KUR. RA" — переставлені тільки слова : "Kaniš" як "ANŠE") чистим аналогом для укр. "кінь".

Як бачимо, назва "кінь" походить з традиції Шумеру.

"КОЗА", "КОЗЕЛ", "ОСЕЛ", "ГАЗЕЛЬ".

— *аккад.* "ʿzl azlu, *мн. ч.* azli — ягненок, газель (?)" (*Аккад яз-2, с. 22);

— *аккад.* "azliš (наречие) — как ягнёнка (uṭabbih : зарезал)" (*Аккад яз-2, с. 22);

— *аккад.* "ʿnz enzu — коза; šizib enzi — козье молоко" (*Аккад яз-2, с. 33);

— *шум.-елам.* "UZ" = *елам.* "ku-ip-šu", "ku-ip-ši", "ki-ip-ši" = *аккад.* "enzu" = *нім.* "Ziege" (коза) (*WrtH, с. 1257);

— *аккад.* "ʿtn atanu — ослица" (*Аккад яз-2, с. 48);

— *аккад.* "ʿtd atudu — козёл" (*Аккад яз-2, с. 48).

*

Вважаю :

— *шум.-елам.* "UZ" = "коза" — аналогом для укр. "коза";

— *аккад.* "azlu" = "ягня, газель" та *аккад.* "enzu" = "коза" — чистим аналогом для укр. "козел", "коза", "осел", також "газель".

*

"КОЗА" ТА "КОБЗА".

— *шум.-елам.* "UZ" = *елам.* "ku-ip-šu, ku-ip-ši, ki-ip-ši" = *аккад.* "enzu" = *нім.* "Ziege" (коза) (*WrtH, с. 1257).

*

Вважаю :

— *елам.* "ku-ip-šu" = "коза" — аналогом для укр. "кобза" — тобто "кобза" як "волинка з шкіри кози" (сучасний український народний інструмент "кобза" — це вже не "волинка зі шкіри кози"; а "примітивна шарманка з зауивною, тягучою музикою — як у волинок" — але важаю, що "кобза" виникла саме з "во-

линки" — принаймні їх тембр дуже подібен; а вже "волинка" це "інструмент зі шкури кози").

"ТУР".

— *аккад.* "turaḫu — горный козёл" (*Аккад яз-2, с. 214).

Вважаю "turaḫu" = "дикий горний козел" аналогом для *укр.* "тур" = "дикий лісовий бик" (аналогічно *грець.* "тавр" = "бик").

Слово "turaḫu" гіпотетично є однокорінним з *аккад.* "ʾtr, eṭerru" = "видрати, драти" (*Аккад яз-2, с. 24) — тобто вважаю, що "тур" це "тварина, яка здатна драти, роздирати" — дійсно "тур" може тільки "розідрати рогами", а не з'їсти (як *укр.* "акула", яку пов'язую з *аккад.* "akalu, akul" = "їсти, жерти" (*Аккад яз-2, с. 24)).

Саме це "ʾtr, eṭerru" вважаю первинним словом; з "ʾtr, eṭerru" виводжу :
— *аккад.* "tirru — лес" (*Аккад яз-2, с. 214) та *укр.* "дерево" — бо хаші-дерева *укр.* "деруть".

*
"ТУР" ЯК БИК.

— *аккад.* "šwr šûru — бик" (*Аккад яз-2, с. 192).

Вважаю "šûru" = "бик" аналогом для *укр.* "тур" = "дикий бик".

Взагалі в мене є чимало прикладів переходу *аккад.* "t, d" в українські шиплячі (див. тему переходу літер) — в випадку ж з "šûru" треба допустити й зворотній перехід літер (проте такий "зворотній перехід" мені трапляється вперше, не є типовим).

*
"БИК"- "СОНЦЕ", ПТИЦЯ "ZÚ", "СВАРОГ".

Отже, *аккад.* "šûru" = "бик" — як *вед.* "Сурья" = "сонце" ? Хоча в Ведах частіше "сонце" пов'язують з конем.

*
"ТУР" ТА "ДУРАК".

— *аккад.* "turaḫu — горный козёл" (*Аккад яз-2, с. 214).

Вважаю "turaḫu" = "горний козёл" аналогом для *укр.* "тур".

Можливо до слова "turaḫu" = "козел" — можна прив'язати слово *укр.* "дурак" (як вказання на невисокий розум "козлів та баранів").

"АКУЛА".

— *аккад.* "akalu, akul" = "їсти, жерти" (*Аккад яз-2, с. 24).

Вважаю *аккад.* "akalu, akul" = "їсти, жерти" однокорінним :

— для *укр.* "акула";

— для *укр.* "ікла";

— для *рос.* "икать"; *рос.* "икота".

"КОБЕЛЬ".

— *аккад.* "kalbu — собака" (*Аккад яз-1, с. 39);

— *аккад.* "kîb kalbu, *сопр. сост.* kalab, *мн. ч.* kalbê — собака, пёс" (*Аккад яз-2, с. 97);

— *елам*. "UR" = *аккад*. "kalbu" = *нім*. "Hund" (собака) (*WrtH, с. 1244).
Вважаю *аккад*. "kalbu" = "пёс" чистим аналогом для *укр*. "кобель".

"ЗУБАТИ"-ХИЖАКИ.

— *аккад*. "šinnu — зуб, слоновою кость" (*Аккад яз-1, с. 11);

— *аккад*. "šin" = "рос. кость" (*Аккад яз-2, с. 152);

— *аккад*. "z' b zibu — волк, шакал" (*Аккад яз-2, с. 76).

Вважаю "šinnu" = "зуб" :

— чистим аналогом для *нім*. "Zahn";

— більш віддаленим аналогом є *укр*. "зуб".

Вважаю "zibu" = "вовк" (певно множина "zibutu" = "вовки, шакали") :

1) однокорінним з *аккад*. "šinnu" = "зуб", *укр*. "зуби";

2) чистим аналогом для *укр*. *мн*. "зубаті" — як назва хижаків (вовків, шакалів) взагалі.

"ПУХ", "ПУХНАСТИЙ".

— *аккад*. "puḥ puḥādu — ягненок, козлик, козочка; вообще, молодняк мелкого скота и газелей" (*Аккад яз-2, с. 153).

Вважаю "puḥādu" = "ягня, козеня" однокорінним з *укр*. "пух" — тобто "ягня, козеня" названо "пух-насті" (на відміну від "шерстистих" старших овець, кіз).

Тобто як й в випадку з "зубаті"-вовки — тварина названа за якістю.

"ОРЕЛ", "ВОРОН".

— *аккад*. "rj arû, erû, *мн*. ч. ârê, erê, arani — орёл" (*Аккад яз-2, с. 42);

— *аккад*. "našru (синоним erû) — орёл" (*Аккад яз-1, с. 27);

— *аккад*. "aribu — ворон" (*Аккад яз-1, с. 25).

Вважаю "arû" = "орел" чистим аналогом для *укр*. "орел".

Вважаю "aribu" = "ворон" віддаленим аналогом для *укр*. "ворон".

"ГУСЬ".

— *шум.-аккад*. "us(s)u (*шум.*) — гусь ?" (*Аккад яз-2, с. 37);

— *шум.-елам*. "UZ" = *аккад*. "usu" = *елам*. часів Ахеменідів "šu-da-ba" = *нім*. "Ente" (качка) (*WrtH, с. 1257);

— *шум.-елам*. "BÍL" = *аккад*. "eššu" = *нім*. "neu" (новий, свіжий) (*WrtH, с. 203).

Вважаю *шумеро-еламське* "UZ", *шумеро-аккад*. "us(s)u" чистим аналогом для *укр*. "гусь".

Для наведених слів зі значенням "новий, свіжий" :

— *шум.-елам*. "BÍL" — вважаю аналогом для *укр*. "білий";

— *аккад*. "eššu" — вважаю аналогом для *укр*. "ясний".

— *аккад*. "eššu" = "новий, свіжий" — вважаю первинно-однокорінним з *аккад*. "us(s)u" = "гусь". Тобто, що може бути більш "новим, свіжим" за білого гуся — тим більше, що й *шум.-елам*. "BÍL" = "новий" вважаю аналогом для *укр*. "білий".

"КУРКА".

— *аккад.* "urru — свет, день, утро" (*Аккад яз-1, с. 29);

— *аккад.* "kurkû — какая-то птица" (*Аккад яз-1, с. 56).

Вважаю :

— "urru" = "утро" — аналогом для *укр.* "утро";

— "kurkû" чистим аналогом для *укр.* "курка"; а дослівно : "утра птиця" (тобто первинно-однокорінне з *аккад.* "urru" = "утро") — адже :

— відносно "kurkû" зазначу, що "повна клинописна назва" = "назва птаха" + "детермінант 'ĥu'='птиця'" (*Аккад яз-1, с. 9, с. 15).

* Таку інтерпретацію підтримує й еламське та старо-перське :

— *елам.* "kur-qa" = *ар.* "*krka-" = *нім.* "Hahn" (півень) (*WrtH, с. 529);

— *прусьська мова* "gertis" = "півень" (*Прусский словарь).

Вважаю *елам.* "kur-qa" = "півень" вважаю чистим аналогом для *укр.* "курка" та *пруського* "gertis" = "півень".

Взагалі-то в *укр.* народних піснях співають й про те, що вранці "кури запіли-заспівали" — тобто під словом "кури" розуміють інколи "півні" (хоча як правило "кури" це виключно "кури, курка").

* Відносно "kurkû" зазначу, що "повна клинописна назва" = "назва птаха" + "детермінант 'ĥu'='птиця'" (*Аккад яз-1, с. 9, с. 15). При цьому :

— "kurkû" = "назва птаха" — розпочинається з окремого клинописного значка подібного до літери "Y" — цей знак я завжди вважаю знаком "Великої Богині сонце-птиці").

Отже, назву "kurkû" я інтерпретую як дослівно : "сонце-птиця" (бо "urru" = "світло, день, утро"). Ця "сонце-птиця" це :

— або реальна сонце-птиця — *укр.* "курка";

— або міфічна сонце-птиця типу Фенікса (Великої Богині "МатереСван").

"ЛАПА" ?

— *аккад.* "kpr karri, *дв. ч.* karrâ, *мн. ч.* karrê, karrâni — крыло (птицы : iṣṣûri, южного ветра : šûti); karrî ša îni — ресницы (буквально — глазные крылья); лапа, рука (пустая); ветвь, ветка" (*Аккад яз-2, с. 99).

Гіпотетично вважаю "karri" = "лапа" віддаленим аналогом для *укр.* "лапа".

12. ТЕМА "ГРОШІ, ТОВАРИ, ЗБРОЯ"

ГРОШІ, МЕТАЛИ, КАМІНЬ

"ГРОШІ" — ЗОЛОТО.

— *аккад.* "ḥuraṣu" = "золото" (*Аккад яз-2, с. 188).

Вважаю "ḥuraṣu" = "золото" чистим аналогом для укр. "гроші".

"КОШТИ" — СРІБЛО.

— *шум.-елам.* "KÙ" = *аккад.* "kaspu" = *нім.* "Silber" (срібло) (*WrtH, с. 495);

— *шум.-елам.* "KÙ. BABBAR" = *аккад.* "kaspu" = *нім.* "Silber" (*WrtH, с. 496).

— *елам.* "mimma kaspat" = *рос.* "Какое-либо серебро (деньги)" (Текст из "хозяйственного документа из Суз № 379 (ст. 23-25)"; *Юс кн, с. 141);

— *аккад.* "qaqqâdu, qâqâdu, qaqu, *сопр. сост.* qaqqad, *дв. ч.* qaqqadâ, *мн. ч.* qaqqâdi = qaqqâdâti — голова, темя, макушка, череп, затылок, вершина, верхня часть (чего-либо), головная часть (войска : imṣanî), передняя сторона; возвышенность, горное плато, горная равнина; капитал (без процентов); смысл, разум, чувство; **сам**; какая-то часть плуга (головка ?); род змеи; qaqqad kaspi — капитал; ṣalmat qaqqadi — см. ṣalmu" (*Аккад яз-2, с. 174).

* Вважаю *аккад.* "kaspu" = "срібло" :

— *однокорінним з елам.* "kaspat" = "родовий відмінок для срібло — срібла";

— *однокорінним з шум.-елам.* "KÙ", *шум.-елам.* "KÙ. BABBAR" = "KÙ білий", бо :

— *шум.-елам.* "BABBAR" = *аккад.* "pesu" = *нім.* "weiß; hell" (білий; світлий) (*WrtH, с. 113);

— чистим аналогом для укр. "кошти" — особливо з врахуванням *аккад.* "(qaqqad) kaspi" = "капітал";

— більш віддаленим аналогом для : *англ.* "cost" = "ціна"; *нім.* "Kosten" = "витрати".

"ЦІНА".

— *аккад.* "šimu, *сопр. сост.* šim — покупка; цена, оплата" (*Аккад яз-2, с. 195).

Вважаю "šimu" = "ціна" аналогом для укр. "ціна" — щодо чергування літер "m, n" див. окрему статтю.

"ЗАЛІЗО".

— *аккад.* "parzillu — железо" (*Аккад яз-2, с. 158).

— *шум.-елам.* "AN. BAR" = *елам.* "man-ba-at", "har-gi" = *аккад.* "parsillu" = *нім.* "Eisen" (залізо) (*WrtH, с. 57).

*

В даному випадку принциповим є виділення у слові *аккад.* "parsillu" частини "par-" — це я й роблю на підставі шумеро-еламського аналогу *шум.-елам.*

"AN. BAR", адже тут явно існує окреме "BAR" яке є аналогом для "par-".

Отже, назва заліза в аккадській мові (слідом за шумерською) складалася з двох коренів :

— шум.-елам. "BAR" — це аналог для аккад. "par-";

— шум.-елам. "AN" — це аналог для аккад. "-zillu"-"-sillu".

*

1) Щодо кореню шум.-елам. "BAR" (та його аналога аккад. "par-"), то подібний корінь означає шум.-аккад. "BAR" = "вогось" та шум.-елам. "PIR" = "світлий, білий" :

— шум.-аккад. "girru (шум.) — бог огня, огонь (идеограмма ^d GIŠ. BAR); girra ṣabātu — об'являть огонь, предать огню" (*Аккад яз-2, с. 63).

— шум.-елам. "PIR. PIR" = шум.-елам. "BABBAR BABBAR" (*WrtH, с. 212).

— шум.-елам. "BABBAR BABBAR" = нім. "ganz weiß" (увесь білий) (*WrtH, с. 114).

— шум.-елам. "BABBAR" = аккад. "pesu" = нім. "weiß; hell" (білий; світлий) (*WrtH, с. 113).

*

Тобто "parzillu" це "'білий' метал" на відміну від жовтої бронзи та міді — це найбільш ймовірне пояснення.

Або ж "BAR" = "вогось" може вказувати на те, що залізо потребує "вогненого загартування" — на відміну від бронзи-міді, яку виливають в форми, й рос. "не закаливают".

Певно й в німецькій мові слова нім. "weiß" = "білий" та нім. "Eisen" = "залізо" (та ще нім. "Eis" = "лід") були первинно однокорінними.

Взагалі ідеограма "BABBAR"-"PIR" є в назві іншого "білого металу" :

— шум.-елам. "KÜ" = аккад. "kaspu" = нім. "Silber" (срібло) (*WrtH, с. 495).

— шум.-елам. "KÜ. BABBAR" = аккад. "kaspu" = нім. "Silber" (*WrtH, с. 496).

*

2) Щодо кореня "-zillu", то вважаю "-zillu" чистим аналогом для укр. "залізо".

Тобто "parzillu" це "біле залізо".

*

"КРИЦЯ".

— шум.-елам. "AN. BAR" = елам. "man-ba-at", "har-gi" = аккад. "parsillu" = нім. "Eisen" (залізо) (*WrtH, с. 57).

Вважаю елам. "har-gi" = "залізо" аналогом для :

— укр. "криця" (це назва "особливо міцного сорту заліза-сталі"; такого заліза яке не гнеться — тобто це сталь);

— укр. "крига".

*

"ПЛАВЛЕННЯ (ЗАЛІЗА)" ЯК "ТАЯННЯ", ЯК "ПЕРЕТИН".

— аккад. "utūnu" = елам. "i-ti-in" = нім. "Schmelzofen" (плавильна піч); нім. "Schmelze" (танення (снігу); плавлення) (*WrtH, с. 794).

Вважаю аккад. "utūnu" = "танення (снігу); плавлення (заліза)" та елам. "i-ti-in" однокорінними :

1) з словами зі значенням "танути" :

— нім. "tauen" = нім. "schmelzen" = "танути";

— укр. "(він) тане" — тобто "плавлення (заліза)" як "танення". Докладніше — див. еламо-український лексикон (тема виробництва), де є щодо елам. "har-gi" = "криця" (*WrtH, с. 57; M606=) яке вважаю аналогом для :

— укр. "криця";

— укр. "крига";

2) з словами зі значенням "розділити" (докладніше — див. еламський лексикон на слово "тяти") :

— елам. *nE, achE* "ta-na" = нім. "Genitiv zu halb (?)" (родовий відмінок на пополам, на два) (*WrtH, с. 282);

— укр. "перéтин" = "розділення на дві частини";

— укр. "розтин" = "розділення на кілька частин";

— укр. "тин" = "споруда яка розділяє" (рос. "забор");

— укр. "тяти" — дієслово.

"КАМІНЬ".

— аккад. "handûri (*может быть* *ḥam + dûri ?) — каменная городская стена (?), защитный вал (?); входит в состав названия пятых (западных) ворот Ниневи : abul ḥa-an-du-ù-ri (*может быть* ḥandûri < hamš/ḥanš + dûri ?)" (*Аккад яз-2, с. 85).

Вважаю "ḥam (dûri)" = "кам'яні (двері)" чистим аналогом для укр. "камінь".

ЗБРОЯ.

"МЕЧ".

— аккад. "miṭṭu miṭu — коп'є, пика (обычно с детерминантом iṣ; идеограмма iṣKU. AN)" (*Аккад яз-2, с. 118).

Вважаю "miṭṭu" = "коп'є, пика" :

— аналогом для укр. "меч";

— однокорінним з укр. "метати" — тим більше, що слово "метати" найчастіше вживається в словосполученні "метати списа-коп'є".

*

"ПІКА", "ПІХВИ", "ПАХ".

— аккад. "ph' riḥû — закрытый, запертый; глухой" (*Аккад яз-2, с. 153);

— аккад. "rîqu — тесный, узкий, глухой; nêribê rîqûti — узкие, тесные проходы, перевалы" (*Аккад яз-2, с. 152);

— аккад. "ršq rišqu, мн. ч. rišqî — узость, теснота; нужда, бедствие; трудность, затруднение; ina rišqî — с трудом" (*Аккад яз-2, с. 161);

— аккад. "ršq rašqu, ж. р. rašquṭu, мн. ч. rašqâti — трудный, тяжёлый, затруднительный, недоступный, крутой (подъём : mîlû); тесный, нужда, бедствие, лишение, трудность; зубец (?), башенка (?)" (*Аккад яз-2, с. 161).

*

Вважаю "rîqu" = "тесный; узкий" однокорінним для :

— аккад. "riḥû" = "закритий, запертый";

— укр. "піка" — це "найбільш вузька" зброя та найвузжче знаряддя;

— укр. "піхви" — це "тісна річ"; де також "закривають" зброю;

— укр. "пах" — це "закрита, заперта річ";

— укр. "пихатий" = "надутий від важності" — це також "тесный", тобто мова про людина яка "надута від важності" ("надутий" як "тесный"). Тим більше, що цьому укр. "пихатий" з аналог в аккадській мові :

— аккад. "pwh̄ rāḫātu, rēḫātu — провинция, область, округ; место; административный район; учреждение; ответственность, обязанность, обязательство; служба; долговое обязательство, долговая служба; (amêl) bêl rāḫāti — доверенный, наместник, областе-начальник, начальник округа" (*Аккад яз-2, с. 153).

*

Отже, слова аккад. "rîḫû, rîqu" є глибоко-вкоріненими в українській мові.

*

"СОХА", "СОКИРА", "СІКТИ", "СІК" (ВІД "СІКТИ").

Вважаю первинно-однокорінними між собою такі слова :

— аккад. "šekru — клинок, лезвие" (*Аккад яз-2, с. 197);

— аккад. "šukurru (шум.) — род оружия, меч (?) " (*Аккад яз-2, с. 197);

— аккад. " 'h šaḫātu (вторичное образование), сопр. сост. šaḫât — край, кромка, кайма; склон, откос; šaḫât šadî — склон, горный склон" (*Аккад яз-2, с. 24);

— аккад. "škr šikaru — сикера; хмельной напиток; род крепкого пива, особенно, приготовленного из фиников" (*Аккад яз-2, с. 197);

— аккад. "š'(?) šû, zû — навоз, экскременты, испражнения, кал, моча" (*Аккад яз-2, с. 163);

*

— аккад. "ittu — плуг (?), соха (?), плужное дерево (?)" (*Аккад яз-2, с. 49).

*

Вважаю, що первинним було слово "šaḫātu" = "кромка, край" — саме наявність "ріжучої кромки" поєднує слова :

— аккад. "šekru" = "клинок, лезвие";

— аккад. "šukurru (шум.)" = "род оружия, меч (?)";

— і далі : укр. "соха; сокира"; укр. "сікти".

Тобто вважаю "šekru" та "šukurru" :

— чистим аналогом для укр. "сокира";

— однокорінним для укр. "соха".

— однокорінним для укр. "сік" — адже "сік" проступає при ударі "гострим лезом".

*

Вважаю укр. "сік" однокорінним з :

— аккад. "škr šikaru — сикера; хмельной напиток; род крепкого пива, особенно, приготовленного из фиников" (*Аккад яз-2, с. 197) — з якою вважаю однокорінним укр. "цукор" — бо :

— цукор прямо-таки виступає на фініках — з яких-то і роблять "сікери";

— цукор роблять з "соку" (а для цього "сікуть, січуть" сировину : цукрову тростину, буряк);

— укр. "сеча" — як "сік з людини".

*

Предмети "соха" та "сокира" — були дуже древніми (а отже, древніми були

і їх назви). Зокрема, Геродот (IV) розповідає "Легенду про походження скіфів" — в цій легенді бог скинув скіфам три золоті-чарівні речі : сокиру, соху, ківш-глек — усі ці предмети мають в аккадській та українській мовах подібні звучання (щодо глека — див. тему слова "gulguilu" = "глек для води").

Слова "šaḥātu", "соха", "сокира" є добре вкоріненим в укр. мові — з ними пов'язую "сікти", "сік", й далі (від "сік") — "сеча" (аккад. "ṣû" = "сеча" (*Аккад яз-2, с. 163)).

*
"БУЛАВА", "КУТ", "ПАЛЯ".

— аккад. "ḥtn ḥtnu — нож, лезвие (?)" (*Аккад яз-2, с. 88);

— аккад. "ḥutpalû — дубин(к)а" (*Аккад яз-2, с. 88);

— аккад. "Кудурру" в переводе означает 'межевой камень'" (*История В, с. 430);

— аккад. "kutallu — (оборотная) сторона, бок; êkal kutalli — задний (или боковой) дворец; дворцовый флигель (в летописи Синахериба IV₂₈ 'êkal kutalli' значит арсенал, вещевой склад и придворные конюшни)" (*Аккад яз-2, с. 105).

*
Вважаю "ḥtnu" = "ніж", "ḥutpalû" такими, що мають корінь "ḥut-" (такий же корінь вбачаю в титулі еламських царів : "кутік").

Вважаю корінь аккад. "ḥut-" аналогом для укр. "кут" (яке в даних випадках розуміється як "вістря"). Тобто "ніж" (та "дубина") названо "таким, що мають 'кут'-'вістря'".

Вважаю "-palû" (в "ḥutpalû") аналогом :

— для укр. "паля" — для аккад. "-palû" є аналог в еламській мові зі значенням саме "паля";

— для укр. "булава". Тобто "ḥutpalû"-кут-паля — це "булава"-паля з кутами-вістрями; а "ḥtnu" це "кутній"-той, що має кути-вістря".

*
Тобто укр. "булава" виникло :

— з основного кореня укр. "паля" (аккад. "ḥutpalû", "-palû");

— та з суфікса укр. "-ва, -ба", який й в українській, й в аккадській мовах означає "великий розмір", й є скороченням від всесвітнього укр. "великий", аккад. "bêl" = "великий". Тобто "булава" це дослівно "паля велика".

А аккадська форма слова "ḥutpalû" — є більш багатою, бо додатково вказує ще й на "кути"-вістря" цієї "булави".

*
Вважаю "кудурру" = "межевий камінь" таким, що має той же корінь "кут". Тобто вважаю, що в "кудурру" :

— є корінь аккад. "куд-" — який є аналогом для укр. "кут".

Тобто "кудурру" це укр. "кут двору-стіни" — як в :

— аккад. "dwr dûru, мн. ч. durani — стена, городская стена, крепостная стена, вал, укрепление, крепость; bit durani — крепость" (*Аккад яз-2, с. 65);

— вед. "dvâr- f. «дверь»" (*Вед яз, с. 38);

— аккад. "handûri (может быть *ḥam + dûri ?) — каменная городская стена (?) защитный вал (?); входит в состав названия пятых (западных) ворот Ни-

невию : abul ħa-an-du-ù-ri (*може́т бы́ть* ħandûri < hamš/ħanš + dûri ?) (*Аккад яз-2, с. 85).

* Дійсно, укр. "кутовий (камінь)" мав велике значення — бо усякі "межі" встановлювались певно по кутам" (по вершинам много-кутника), а вже між "кутами" проводили лінії-кордони.

Цікавим є явний зв'язок "кудурру" з титулами царів Ново-Вавилонського царства, зокрема, Навуходоносор або "Набу-кудуріу-цур" — це :

— "Неба-‘межевих каменів’-цар",

— або "Небесних меж цар",

— або "Цар, чиї кордони до неба".

*

Значення для "kutallu" = "(оборотная) сторона, бок" та "êkal kutalli" = "задний (или боковой) дворец" каже, що в цих словах є той же корінь "kut-" = "кут, бокова сторона, схованка, частина площі".

*

ДОДАТОК ДО ТЕМИ "КУТ".

— *аккад.* "kudurru, kudûru, kudurru, kadûru, *мн. ч.* kudurri, kudurêtti (*шум.*) — корзинка для переноса тяжестей; трудовая повинность; граница; пограничный знак, столб, камень; монумент, указывающий границы земельных участков; область; пределы" (*Аккад яз-2, с. 95).

*

"КАЛАТАТИ", "КОЛУПАТИ".

— *аккад.* "kalabu, kalabbatu, kallappatu — топор, топорик, кирка; осадная машина" (*Аккад яз-2, с. 97).

Вважаю "kalabu, kallappatu" = "осадная машина" аналогом для укр. "колупати", "калатати" — саме ці слова найкраще описують дію "осадной машины".

*

"ЧАТИ".

Див. також в темі чергування літер, в темі "час, місце".

— *аккад.* "š' ša'tu, šātu, *сопр. сост.* šât — время; šât urri — утро, третья ночная стража; šât mûši — ночное время (Ашшурбанипал III₁₉, IV₉₇)" (*Аккад яз-2, с. 189).

Вважаю "šât" = "время" чистим аналогом для укр. "час" та укр. "чати".

Вважаю "šât urri" чистим аналогом для укр. "час утра", "чати утра". Вважаю "šât mûši" чистим аналогом для укр. "час ночі", "чати ночі".

*

Тобто наголошу, що українська мова зберегла дві форми : "час" та "чати" — з чергуванням та без чергування літер : "с" <-> "т".

Слово "чати" не є значенням зброї, проте я розмістив його в підтемі зброї оскільки "чати" є словом з військової лексики.

*

В укр. мові слово "чати" є добре-вкоріненим (в російській мові нема цього кореню та споріднених коренів) :

1) "чатувати";

2) "чотар" = "військовий на чатах" (в сербо-хорватській традиції "четник" = "військовий стан типу козаків" — стан четників в Сербії існує й досі);

3) "чекання".

Вважаю, що первинно-однокорінним з "чати" та "час" є укр. "чекати" — тобто в "чекати" відбувся перехід: "t" —> "s, c" —> "k".

Зазначу й смислову єдність слів "чати" та "чекати" — "чекання" це й є "стояння на чатах";

4) "черга". Тобто:

— "черга" — як "чекання" та "стояння на чатах";

— "чергові" (в військах) — саме й стоять на "чатах".

Але "черга" — це віддалений родич для слів "чати", "чекання" — бо у цих слів спільними є лише перші дві літери "че-".

ГУЛЯ ТА ГЛЕК.

"ГУЛЯ", "КУЛЯ".

— *аккад.* "qll qullu, *мн. ч.* qulli — череп; (металлические) украшения для конской сбруи, может быть в виде пластинок из бронзы (?) (*Аккад яз-2, с. 173).

Вважаю "qullu, *мн. ч.* qulli" = "череп" чистим аналогом для:

— укр. "куля, множина кулі",

— укр. "гуля, множина гулі".

Переклад "череп" каже, що й "украшения для сбруи" повинні мати вигляд скоріше "куль", аніж "пластин".

Важливим тут є й відповідність аккадських закінчень однини та множини ("-и, -і") українським закінченням однини та множини ("-я, -і").

*
"КЕЛИХ", "ГЛЕК", "ХЕЛАДА".

— *аккад.* "gulgullu, *мн. ч.* gulgulli, gulgullê, gulgullâti — череп; кувшин для воды (из меди: eṣû); какое-то растение" (*Аккад яз-2, с. 60).

Вважаю "gulgullu, *мн. ч.* gulgullâti" = "глек для води" аналогом для укр. "глек", "келих" (*нім.* "Kelch" = "келих"); грузинська мова "хелада" = "глек (для вина, об'є- мом в 1 літр)".

Цікавим є й гіпотетичний зв'язок "gulgullu" = "глек для води" з йменням "Гунгун" (за одним з варіантів міфу про "Великий потоп" (з Китаю) — це ймення дракона, який організував цей потоп); тобто "глек для води" пов'язую з "потопом".

*
Якщо *аккад.* "gulgullu" це дійсно "какое-то растение", та одночасно "кувшин для воды", і навіть "череп" — то всі ці значення вкладаються в укр. "кабак".

ОДЯГ.

"МІХИ".

— *аккад.* "mšk mašku, *сопр. сост.* mašak — кожа, шкура; детерминант перед наименованием предметов из кожи: mašak ašati — вожжи, mašak nâdu — мех, бурдюк" (*Аккад яз-2, с. 125).

Вважаю "mašku" = "кожа, шкура" аналогом для укр. "міхи", також — "мішок".

Вважаю "mašak nâdu" = "бурдюк" чистим аналогом для укр. "міх".

*
"ЛАВКА", "ЛАБАЗ".

— *аккад.* "lubuštu — одяжда" (*Аккад яз-1, с. 37);

— *аккад.* "labâšu — одеваться" (*Аккад яз-1, с. 37).

Гіпотетично вважаю "labâšu" :

— віддалено однокорінним з *укр.* "лабаз", "лавка" — як місця зберігання одягу;

— віддалено однокорінним з *укр.* "лепесток; лопасть; лопата; (воно) лапате" — в усіх випадках мова йде про щось "лапате", пласке наче шмат матерії; — первинно-однокорінне з *укр.* "ліпити" — тобто "одягати" як "обліплювати (тканиною)".

"УЗОР".

— *аккад.* "j̄sr ušûrtu, *сопр. сост.* ušûrat, *мн. ч.* ušûrâti, *сопр. сост. мн. ч.* ušûrât, ušrât — рисунок, чертёж, изображение, картина, статуя, портрет, рельеф; начертание; предназначение; судьба, определение, определение судьбы; ušûrat matî — судьба страны; ušûrat "šamaš — предназначение бога Шамаша (Саргон 94)" (*Аккад яз-2, с. 91).

Вважаю "j̄sr; ušûrtu" = "рисунок, чертёж" чистим аналогом для *укр.* "узор, візерунок" — саме це слово здатне охопити й значення "малюнок", й "судьба країни". Саме значення "узор" охоплює значення : й "малюнок", й "напис", й "судьба країни".

13. ТЕМА "ДАВАТИ, ДАНО, ДАР"

В українській мові (як й в ряді інших) існують синонімічні групи слів зі значенням :

— *укр.* "давати" (корінь "дав-"),

— *укр.* "данина" (корінь "дан-"),

— *укр.* "дарити" (корінь "дар-").

Дещо подібні закінчення слова зі значенням "давати" (з останньою приголосною "-п-", "-v-", "-г-") маємо й латинській мові :

— *латин.* "dono; відмінки : donavi, donatum, donare" = "дарувати" (*Лат-рус сл, 1976);

— *латин.* "donum" = "дар" (*Лат-рус сл, 1976);

— *латин.* "dedi, dare" = "давати" (*Латин мова, с. 303).

КОРІНЬ "ДАВ-".

"ДОБРИЙ", "DEVA-", "ТАНІТ".

— *аккад.* "tâbu — добрый, хороший" (*Аккад яз-1, с. 30);

— *аккад.* "tâbtu — добро, благо, соль" (*Аккад яз-1, с. 16).

Вважаю "tâbu" чистим аналогом для *укр.* "добрий" та для загальноіндоєвропейського кореня типу *укр.* "давати", ведійське "deva-" = "бог".

Цікавим є й те, що аккадська мова співпадає з мовою Вед в позитивному

значенні слів *аккад.* "tâbu" та *вед.* "deva-"; тоді як в Авесті "daeva" = "демони" — це негативне слово.

В рамках кореня "deva-" знаходиться й етимологія ймення Великої Богині скіфів (за Геродотом, IV) : "Табіті" — я вважаю це ймення грецькою вимовою ведійського (та сакського) "devata" = "божество"; проте чистим аналогом для "Табіті" є й *аккад.* "tâbtu" — тобто "Табіті" може перекладатися й як "Добра богиня".

*

Окрім іншого, вважаю, що "tâbu" в значенні "уділ богів, заборонений для людей" відбився й в слові "табу" (з Південно-Східної Азії).

КОРІНЬ "ДАН-" ТА "ДАМ-".

В темі переходу літер ми бачили, що звуки "н" та "м" в аккадській мові можуть взаємо-переходити.

*

"ДАМА" ЯК "ДАНА".

— *аккад.* "damâķu — быть добрым; damķu — быть хорошим; dum/nķu — милость" (*Аккад яз-1, с. 34);

— *аккад.* "Дамкіна" = "дружина бога Еа" (*Аккад яз-1, с. 39);

— *аккад.* "tamkaru — торговый агент, купец" (*Аккад яз-1, с. 28).

*

Вважаю *аккад.* "damâķu" = "рос. быть добрым" (та *аккад.* "Дамкіна" = "дружина бога Еа") однокорінним з :

— *елам.* "DAM" = *елам. achE* "ri-ti" = *bab.* "aššatu" = *нім.* "Ehefrau" (дружина) (*WrtH, с. 276);

— *індо-європейським франц.* "дама" = "жінка, господиня".

*

"ТАНІТ".

— *аккад.* "n'd tanattu, tanittu, tanîtu, *мн. ч.* tanadâti — слава, хвала, возвышенность, почёт, блеск; награда; âl tanitti — город Славы" (*Аккад яз-2, с. 127);

— *елам. аЕ* "tan" = *нім.* "Gehorsam" (шанування, шана) (*WrtH, с. 404);

— *шум.-елам. аЕ* "E. ZU. tan" = *нім.* "dem Mondgott [ziemt] Gehorsam" (богу місяця [належить] шана) (*WrtH, с. 404).

*

Вважаю *аккад.* "tanîtu" = "слава" :

1) однокорінним з *елам. аЕ* "tan" = "шанування, шана" — яке є чистим аналогом для загально-світового : *укр.* "шана", *середньо-азійське* "джан" = "шановний", *японське* "сан" = "шановний";

2) аналогом для ймення Великої Богині з Карфагену : "Таніт"; та групи імен "Всесвітня Дана";

3) однокорінним з :

— *аккад.* "damâķu — быть добрым; damķu — быть хорошим; dum/nķu — милость" (*Аккад яз-1, с. 34).

*

Тобто, виходячи з аккадської мови, етимологія :

— для "Табіті" (головна богиня скіфів; Геродот, IV) — "Добра (богиня);
— для "Таніт" (головна богиня Карфагену) — "Славна (богиня)".

Зазначу, що ряд царів Фінікії носив ймення "Табніт" — в ньому, здається, поєднані імена "Таніт" та "Табіті".

*

ДО "ТАНІТ".

В Спарті був поширений культ бога "Танат; *грець.* Thanatos" (однойменний до *грець.* "Thanatos" = "смерть") — цей бог був частиною "культу загиблих героїв Спарті" — а відомо, що в Спарті буквально обожнювали "героїчних воїнів", і усе виховання (і молоді, і усього населення) було спрямовано на виховання воїнів-героїв.

Поза Спартою (в інших грецьких містах) — бог Танат, як бог смерті, був негативним богом; не мав риси "бога героїв".

Бог Танат зображувався юнаком з чорними крилами, з погашеним смолоскипом в руках.

Вважаю гіпотетично, що ймення *грець.* "Thanatos" — є первинно-однокорінним з *аккад.* "tanattu" = "слава, шана". Карфагенська Таніт також мала крила — але була не чорною, а білою — бо ж Велика Богиня це "богиня світла", "біла богиня".

*

"ДАЛІЛ".

Ще одна "слава":

— *аккад.* "dalîlu, *сопр. сост.* dalîl — слава, хвала, почёт" (*Аккад яз-2, с. 67).

*

Увесь розділ слова *аккад.* "dalîlu" — є у мене слабо-проробленим і "лише гіпотетичним".

Етимологію для *аккад.* "dalîlu" = "слава" я можу найперше запропонувати від *всесвітнього укр.* "даль" — тобто "dalîlu" можливо виникло:

— з відомого словосполучення "вічна слава" (типу стандартної приставки перед прославлянням-здравицею: *англ.* "long live" = "довге життя").

Співзвучність назв понять "давати, дарувати" та "слава", "тривалий":

1) *всесвітнє укр.* "даний" — та *аккад.* "tanattu" = "слава, шана";

2) *всесвітнє латин.* "dare" = "давати" (*Латин мова, с.303) — та *аккад.* "dâru — продовжителюсть, вечность" (*Аккад яз-2, с. 65).

Наголошу, що далеко не всі слова — можна наважитися: порівнювати *аккадські* з *латинськими-українськими* — але у випадку слова *укр.* "даний, давати", то це настільки загально-світова форма, що допускає таке порівняння як "майже прийнятне".

КОРЕНІ "ДАР-" ТА "ДЕР-".

КОРІНЬ "ДЕР-": "ДЕРТИ", СТАРО-УКР. "ДЕРЕНЬ".

— *аккад.* " 'tr eṭerru — брать, хватать; охоувать, обнимать; отнимать, отбирать, вырывать, выхватывать; ограбить (см. ЗХ, XXVIII об. , 49)" (*Аккад яз-2, с. 24);

— *аккад.* " 'tr eṭerru (eṭerri) — спасти, спасать; сохранишь целым, невреди-

мым; в деловых документах — безубыточно" (*Аккад яз-2, с. 24).

Вважаю :

- 1) "tr, eṭterru" = "хватать" аналогом для укр. "драти" (однокорінні : "драч", "бранка", *старо-укр.* "дерень, одерень" = "данина");
- 2) "tr, eṭterru" = "спаси" аналогом для укр. "дарувати";
- 3) "tr, eṭterru" = "безубыточно" аналогом для укр. "дарма" = "безкоштовно".

Взагалі ці три різні значення можна об'єднати, зокрема, через слово "дерень" — це й "вихвачування (майна, грошей)", й "дармова" = "безкоштовна" операція.

*

"ПОДАРУЮ" ТА "ОБДЕРУ" — ПОШУК ПРЕФІКСІВ.

— *аккад.* "pṭr raṭāru (a/u) — развязывать, расседлать, освобождать, снять оковы, высвободить" (*Аккад яз-2, с. 154);

— *аккад.* "pṭr eṭṭēru, ipṭīru — освобождение, выкуп (из рабства, из залога); выкупная цена, цена выкупа" (*Аккад яз-2, с. 154);

Виділяю в словах "raṭāru" = "освобождать" та "eṭṭēru" = "освобождение" спільний корінь — "-ṭāru", "-ṭēru" — тим більше, зважаючи на дещо подібне значення цих слів.

Далі я вважаю :

— "raṭāru" = "освобождать" аналогом для укр. "по-дарю" (від "(я) дарю");

— "eṭṭēru" = "освобождение, цена выкупа" аналогом для укр. "обдеру" (від "(я) деру"), *старо-укр.* "одерень" = "примусова данина".

*

Отже, найбільш важливим тут є гіпотеза про існування префіксів "ра-" (аналог укр. "по-"); "ер-, ір-" (аналог укр. "об-").

*

"(ТЕ) ЩО ДАРЮ" — ПРЕФІКС "ЩО-".

— *аккад.* "šadāru — повелевать, приказывать, распоряжаться" (*Аккад яз-2, с. 193);

— *аккад.* "ṭēmu tāru — посылать ответ, доносить, докладывать" (*Аккад яз-2, с. 88; M17=);

— *аккад.* "w'r tertu, сопр. согт. tērit — послание, приказ, (по)веление... знамение, оракул" (*Аккад яз-2, с. 70);

— *аккад.* "dāru — продолжительность, вечность" (*Аккад яз-2, с. 65).

*

Вважаю "šadāru" аналогом для укр. "що дарю" — тобто в "šadāru" :

- 1) Виділяю корінь "-dāru" = "даю; дарю" — по аналогії з *аккад.* "tāru" = "даю; дарю" на підставі "майже однакового значення" слів *аккад.* "šadāru" та *аккад.* "ṭēmu tāru".

Вважаю "ṭēmu tāru" аналогом для укр. "тяму дарю" — тобто "'розумну настанову' дарю" (див. слово "ṭēmu" = "тяма"). У зв'язку з "ṭēmu tāru" див. також розділ "Вендідата".

- 2) Виділяю префікс *аккад.* "ša-" = "що" (аналог для укр. "що").

*

Цей висновок підтримують :

- 1) Аккадські форми в яких явно виділяється корінь типу "-dāru" (який я

виділяю в "šadâru") :

— *аккад.* "tertu" = "наказ";

— *аккад.* "têmu târu" = "слати листа".

2) Еламська форма *елам.* "šimdatu" = "*рос.* постановление" (*Юс кн, с. 392) — яку я вважаю найближчим аккадським аналогом для *аккад.* "šadâru" = "*рос.* приказывать".

*

"ЩО ДАЮ", ДЕНЬ "ДАГДИ".

— *аккад.* "šadâhu — празничний день божества; процессии, устраиваемые в честь божества в день его праздника" (*Аккад яз-2, с. 193).

*

Постає питання про те, як було утворене "šadâhu" :

1) або "šadâhu" складається з кореню та суфіксу;

2) або можна виділити :

— приставку *аккад.* "ša-" = "що";

— корінь "-dâhu" — подібний до :

— *аккад.* "tâbu" — добрый, хороший" (*Аккад яз-1, с. 30).

*

Вважаю назву *аккад.* "šadâhu" :

1) Однокорінною з :

— *ар.* "τυχτα [грець. 'tykta, tukta']" — це велике свято Персії (про нього ми знаємо з *Геродота*, IX, 110; *Геродот); це день народження царя, коли сам цар роздає подарунки своїм підданам.

Про Персію тут доречно згадати, бо :

— саме Персія наслідила Вавілонію;

— в Персії (як впливає з Бехістунського напису) розмовляли по-перські, по-вавілонськи, по-еламськи.

2) Можливо однокорінною з : — *укр.* "жадати", "жаданий".

ДОВІДКА. СПІВЗВУЧНІ СЛОВА.

Перераховані нижче слова не мають значення : "давати", "данина", "дарувати" — їх значення в значній мірі змінене, хоч корні залишилися близькими до "дав-", "дан-", "дар-".

*

"ЩО ДАНИЙ" АБО "ЖАДАНИЙ" ?

— *аккад.* "šadânu — драгоценный камень" (*Аккад яз-1, с. 208).

Вважаю "šadânu" аналогом для *укр.* "жаданий".

Зазначу, що в "šadânu" вбачаю дві частини "ša-" = "що" та "-dânu" = "даний" (аналогічно *аккад.* "nadânu, iddina" = "надані, отдані"). Що ж до *укр.* "жаданий", то в ньому можна вбачати як корінь "жад-", так й казати про первинне походження від форми "що даний".

*

"ДАР".

— *аккад.* "dârû — долго, вечно" (*Аккад яз-1, с. 27);

— *аккад.* "šati, šâti (мн. ч. от šîtu) — вечность" (*Аккад яз-2, с. 72-73);

— *аккад.* "wš' šîtu, šîttu, *сопр. сосм.* šît, *мн. ч.* šîati, šâti, šâti — выход, вос-

ход" (*Аккад яз-2, с. 72-73).

*

"ТИНЬ" ЯК "ДАНЬ".

— *аккад.* "târânu — тень" (*Аккад яз-2, с. 141).

Вважаю "târânu" віддаленим аналогом для *укр.* "тінь" — тобто їх родство я вбачаю аналогічно *укр.* синонімам "дар" ("дарено") та "дань" (подібні синонімічні форми є в латинській мові : "dare", "dano").

"(Я) БЕРУ".

— *аккад.* "b'ṛ ba'âru, bâru (a) — рыбачить, ловить (рыбу), хватать, поймать, охотиться; II₁ то же интенсивно" (*Аккад яз-2, с. 50);

— *аккад.* "b'ṛ bâru — копать, рыть" (*Аккад яз-2, с. 50);

— *аккад.* "b'ṛ bâru — быть или стать крепким, прочным... определить, указать, доказать, учесть" (*Аккад яз-2, с. 50).

*

Отже, тут знову слово, переклади якого дуже різняться. Тобто потрібен "універсальний" переклад, який би пояснив використання писцем цього слова у вказаних значеннях. На мій погляд — це "беру", в значеннях :

1) "беру-хапаю здобич" — рибалка, охота;

2) "беру-хапаю землю" — копаю;

3) "беру-хапаю певні факти" — доказую;

4) "беру-хапаю злочинця" — *рос.* "уличаю".

*

Вважаю "bâru" = "рибачити, полювати, копати, указати" :

— аналогом для *укр.* "(я) беру";

— первинно-однокорінним з *укр.* "бурний" — тобто процес *укр.* "(я) беру" відбувається *укр.* "бурно".

14. ТЕМА "РАХУВАННЯ"

"РАХУВАТИ", "ЛІЧИТИ", "ЧИСЛИТИ".

В українській мові є три "абсолютні синоніми": *укр.* "рахувати", *укр.* "лічити", *укр.* "числити" — вважаю їх первинно-однокорінними :

— з синонімами : *укр.* "решта, рештки" (*укр.* "рахувати") та *укр.* "залишок" (*укр.* "лічити");

— з майже-синонімом для *укр.* "рештки" : *укр.* "частка".

*

Вважаю *укр.* "решта, рештки", *укр.* "залишок; надлишок; лишене; лишати", *укр.* "частка" (а через них й *укр.* "рахувати", *укр.* "лічити", *укр.* "числити") однокорінними з, відповідно :

— *аккад.* "rêḥtu" = "решта";

— *елам.* "li-iš-ni" = "лишати пожертви";

— *аккад.* "zittu" = "частка".

*

Докладніше :

1) Щодо *аккад.* "rêḫtu" = "решта" :

— *аккад.* "rêḫtu, rîḫtu, *сопр. сост.* rîḫit, *мн. ч.* rîḫâti, rîḫîti — остаток, лишнее" (*Аккад яз-2, с. 184);

— *аккад.* "rjḫ ḡâḫu — оставлять, оставаться лишним, быть в остатке" (*Аккад яз-2, с. 183);

— *аккад.* "rêḫu, rîḫu — лишний, остаток" (*Аккад яз-2, с. 183).

Вважаю *аккад.* "rêḫtu" = "решта" однокорінним з *укр.* "решта" та (через *укр.* "решта") однокорінним з *укр.* "рахувати".

Звертаю увагу на переклад "rêḫu" як "решта" ("*рос.* остаток") та *укр.* "лишний" — це ілюстрація синонімічності *укр.* "решта" та *укр.* "лишний".

*

2) Щодо *елам.* "li-iš-ni" = "лишати пожертви" (докладніше див. еламський лексикон) :

— *елам.* "li-iš-na" = *нім.* "er (sie) möge geben" (він може давати); "soll geben spenden" (мусить давати дарувати-жертвувати); "aushändigen" (вручати, видавати (на руки), передавати (з рук в руки)) (*WrtH, с. 825);

— *елам.* "ša-tin li-iš-ni" = *нім.* "der Priester möge spenden" (жрець може жертвувати) (*WrtH, с. 825);

— *елам.* *achE* "li-iš-ša" = *нім.* "er hatte hergeben" (він буде давати) (*WrtH, с. 825).

Вважаю *елам.* "li-iš-ni" = "лишати пожертви" однокорінним з *укр.* "залишати, залишок" та (через *укр.* "залишати") однокорінним з *укр.* "лічити".

Тобто тут переклад "давати (пожертви)", вважаю, може бути замінено перекладом : "лишати (пожертви)". Адже слово "давати" виражається в еламській мові іншим словом :

— *елам.* "tunu-" = *англ.* "give" (давать, дай) (*PDE, с. 148).

*

3) Щодо *аккад.* "zittu" = "частка" :

— *аккад.* "zittu — доля, часть; *також* нужда" (*Аккад яз-1, с. 40).

Вважаю *аккад.* "zittu" = "частка" однокорінним з *укр.* "частка" та (через *укр.* "частка") однокорінним з *укр.* "числити, число".

Щодо переходу літер : "t" (в "zittu") -> "s" (в "частка") — див. тему переходу літер.

Звертаю увагу, що "частка" це фактично синонім для слів "рештки", "залишок". Тобто є підстави й для "частки" пошукати "арифметичного родича", як ми знайшли для "рештки" та "залишки" — "рахувати" та "лічити". Тобто вважаю "частка" (*рос.* "часть", *аккад.* "zittu") давнім предком для *укр.* "числити, число"; тобто *укр.* "числення", можливо, мислилося первинно як *укр.* "знаходження частки цілого" — тобто вираз *укр.* "частка цілого" є, можливо, аналогом для *аккад.* "zittu kalu" :

— *аккад.* "zittu" = "частка";

— *аккад.* "kalu" = "ціле" (*Аккад яз-2, с. 97).

А з цього уявного словосполучення : "zittu kalu" = "частка цілого" — можли-

во й вийшло укр. "ЧисЛо".

* УКРАЇНО-РОСІЙСЬКИЙ КОРДОН.

Слова укр. "рахувати", укр. "решта", укр. "лічити" — є "чисто-українськими", тобто в російській мові нема навіть таких кореней.

Дієслово укр. "числити" — є в російській мові : рос. "вычислять", рос. "число", рос. "числовой; многочисленный".

Чисто-російським є рос. "счёт" (і похідні : "считать", "счётная (машина)").

* Слово "лишати", як здається з першого погляду, має однокорінне в рос. мові : рос. "лишать" — але укр. "лишати" та рос. "лишать" мають принципову розбіжність в значенні :

— укр. "лишати" = "рос. оставлять" має значення "давати щось" : укр. "я лишаю предмет" = "я віддаю предмет" — тобто як елам. "li-iš-ša" = "лишати-давати";

— рос. "лишать" має значення "забирати у когось" : рос. "я лишаю кого-то" = "я забираю у когось".

Тобто значення укр. "лишати" продовжує древню еламську традицію, а значення рос. "лишать" є новітньою модифікацією.

* Слова : "решта", "рахувати", "лічити", "лишати", "числити" є добре-вкоріненими в українській мові :

1) "решта", "рештки"; "зрештою", "нарешті", "врешті-решт",

2) "рахувати", "рахунок" (в тому числі "банківський рахунок"), "рахівниця" = "рос. счёты"; професія "рахівник"; численні назви закладів ("Рахункова палата Верховної Ради"); слова з арифметично-фінансової сфери : "розрахунок", "розрахувати", "розраховувати", "підрахувати", "підрахунок", "вирахувати", "врахувати", "врахований"; "прорахунок", "рахуба" = "біда; прорахунок, нестаток";

3) "лічити", "лічба", "лічений" (сталий вираз : "лічені хвилини" = "нечисленні-останні хвилини", "лічені метри"), "лічилка" = "рос. считалка"; "долічити"; й з чергуванням : "облік" (в тому числі "бухгалтерський облік"), "облікова ставка Національного банку"; професія "обліковець"; "перелік";

4) "лишати"; "полишений"; "облишити" ("ти облиш"; "облишений"), "полишити" ("полишений"), "залишений"; "залишки", "надлишки"; дещо інше значення : "лишній", "лише";

5) "числити", "число", "літочислення", "численний", "чисельний", "чисельність".

ПРОДОВЖЕННЯ ТЕМИ "РЕШТА", "ЗАЛИШОК", "ЧАСТКА" : "ЦІЛЕ".

УКР. "ЦІЛЕ"; АНГЛ. "ALL" = "УСЕ".

— аккад. "kalu... — все, всё, целиком... ; kal mûši — всю ночь, целую ночь" (*Аккад яз-2, с. 97).

Вважаю "kalu" = "все, ціле" аналогом для :

1) англ. "all" = "все, цілком";

2) укр. "ж. р. ціла; ч. р. цілий; с. р. ціле" (як в словосполученні "kal mûši" =

"цілу ніч").

Вважаю "kaī mûšī" чистим аналогом для укр. "цілу ніч".

ПОПЕРЕДНІЙ ПІДСУМОК.

Отже, "українська мова" має "вавілоно-аккадські та еламські аналоги" — практично для усіх слів, які стосуються поняття :

— "рахування";

— та "частка-ціле" (включаючи "решта", "залишок", "частка").

*

Процес рахування виник, як можна бачити з наведеного :

— як процес оперування поняттями "частка" та "ціле".

ЧИСЛІВНИК "ОДИН".

"ОДИН".

— *аккад.* " 'd êdu — один; с последующим отрицанием (см.) — ни один, никто;

êdiš — одиноко, один-одинёшенек;

êdiššu — сам, он сам, единственный (*Ашшурб.* VII₂₄, X₁₂);

êdiššika — ты один, один-одинёшенек;

êdinušam — однажды, единожды, один-единственный раз;

êdinitu — единственная (*ж. р.*);

êdênu — один, единственный, одинокий" (*Аккад яз-2, с. 13).

*

Вважаю "êdu, êdênu" = "один" чистим аналогом для укр. "один"; більш віддаленим є *англ.* "one".

*

"ОДИН" ЯК "ІНШИЙ".

Вважаю *аккад.* "êdu, êdênu" = "один, єдиничний" (*Аккад яз-2, с. 13) віддалено-однокорінним :

1) З вавілонським "I-en" = "один" та еламським "ki, ki-na" :

— *елам.* "ki" = *ар.* "I" = *бав.* "I-en" = *нім.* "ein" (один); "eins" (*WrtH, с. 460);

— *елам.* "ki-na" = *нім.* "für ein" (для одного) (*WrtH, с. 447);

— *елам.* "-ki" = *нім.* "ich bin" (я є (тим-то й тим-то)) (*WrtH, с. 460).

2) З вавілонським "ina" = "інший"; перським "aniyāha" = "інші"; укр. "інший" — та зі словами однокорінними з укр. "інший" та укр. "однак" (див. далі підтему "інший").

*

ДОДАТОК.

Додатково я кажу про дві гілки розвитку — для "назви числа '1'" :

1) *аккадську* (або *слов'янську*) — типу :

— *аккад.* "êdu, êdênu" = "один, єдиничний" (*Аккад яз-2, с. 13);

— укр. "один";

2) *вавілоно-еламську* (або *німецьку*) — типу :

— *елам.* "ki" = "один"; *елам.* "ki-na" = "*нім.* für ein; укр. для одного";

— *бав.* "I-en";

— *англ.* "one"; *нім.* "ein".

Протиставлення Аккаду проти Еламу (як слов'ян проти німців) може бути не таким випадковим (як це бачиться з цього окремого прикладу) — адже в шумерській мові еламітян називали "NIMI", як й в слов'янських мовах є слово укр. "німці". Тобто для Шумеру-Двуріччя еламітяни були такими ж укр. "німцями" = "німими, не розуміючими мови", як сучасні німці для слов'ян (в середні віки "німцями" населення Київської Руси, тобто України, називало усю Західну Європу : і власне німців, і французів, і англійців, і скандинавів).

Додам ще, що "вавілоно-еламська (або німецька) гілка розвитку назви "1" зближується за вимовою зі всесвітніми словами зі значенням "інший" (див. вище в розділі числівника "1").

*
"ІСТИННИЙ".

— аккад. "išten, ištîn, ešten, eštan, eštu (шум.)... — один, одиночный, единый, первый" (*Аккад яз-2, с. 47);

— аккад. "ištu, ultu — от, из, прочь; ina, in — в, с, при; itti, isi — с, вместе с" (*Аккад яз-1, с. 19).

Вказую на подібність аккад. "êdênu" = "один" та аккад. "ešten" = "один, єдиний".

Вважаю "ešten" = "один, єдиний" аналогом для укр. "істинний" — безумовним є спільне походження цих українських та аккадських пар слів, проте в сучасній укр. мові значення "істинний" може бути ототожнене з "один" лише на підставі філософських та релігійних викладок (тобто "істинний бог" це "єдиний бог"; або "істина відповідь" це "єдина відповідь", а інші відповіді є : — "не істинними"; "не єдиними").

ЧИСЛІВНИК "ДВА".

NIM. "ZWEI"; УКР. "ДВА".

— аккад. "цифра 2, šina, šanu — два, второй" (*Аккад яз-1, с. 39).

Вважаю "šanu" аналогом :

1) Щодо числівників :

— для нім. "zwei" = "два";

— для укр. "два". В даному випадку німецьке "z" є аналогом для укр. "d" — через відомий звук "dz".

2) Щодо зв'язку зі словами, які означають "жінка, діва" :

— аккад. "sinniš, sinništu — женский, жена; детерминант перед именем собственным женщины и животных" (*Аккад яз-1, с. 38);

— укр. "жінка"; укр. "діва" (відбулося, вважаю, чергування "ж" в "д").

3) Щодо еламської мови вважаю аккад. "šanu" = "два" аналогом для :

— елам. nE, achE "ta-na" = нім. "Genitiv zu halb (?)" (родовий відмінок на пополам; на двоє) (*WrtH, с. 282);

— елам. ach E "da-a-e" = нім. "wörtlich sein anderes" (дослівно бути другим, іншим) (*WrtH, с. 329).

БЕЗ АНАЛОГІВ.

1) Число "3" :

— *аккад.* "šlš šalâšu, ж. р. šalâštu, šalaltu, šalâs(s)u — три; šalâšâ, šelâsa — тридцять; šalšû — третій" (*Аккад яз-2, с. 199).

2) Число "4" :

— *аккад.* "arba'u (числительное) — четыре" (*Аккад яз-2, с. 41);

— *аккад.* "rb' arba'u, arba'i, erba, erbi, irbi, ж. р. erbêti, irbitti, erbet — четыре" (*Аккад яз-2, с. 180);

— *аккад.* "arbâ, erbâ — сорок" (*Аккад яз-2, с. 180).

3) Число "5" :

— *аккад.* "ḥmš ḥamšu, ḥanšu, haššu, *сопр. сост.* ḥamiš, ж. р. ḥamištu, ḥamiltu — пять" (*Аккад яз-2, с. 85);

— *аккад.* "hm' hamma'u, hammû, hamû, *мн. ч.* hammâ'ê, hammê — мятежник, повстанец, бунтовщик, узурпатор, похититель престола" (*Аккад яз-2, с. 84).

"МЕЖИ" = "ПОЛОВИНА".

— *аккад.* "mištu" = *шум.-елам.* "BAR" = *нім.* "Hälfte" (половина) (*WrtH, с. 144).

Нагадаю, що вважаю *аккад.* "mištu" = "половина" :

1) аналогом для *укр.* "межи" = "посередині", *рос.* "между";

2) однокорінним з :

— *латин.* "meta" = *укр.* "межа" (*Латин мова, с. 324);

— *укр.* "межа".

ЧИСЛИВНИКИ "CIM" ТА "BICIM".

УКР. "CIM"; АНГЛ. "SEVEN"; НІМ. "SIEBEN".

— *аккад.* "sb' sibu, sibi, ж. р. siba — семь" (*Аккад яз-2, с. 142).

Вважаю *аккад.* "sibu" чистим аналогом для *англ.* "seven" = "cim"; *нім.* "sieben" = "cim"; більш віддаленим є *укр.* "cim".

*

УКР. "BICIM".

— *аккад.* "smn samâni, ж. р. samânti, samûnti — восемь" (*Аккад яз-2, с. 148).

Вважаю "samâni" = "восемь" віддаленим аналогом для *укр.* "bicim".

ЧИСЛИВНИКИ "ДЕВ'ЯТЬ", "ДЕСЯТЬ".

АНГЛ. "TEN" = "ДЕСЯТОК".

— *аккад.* "-tân — знак, обозначающий порядковость числительного; порядок (при счёте)" (*Аккад яз-2, с. 208);

— *аккад.* "šr ešru, ж. р. ešertu, ešerti, *сопр. сост.* ešrit — десять" (*Аккад яз-2, с. 46).

*

Вважаю знак "-tân" аналогом для *англ.* "ten" = "десять", а ще краще *англ.* "ten" = "десяток".

*

"ДЕВ'ЯТЬ" ТА "ДЕСЯТЬ".

— *аккад.* "tš' têšû, ж. р. tiltu, tišittu — девять, девятый" (*Аккад яз-2, с. 214).

*

Вважаю "têšû, ж. р. tišittu" = "дев'ять" аналогом для *укр.* "дев'ять" (проте ці

слова ще ближчі за вимовою до укр. "десять" ?).

*

— аккад. "kaṣṣu, kiṣṣu — жаровня; печь, очаг, горн, горнило; длительно горящий огонь; ассирийское название десятого месяца вавилонского календаря (ṭebētu)" (*Аккад яз-2, с. 99);

— аккад. "mṭr tamṭīru — ... ливень (равен месяцу 'тебету', т. е. десятому месяцу вавилонского календаря; буквально 'месяц ливней')" (*Аккад яз-2, с. 118).

*

Вважаю "ṭebētu" = "назва десятого місяця" вважаю аналогом для укр. "десятий".

ПІДТЕМА "ПЕРЕХРЕСНІ ПАРИ"

Як бачимо, назви числівників "tišittu" = "9" та "ṭebētu" = "10" є однокорінними для пари українських числівників, відповідно : укр. "десять" = "10" та "дев'ять" = "9".

Як бачимо, назви числівників "sibu" = "7" та "smn" = "8" є однокорінними для пари українських числівників, відповідно :

— укр. "вісім" = "8" (з "sibu" = "7" ріднить наявність літер "s, b"-"с, в");

— укр. "сім" = "7".

*

Отже, ми бачимо, що :

1) По-перше :

— в аккадській мові назви числівників утворюють "співзвучні пари" ("sibu" = "7" та "smn" = "8"; як "tišittu" = "9" та "ṭebētu" = "10");

— в українській мові назви числівників утворюють "співзвучні пари" ("сім" = "7" та "вісім" = "8"; як "дев'ять" = "9" та "десять" = "10").

2) По-друге : при порівнянні аккадських та українських назв числівників ми маємо "перехресні пари" — тобто :

— аккадська назва для "7" близька для укр. "8";

— аккадська назва для "8" близька для укр. "7";

— аккадська назва для "9" близька для укр. "10";

— аккадська назва для "10" близька для укр. "9".

"ІНШИЙ" ТА "ДРУГИЙ".

ПЕРЕХРЕСНІ ПАРИ — ДРУГИЙ "ЗАХОД НАД ЦІЛЛЮ".

В українській мові є синоніми : "інший" та "другий". Цікавим тут є те, що хоч вони й синоніми, але походять, вважаю, від числівників зі значенням : "один" (англ. "one") та "два" (англ. "two").

Наявність синонімів "інший" та "другий" :

— веде нас до пошуку аналогів в інших мовах — ми знаходимо такий аналог в мові Еламу та Аккаду;

— є додатковим проявом "перехресних пар".

*

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ТЕМИ "ІНШИЙ".

— bab. "ina" = елам. (DB. 10 : 27) "da-a-e" = ар. "[an]yaxva" = нім. "in den an-

deren" (в інші); та *ар.* "anya" = *елам.* (Ahnlich 11 : 7) "da-a-e" = *нім.* "anderen" (інше); та *ар.* "vasai anyasči" = *елам.* (XPa 3 : 12 :) "ir-še-ki da-a-e te" = *bab.* "šá-nu-ú-ti-ma ma-du-ú-tú" = *нім.* "anderes, andere" (інший, другий) (*WrtH, с. 329).

*
"ІНШИЙ" ТА "ОДНАК".

В мовах Двуріччя існують аналоги для *укр.* "інший".

Аналоги для *укр.* "інший" :

— *bab.* "ina" = "в інші";

— *ар.* "anya" = "інше"; *ар.* "[an]yaxva" = "в інші";

— *ар.* "aniyāha" = "інші" — з цитати :

— "Дарий I неоднократно говорить о других богах (aniyāha bagāha) помимо Ахурамазды" (Абаев В. И. "Пятый столбец Бехистунской надписи Дария I; и Антидэвовская надпись Ксеркса"; *ВДИ, 1963, № 3, с. 117);

— *ар.* "baga" = "боги" (*WrtH, с. 927).

*
Вважаю віддаленим родичем для слів з перекладом "інше" слова з перекладом "однак" (тобто слово "однак" я ніби замінюю виразом : "кажучи іншим чином", "інакше") :

— *елам.* "ya-na-a" = *ар.* "yanai" = *нім.* "aber" (проте, але, знову), "indes" (все ж таки; але ж; проте; однак) (*WrtH, с. 1263);

— *нім.* "indes" = "однак; все ж таки";

— *укр.* "однак".

*
Співзвучним для *ар.* "anya" = "інше" та *ар.* "yanai" = "однак" можна вважати числівники (з Двуріччя) зі значенням "1" (або близьким до значення "1") :

— *елам.* "ki" = "один" та, особливо, *елам.* "ki-na" = *нім.* für ein; *укр.* для одного" (*WrtH, с. 460);

— *bab.* "I-en" = *елам.* "ki" = *ар.* "I" = *нім.* "ein" (один); "eins" (*WrtH, с. 460);

— *аккад.* "êdu, êdênu" = "один" (*Аккад яз-2, с. 13);

— *укр.* "один", *англ.* "one"; *нім.* "ein".

*
"ДРУГИЙ".

В мовах Двуріччя існують аналоги для *укр.* "другий". Аналог для *укр.* "другий" (яке, вважаю, однокорінне з *укр.* "два") :

— *елам.* ach E "da-a-e" = *нім.* "wörtlich sein anderes" (дослівно бути другим, іншим) (*WrtH, с. 329).

*
Співзвучними до *елам.* "da-a-e" = "другий" можна вважати числівники (з Двуріччя) зі значенням "2" (або близьким до значення "2") :

— *аккад.* "цифра 2, šina, šanu — два, второй" (*Аккад яз-1, с. 39);

— *елам.* nE, achE "ta-na" = *нім.* "Genitiv zu halb (?)" (родовий відмінок на пополам; на двоє) (*WrtH, с. 282).

*
Отже, всесвітні *укр.* "інший" та "другий" є ще однією "парою" (хоча і не "перехрестною" як пари : 7-8, 9-10).

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ "ПЕРЕХРЕСНИХ ПАР".

Яким чином утворилися ці "перехресні пари" — поки що не зрозуміло. Напрям пошуку може пролягати в міфології, в військовій справі, в сфері справляння податків.

*

Насамперед треба згадати такий феномен, як наявність в ряді древніх мов особливої форми (для іменників, дієслів, прикметників та ін.): "подвійне число" — в додаток до існуючих й зараз "однини" та "множини".

*

Можна зробити припущення, що "перехресні пари" виникли як наслідок багатонаціонального змішання народів (наприклад в вавилонському війську, яке відрізнялося своєю інтернаціональністю). Тобто, наприклад, одні народи відносилися до "парних"-"других" полків (чи солдат) війська, а інші — до "непарних"-"інших"; тобто "парні" заступали на караул (були черговими, їли, спали) в інші години, в іншому порядку — аніж "непарні".

Тобто для "другого" другий був іншим, а для "іншого" інший був другим".

Тобто те, що для "других" було "сьомою" годиною, для "інших" було "восьмою".

Або те, що для одних було "сьомою" позицією при шикуванні до бою, для інших було "восьмою".

Точно таку ж схему ("парні" та "непарні" народи) могли використовувати й при зборі данини (продовольством, військами, рабами). Тобто збирати данину через рік.

Можливо це — наслідок існування "парних" та "непарних" років чи місяців; або наслідок реформування вавилонського (чи якогось іншого) календаря — тобто наслідок зміщення місяців або днів тижня ?

В підсумку: я висуваю лише гіпотези щодо виникнення "перехресних пар" числівників, а остаточних доказів в мене нема. Існування ж самих "перехресних пар числівників" є фактом.

15. ТЕМА "СЛУЖБОВІ СЛОВА"

ВИГУКИ

"ОВВА", "ОЙ", "А".

— аккад. "ûa (междометие) — ой, ох, ах; увы; ûa, a-a, â, aĵ — ой, ох, ах; увы" (*Аккад яз-2, с. 20).

Вважаю "ûa" = "увы" чистим аналогом для укр. "овва́" (виражає розпач, жаль).

СПОЛУЧНИКИ

"І, Й".

— аккад. "и — и (союз, между существительными)" (*Аккад яз-1, с. 34);

— *аккад.* "w û (*общесемитское w*), союз и, или, а, а также, но" (*Аккад яз-2, с. 20);

— *елам.* "a-ak" (*подібним є елам.* "a-gi") = *bab.* "u" = *ар.* "uta" = *нім.* "und" (i, та), "aber" (а, але, але ж), "oder" (або) (*WrtH, с. 13).

Вважаю *аккад.* "û" = "и" (*bab.* "u") чистим аналогом для сполучників *укр.* "і; й".

Вважаю *ар.* "uta" = "і; та" чистим аналогом для сполучників: *укр.* "і;й", *укр.* "та" = "і; й".

*
СТАРО-УКР. "ІЛІ, АЛБО, ЛІ".

— *аккад.* "lû — дійствительно, пусть, да; lû la — отрицательное пожелание (обычно употребляется с презенсом = по значению с отрицательным пожеланием aj, aja) — пусть не, да не; lû... lu, lû... û lû, û lû... û lû — либо... либо, или... или" (*Аккад яз-2, с. 109);

— *аккад.* "lu — прекатив; соединяется с последующей спрягаемой формой глагола (претерит) в одно слово :

— с третьим лицом даёт li (lû + iprus > liprus),

— с первым лицом даёт la, lu (lu + aprus > laprus, luprus), *выражает пожелание*; претерит с прекативом lû лучше всего перевести будущим временем" (*Аккад яз-2, с. 109);

— *аккад.* "û lû — либо, или же" (*Аккад яз-2, с. 20).

*
Вважаю "û lû" = "или же" чистим аналогом для *старо-укр.* "албо" = "або, чи" (в українській мові літера "л" в ряді випадків замінюється на "в" — так й "албо" перейшло в сучасне "або"); також сучасне *укр.* "лібо", *рос.* "либо, или".

Вважаю "lu" аналогом для *старо-укр.*, *рос.* "ли" — наприклад в фразях *рос.* "будеш ли ? , сделаешь ли ?" ; в сучасній українській мові ці конструкції замінені на такі, що в них замість "лі" використовується "чи", проте це "чи" стоїть перед дієсловом (а не після як *старо-укр.* "лі"): "чи будеш ?", "чи підеш ?", "чи зробиш ?" — аналогічно до *аккадського* "lu" ці "лі, чи" означають "майбутній час дієслова".

*
Треба сказати, що форми "û lû" = *рос.* "либо" та "lû" = *рос.* "ли" — дуже добре відповідають російським *рос.* "или, ли" — зокрема, в російських виразах : — *рос.* "или... или"; "ой ли ?" (в значенні "чи буде ?").

Це рідкий випадок — коли "російська форма" ближча до *аккадської* аніж "українська форма".

*
ПЕРЕХІД ЛІТЕР.

Наголошую, що в випадках з "û" = "й" та "û lû" = *рос.* "или" відбувається перехід *аккадських* літер "û" в *укр.-рос.* "й"-и" — аналогічно процесу "ітацизм" в мові Древньої Греції.

ПРИЙМЕННИКИ

"НАД".

— *аккад.* "n'd, na'adu (a/u) — быть высоким, возвышенным, прославленным,

хвалебным, приподнятым, держать высоко, возвысить; хвалить, прославить, превозносить; возвышать, почитать; благодарить; I₂ — почитать, восхвалять, славить (божество : ilu, божественность : ilûtu; II₁ — возвысить, хвалить, воздавать хвалу)" (*Аккад яз-2, с. 127);

— *аккад.* "nâ'du, nâdu, *сопр. сост.* nâ'id — возвышенный, хвалебный, прославленный, превознесённый, почтенный" (*Аккад яз-2, с. 127);

— *аккад.* "n'd, nâdu, *сопр. сост.* nâd, *мн. ч.* nâdâti (обычно с детерминантом таšku : кожа) — мех, бурдюк" (*Аккад яз-2, с. 127).

*

Вважаю "na'adu" = "быть возвышенным" аналогом для приименника *укр.* "над", "наді".

Гіпотетично з *укр.* "над"- "наді" є однокорінне *укр.* "надія"- "надійний" — тобто "возвышенность" розуміється як "надійний" = "людина високих якостей"; щось на зразок хвалебної формули-звернення до царів : *рос.* "цар-надёжа" (тобто правитель чи бог як "надія" народу).

*

"от", "до".

— *аккад.* "adî, adi, ad, adû, adu (предлог) — до (временное и пространственное значение), вместе, вместе с, вплоть до..." (*Аккад яз-2, с. 18).

Вважаю "adi" чистим аналогом для *укр.* "от", "до".

*

"ПОРЯД".

— *аккад.* "rd' radû (*през.* iredî) — идти, идти позади, идти следом; следовать... , свидетельствовать; давать показания; вести, править, руководить, управлять" (*Аккад яз-2, с. 182);

— *аккад.* "ridû, redû — правление, руководство; правитель, смотритель, надзиратель" (*Аккад яз-2, с. 182).

*

Вважаю "radû" = "идти следом" аналогом для *укр.* "поряд", *рос.* "рядом".

*

"ІЗ", "НА", "І ТІ".

— *аккад.* "ištu, ultu — от, из, прочь" (*Аккад яз-1, с. 19);

— *аккад.* "itti, isi — с, вместе с" (*Аккад яз-1, с. 19).

Вважаю "ištu" = "из" чистим аналогом для *укр.* "із".

Вважаю "isi" = "вместе с" чистим аналогом для приименника *укр.* "з; зі".

*

"НА".

— *аккад.* "ina, in — в, с, при" (*Аккад яз-1, с. 19);

— *аккад.* "ana (предлог с местным и временным значением) — к, в, на, у, при, до, по, против; в направлении, в течении; иногда : чтобы, для; с последующим родительным падежом передаёт значение русского дательного падежа; может употребляться с инфинитивом (ana nîrarûti alâku : чтобы пойти на помощь); часто употребляется вместе в другими предлогами : ana libbi, ana qirib — в, внутри; ana tarši — против и др. " (*Аккад яз-2, с. 33);

— *аккад.* "ina, enu — предлог с местными, временными и другими значениями — в, внутри, у, при, на, через, посредством, от, из, о(б), вследствие, в ре-

зультате, с помощью, вовремя; *может употребляться в сочетании с другими предложениями* : *ina libbi, ina qirib* — в, внутри; *ina со следующим родительным падежом передаёт значение творительного падежа* (*Аккад яз-2, с. 33);

— *аккад.* "inu, eni — предлог, вводящий временное придаточное предложение, глагол которого стоит в субъюнктиве (смотри грамматику) — когда, ко времени, во время" (*Аккад яз-2, с. 33);

— *аккад.* " 'zn uznu, *сопряженное состояние* uzun, *множественное число* uzne, *двойное число* uzna, uzna — ухо; ушко, ручка (сосуда); ум, разум, благоразумие, чувство, смысл; *ina uzni bašû-* помнить, вспоминать; *uznam û ne-me-qa-am li-te-ir-šû* — ум и разум пусть отнимет у него (ЗХ, XXVII об. , 92)" (*Аккад яз-2, с. 22).

*

Вважаю "ana" аналогом для *укр.* прийменника "на".

Вважаю "ana", "ina" чистим аналогом для *англ.* "in".

Вважаю *аккад.* "ina qirib" = "внутри" аналогом для *укр.* "в середині гори".

Прийменник "на" в українській мові вживається більш широко, ніж в російській — *укр.* "на" може вживатися як синонім для :

— *укр.* "в" (в фразях : "на Україну", "в Україну"),

— *укр.* "по" (в фразях : "на морі хвилі", "по морю хвилі").

Зазначу, що серед слов'янських мов "на" більш широко (в порівнянні з українською та російською мовами) вживається в болгарській мові, де "на" вживається додатково на місці *укр.* "для".

*

"ПЕРЕД".

— *аккад.* "râni (предлог) — перед" (*Аккад яз-1, с. 33);

— *аккад.* "rânu — лицо" (*Аккад яз-1, с. 33).

Вважаю "râni" = "перед" аналогом для *укр.* "перед".

Тобто звання "пан" це :

— "передовий",

— "лице (суспільства)" (від "rânu" = "лице").

ПИТАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ ["ЯК", "ОТЕ"]

"ЯК ?"

— *аккад.* "ajaka — где ? куда ?" (*Аккад яз-2, с. 13);

— *аккад.* " 'k' êkâ — где ? когда ?" (*Аккад яз-2, с. 24).

Вважаю первинно-однокорінними між собою — групу питальних займенників :

— *аккад.* "ajaka" = "где ?" та *аккад.* "êkâ" = "где ?" ;

— *укр.* "де" (*рос.* "где"); *укр.* "куди" (*рос.* "куда"); *укр.* "коли" (*рос.* "когда").

Вважаю, що усі ці "україно-російські питальні займенники" — виникли з форм близьких до "êkâ" (шляхом часткової модифікації — здобували певні відмінності і використовувалися для "позначення різних випадків запитання").

В усіх цих словах — вимагається "прослідкувати за кимось" : як він зробив; коли; куди пішов; де знаходиться. Все це "запитання до розвідника-спостерігача".

*

В цих "питальних займенниках" ми бачимо : як мова розвивається в бік ускладнення, деталізації окремих випадків дій-запитань.

*

"(ХІБА) ОТАК ?".

— *аккад.* "ata, atta — почему ?" (*Аккад яз-2, с. 48).

Вважаю "ata" = "почему" аналогом для :

— *укр.* "отакоті ?", *укр.* "(хіба) отак ?" — ці українські форми "виражають здивування", і "вимагають додаткових пояснень" — аналогічно "почему", *укр.* "чому".

*

Все це — "сумнів" щодо "донесення розвідника"; або "вимагання пояснення" — щодо дій ворога (за яким розвідник спостерігав).

*

"ÊKÂ" + "АТТА" = *УКР.* "КУДА".

Характер модифікації слів *аккад.* "aĵaka", *аккад.* "êkâ" (в слова *укр.* "куди", *рос.* "куда") — полягає в додаванні до них закінчення "да, ди". Можливо це утворилося завдяки формі наказу : "куди й чому" ("êkâ" + "atta") — тобто у розвідника-спостерігача вимагалось вказати не тільки факт, а й пояснити його.

ЗАЙМЕННИКИ ОСОБОВІ ("АЗ", "ТИ", "МИ", "ВІН"); ВКАЗІВНІ ("ТОЙ", "ОНО")

"АЗ", "Я".

— *аккад.* "jâši — мне (личное самостоятельное местоимение 1 лица единственного числа дательного падежа)" (*Аккад яз-2, с. 92);

— *аккад.* "jâti — меня (личное самостоятельное местоимение 1 лица единственного числа винительного падежа)" (*Аккад яз-2, с. 93).

Вважаю "jâši" = "мне" (та "jâti" = "меня") аналогом для :

— *старо-укр.* "аз" = "я";

— *елам.* "i-še" — *нім.* "Ausnahmeschreibung für 'hi-še' = 'sein Name'" (*виняток з правил для "hi-še" = "на ім'я; на прізвисько"*) (*WrtH, с. 785).

*

— *аккад.* "zakâru — называть, говорить; = ja — *местоименный суффикс 1 лица ед. ч.*" (*Аккад яз-1, с. 13);

— *аккад.* "zik(a)ru — мужчина, муж" (*Аккад яз-1, с. 13).

Отже, суфікс *аккад.* "ja" — указує на "1 лице однини" (тобто *укр.* "я"). Вказую на "подібне звучання та подібне значення" :

— *аккад.* "ja";

— *укр.* "я".

"ТИ", "ОТЕ", "ОТИ".

— *аккад.* " 'nt atta — личное самостоятельное местоимение 2 лица единственного числа мужского рода : ты" (*Аккад яз-2, с. 36);

— *аккад.* "ʾnt atti — личное самостоятельное местоимение 2 лица единственного числа женского рода : ты" (*Аккад яз-2, с. 36).

* Вважаю "atta" = "ты" аналогом для *укр.* "ти" та "чоловічий рід отой".

Вважаю "atti" = "ты" аналогом для *укр.* "ти" та "жіночий рід ота" (можливо й "середній рід оте"; "множина усіх родів оті").

* 3 ГРУПИ "ТИ" : "ОТОЙ".

— *елам.* "am-mi-nu" = *ар.* "ima, aita" = *бав.* "a-ga-ta" = *нем.* "selbig" (він, вона, воно; отой самий) (*WrtH, с. 54);

— *елам.* "im" = *нім.* "es" (воно); "ihn" (його) (*WrtH, с. 752).

Вважаю *ар.* "aita" = "отой" та *бав.* "a-ga-ta" = "отой" аналогами для *укр.* займенника *укр.* "отой, ота, оте; множина оті" (та аналогом для скороченої форми *укр.* "той, та, те; множина ті").

Зазначу, що в російській мові — аналогічні слова втратили першу "голосну літеру" (яка існує в аккадських словах) :

— *укр.* "отой, ота, оте; множина оті" = *рос.* "тот, та, то; множина те".

"МИ"; "ВІН".

Загальна інформація.

— *аккад.* "muk, kuḫu, nuk, nuku (< anuki ?) — я; *затем в переносном смысле* 'мы'; является частицей, вводящей в прямую речь" (*Аккад яз-2, с. 119);

— *аккад.* "ʾnn annû, ж. р. anniti, мн. ч. annuti, мн. ч. ж. р. annâti — указательное местоимение : этот, эта, эти" (*Аккад яз-2, с. 35);

— *елам.* "an-nu" = *аккад.* "annû" = *нім.* "dieser" (цей) (*WrtH, с. 61);

— *аккад.* "ʾnk anaku — самостоятельное местоимение 1 лица единственного числа общего рода : я (a-na-ku-ta — я сам, только я, один только я; 3X, XXIV об. , 42)" (*Аккад яз-2, с. 119);

*

— *елам.* "nu-mi" = *нім.* "ihr" (особовий займенник ви; присвійні займенники їхні; її; свій) = *англ.* "you" (ти) (*WrtH, с. 1010);

— *елам.* "im" = *нім.* "es" (це; воно; він; вона); "ihn" (нього) (*WrtH, с. 752);

— *елам.* "nu-ku" (усно "niku") = *нім.* "wir" (ми); "uns" (нам; нас) (*WrtH, с. 1008);

— *елам.* "nu" = *нім.* "du" (ти); "dir" (тобі); "dich" (тебе) (*WrtH, с. 1004);

— *елам.* "nu" = *нім.* "Gerste" (ячмінь) (*WrtH, с. 1004);

— *елам.* "nu-un" = *нім.* "dich" (тебе), "dir" (тобі), "zu dir" (для тебе) (*WrtH, с. 1016).

*

"Ми, Навуходоносор".

Спочатку скажу, що форма типу : "Мы, Николай Второй, говорим..." — була відома ще в Вавилонії й звучала приблизно так : "Навуходоносор, 'muk" — адже *аккад.* "muk" це "ввод в прямую речь" подібно до "я" :

— *аккад.* "muk, kuḫu, nuk, nuku (< anuki ?) — я; *затем в переносном смысле* 'мы'; является частицей, вводящей в прямую речь" (*Аккад яз-2, с. 119).

*

Мої коментарі.

Вважаю *аккад.* "tuk" аналогом для :

- *укр.* "ми";
- *укр.* "мова".

Вважаю *аккад.* "nuk (< anuki ?)" аналогом для *укр.* "вони (він; вона; воно)".

Вважаю *аккад.* "tuk; nuk" аналогом для відмінюваних форм особових займенників :

- 1) *укр.* "ми" :
— *укр.* "нас; нам; нас; нами; (на) нас";
- 2) *укр.* "вони" :
— *укр.* "їх (них); їм (ним); їх (них); ними; [на] них";
- 3) *укр.* "він (вона; воно)" :
— *укр.* "його; йому; його (нього); ним; [на] ньому".

*

Перехід від *аккад.* "tuk" = "ми" до *укр.* "ми; ним" тим легше здійснити, що (пояснення дивись в "Вавілоно-українським лексиконі" в темі чергування літер) :

- *аккадське* "u" як правило переходить в українське "і; и" — це відоме явище "ітацизму";
- *аккадське* "m" та *аккадське* "n" можуть переходити одне в інше (як в "tuk""nuk"); причому "m" виявляється нерідко більш древнім за "n";
- *аккадське* "k" може перейти в українське "с; х";
- *аккадські* слова при відмінюванні отримують ряд стандартних закінчень, серед яких найбільш часто зустрічається "-im" :

— "Конечное '-м' в *аккадском* языке докасситской эпохи служило грамматическим показателем склоняемой формы существительных. В конце старо-вавилонского — начале касситского времен это '-м' всюду отпало, таким образом : *алум* — *алу*, *ишшакум* — *ишшаку*, *тамкурум* — *тамкару* и т. д. " (*История В, с. 435).

*

Я базуюсь на слові *аккад.* "tuk" = "ми" (хоч мені потрібне *укр.* "ним" (від *укр.* вони)), бо не викликає сумніву первинна спорідненість форм :

- *укр.* "нам; нами" (від *укр.* "ми");
- *укр.* "ним; ними" (від *укр.* "вони").
- *укр.* "ним" (від *укр.* "він").

Тобто через *укр.* "ми; нами" можна потрапити до *укр.* "він; ним".

*

Тобто (*укр.* "він; його; йому; його (нього); ним; [на] ньому") :

- *укр.* "він" (*старо-укр.* "он"; *рос.* "он") утворено з :
— *аккад.* "anuki" (з м'якою вимовою "-ki" переходить в "-gi; -hi" та взагалі зникає-ковтається);
— *аккад.* "ʾnn; annû" = "цей; оно; він; *старо-укр.* он" (*Аккад яз-2, с. 35);
— *елам.* "an-nu" = *аккад.* "annû" = *нім.* "dieser" (цей) (*WrtH, с. 61);
— *укр.* "нього" утворено з *аккад.* "nuku" — тобто вимовляється "ноко; нього";
— *укр.* "ним" утворено з *аккад.* "nuk; nuku" (з м'якою вимовою "-k; -ku" переходить в "-g; -gu; -h; -hu" та взагалі зникає-ковтається) плюс закінчення відміню-

відмінювання *аккад.* "-im";

— *укр.* "ньому" утворено з *укр.* "ним" — подібно парним *аккад.* "nuk; nuku".

"ОНО" = "ЦЕ ВОНО".

— *аккад.* "ʾnn annû, ж. р. anniti, мн. ч. annuti, множественное число женского рода annâti — указательное местоимение : этот, эта, эти" (*Аккад яз-2, с. 35);

— *елам.* "an-nu" = *аккад.* "annû" = *нім.* "dieser" (цей) (*WrtH, с. 61);

— *аккад.* "anuma — вот !" (*Аккад яз-2, с. 35).

*

Вважаю вказівні займенники "annû; anniti; annuti; annâti" чистими аналогами, відповідно, для :

1) особових займенників, які використовуються для вказання :

— *укр.* "він"; ж. р. "вона"; *множина* "воно"; *множина ж. р.* "вони";

2) вказівних займенників :

— *укр.* "отой"; ж. р. "ота"; *множина* "оті"; *множина ж. р.* "оті";

3) звичайних для української мови "вказівних словосполучень" :

— *укр.* "він отой"; ж. р. "вона ота"; *множина* "вони оті"; *множина ж. р.* "вони оті".

*

Вважаю вказівний займенник "annû" = "цей" :

— попередником для *аккад.* "anuma — вот !" ;

— аналогом для незмінюваного вказівного слова *укр.* "оно" (перекладається російськими *рос.* "вон, вот");

— аналогом для особового займенника *укр.* "він" (та його групи : *укр.* "вона; воно; вони") — оскільки *укр.* "він" використовується для вказання.

*

"ОНО" = "ЦЕ ВОНО ТОЧНО".

— *аккад.* "ʾnn annû — согласие, одобрение, соизволение, желание" (*Аккад яз-2, с. 35);

— *аккад.* "annû — да; annâ arâlu — отвечать 'да', соглашаться, дать согласие, одобрить" (*Аккад яз-2, с. 35).

*

Отже, *аккад.* "annû" = "згода, да" та *аккад.* "annû" = "цей" — мають тотожне написання. Тобто "згода" полягає в "підтвердженні" — в вислові типу :

— *укр.* "(це) він; (це) воно".

*

ДЛЯ ДОВІДКИ.

— *аккад.* "ʾnk anaku — самостоятельное местоимение 1 лица единственного числа общего рода : я (a-na-ku-ta — я сам, только я, один только я; 3X, XXIV об. , 42)" (*Аккад яз-2, с. 34).

ЗАЙМЕННИКИ ВКАЗІВНІ ["ЩО", "СУТЬ", "ЦЕЙ", "ТОЙ"]

"ЩО" — "ВКАЗІВНИЙ ЗАЙМЕННИК", ПРИЙМЕННИК, ЧАСТКА ЯКА ВКАЗУЄ НА РОДОВИЙ ВІДМІНОК.

— *аккад.* "ša — первоначально указательное местоимение : этот, эта, это; затем со следующим родительным падежом : вещь, нечто; ša akâlim — съедобное (буквально нечто (из) еды), ša šadâdi — телега, повозка (букв. нечто волочённое; *т. е.* то, что волочат, тащат); в смысле принадлежности : ša ilî — принадлежащее богу (храму); ša êkallî — принадлежащее дворцу; *предлог* : который; тот который; что; то что; *частица родительного падежа (см. соответствующий раздел грамматики)*" (*Аккад яз-2, с. 188).

Вважаю "ša" = "который, тот" чистим аналогом для *укр.* "що" — причому в усіх своїх значеннях (окрім хіба-що творення "родового відмінка").

*
РІДНЕ "ШО".

Це "ša" є лише одним словом, але воно настільки широко-вживане, що усі тексти буквально заткані ним. Для українця ж це слово є подвійно-рідним — бо вважається, що характерною ознакою вимови українця є вживання *укр.* "що" (тоді як росіяни кажуть *рос.* "что").

Це смачне українське *укр.* "що" (*аккад.* "ša"; просторічне *укр.* "шо") — для нас дуже дороге.

СТАРО-УКР. "СУТЬ", РОС. "ЧТО".

— *аккад.* "šût (*мн. ч. от* ša) — *предлог* : те, которые; что (*см.* ša); ilâni šût šamê iršitim — боги небес и земли; šût rêši — доверенный, наместник, заместитель, поверенный; евнух, кастрат" (*Аккад яз-2, с. 188).

Вважаю "šût" = "те" чистим аналогом для *старо-укр.* "суть" = "саме ті".

Вважаю, що саме з форми "šût" — постало російське *рос.* "что" — хоча зв'язок тут не близький.

*
Додам, що *старо-укр.* "суть" — широко вживається в старо-українській мові і є її характерною рисою; в сучасній українській мові вживається як застаріле, але :

— *старо-укр.* "суть" добре зрозуміле для сучасного українця, бо існує багато слів з цим коренем : *укр.* "сутність", *укр.* "суттєвий", *укр.* "суттєво".

*
"СУТЬ".

— *аккад.* "šuâtu — этот, тот" (*Аккад яз-1, с. 31).

Вважаю "šuâtu" чистим аналогом для *укр.* "суть", "цей" — це "суть" має те ж саме значення, що й "этот, эта"; вважаю, що *укр.* "суть" є однокорінним з *укр.* "цей, ця, ці".

ЗАЙМЕННИКИ : ВКАЗІВНИЙ "ЦЕЙ"; ЗВОРОТНИЙ "СЕБЕ"; СУФІКС "-СЯ"

— *аккад.* "šû — личное самостоятельное местоимение 3 лица ед. ч. — он; указательное местоимение — этот, тот; šî — то же ж. р. [Krn — тобто *рос.* 'она; эта, та'];

šunû — *то же мн. ч. м. р.* [Krn — тобто *рос.* 'они; эти, те'];

šinâ — *то же мн. ч. ж. р.* [Krn — тобто *рос.* 'они; эти, те']" (*Аккад яз-2, с.

188);

— *аккад.* "-šû, (ж. р. -ša) — суффиксальное местоимение 3 лица ед. ч. присоединяется к именам и глаголам (см. грамматику)" (*Аккад яз-2, с. 189).

* Вважаю "šû" = "он; этот, тот" аналогом для *укр.* "цей" (середній рід "це").
Вважаю "ši" = "она; эта, та" аналогом для *укр.* "ця".

Вважаю "šunū" = "они; эти, те" аналогом для *укр.* "ці" (давальний відмінок "цим", орудний відмінок "цими").

Вважаю "šinā" = "они; эти, те" аналогом для *укр.* "ці" (давальний відмінок "цим", орудний відмінок "цими").

Отже, аккадські "šû, ši, šunū, šinā" мають чисті аналоги в *укр.* мові й не мають аналогів в російській мові (українське "ц" переходить в російське "т", тобто : *укр.* "ці; цими" — > *рос.* "те; теми").

*
ЧЕРГУВАННЯ "N" ТА "M".

Отже, в словах "šû", "ši" при відмінюванні ("šunū", "šinā") з'являється літера "н"; а в сучасних українських "цей", "ця", "ці" при відмінюванні ("цим", "цими") з'являється "м", і ніколи не "н". Це ще один приклад переходу літер "н" та "м".

*
"-ся" ДЛЯ ДІЄСЛІВ.

Вважаю "-šû, (ж. р. -ša)" = "суффиксальное местоимение 3 лица ед. ч. присоединяется к именам и глаголам (см. грамматику)" аналогом для *укр.* "-ся" :

1) "-ся" (та "-ться") є широко-вживаним суфіксом дієслів, та є скороченою формою для *укр.* "собі, себе" — ще напочатку ХХ ст. в *укр.* мові (зокрема, в працях президента України — Грушевського) "-ся" писалося окремо від дієслова.

Наприклад : "б'ються" = "б'ють себе", "одружуються" = "одружують себе".

2) щодо вживання "-ся" як суфіксу власних імен (наголошую, що не іменників взагалі), то в *укр.* мові існує подібна конструкція : "що ти собі думаєш", "Іван собі й йде", "Іван собі й вдарив" — тобто це "собі" вживається після особових займенників та власних імен (в російській мові така конструкція є маловживаною, й вважається просторічним українізмом).

Це ж "-ся", "себе" може (в українській мові) з'являтися й після власних імен (та інколи "іменників взагалі") й внаслідок переходу від дієслів частини "-ся" в "ся"- "себе" :

— *укр.* "Іван одружив-ся" = "Іван одружив ся (себе)" = "Іван ся (себе) одружив";

— *укр.* "Іван забив-ся" = "Іван забив ся (себе)" = "Іван ся (себе) забив";

— *укр.* "Іван забарив-ся" = "Іван забарив ся (себе)" = "Іван ся (себе) забарив";

— *укр.* "Іван бив-ся" приблизно дорівнює "Іван бив себе" = "Іван ся (себе) бив";

— *укр.* "рана загоїла-ся" = "рана загоїла ся (себе)" = "рана ся (себе) загоїла".

ПРИКЛАДИ "-ся" : "РУХУ СВОГО", "ЛИШИВСЯ".

Наведу приклади слів на "-šû" (докладніше ці приклади розібрані в темі

"Горе") :

*
"РУХУ СВОГО".

Цитата :

— *аккад.* "išamaš... ù-ru-ùḫ-šu li-ši — пусть Шамаш запутает ему его дорогу (3X, XXVII об. , 23)" (*Аккад яз-2, с. 92).

Фразу "išamaš... ù-ru-ùḫ-šu li-ši" перекладаю дослівно як "бог Сонце руху його лиши".

Тобто вважаю :

- 1) *аккад.* "Шамаш" аналогом для *укр.* "Сонце" ("Ш"- "С", "а"- "о", "м"- "н", "ш"- "ц");
- 2) *аккад.* "ù-ru-ùḫ-šu" чистим аналогом для *укр.* "руху свого (*тобто* свого *старо-укр.* 'сва' = 'власний; певної людини')";
- 3) *аккад.* "li-ši" чистим аналогом для *укр.* "(ти) лиши".

*
"ЛИШИВСЯ".

— *аккад.* " 'zn uznu, *сопр. сост.* uzun, *мн. ч.* uznê, *дв. ч.* uznâ, *узунâ* — ухо; ушко, ручка (сосуда); ум, разум, благоразумие, чувство, смысл; ina uzni bašû-помнить, вспоминать; uznat û ne-me-qa-am li-te-ir-šû — ум и разум пусть отнимет у него (3X, XXVII об. , 92)" (*Аккад яз-2, с. 22).

*
Вважаю *аккад.* "uznat û ne-me-qa-am li-te-ir-šû" чистим аналогом для кожного слова фрази *укр.* "[щоб] знання й смекання лишився".

"ні"

При порівнянні мов — велике значення мають найбільш вживані слова, зокрема, "так", "ні". Цих двох слів достатньо — аби вести якусь бесіду.

*
"НІ" з ШУМЕРУ.

— *аккад.* "l' la — не, нет" (*Аккад яз-2, с. 106);

— *аккад.* "lâ naṭû" = "не годиться" (*Аккад яз-2, с. 133);

— *аккад.* "mtj matê, matî, matiamâ, matêma, mat — когда, когда-либо, когда ? никогда; всегда; lâ matêma — никогда; adi matî — до каких пор ? доколе ? ; ina matêma — навсегда, на все времена; matêma *со следующим отрицанием* — никогда" (*Аккад яз-2, с. 126);

— *аккад.* "maṇâma — кто-нибудь; *с отрицанием* (lâ) — никто, ни один, никакой" (*Аккад яз-2, с. 121);

— *аккад.* "l'm almatu, *мн. ч.* almanâti — вдова; *идеограмма* NU. MU. SU. (*шумерское; буквально мужа не имеющая*)" (*Аккад яз-2, с. 29).

*
Вважаю *шум.* "NU" = "ні" чистим аналогом для *укр.* "ні".

Шумерське "NU" є тотожним для аккадського "l, l' la" = "ні" :

1) Вважаю, що *аккад.* "lâ naṭû" = "не годиться" разом з *шум.* "NU" = "ні" — могли породити загально-слов'янське *рос.* "нет".

Нагадаю, що *аккад.* "naṭû" = "годиться" я трактую як аналог для *рос.* "надо".

2) Можливо *аккад.* "l, al, l', la" — було одним з предків *укр.* "але".

*
ДОВІДКА.

— аккад. "-ni — эклитическая частица, присоединяемая к глаголу придаточно-го предложения в ассирийском диалекте" (*Аккад яз-2, с. 127).

16. ТЕМА "ЧЕРГУВАННЯ ЛІТЕР"

Фонетика різних мов різна. Ряд мов користується звуками-літерами, які інші мови не мають — наприклад :

— слов'янські мови та давньо-перська, давньо-індійська мови мають розвинений ряд шиплячих; а латинська та давньо-грецька мови не мають багатьох з цих шиплячих);

— еламська мова використовує "p" там, де сучасні мови використовують "b", "v", "f". Дійсно, губні звуки "p", "b", "v", "f" є досить близькими.

Отже, вимова одного й того ж слова в різних мовах набуває фонетичних особливостей.

ПЕРЕХІД АККАД. "U" В УКР. "І"

В мовознавстві існує поняття "ітацизм" — це явище найкраще відоме в грецькій мові й полягає в тому, що давньо-грецьке "u" переходить в ново-грецьке "i". Подібний "ітацизм" відчувається й при порівнянні аккадської та української мов.

*
ЧАСТКА ШУМ. "NU".

— аккад. " 'lm almattu, *мн. ч. almanâti* — вдова; идеограма NU.MU.SU. (*шумерське ; буквально 'мужа не имеющая'*)" (*Аккад яз-2, с. 29).

Див. слово "муж" де подається викладення, що шум. "NU-" є аналогом для укр. "ні, не".

Тобто в цьому випадку маємо перехід хоч й не аккадсько-український, але шумеро-український : "NU" в "ні" — а аккадці дуже багато узяли у шумерів в сфері мови та писемності.

*
СПОЛУЧНИК УКР. "І".

— аккад. "u — и (*союз между существительными*)" (*Аккад яз-1, с. 34);

— аккад. " 'w û (*общесемитское w*), союз и, или, а, а также, но" (*Аккад яз-2, с. 20).

Вважаю "û" = "и" чистим аналогом для сполучника укр. "і; й".

*
СПОЛУЧНИКИ УКР. "ІЛІ... ІЛІ", "ЛІ".

— аккад. "lû — действительно, пусть, да; lû la — отрицательное пожелание (*обычно употребляется с презенсом = по значению с отрицательным пожеланием ај, аја*) — пусть не, да не; lû... lu, lû... û lû, û lû... û lû — либо... либо, или... или" (*Аккад яз-2, с. 109);

— *аккад.* "lu — прекатив; соединяется с последующей спрягаемой формой глагола (претерит) в одно слово : с 3 лицом даёт li (lû + lprus > lîprus), с 1 лицом даёт la, lu (lu + arpus > larpus, luprus), выражает пожелание; претерит с прекативом lû лучше всего перевести будущим временем" (*Аккад яз-2, с. 109);

— *аккад.* "û lû — либо, или же" (*Аккад яз-2, с. 20).

*

Вважаю "û lû" = "или" :

— чистим аналогом для *рос.* "или";

— дещо віддаленішим аналогом є : *укр.* "лібо"; *старо-укр.* "албо" = "лібо, або";

— віддалений аналог — частка *рос.* "ли" (приклад : *рос.* "прийдёшь ли").

*

Що ж до "майбутнього часу дієслова" (яке утворює *аккад.* "lu") — то :

— в російській мові є чистий аналог (приклад : *рос.* "прийдёшь ли");

— в українській мові — таку конструкцію утворює частка *укр.* "чи" (приклад : *укр.* "чи прийдеш").

*

ПІДСУМОК.

Отже, в усіх випадках ("NU" = "ні", "û" = "и", "û lû" = "или") відбувається перехід аккадської літери "û, u" в україно-російську "і, и".

ПЕРЕХІД "М" <-> "Н"

НЕЧІТКЕ "N, M" В АККАДСЬКІЙ МОВІ.

У випадку з літерами "n" та "m" я констатую насамперед "нечітке розділення 'n' та 'm'" в вавилонській мові :

1) *аккад.* "damāku — быть добрым; damku — быть хорошим; dum/ṇku — милость" (*Аккад яз-1, с. 34);

2) *аккад.* "handûri (может быть *ḥam + dûri ?) — каменная городская стена (?), защитный вал (?); входит в состав названия пятых (западных) ворот Ниневи : abuḥ ḥa-an-du-ù-ri (может быть handûri < hamš/ḥanš + dûri ?)" (*Аккад яз-2, с. 85);

3) *аккад.* "ḥmš ḥamšu, ḥanšu, ḥaššu, *сопр. согт.* ḥamiš, *ж. р.* ḥamištu, ḥamiltu — пять" (*Аккад яз-2, с. 85);

4) *аккад.* "ṭêmu, *сопр. согт.* ṭêm, ṭên, *мн. ч.* ṭêmêti — ум, разум, понятие, смысл; воля, сила воли; (по)велевание, приказ, решение, постановление; сообщение, весть, сведения, данные (разведчиков, лазутчиков majjâli); совет, ответ; заключение, послание; понимание, благоразумие, мудрость; мнение; ṭêmu târu — посылать ответ, доносить, докладывать" (*Аккад яз-2, с. 88);

5) *аккад.* "muk, muku, nuk, nuku (< anuki ?) — я; затем в переносном смысле 'мы'; является частицей, вводящей в прямую речь" (*Аккад яз-2, с. 119).

*

Тобто тут тотожними є форми : "dumku" та "dunku"; "hamš" та "ḥanš"; "ḥamšu" та "ḥanšu"; "ṭêm" та "ṭên"; "muk" та "nuk" — тобто слабо розрізняються літери "М" та "Н".

*
ПЕРЕХІД АККАД. "М" В УКР. "N".

Нечітке "N; М" проявляється в таких "вавілоно-українських словах" (див. далі): "ніч" та "mûši"; "сонце" та "šamšu"; "жона" та "géme"; "ціна" та "šimu"; "комиш" та "қау" — тобто тут аккадське "М" переходить в українське "N".

Докладніше:

— аккад. "š' ša'tu, šātu, *сопр. сост.* šât — время; šât urri — утро, третья ночная стража; šât mûši — ночное время (Ашшурбанипал III₁₉, IV₉₇)" (*Аккад яз-2, с. 189) — вважаю аккад. "(šât) mûši" = "(час) ночі" аналогом для укр. "ніч" (родовий відмінок: "ночі"); тобто "šât mûši" це чистий аналог для укр. "час ночі";

— аккад. "šamšu — солнце" (*Аккад яз-2, с. 105) — вважаю "šamšu" чистим аналогом для укр. "сонце" (!);

— шум.-аккад. "géme" = *рос.* "рабыня" (*Дьяконов-63, с. 170) — вважаю "géme" аналогом для *старо-укр.* "жено";

— аккад. "šimu, *сопр. сост.* šim — покупка; цена, оплата" (*Аккад яз-2, с. 195) — вважаю аналогом для укр. "ціна";

— аккад. "қау — камыш" (*Аккад яз-1, с. 16) — вважаю аналогом для укр. "комиш".

*
ПЕРЕХІД АККАД. "N" В УКР. "М" — ПРИ ВІДМІНЮВАННІ.

Взагалі "звук мови" "М" є древнішим за "N" — цим і пояснюється, що: аккадська мова має "М", а українська "N". Але є і зворотній перехід — який вказує нам, що літери "М, N" взагалі-то погано розрізнялися в аккадській мові.

*
Ось приклад:

— аккад. "šû — личное самостоятельное местоимение 3 лица ед. ч. — он; указательное местоимение — этот, тот; šî — то же ж. р. [Krn — тобто *рос.* "она; эта, та"];

šunû — *то же мн. ч. м. р.* [Krn — тобто *рос.* "они; эти, те"];

šinā — *то же мн. ч. ж. р.* [Krn — тобто *рос.* "они; эти, те"]" (*Аккад яз-2, с. 188);

— аккад. "-šu, (ж. р. — ša) — суффиксальное местоимение 3 лица ед. ч. присоединяется к именам и глаголам (см. грамматику)" (*Аккад яз-2, с. 189).

*
Вважаю "šû" = "он; этот, тот" аналогом для укр. "цей" (середній рід "це").

Вважаю "šî" = "она; эта, та" аналогом для укр. "ця".

Вважаю "šunû" = "они; эти, те" аналогом для укр. "ці" (давальний відмінок "цим", орудний відмінок "цими").

Вважаю "šinā" = "они; эти, те" аналогом для укр. "ці" (давальний відмінок "цим", орудний відмінок "цими").

*
Підсумок.

Отже, аккадські "šû, šî, šunû, šinā" мають чисті аналоги в українській мові; й більш віддалені аналоги в російській мові (українське "ц" переходить в російське "т" — тобто: укр. "ці; цими" — > *рос.* "те; теми").

Отже, в словах "šū", "šī" — при відмінюванні ("šunū", "šinā") з'являється літера "N" — а в сучасних українських "цей", "ця", "ці" при відмінюванні ("чим", "цими") з'являється "M", і ніколи не "N". Це приклад нечіткого "N, M" в аккадській мові.

ЗВУКИ : "ГУБНІ" ЦЕ "ДРЕВНІ"; "ЯЗИКОВІ" ЦЕ "НОВІШІ"

Важливим є те, що аккадська мова (принаймні в усіх наведених вище прикладах : "dumku" та "dunku"; "hamš" та "ḥanš"; "ḥamšu" та "ḥanšu"; "tēm" та "tēn") віддає перевагу вживання звука "M", а звук "N" є рідшим й "додатковим".

При розгляді "вавілоно-українських слів" (див. вище : "ніч" та "mûši"; "сонце" та "šamšu"; "жона" та "géme"; "ціна" та "šitu") ми бачимо ту ж саму любов аккадської мови до "M", та любов української мови до "N" !

І лише у випадку "ḫanu"- "комиш" — навпаки, аккадці вжили "N".

*

Тобто можливо, що як древнє "U" переходило в новіше "I" (в грецькому "ітацизми"; та аналогічному "ітацизмі у вавілоно-українських словах"); так й древнє "M" (майже завжди) переходило в новіше "N".

*

Треба сказати, що спільне в переходах "U"- "I" та "M"- "N" є те, що древні звуки ("U", "M") вимовляються таким собі "муканням" (губами), тоді як молодші звуки ("I", "N") вимовляються з меншим тиском на губи, в середині рота (язиком) — тобто я висловлюю гіпотезу, що "губна артикуляція" це "древня артикуляція"; а "язикова артикуляція" це "новіша артикуляція".

Й дійсно, саме з переносом "праці по вимовлянню звуків" з губ на язик й відбувався прогрес в "праці по вимовлянню звуків" — це було "оволодіння язиком".

*

На подібні думки (про древню "мукаючу губну мову") наводить :

1) Розповідь Геродота (II, 2) про те, що древня мова (Геродот каже про найдревніше слово : "бекос" = "хліб" — так, мовляв, фрігійці називають "хліб") була дуже подібною до "бекання" тварин-овець; й була запозичена людьми від тварин-овець.

2) Слово шум. "eme" = "мова" (яке вважаю аналогом для укр. "мова") — тобто шумери, вважаю, розуміли "мову" як "мукання" ! Тоді як їх нащадки аккадці вже розуміли мову як "працю язиком", як *дослівно* укр. "лизання" — бо аккад. "lišanū" = "язик" вважаю аналогом для укр. "лизун" (дієслово укр. "лизати") : — аккад. "lišanū (шум. eme) — язык; lišan šú-me-ri — шумерский язык" (*Аккад яз-1, с. 12).

Саме в аккадській мові ми бачимо, що поняття "язик як мова" та "язик як частина тіла" виражаються одним словом — тоді як укр. "мова" = "мова" (та шум. "eme" ?) це не укр. "язик" = "тільки частина тіла".

Саме слово укр. "язик" = "частина тіла", вважаю, виникло від форми типу укр. "лизун; лизак".

*

Але й вавілоняни-аккадці не відмовилися від порівняння мови з "муканням" — принаймні перед кожною "прямою мовою" вавілоняни писали "tuk" (це спеціальний значок "прямої мови") :

— *аккад.* "tuk, tuḫi, nuḫ, nuḫi (< anuḫi ?) — я; *затем в переносном смысле* 'мы'; является частицей, вводящей в прямую речь" (*Аккад яз-2, с. 119).

*

Отже, вважаю, що ці слова (*шум.* "eme" та *аккад.* "līṣanu"; *укр.* "мова" та *укр.* "язик") характеризують древню та новішу артикуляцію.

Недаремно недоброзичливці називають українську мову — "бичачою мовою" (а доброзичливці за співучість українців : "солов'їною мовою") — бо в українській мові багато губних-довгих звуків; тоді як в близькій до неї московсько-російській мові переважають короткі-зубні-звонкі-"лаючі" звуки (і недоброзичливці називають її за це "собачою мовою"). Наприклад взаємо-перехід звуків :

— *укр.* "Y" = *рос.* "I";

— *укр.* "O" = *рос.* "A".

*

Такими ж звуками з "негубною а отже, новішою артикуляцією" можливо є й шиплячі (*укр.* "с; з; ш; щ; ц; ч; ж") в порівнянні з "t; d" — про такі переходи див. далі.

ПЕРЕХІД АККАД. "Т" В УКР. ШИПЛЯЧІ ["Ч", "Ж", "Ц" ТА ІН.]

Як і в випадку "N, M" — можна казати про :

- 1) "нечітке розділення звуків 'T, D' та шиплячих — в аккадській мові";
- 2) перехід аккадських "T, D" в українські шиплячі — це частіше, і є типовим.

Взагалі вважаю, що перехід аккадських "t, d" в українські шиплячі відбувався з причини широкого розповсюдження в древніх мовах (зокрема, й в мові Вед та Авести) звуків типу сучасних українських "дж", "дз" (в російській мові цих звуків нема, їх завжди заміняє шиплячий ("ж", "з" та ін.)). Тобто звуки типу "дж"- "дз" отримували вимову-напис "д"- "т" або "ж"- "з" :

— при розвитку мов;

— при перекладах з древніх мов на сучасні.

*

Приклад "нечіткого розділення звуків 'T, D' та шиплячих — в аккадській мові" :

- 1) *аккад.* "itti, isi — с, вместе с" (*Аккад яз-1, с. 19);

Вважаю "isi", "itti" чистими аналогами для прийменника *укр.* "з".

- 2) *аккад.* "jâši — мне (личное самостоятельное местоимение 1 лица ед. ч. дательного падежа)" (*Аккад яз-2, с. 92);

— *аккад.* "jâti — меня (личное самостоятельное местоимение 1 лица ед. ч. винительного падежа)" (*Аккад яз-2, с. 93).

Вважаю "jâši" = "мне" (та "jâti" = "меня") чистим аналогом для *старо-укр.* "аз" = "я".

*

Далі — про перехід "аккадських T, D" в українські шиплячі.

*
"МЕЧ".

— *аккад.* "miṭṭu mīṭu — коп'є, пика (*обычно с детерминантом iṣ; идеограмма* ^{is}KU. AN)" (*Аккад яз-2, с. 118).

Вважаю "miṭṭu" = "коп'є, пика" :

— аналогом для *укр.* "меч";

— однокорінним з *укр.* "метати" — тим більш, що "метають" насамперед (і майже виключно) саме "коп'є".

*
"МУЖ".

— *аккад.* "mutu, *сопр. сост.* mut — муж, супруг" (*Аккад яз-2, с. 126);

— *шум.* "maš-ka(k)-en" = *аккад.* "muškenum" = *старо-аккад.* "múāška'in(um)" = *рос.* "повергающийся ниц" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *аккад.* " 'wl awêlum, a'êlu, amelu, *сопр. сост.* awêl, amêl, *мн. ч.* awêlû, awêli, amêlûti, *ж. р.* awêltum, amêltu — свободный человек, муж, мужчина; позже — раб; *иногда* 'кто-нибудь', *также* 'патриций' в противоположность 'muškenum' (*см.*)" (*Аккад яз-2, с. 20);

— *аккад.* "zik(a)ru — мужчина, муж" (*Аккад яз-1, с. 13);

— *аккад.* "zakâru — называть, говорить; = ja — местоименный суффикс 1 лица ед. ч. " (*Аккад яз-1, с. 13);

— *аккад.* "šlj mušâilû, mušallû — враг" (*Аккад яз-2, с. 166).

*

Вважаю "mutu" = "муж" чистим аналогом для *укр.* "муж", "мужик".

Вважаю "maš-ka(k)-en" аналогом для *укр.* "мужик" — це українське слово означало "простих людей" тобто саме "повергаючихся ниц".

*

Звертаю увагу на шумерське слово "муж" :

— *аккад.* " 'lm almattu, *мн. ч.* almanâti — вдова; *идеограмма* NU. MU. SU. (*шумерское; буквально мужа не имеющая*)" (*Аккад яз-2, с. 29);

— *аккад.* "l' la — не, нет" (*Аккад яз-2, с. 106).

Вважаю, що *шум.* "NU. MU. SU" = "мужа не имеющая" має дві частини, аналогічні до *аккадського* "almattu", де дві частини :

— *аккад.* "al-" = "ні" — *шум.* "NU-";

— *аккад.* "-mattu" = "mutu" = "муж" — *шум.* "-MU. SU".

Отже, шумерська мова в даному випадку є ближчою до *укр.* мови, бо "NU-" є аналогом для слова *укр.* "ні-", "не-"; а "-MU. SU" є аналогом для *укр.* "муж". Отже, з цього прикладу можна казати :

— що *аккадській* мові бракувало шиплячих в порівнянні з мовою Шумеру;

— що зв'язки *укр.* мови з Двуріччям відбулися до панування там *аккад.* мови — тобто ще в III тис. до н. е. ?

*

"РУЦІ", "РАТИЦЯ".

— *аккад.* "руки, пальцы : ritte" (*Аккад яз-2, с. 134).

Вважаю "ritte" = "руки" аналогом для *укр.* "руці" (з урахуванням переходу "t" в "ц").

*

— *аккад.* "rw' (?) rittu, řittu, *дв. ч.* rittâ, *мн. ч.* rittê — рука; передняя нога, передняя лапа (у животных); палец; запястье, кисть (руки); ручка, рукоятка, ушко (сосуда)" (*Аккад яз-2, с. 182).

Вважаю "rittū" = "передняя лапа (у животных), кисть (руки)" :

— аналогом для *укр.* "ратиця" (це назва копита у парнокопитних тварин);

— однокорінним з *укр.* "руця" (від *аккад.* "ritte" = "рука");

— однокорінним з *укр.* "ратище" = "роздвоєний спис".

Слово "ратиця" є "чисто-українським" (тобто не зустрічається в *рос.* мові, де навіть нема й перекладу для нього — бо в *укр.* мові є дві назви для *рос.* "копито" : *укр.* "копито" = "копито цільне як у коня"; *укр.* "ратиця" = "копито роздвоєне як у кози, корови, свині").

Для мене це слово "ратиця" особливо цінне тим, що в ньому збереглося древнє "t", як в *аккад.* "rittū" = "рука".

*
"РАДА", "РАДЖА".

— *аккад.* "rêšu — голова, главный; начало" (*Аккад яз-1, с. 18);

— *аккад.* "ridû, redû — правление, руководство; правитель, смотритель, надзиратель" (*Аккад яз-2, с. 182);

— *аккад.* "rd' radû (*презрительное* iređî) — идти, идти позади, идти следом; следовать... , свидетельствовать; давать показания; вести, править, руководить, управлять" (*Аккад яз-2, с. 182).

*
Вважаю "rêšu" = "главный" взаємопереходить в "redû" = "правитель" — через типове (зокрема, для української мови) чергування літер "s" та "d" (через звук "dz" — який є в українській мові та в древніх мовах).

*
"ПАЩА".

— *аккад.* "rû, *мн. ч.* piâti, râti — рот, уста, пасть, зев, глотка" (*Аккад яз-2, с. 151).

Вважаю "râti" = "рос. пасти" аналогом для *укр.* "пащі" (множина) — з урахуванням чергування "t" та "щ".

*
"ЧАТИ РАНКА", "ЧАТИ НОЧІ" — "ЧАС".

— *аккад.* "š' ša'tu, šâtu, *сопр. сост.* šât — время; šât urri — утро, третья ночная стража; šât mûši — ночное время (Ашшурбанипал III₁₉, IV₉₇)" (*Аккад яз-2, с. 189);

— *аккад.* "sâttu — ... год" (*Аккад яз-2, с. 200);

— *аккад.* "šati, šâti (*мн. ч.* от šîtu) — вечность" (*Аккад яз-2, с. 72-73);

— *аккад.* "ана úm cáti" = "на вечные времена" (*История В, с. 432).

*
Вважаю "šât" = "время; (утренний, ночной) дозор-стража" чистим аналогом для :

— *укр.* "чати" (однокорінні : "(я) чатую", "чота" — військовий підрозділ);

— *укр.* "час" (!) — адже, як відомо, "час" в війську визначають по "чатах" (тобто кажуть "перші чати", як у моряків кажуть про "час" : "склянки" (тобто удар дзвона-"ринди" відзначає час)).

Вважаю "šât urri" = "утро, третья ночная стража" чистим аналогом для укр. "чати утра-ранка" — тобто вважаю "urri" аналогом для укр. "утро"- "ранок".

Вважаю "šât mûši" = "ночное время" чистим аналогом для укр. "чати ночі" — тобто вважаю "mûši" аналогом для укр. "ніч" (в родовому відмінку — "ночі").

* Тобто наголошу, що українська мова зберегла дві форми : "час" та "чати" — з чергуванням та без чергування.

* "ЧАСТКА" ЯК "ЖИТТЯ".

— *аккад.* "zittu — доля, часть; также нужда" (*Аккад яз-1, с. 40).

Вважаю "zittu" = "часть" :

1) аналогом для укр. "част-ка"; *рос.* "чуть";

2) розвитком цього *аккад.* "zittu" (укр. "част-ка"), вважаю, є укр. "життя" — тобто "життя" розуміється :

— як укр. "доля" (слово укр. "доля" має значення й "частка", й "життя");

— як значення релігійного алтайського слова "кут" (укр. "кут") — у алтайських народів це й "частка території для життя", й саме "життя-душа дитини, людини, тварини".

Вважаю "zittu" = "доля" аналогом для укр. "узяти", "жати" (та однокорінні укр. "ужинок") — ця ж тема ("долі" та "ужинку") призвела й до виникнення слова укр. "життя". Тобто "життя" як "доля, яку узяв", "ужинок".

Взагалі укр. вираз "така його доля" має точно те ж значення, що й "таке його життя" — тобто в укр. мові "доля" та "життя" майже синоніми.

* "МН. ЧАСИ" ЯК "ЖИТТЯ".

— *аккад.* "šati, šâti (мн. ч. om šîtu) — вечность" (*Аккад яз-2, с. 72-73);

— *аккад.* "š — ša'tu, šâtu, *сопр. сост.* šât — время; šât urri — утро, третья ночная стража; šât mûši — ночное время (Ашшурбанипал III₁₉, IV₉₇)" (*Аккад яз-2, с. 189).

Вважаю "šati" = "вечность" (від "šâtu" = "час") аналогом для :

— укр. "часи";

— укр. "життя". Тобто "життя" як "тривалі часи", як "вічність".

* Взагалі постає цікава тема — я кажу про однокорінність слів *аккад.* "zittu" = "частка" та *аккад.* "šâtu" = "час". Тобто укр. "час" мислився як укр. "частка" — спорідненість цих слів підтримує їх близьке звучання, яке є в кожній мові (аккадській та українській).

* ЧЕРГУВАННЯ "Ш, З" ТА "Т, Д".

От приклади чергування "Ш,З" та "Т,Д" :

— *аккад.* "šwr, šûru" = "тур [tur]" — тут чергуються *аккад.* "š" та українське "т";

— *аккад.* "azlu, enzu" = "коза [koza]" — тут чергуються літери в *англ.* "goat" та укр. "коза";

— *аккад.* "šîna, šanu" = "*нім.* 'zwei'='два'; укр. 'два'" — тут чергуються *нім.* "z" та укр. "д".

ПЕРЕХІД АККАД. "К" В УКР. "Ц"

Літеру латинської мови "с [k]" передають (й при написанні, й при вимові) звичайно як :

- 1) "с [k], к [k]" — в більшості сучасних латинсько-літерних алфавітах;
- 2) "ц" — в кирилично-літерних алфавітах (зокрема, й в українському та більшості слов'янських).

Також звертаю увагу на існування в латинській мові широко-вживаної літери *латин.* "х [ks]", яка передавала два звуки — це злиття звуків [k] та [s] :

— дуже нагадує мені звучання укр. "ц";

— є, вважаю, явним слідом древнього чергування звука [k] зі звуками типу [s] та "ц".

*

Отже, існує прецедент переходу літер-звуків : *латин.* с [k] в *укр.* ц. Вважаю, що такий же перехід міг мати місце й між мовами : аккадською та українською — цю гіпотезу підтримує, вважаю, приклад де аккад. "kalu" є аналогом для укр. "ціла" :

— аккад. "kalu... — все, всё, целиком... ; kal mûši — всю ночь, целую ночь" (*Аккад яз-2, с. 97).

Вважаю "kalu" = "все, ціле" аналогом для :

1) *англ.* "all" = "все, цілком";

2) *укр.* "ж. р. ціла; ч. р. цілий; с. р. ціле" (як в словосполученні "kal mûši" = "цілу ніч"). Вважаю "kal mûši" чистим аналогом для укр. "цілу ніч".

*

"КРАЙ".

— аккад. "ašru — место. Детерминатив после названий стран и городов" (*Аккад яз-1, с. 34).

Вважаю "ašru" = "место" :

— аналогом для укр. "край";

— однокорінним з укр. "Україна".

ПЕРЕХІД "П" В "В"

"ВУЗЬКИЙ" ("ПІСК", "ПІСОК", "ПИСОК", "ПУСК", "ПАСКУДА"). "МУЛЯТИ".

— аккад. "ršq rišqi, *мн. ч.* rišqi — узость, теснота; нужда, бедствие; трудность, затруднение; ina rišqi — с трудом" (*Аккад яз-2, с. 161);

— аккад. "ršq rašqi, *ж. р.* rašqatu, *мн. ч.* rašqâti — трудный, тяжёлый, затруднительный, недоступный, крутой (подъём : mûlû); тесный, нужда, бедствие, лишение, трудность; зубец (?), башенка (?)" (*Аккад яз-2, с. 161);

— *шум.-елам.* "BABBAR" = аккад. "pesu" = *нім.* "weiß; hell" (білий; світлий) (*WrtH, с. 113).

*

Вважаю аккад. "rišqi" = "узость; теснота; трудность" однокорінним для :

1) *укр.* "вузький" — корінь укр. "вузь-" є чистим аналогом (і ізначальної формою) для аккад. "rišqi" = *рос.* узость".

- 2) укр. "піск" — це "вузький голос", "затруднений голос";
 3) укр. "пісок" — це "річ максимальної тісноти"; "річ максимальної вузькості";
 4) укр. "писок" = "довгий ніс" — знову мова про "вузьку річ";
 5) укр. "пас; пасок" = "ремін (або мотузка яку використовують як ремін)" — тут мова про "вузькість" як "стягнення ремнем"; до речі, і слово укр. "ремін" має чистий аналог в мовах Двуріччя та індо-європейських :
 — елам. "ri-mu" = нім. "Riemen" (ремін) (*Wrth, с. 1039);
 — нім. "Riemen" (ремін);
 6) укр. "пуск" — тут "вузькість" розуміється як "початок" (тобто спочатку усяка річ є "вузькою", а згодом стає "товстою, широкою");
 7) і далі група укр. "піка" — як "вузька річ"; та укр. "піхви" — і пов'язані з ними аккадські слова (див. в темі зброї) :
 — аккад. "ph' riḥū — закрытый, запертый; глухой" (*Аккад яз-2, с. 153);
 — аккад. "rîqu — тесный, узкий, глухой; nêribê rîqûti — узкие, тесные проходы, перевалы" (*Аккад яз-2, с. 152);

*
 Отже, ця група слів типу укр. "вузькість" — дуже добре вкорінена в українській мові (подібно до великих груп слів : укр. "малий" та укр. "гора").

*
 "ПАСКУДА".

Вважаю "rašqu" = "нужда, бедствия" :
 — однокорінним з аккад. "rišqu" = "вузькість";
 — аналогом для укр. "паскудний".

*
 "МУЛЯЄ".

Гіпотетично вважаю "mûlû" = "подъём" аналогом для укр. "муляє" (однокорінне з ним укр. "милиці" та укр. "миля") — похідне від значення укр. "малий; молоти; млин" (тобто мова йде подрібнення; і пов'язані з цим страждання або "зменшення в розмірі").

ПЕРЕХІД "R" <-> "L"

Відомо, що українські малі діти — кажуть "L" замість "R", тобто кажуть "либа" замість укр. "риба", тощо. Такі ж переходи між "R" на "L" — відбувалися і в давності : при перекладах слів між мовами; або в середині однієї мови "в процесі її розвитку".

*
 "ХУЛА" ТА "ГРІХ".

— аккад. "qillatu — грех, преступление, проступок; позор, бесчестье, хула; гнусный поступок; легкомыслие; проклятие" (*Аккад яз-2, с. 173);

*
 Безумовно, вважаю, що аккад. "qillatu" = "рос. грех, хула; гнусный поступок" є :

- 1) Чистим аналогом для рос.-укр. "хула".
- 2) Похідним від всесвітнього укр. "голос; поголос"; та вавілонських аналогів :
 — аккад. "qwl qâlu — подать голос, звать, кричать; I₂ — громко кричать, пла-

каты, рыдаты; II — кричать (?); II₂ — выть, реветь; громко кричать" (*Аккад яз-2, с. 171);

— *аккад.* "qúlu — голос, зов; крик, шум; рёв, плач, вопль, стенання" (*Аккад яз-2, с. 171).

3) *Аккад.* "qillatu"="гріх" цілком може перейти в *укр.* "гріх" — через відомий перехід "R ↔ L".

ВІДПАДІННЯ ПЕРШОЇ ГОЛОСНОЇ [Е, І, А]

СТАРО-УКР. "НИНЄ, НИНЧЕ", "ОД НИНЄ".

— *аккад.* " 'nn eninna, inanna — теперь; adi inanna — до сих пор, до настоящего времени; доколе ? до каких пор ?" (*Аккад яз-2, с. 35).

Вважаю "eninna" = "теперь" чистим аналогом для *рос.* "ныне".

Вважаю "adi inanna" = "до сих пор" чистим аналогом *рос.* "до ныне; од ныне".

*

"ТЕМА", "ТЕМІНЬ".

— *аккад.* "eṭemmu (*шум.*), *мн. ч.* eṭemmu, eṭemmi — душа, дух умершего; приведение, призрак, демон; eṭemmu limnu — злой демон, злой дух" (*Аккад яз-2, с. 24).

Вважаю шумеро-аккадське "eṭemmu" = "привід, мара" вважаю аналогом для *укр.* "тема"-"темінь".

*

"СОН", "СНИТИ", "СУТІНКИ".

— *аккад.* "šuttu (*мн. ч.* šunâte) — сон" (*Аккад яз-1, с. 15);

— *аккад.* "jšn šittu — сон" (*Аккад яз-2, с. 92);

— *аккад.* "jšn šuttu, *мн. ч.* šunâte — сон" (*Аккад яз-2, с. 92);

— *аккад.* "*прет.* ušñîl — заставить уложити себя; укладывать, уложити; убить, уничтожить; (по)ложити (в соль), (на)бросити (сеть); (ниспровергнуть) врагов" (*Аккад яз-2, с. 127).

*

Вважаю "jšn" = "сон", "šunâte" = "сни" є :

— чистим аналогом для *укр.* "сни; снити";

— однокорінним з *аккад.* "ušñîl" — вважаю "ušñîl" = "укладывать" аналогом для *укр.* "уснул".

Окрім цього *аккад.* "šuttu" = "сон" вважаю однокорінним для :

— *елам.* "šu-ti" = "темрява", *елам.* "šu-ti-ti" = "мала темрява" (*WrtH, с. 1186) — еламські форми я вважаю чистим аналогом для *укр.* "сутінки".

*

"ДІМ", "ДОМІНА".

— *аккад.* "admanu — дом, жилище, храм" (*Аккад яз-2, с. 19);

— *аккад.* "ṭṭm ṭaṭmu (*смотри также* dadmu), *мн. ч.* ṭaṭmû, ṭaṭmî, ṭaṭmê — жилища, поселения" (*Аккад яз-2, с. 89).

Вважаю "admanu" = "дом" аналогом для *укр.* "дім", "доміна".

*

"КЛІТІ".

— *аккад.* "eḫlu — поле" (*Аккад яз-1, с. 40).

Вважаю *аккад.* "eḫlu" = "поле" аналогом для еламського (див. еламський словник) :

— *елам.* "eḫlētu ša kurummati" = *рос.* "поля кормления" (*Юс кн, с. 390; *Юс кн, с. 227).

Тобто *аккад.* "eḫlu" = "поле", *елам.* "eḫlētu" = "поля" вважаю аналогом для *укр.* "кліть" = "частина поля, 'клітка' поля", множина *укр.* "кліті". Розміром (наскільки пам'ятаю те, що казав мій дід Микола, про події початку ХХ ст.) :

—"кліть (поля)" в центральній Україні була одиницею міри землі, і дорівнювала "десяти десятинам"; ця "кліть" це "320 на 320 метрів" (а ця довжина "320 метрів" називалася "гони"); а "десятина" це насправді трохи більше гектара (але дід казав, що "трохи менше гектара").

ШУМЕРО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН [ФРАГМЕНТИ]

Слово "фрагменти" в назві каже, що я не проробляв (докладно) шумерську мову на зв'язки з українською. Тобто я наводжу лише окремі шумерські слова які трапилися мені під час роботи над "Вавілоно-українським лексиконом".

Найбільш вагомими-вражаючими аналогами є слова зі значенням "мова" та "жито". Тобто українські слова "мова" та "жито" жили ще в мові Шумеру.

1. ТЕМА МОВИ

СЛОВО "МОВА".

АККАДСЬКИЙ "ЛИЗУН" ЯК *УКР.* "ЯЗИК (ЧАСТИНА ТІЛА)".

— *аккад.* "līšānu (*шум.* еме) — язык; līšān šú-me-ri — шумерский язык" (*Аккад яз-1, с. 12);

— *аккад.* "līšn līšānu (*ж. р.*), *сопр. сост.* līšān, *мн. ч.* līšānû, līšānê, līšānâti — язык (орган тела), язык, речь; хвост, отросток" (*Аккад яз-2, с. 113).

*

Вважаю "līšānu" = "частина тіла 'язык'" :

— аналогом для *укр.* "лизун" (від *укр.* "лизати") — так дійсно можна назвати язык, бо його функція "лизати";

— первинно-однокорінним з *укр.* "язык" = "частина тіла" — *укр.* "язык", вважаю, виникло від форми типу *укр.* "лизун; лизак".

*

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО З ШУМЕРУ : *УКР.* "МОВА".

— *аккад.* "līšānu (*шум.* еме) — язык; līšān šú-me-ri — шумерский язык" (*Аккад яз-1, с. 12).

Вважаю *шум.* "eme" = "мова" (*Аккад яз-1, с. 12) чистим аналогом для *укр.*

"мова". Тобто в укр. "мова" :

— первинним коренем є укр. "мо-" (або шум. "eme");

— до цього кореня додано всесвітній суфікс : укр. "-ва" — який є скороченою формою від всесвітнього : укр. "великий".

2. ТЕМА "LU.SID" = "ЛЮДИНА СИДЯЧА, ПИСАР"

Перш за все скажу, що вважаю шум. "LÚ. ŠID" = "писар" однокорінним з шум. "суті" (або "суті" великі), укр. "суддя" — аналогічне слово в мові Фінікії.

Як відомо, право "судити" мав перший керівник держави — як сказано :

— "Й жив Навуходоносор, судячи країни... " (Флавій, "Древності іудейські").

*

Цитати :

— "Древнейшим шумерским словом для обозначения писца было 'um-bisag'. Начиная с административных текстов периода Фары (2600-2500), шумеры называли писца dub-sar [132, с. 123], а аккадцы (вавилоняне и ассирийцы) писца клинописных текстов — ṭupšarru. В аккадском это слово пишется логографами LÚ. DUB. SAR [по-шумерски lú 'человек', dub 'глиняная табличка', sar 'писать'] или LÚ. ŠID (в I тысячелетии до н. э.). Ср. мн. ч. LÚ. DUB. SAR. MEŠ. В нововавилонское время обе логограммы нередко передаются и без детерминатива LÚ. Логограмма ŠID читается также šangū ('жрец'), и выбор правильного чтения иногда зависит от контекста. Ср. слоговое написание LÚ. ša-an-ge-e (d)é-a ['жрец (бога) Эа'] в TCL XII, 101 : 19. Это же самое лицо в Mold 21 : 18 названо LÚ. ŠID (d)ea" (*Дандамаев-1983, с. 6).

— Иероглиф "DUB" передавался и клинописным "ṭup" (*Дандамаев-1983, с. 7-8).

— "В тексте Набу даются следующие эпитеты для ŠID/DUB. SAR : gimri / Esa-ila / ilāni / lā šanan — 'совершенный писец', 'писец Эсагиллы' (главного храма вавилоняны), 'писец богов', 'писец, равного которому нет ('несравненный писец')', bēl qān ṭupri — 'владыка тростниковой палочки'" (*Дандамаев-1983, с. 7).

*

Отже, з цих цитат ми маємо інформацію про ряд шумерських та вавілонських слів (усі вони є чистими аналогами для укр. мови — див. далі) :

— шум. "um-bisag" = шум. "dub-sar" = шум.-аккад. "LÚ. DUB. SAR" = аккад. "ṭupšarru" = аккад. "LÚ. ŠID", "ŠID" = аккад. "LÚ. DUB. SAR. MEŠ", "DUB. SAR. MEŠ" = "писар" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— шум. "lú" = рос. "человек" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— шум. "dub; DUB" = аккад. "ṭup" = рос. "глинянная табличка" (*Дандамаев-1983, с. 6-8);

— шум. "sar" = рос. "писать" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— аккад. "ŠID" = аккад. "šangū" = рос. "жрец" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— аккад. "LÚ. ša-an-ge-e (d)é-a" = аккад. "LÚ. ŠID (d)ea" = рос. "жрец (бога) Эа" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— аккад. "ŠID/DUB. SAR gimri" = рос. "совершенный писец" (*Дандамаев-1983, с. 7);

— *аккад.* "ŠID/DUB. SAR Esagila" = *рос.* "писець Эсагиллы (главного храма вавилонян)" (*Дандамаев-1983, с. 7);

— *аккад.* "ŠID/DUB. SAR ilāni" = *рос.* "писець богів" (*Дандамаев-1983, с. 7);

— *аккад.* "ŠID/DUB. SAR lā šanan" = *рос.* "писець, равного которому нет (несравненный писец)" (*Дандамаев-1983, с. 7);

— *аккад.* "bēl qān ṭurri" = *рос.* "владыка тростниковой палочки" (*Дандамаев-1983, с. 7).

*

"ЛЮДИНА".

— *шум.* "lú" = *рос.* "человек" (*Дандамаев-1983, с. 6).

Вважаю "lú" аналогом для *укр.* "людина", "люди".

*

"КОМИШ".

— *аккад.* "bēl qān ṭurri" = *рос.* "владыка тростниковой палочки" (*Дандамаев-1983, с. 7);

— *аккад.* "aru — тростник, камыш" (*Аккад яз-2, с. 38).

Вважаю "qān" = "комиш" аналогом для *укр.* "комиш".

*

"ДУБ", "КУРЯВА".

— *шум.* "dub; DUB" = *аккад.* "ṭur" = *рос.* "глинянная табличка" (*Дандамаев-1983, с. 6-8);

— *аккад.* "bēl qān ṭurri" = *рос.* "владыка тростниковой палочки" (*Дандамаев-1983, с. 7).

Щодо "bēl" = "господин, володар" — див. також в аккадському словнику.

Отже, : "qan" = "комиш", "ṭurri" = "дубова (паличка)" — тоді "bēl qān ṭurri" = "володар комишевої дубинки".

Вважаю "dub, DUB, ṭur" = "(глиняна) дощечка" та "ṭurri" = "паличка для писання" по-перше однокорінними, а по-друге аналогами для *укр.* "дуб". Ключовим фактом для такого перекладу є явна однокорінність слів "ṭur" = "(глиняна) дощечка" та "ṭurri" = "паличка" — безумовно, що ці два слова відрізняються одне від одного тільки зменшувальним суфіксом "-i"; тобто це "дошка" та "дощечка"; тобто не може бути й мови, що "ṭurri" = "паличка" була глиняною, а навпаки — "ṭur" = "табличка" була "дерев'яною дощечкою-підставкою під пласт сирій глини на якій писали".

Безперечно, що палички-стилі та "дерев'яні дощечки-підставки писців" постійно піддавалися впливу вологи — адже писали на сирій глині, яку викладали на дерев'яних дощечках-підставках. Отже, палички та дощечки-підставки повинні були бути з вологотривкого та міцного дерева — з посеред дерев Європи цим умовам найкраще відповідає "дуб" — в Двуріччі ці палички та дощечки-підставки також могли вироблятися або з дуба, або з заміника-родича дуба (але обов'язково з аналогічними якостями).

В даному випадку я не чіпаю питання про те : чи прийшло слово "дуб" від індо-європейців в Шумер, чи навпаки.

*

Мою тезу про "ṭur" = "табличка" як дерев'яну, а не глиняну, підтримує й :

— *аккад.* "ṭurru ša iškūri" = *рос.* "вощенные дощечки" (*Дандамаев-1983, с. 17).

Ця фраза "ṭurru ša iškūri" звучить практично по-українськи: "дуби що іскурені".

Вважаю "iškūri" аналогом для *укр.* "іскурені" (від *укр.* "курява" = "пил-дим", "кур-ний", "куріти"; та від префікса *укр.* "із-") — тобто, вважаю, дощечку покривали воском шляхом тримання дощечки над сосудом з киплячим (*укр.* "курящим") воском (або іншим шляхом "обкурювали; ізкурювали") — внаслідок цього випари воску покривали дощечку рівним й тонким шаром.

Дуже важливим для нашого доказу є те, що використання в Двуріччі "вощених дощечок" є загально-визнаним:

— (Мова про Вавилонію) — "В I тысячелетии для письма часто употреблялись и деревянные дощечки (iṣ)lē'u. Хотя первоначально этим словом обозначались деревянные дощечки, позднее его значение распространилось и на другие материалы для письма (камень, металл и слоновая кость). Слово пишется силлабически (iṣ)le-е и логограммой GIŠ. DA. Оно встречается в текстах начиная со старовавилонского времени (см. [CAD и ANW s. v.]). Эти таблички покрывали воском, на котором и писали" (*Дандамаев-1983, с. 17).

Отже, з даної цитати ми бачимо, що:

— в Вавилонії існувало інше слово для визначення "дощечок для письма", тобто *аккад.* "ṭurru" було перейнято з Шумеру (*шумер.* "DUB" = "дощечка для письма");

— також можна казати, що в усі часи існували й "вощені дощечки", й "дощечки на яких писали по глині" — це доказує первинність "вощених дощечок" (особливо для шкільних вправ).

Отже, безумовно, ці "ṭurru" були дерев'яними дощечками (а ніяк не глиняними) — аналогічними тим, на яких вчилися писати й в Древній Греції (паличкою "стилем"). В Шумері та Древній Греції — при написанні недовговічних написів (в тому числі при навчанні) дощечки покривали воском; а при написанні довговічних записів в Шумері — на "ṭur"-дощечку клали шар м'ятої глини (і писали по глині, яку потім висушували; або навіть обпалювали до твердості каменя); а в Греції писали на пергаменті.

*

Можна додати, що саме на "дощечках" писали на загально-визнаній прабатьківщині слов'ян — в Прикарпатті:

— (Мова про невеликі дубові чи букові дощечки, на яких написана староукраїнська Влес-Книга) — "вплоть до XVII века на дощечках писали венгры. Всё это ведёт к [украинскому] Прикарпатья" (*Кузьмин, с. 12).

*

"ЦАРАПАТИ".

— *шум.* "sar" = *рос.* "писать" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— *шум.* "dub-sar" = *шум.-аккад.* "LÚ. DUB. SAR" = *аккад.* "ṭupšarru" = *аккад.* "LÚ. DUB. SAR. MEŠ", "DUB. SAR. MEŠ" = "писар" (*Дандамаев-1983, с. 6).

Вважаю "dub-sar", "LÚ. DUB. SAR", "ṭupšarru", "LÚ. DUB. SAR. MEŠ", "DUB. SAR. MEŠ" аналогом для *укр.* "людина дуб царапаюча" (детермінант "MEŠ" не

перекладається, означає "предмет, товар").

Вважаю слово "sar" = "писати" широко-вкоріненим :

— Єгипет — де "частина придворних фараона" мала назву "сери";

— вавілонське *аккад.* "šarri — цар" (*Аккад яз-1, с. 41);

— *англійське* "сер" = "господин";

— загально-слов'янське "цар".

*

Вважаю "SAR", "sar" аналогом для укр. "царапати".

*

"СИДІТИ", "ШАНА".

— *аккад.* "šID" = *аккад.* "šangū" = *рос.* "жрец" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— *аккад.* "LÚ. šID", "šID" = "писець" (*Дандамаев-1983, с. 6);

— "šID/DUB. SAR lā šanan" = "писець, равного которому нет ('несравненный писец')" (*Дандамаев-1983, с. 7).

Вважаю "LÚ. šID" = "писар" аналогом для укр. "людина сидяча".

Вважаю "šID" аналогом для укр. "(людина) сидяча".

*

Вважаю "šangū" = "жрець", "lā šanan" = "незрівнянний" однокорінними між собою та аналогами для :

— укр. "шана", "шанований";

— Середньо-Азійської (тюрксько-іранської) приставки до імен : "-джан";

— японської приставки до імен : "-сан";

— китайське "sange*" = "святий" (від *кит.* "san" = "гора").

*

ШУМ. "ПИСАКА".

— шум. "um-bisag" = "писар" (*Дандамаев-1983, с. 6).

Слово "um-" є, безумовно, однокорінним з відомим шумеро-еламо-аккадським "ummanī" = "спеціалісти (з будь-якої професії), умільці" — вважаю "um-" чистим аналогом для укр. "умілець" (яке є двокорінним : другий корінь "-ілець" вважаю чистим аналогом для звичного закінчення шумеро-вавілонських імен шум.-аккад. "-галь" = "головний, великий").

Отже, "um-bisag" це словосполучення з двох слів :

— "um-" = "умілець";

— "-bisag" = "писар".

Й "um-bisag" повинно мати повний переклад "умілець писець".

Вважаю "-bisag" = "писець" чистим аналогом для укр. "писець; писака".

*

"КІММЕРИ" ЯК "ДОСКОНАЛІ".

— *аккад.* "šID/DUB. SAR gimri" = "совершенный писець" (*Дандамаев-1983, с. 7).

Отже, "gimri" = "досконалий" є "майже синонімом" для *аккад.* "ummanī" = "умільці" — обидва ці аккадські слова вважаю однокорінним з назвами історичних "кіммерійців" в аккадській мові (які, зокрема, вживалися паралельно в часи великої навали кіммерійців на Ассірію) :

— *аккад.* "ummanī" = "умілець" — *аккад.* "umman manda" = "північні воїни (стандартна назва кіммерійців в вавілонських джерелах)";

— *аккад.* "gimri" = "досконалий; *рос.* совершенный" — *аккад.* "gimirrai" = "кіммерійці".

Таку високу "оцінку кіммерійців" можна пояснити — відомостями Віроста-Беросса : що першими царями Двуріччя були "царі-мідяни" (яких я пов'язую з царством "Мітанні" — де шанували чисто ведійських богів; в пізніші часи — поруч з землями буйшої "Мітанні" виникла індоєвропейська країна "Мідія").

"ВОРОГИ".

— *шум.* "ir, ir(a)d, arad, urda, urdu" = *аккад.* "ward(um)" = *рос.* "раб" = *рос.* "сведённый вниз (с гор)" (*Дьяконов-63, с. 170).

*

Назву *укр.* "вороги" пов'язую — з *шум.* "urda" = "раб", *аккад.* "warda" = "раб".

3. ТЕМА СІМ'І

Цитати :

— "К числу очень ранних заимствований социальных терминов из семитского в шумерский Д. О. Эдцард относит *шум.* maš-ka(k)-en = *аккад.* muškenum — из архаической формы múaška'in(um) "повергающийся ниц" и *шум.* ir, ir(a)d, arad, urda, urdu "раб" < *аккад.* ward(um) "раб" (однако "рабыня" называется не заимствованным, а чисто шумерским термином géme). "Следует однако заметить, что слово wardum значит, собственно, 'сведённый вниз (с гор)'; "Д. О. Эдцард обращает внимание на первый случай переносного употребления слова ir 'раб' в смысле 'подданный, служащий' (правителя) в надписи жреца Дуду при Энтемене" (*Дьяконов-63, с. 170).

— "Д. О. Эдцард лишь бегло касается группы простейших терминов — отец (древнейшая форма 'a'), мать (древнейшая форма 'ama'), сын, дочь, брат (вообще), но останавливается на терминах 'rap' ('pa₄', позже (?) šes-gal) 'старший брат' (переводится по-аккадски также 'abu' — 'отец, глава семьи')" (*Дьяконов-63, с. 172).

*

Отже, маємо :

— *шум.* "maš-ka(k)-en" = *аккад.* "muškenum" = *старо-аккад.* "múaška'in(um)" = *рос.* "повергающийся ниц" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *аккад.* "šlj mušâlû, mušallû — враг" (*Аккад яз-2, с. 166);

— *шум.* "ir, ir(a)d, arad, urda, urdu" = *аккад.* "ward(um)" = *рос.* "раб" = *рос.* "сведённый вниз (с гор)" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *шум.* "géme" = *рос.* "рабыня" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *шум.-аккад.* "ir" = *рос.* "раб; подданный, служащий (правителя)" (*Дьяконов-63, с. 170).

— *древньо-шум.* "a" = *рос.* "отец" (*Дьяконов-63, с. 172);

— *шум.* "rap" ['pa₄' позже (?) 'šes-gal'] = *аккад.* "abu" = *рос.* "отец, глава семьи" (*Дьяконов-63, с. 172);

— *шум.* "rap" ['pa₄' позже (?) 'šes-gal'] = *рос.* "старший брат" (*Дьяконов-63, с. 172);

— *древньо-шум.* "ама" = *рос.* "мама" (*Дьяконов-63, с. 172).

*

"ОТЕЦЬ", "ПАПА", "БАТЯ".

— *древньо-шум.* "а" = *рос.* "отец" (*Дьяконов-63, с. 172);

— *шум.* "раp", "ра₄" позже (?) 'šes-gal' = *аккад.* "abu" = *рос.* "отец, глава семьи" (*Дьяконов-63, с. 172);

— *аккад.* "атта" = *рос.* "отец" (*История В, ч. 1, с. 396).

*

Вважаю *древньо-шум.* "а" аналогом для загально-світового *аккад.* "атта" = "отець", *укр.* "отець".

Вважаю *шум.* "раp" = "отець" аналогом для *укр.* "папа"; для загально-світового "рара" — починаючи від Гомерівського "Папай" (так Гомер називав Зевса); а у скіфів Геродота (IV) Папай це головний бог.

Вважаю *аккад.* "abu" = "отець" аналогом для *укр.* "бать, батько"; для назв слова *аккад.* "-bit" = "рід, поселення" в назвах невеликих містечок-сіл.

*

"МУЖИК", "МУЖ"- "ЧОЛОВІК".

— *шум.* "maš-ka(k)-en" = *аккад.* "muškenum" = *старо-аккад.* "múaška'in(um)" = *рос.* "повергающийся ниц" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *шум.-аккад.* "Imn almattu, *мн. ч.* almanâtî — вдова; идеограма *шум.* NU.MU.SU. (*шумерское; буквально 'мужа не имеющая'*)" (*Аккад яз-2, с. 29);

— *аккад.* "mutu, *сопр. сост.* mut — муж, супруг" (*Аккад яз-2, с. 126).

*

Вважаю *шум.* "maš-ka(k)-en" аналогом для *укр.* "мужик" — це українське слово означало "простих людей" тобто саме "повергаючихся ниц".

Вважаю *шум.* "MU. SU" = "муж-супруг":

1) Аналогом для *аккад.* "mutu" = "муж-супруг" — тут бачимо знайомий нам перехід літер "i" та "s, ц, щ, ж".

2) Аналогом для *укр.* "муж-супруг", "мужик".

*

"МАМА"; "НЕНЯ".

— *древньо-шум.* "ама" = *рос.* "мама" (*Дьяконов-63, с. 172);

— *аккад.* "ummi — мати" (*Аккад яз-2, с. 29).

Вважаю "ама" аналогом для загально-світового "ама" = "мама"; для *укр.* "мама".

*

В шумерській мові є слово *шумер.* "нін" яке входить в склад імен багатьох Великих Богинь з Шумеру: НінТу, НінМах, НінХурсаг; також НінСун (матір Гільгамеша, жриця сонця). Безумовно, вважаю *шумер.* "нін" чистим аналогом для:

— *укр.* "нення" = "матір" (причому *укр.* "неньо" = "батько" може бути співставлено з йменням бога-сина "НінУрта" — це єдиний випадок, коли корінь "Нін-" вжито в йменні чоловіка-великого воїна, а не жінки);

— *англ.* "nun" = "монашка" (хоча *англ.* "monk" = "монах" — тобто не однокорінне з *англ.* "nun").

*

"ЖІНКА".

— шум. "gēme" = рос. "рабыня" (*Дьяконов-63, с. 170).

Вважаю "gēme" аналогом для старо-укр. "женó" (клична форма для укр. "жінка"), аналогічні слова в мові Вед — див.

*

"БРАТ" ЧИ "СЕСТРА" ?

— шум. "rap", " 'pa₄ ' позже (?) 'šes-gal'" = "старший брат" (*Дьяконов-63, с. 172).

В "šes-gal" = "брат старший" слово "-gal" = "головний, старший", тобто "šes-" = "брат" — для цього останнього не бачу аналогів в індо-європейських мовах. Слово слово "šes-", скоріше, можна пов'язати з : *англ.* "sister", *нім.* "Schwester", *укр.* "сестра".

*

"РАБ".

— шум. "ir, ir(a)d, arad, urda, urdu" = *аккад.* "ward(um)" = *рос.* "раб" = *рос.* "сведённый вниз (с гор)" (*Дьяконов-63, с. 170);

— шум.-*аккад.* "ir" = *рос.* "раб; подданный, служащий (правителя)" (*Дьяконов-63, с. 170);

— *аккад.* "wrd (w)ardu , *сопр. сост.* arad , *мн. ч.* ardâni — раб; (w)ardatu — рабыня" (*Аккад яз-2, с. 73).

Гіпотетично вважаю шум. "arad" аналогом :

— для *всесвітнього нім.* "Arbeit" = "робота", *нім.* "Arbeiter" = "робітник", *укр.* "робота";

— для *всесвітнього укр.* "варта" (в значенні "той, кого вартують");

4. ТЕМА ГЕОГРАФІЇ

"ШАР".

— шум. "ана; Ану" = "небо";

— шум. "Ан-шар" = "Неба слой" (*На);

— шум. "Кі-шар" = "Землі слой" (*На);

— *аккад.* "handûri (может быть *ḥam + dûri ?) — каменная городская стена (?), защитный вал (?); входит в состав названия пятых (западных) ворот Ниневии : abul ḥa-an-du-û-ri (может быть ḥandûri < ḥamš/ḥanš + dûri ?)" (*Аккад яз-2, с. 85).

*

Вважаю шум. "-шар" чистим аналогом для укр. "шар" = "*рос.* слой".

Вважаю шум. "ана; Ану; Ан" = "небо" аналогом для укр. "небо". Тобто було додано *всесвітній* суфікс "-бо; -ба" : "ана" — > "анебо" — > "небо".

Вважаю шум. "Кі" :

— аналогом для *всесвітнього грець.* "гео" = "земля";

— *однокорінним з аккад.* "ḥam" = "камінь", та похідними *укр.* "камінь" та *укр.* "земля".

*

"КОЛОНИЯ".

— шум. "Ka lam" = *рос.* "(наша, родная) страна", "нация, демос" (*Дьяконов-63,

с. 174);

— "Что же касается шум. Kalam, то это, конечно, отнюдь не 'нация' и даже не 'демос', а '(наша, родная) страна'" (*Дьяконов-63, с. 174).

Вважаю "Kalam" аналогом для індо-європейського "колонія" (зокрема, у Влес-Книзі вирази : "РусьКолунь" = "Роксоланія", "греки на колунях").

5. ТЕМА ГОСПОДАРСТВА

"ЖИТО".

— *аккад.* "SE, še'u, šêu (шум.), *сопр. сост.* šê; šêatu — зерно, ячмень, зерно-вой хлеб, пропитание, содержание" (*Аккад яз-2, с. 189);

— *шум.-елам.* "BAD ŠE" = *аккад.* "(w/m)ašu še'u" = *нім.* "geringes Getreide" = "не великі зернини" (*WrtH, с. 116) [Krn — я перекладаю шум. "BAD ŠE" як дослівно "дім зерна" з книги *Крамер].

Вважаю *шум.-елам.* "ŠE" = "(одне) зерно" (*множ.* "ŠETA" = "зерно (як товар)") чистим аналогом для *укр.* "жито", "жита" та *укр.* "життя"; для *нім.* "Saat" = "зерно" — аналогом є й *аккад.* "še'u".

"Сади Семіраміди" в Вавілоні (сучасний малюнок з енциклопедії *CD-Хочу).

SUMMARY (ПІДСУМКОВІ ТАБЛИЦІ)

"Транскрипцію кириличних літер" вказую такими "латинськими літерами":

— йотовані : "я"="ä"; "ю"="ü"; "йо"="ö";

"й"="ï"; "ї"="î"; "є"="ë";

— шиплячі : "ц"="с"; "ч"="щ" (чеська літера); "ш"="š" (традиційно використовується при транскрипції вавилонських текстів); "ж"="ž"; "щ"="šč".

SUBJECT "GIFT" (ТЕМА "ХИСТ").

Babilonian = Ukraine	English	German	Russian
— "ḥissatu" = "хист [hyst]"	gift !, talent	Talent; Geist=ум	талант
— "ṭēmu" = "тя́ма [tāma]"	understand- ing	Verständ- nis	понимание
— "dumku" = "думка [dumka]"	thought	Gedanke !	дума
— "mûdû" = "мудрий [mudryî]"	sage	weise	мудрый !
— "uznu" = "(я) зна́ю [znaü]; (я) у-зна́ю [uznaü]"	know !	wissen ! !, kennen !	знаю !
— "jd' edû" = "(я) віда́ю [vidaü]"	know	kennen	ведаю !
— "rêšû" = "розум [rozum]; <i>точно</i> : голова; від <i>старо-перс.</i> 'xratuš' = 'розум'"	mind	Vernunft	разум !
— "ne-me-qa-am" = "смекалка [smeka lka]"	mind	Vernunft	смекалка !
— "ummānu" = "умні [umni], умільці"	clever	Vernünftig	умные !
— "qi-bittu" = "кебе́та [kebeta]; <i>точно</i> : (дати) наказ"	considera- tion	Über- legung	соображе- ние

SUBJECT "FACE" (ТЕМА "ОБЛИЧЧЯ").

Babilonian = Ukraine	English	German	Russian
— "qâqâdu" = "гог [gog], хохол [hoho!]; <i>точно</i> : <i>рос.</i> макушка"	hair	Haar	хохол

— "ruššû" = "русий [rusy], рудий-червоний [rudy]"	red	rot	русый
— "labânu" = "лоб [lob]";	forehead	stirn	лоб
— "šalmu" = "чоло [čolo]";	forehead	stirn	чело
— "tikkâti" = "тікати [tikaty]; <i>точно</i> : (показати) <i>мн.</i> потилиці"	back of the head	Nacken	затылок
— "ĵn, înu" = "зіниця [zinycä] (ока)"	eye	Auge	зеница
— "bašû" = "(я) б́ачу? [baʃu, baču]" [див. тему "хист"]	see	sehen	вижу !
— "še'u" = "(я) зрю [zrü]"	see	sehen	зрить
— "uznu" = "ухо [uho] людини; <i>мн.</i> уші [uši]; ушко [uško] (глека та ін.)"	ear	Ohr	ухо
— " <i>мн.</i> piâti" = " <i>мн.</i> паці [pašči]"	jaws	Rachen	пасть
— "qâlu" = "голос [golos]"; "qûlu" = "гул [gul]"	voice; rumble	Stimme; dumpfes Getöse	голос; гул
— "šaptu" = "шепіт [šepit], сопіння [sopinnä], спів [spiv]; <i>точно</i> : губа; заклинання"	whisper; —; singing	flüstern; —; Gesang	шепот; сопение; пение
— "qubû" = "губи [guby]; <i>точно</i> : ридання; <i>рос.</i> вопль" — <i>однокорінні</i> : — "kibû" = "кебе [kebe]; <i>точно</i> : (розумно) говорити"; — "qibittu" = "кебета [kebeta]; <i>точно</i> : (давати) наказ"	lip;	Lippe;	губа;
— "lišânu" = "лизун [lyzun]; <i>точно</i> : язик", <i>шум.</i> "eme" = "мова [mova]";	tongue	Zunge	язык
— "šinnu" = "зуб [zub]"; "zibu (<i>мн.</i> zibuti)" = " <i>мн.</i> зубати [zubati]; <i>точно</i> : вовк, шакал"	tooth	Zahn	зуб
— "šatû" = "ссати-сосати [ssaty]; <i>точно</i> : пити"	suck	saugen	сосать

SUBJECT "BODY"
(ТЕМА "ТІЛО").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "LU" = "людина [ludyna]"; "LU. SID" =	man	Mensch	человек

"людина сидяча [ludyna syďäčä]"			
— "šumu" = "сам [sam]; шум. [šum]; ім'я [im'ä]; <i>точно</i> : ім'я"	myself; noise; name	selber; Lärm; Name	сам; шум; имя
— "teiû" = "тіло [tilo]"; "tulû" = "тулуб [tulub]"	body; trunk	Körper; Körper	тело; туловище
— "qerbu" = "черево [čerevo]; череп [čerep]"; "qerbu, qerbêtu" = "горб [gorb]; хребет [hrebet]"	stomach; skull; hump spine	Bauch; Schädel; Buckel; Rückgrat	живот; че- реп; горб; хребет
— "qll, qullu" = "куля [kulä], гуля [gulä]; <i>точно</i> : череп"	ball !; bump	Ball !; Beule !	шар; шишка
— "ruppânu" = "пуп [rup]; <i>точно</i> : живіт"	—	—	пуп
— "šêpu" = "жопа [žopa]"	—	—	жопа
— "kabâru" = "кабан [kaban]; <i>точно</i> : тов- стий"	pig	Eber	кабан
— "мн. ritte" = "мн. руці [ruci], ратиці- пальці [ratyci]"	hand	Hand	руки

SUBJECT "FAMILY" (TEMA "СІМ'Я").

Babilonian = Ukraine	English	German	Russian
— "LÚ" = "людина [ludyna]"	man	Mensch	человек
— "атта" = "отець [otec]"	father !	Vater !	отец
— "mut" = "муж [muž]; <i>точно</i> : муж, под- ружжя"	husband	Gatte	муж
— "ummu" = "мама [mama]"	mamma !	Mutter !	мама
— "sinniš" = "жінка [žinka], жона [žona], жіночий (<i>також детермінант жінка</i>)"	wife	Frau	жена
— "arû, мн. ч. eriâti" = "(я) рожу [rožu] (від родити [rodyty]); <i>точно</i> : бути варітною"	give birth	gebären	(я) рожу
— "sekrêti" = "закрита [zakryta]; скрита [skryta] (<i>точно</i> : жінка з гарему)"	closed	geschlos- sen	закрита
— "bini" = "онук, внук [vnuk]"	grandson	Enkel	внук
— "aĥâtu" = " <i>старо-укр.</i> 'хоть [hot]; <i>множ.</i> хоті [hoti]' = 'дівчина; дружина; жінка'; <i>точно</i> : сестра"	girl	Mädchen	девушка

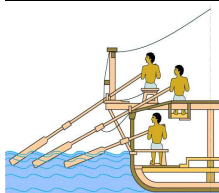

SUBJECT "SYSTEM"
(ТЕМА "ЛАД").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "šarru" = "цар [car]"; "šarrût" = "царат [carat]"; "šarâpu" = "царапати [carapaty]; <i>точно</i> : арбувати; <i>точно</i> SAR : писати"	tzar; kingdom; scratch	Zar; Zarismus; kratzen	цар; царизм; царапать
— "muškênu, muškenum" = "мужик [mužyk]; мусити [musyty]"	peasant	Bauer	мужик
— "bhl" = "бахур [bahur]; богатир"	warrior	Recke	богатырь
— "radû" = "рада [rada]; раджа; рядець [râdec]; уряд"	counsil; official	Ratschlag; Beamte	совет; чиновник
— "rêšû" = "рядець; раджа; <i>точно</i> : головний"	official	Beamte	чиновник
— "bêl pâhâti" = "великий пихатий [velykyî pyhatyî]; <i>точно</i> : керівник області"	great; pompous	groß; hochmütig	великий; надменный
— "hazanu" = "хозяїн [hazäin]; <i>точно</i> : староста"	host	Gastgeber	хазяїн
— "maliku" = "милий [mylyî]; <i>точно</i> : регент"; — "milku" = "миле [myle] (рішення); <i>точно</i> : рішення ухвалене радою"	sweet	lieb	милий
— "rabû, rabiânu" = "(виконавець) робіт [robit], виконроб"	leader	Leiter	господин работ
— "ummānu" = "умілець [umilec]"; "мн. 'уммиа'" = "умілець; <i>точно</i> : вчитель"	skiful	geübt	умелець
— "panu" = "пан [pan]; <i>точно</i> : голова, 'перший керівник'"	master	Herr	господин
— "tîru" = "дерущий [deruščyî] (збирач 'одерені'); даруючий [daruüçyî]"	— give	— gaben	дерущий; дарящий
— "bêlu" = "великий [velykyî]; <i>точно</i> : господин"	great	groß	великий;
— "etellu" = "отець головний [otec golovnyî]; Аттіла [Attila]; аятола; Отелло; <i>точно</i> : повелитель"	father; main	Vater; Ha- upt	отец; главный
— "targumannu" = "драгоман [dragoman]"	interpreter	Dolmet- scher	переводчик

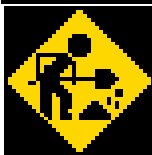
— "qadištu" = "кадильниця [kadylnycä]; <i>точно</i> : храмова жриця"	smoke	rauchen	кадить
— "gallu" = "голь [gol]; голота [golota]"	poor; people	armer; Mensch	голь
— "nîsê" = "низи [nyzy]; ниці [nyci]"	poor people; guard !	armer Mensch;	низи; подлый
— "(w)ardu" = "вартовані [vartovani]; від варта [varta]; <i>точно</i> : раби, невольники"	guard !	Wache	охрана
— "bêl hiṭṭi" = "великий хитрий [velykyî hytryî]; <i>точно</i> : грішник, злочинець"	cunning	schlau	хитрець
— "la'âṭu" = "лютий [lütüî]"	malicious	boshaft	лютий
— "ṣlî" = "злий [zlyî]; <i>точно</i> : ворог"	rancorous	bissig	злой
— "muṣâlu" = "(він) муче [muče], мучи- тель; <i>точно</i> : вороги"	torture	quälen	мучить
— "zamanu" = "(він) займає [zaîmae]; <i>точно</i> : супостат"	touch !	berühren	трогать
— "bârânû" = "бурний [burnyî]; <i>точно</i> : бунтівник"	stormy	stürmisch	бурний
— "bâru" = "беру-хапаю [beru]; <i>точно</i> : схопити; брати здобич (<i>на охоті, рибній ловлі</i>); копати (<i>тобто</i> брати землю); розкрити злочин (<i>тобто</i> брати злодія)	take	nehmen	брать

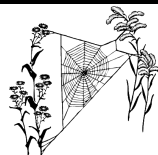
SUBJECT "LIFE,GRIEF"
(ТЕМА "ЖИТТЯ,ГОРЕ").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "buṭu" = "буття [buttä]; "buṭu" = "було [bulo]; <i>точно</i> : життєвий шлях"	being; be	Leben; sein	бытиё; было
— "zittu" = "життя [žyttä]; <i>точно</i> : доля, нужденна доля"	life	Leben	жизнь
— "imât" = "умерти [umerty]; "mûtu" = "смерть [smert]"	die; death	sterben; Tod	умереть; смерть
— "erêb" = "гроб [grob]; <i>точно</i> : по- тойбічний світ"	coffin	Sarg	гроб
— "qabal" = "гибель [gybel]; "kabâlu" = "гибель, кабала [kabila]"	ruin; oppression	Untergang; Knecht- schaft	гибель; кабала
— "uzzatu" = "ужас [užas], жак [žah]; <i>моч-</i>	horror	Grauen	ужас

но : несамовитість, гнів"			
— "ḥušaḥu" = "хуже [huže]; <i>точно</i> : нужда голодна"	worse	schlechter	хуже !
— "kurû" = "горе [gore]"	grief !	Gram !	горе !
— "karû" = "кара [kara], карати"; "karû" = "короткий [korotkyî], карнати"	punish- ment; short!	Strafe; kurz !	наказание; короткий !
— "turbu'û" = "турбота [turbota]"	anxiety	Unruhe	беспокой- ство
— "rigmu" = "ругня [rugnä]; "ragâmu" = "ругати"; "rugimmû" = "ругня; <i>точно</i> : скарга"	scold	schimpfen	ругать !
— "šurdûtu" = "сердита [serdyta]; <i>точно</i> : бурна (вода)"	cross !	böse	сердитый !
— "bârânû" = "бурний [burnyî]; <i>точно</i> : бунтівник"	stormy	stürmisch	бурный
— "qalqaltu" = "голод [golod], голодомор"	hunger	Hunger	голод
— "qillatu" = "гилити [gylyty]; <i>точно</i> : по- зор, гріх ненажерливості"; — "giliṭtu" = "гилити [gylyty]; <i>точно</i> : тря- сучка";	disgrace	Schmach	позор (по- зориться)
— "mûlû" = "(воно) муляє [muläë]; <i>точно</i> : підйом вгору" [з теми нечистот]	grate	reiben	тереть
— "lamanu" = "лемент [lement]"; <i>точно</i> : убитий горем";	weeping	Weinen	плач
— "lamanu" = "ламаний [lamanýî]; <i>точно</i> : зробити (-ся) поганим-поломаним"	break	brechen	ломать (ломаний)
— "li-ši" = "(ти) лиши [lyšy]; від лишати [lyšaty]"	deprive	entziehen	лишать

SUBJECT "DIRT FROM BABILON"
(ТЕМА "НЕЧИСТОТИ З БАВІЛОНА").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "paršu" = "парша [parša]; <i>точно</i> : рос. навоз"	—	—	парша
— "agammu" = "гамно [gamno]; <i>точно</i> : грязь, болото"	—	—	гамно
— "šû" = "сеча [seča]"	urine	Urin	моча
— "maruštu" = "марятися [marätysä]; <i>мн.</i> <i>ч.</i> marûti" = "марятися; <i>точно</i> : жирний"	dirt	Schmutz	грязь

— "marșu" = "марний [marnyî], марудний [marudnyî]; <i>точно</i> : (справа) марудна, ва-жка"	in vain; useless	umsonst; schwer	напранный ;тяжёлый
— "pașqu, ж. р. pașuqtu" = "паскуда [pas-kuda]"	—	—	паскуда

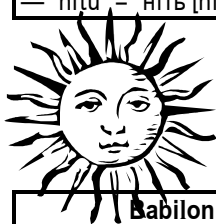

SUBJECT "TIME, PLACE"
(TEMA "ЧАС, МІСЦЕ").

Babilonian = Ukraine	English	German	Russian
— "șâtu, <i>сopr. cocr.</i> șât" = "час [čas] (<i>мн.</i> часи); чати [čaty]"	time; watch	Zeit; Wache	время; стража
— "șâti (<i>мн. ч.</i> от șîtu)" = " <i>мн.</i> часи [časy]; життя [žyttä]; <i>точно</i> : вічність"	— life	— Leben	времена; жизнь
— "eninna" = "укр. нини [nyni]"; "adi inanna" = "укр. від нини [vid nyini]"	now !	jetzt	ныне; отныне !
— "urru" = "утро [utro]"; "șât urri" = "час утра [čas utra]"	morning	Morgen	утро !
— "mûši" = "ніч [nič]"; "șât mûši" = "час ночі [čas nočij]"	night !	Nacht !	ночь !
— "șuttu (<i>мн. ч.</i> șunâte)" = "сон [son], <i>похідне</i> : снити [snyty]"	sleep	Schlaf	сон !
— " <i>претензієне</i> ușnî" = "уснул [usnul]; <i>точно</i> : заставити себе укласти; укладати; вбити; знищити; (по) класти (в сіль)"	fall asleep	ein- schlafen	уснул !
— "esennu" = "свято [svăto]; осінь [osin]; <i>старо-укр.</i> 'овсяна [ovsăna]' = 'строк (свята, нового року)'; <i>точно</i> : свято, строк"	autumn !; holiday	Herbst; Fest	осень !; праздник
— "ețemmu (<i>шум..</i>)" = "тяма [tăma]; темінь [temin]; демон [demon]; <i>точно</i> : душа, привід, дух померлого"	spirit; dark	Geist; Dunkel- heit	душа; темень
— "așru" = "край [kraî]; <i>точно</i> : місце"	country	Land	край !
— "șulû" = "село [selo]; вулиця [vulyčă]; <i>точно</i> : центральна-храмова вулиця"	village !; street	Dorf; Straße	деревня; улиця !
— "Kałam (<i>шум..</i>)" = "колонія [koloniă]; <i>старо-укр.</i> 'колунь [kolun]' = 'поселення'"	colony !	Kolonie !	колонія
— "âlu, <i>мн. ч.</i> âlâni" = "вулиця [vulyčă]; <i>старо-укр.</i> 'колунь [kolun]'; <i>точно</i> : місто, село, (по)селення, населений пункт, община, хутір"	street	Straße	улиця

— "ṣiḥrûti" = "хутір [hutir] (мн. хутори [hutory])"	farm (stead)	Farm (Vorwerk)	хутор
— "kudurru" = "кут [kut]; кордон [kordon]"	corner; frontier !	Winkel; Grenze !	угол; граница
— "dwr, dûru, мн. ч. durani" = "двір [dvir]; двері [dveri]; форт [fort], фортеця [fortečä]; "bit durani" = "будинок дверний [budynok dverny]; <i>точно</i> : фортеця"	yard; door !; fortress !	Hof; Tür ! Festung	двор; двори; форт; крепость
— "ḥam dûri" = "кам'яні двері [kam'äni dveri]; <i>точно</i> : кам'яні двері"	door !	Tür !	двери
— "bjt, bîtu" = "будинок [budinok], будівля [budivlä]; батько [batko] (тобто поселення-володіння батька якогось роду)"	house; father !	Haus; Vater !	дом; отец
— "admanu" = "дім [dim], домина [domyna]; <i>точно</i> : дім, храм"	house	Haus	дом
— "kamâru" = "комора [komora]; <i>точно</i> : зібрати в кучі, груди"; "kamru" = "комора [komora]; <i>точно</i> : рос. куча, грудя; ловушка, силос";	granary	Speicher	амбар
— "meṣru, мн. ч. miṣri" = "межа [meža] (поля, країни)"; "mêšaru, мн. ч. mîšari" = "межі [meži] (поведінки людини); <i>точно</i> : право, порядок, закон"	border	Rain	межа
— "eḳlu" = "мн. кліті [kliti] (поля); поле [pole]"	field !	Feld !	поле
— "kêdu" = "степ [step]"	steppe !	Steppe !	степь
— "šumelu" = "старо-укр. 'шуя [šuä] = 'ліво'; <i>точно</i> : ліво"	left	link	старо-рус. шуя
— "padânu" = "путь [put] (дорога)"	road (way)	Weg	путь
— "nîtu" = "ніть [nit], нитка [nytkä]"	thread	Faden	нить

SUBJECT "EARTH, WATER, FIRE"
(ТЕМА "ЗЕМЛЯ, ВОДА, ВОГОНЬ").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "šamšu" = "сонце [sonce]"	sun	Sonne	солнце
— "мн. ч. ṣiati" = "сяяти [säätý], світити [svityty]; <i>точно</i> : схід сонця"	shine; shine	strahlen; sheinen	сиять; светить
— "girru (шум..)" = "горіння [gorinnä]"	burn	brennen	горение

— "ki'uru" = "курить [kuryt], курна [kurna]; <i>точно</i> : піч"	smoke	rauchen	дымить
— "kanûnu" = "огень [ogen]"	fire	Feuer	огонь
— "napâlu" = "полум'я [polum'ä], (воно) пале [pale]"	flame !	Flamme !	пламя
— "qâdu" = "кадити [kadyt]"; "qadištu" = "(та яка) кадить [kadyt]; <i>точно</i> : жриця (певно 'берегиня вогню')"	—	—	кадить
— "kappu" = "капище [kapyšče], каптити [kapyty], копоть [kopot]"	—	—	каптить
— "qilûtu" = "калити-заклання [kalyty], колоти-заклання [koloty]; <i>точно</i> : (жер- товне) спалення"	— prick	— abstechen	калить; колоть
— "mâtu" = "вираз мати-батьківщина [maty]; 'старо-укр. гомоть' = 'країна; наділ'; <i>точно</i> : країна, земля, батьківщина"	mother co untry !	Heimat !	отчизна
— "ham (dûri)" = "кам'яні [kam'äni] (двері); камінь [kamîn]"	stone	Stein	камень
— "me" = "мокро [mokro]; моква [mokva]; муть [mut]; <i>точно</i> : вода"	wet	naß	мокро
— "misû, mesû" = "(я) мию [myû]; (я) місю [misû]; <i>точно</i> : мити, прати"; "mesû" = "мішаний [mišanyî]; <i>точно</i> : вимитий"	wash; knead	waschen; kneten	мыть; месить
— "mîlu" = "мул [mul]; міль [mil] (<i>похідне</i> : мілко); <i>точно</i> : рос. половодье"	dirt; shal- low	Schmutz; Sandbank	грязь; мель
— "mulû, <i>сопр. сост.</i> mul" = "мул [mul]; міль [mil]; мол [mol]; <i>точно</i> : тераса, на- сип"	dirt; shal- low	Schmutz; Sandbank	грязь; мель
— "kpt, kuppatsu" = "купати [kupaty]; капа- ти [kapaty]; <i>точно</i> : лійка"	bathe; drip	baden; tropfen	купать; капать
— "tabâku" = "старо-укр. 'табака [tabaka]' = 'слина; слиз"	slime	Schleim	слизь

SUBJECT "MOUNTAIN" (TEMA КОПЕНЮ "ГОРА").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "huršu" = "гора [gora]"	mountain	Berg	гора
— "kurru (<i>шум.-аккад. ідеограма GUR</i>)" = "гора [gora] (<i>товару</i>); купа [кура] (<i>това- ру</i>)"	heap (pile)	Haufen	гора-груда

— "quppu" = "купа [kupa]"	—	—	куча
— "gurunnu" = "груда [gruda]; гроно [grono]"	heap (pile)	Haufen	груда; гроздь
— "karpatu" = "горщик [gorščyk]"	pot	Torf	горшок
— "ḫarnu" = "пір [rig]; тобто пір це гора"	horn !	Horn !	рог
— "qerbu" = "череве [čerevo]; череп [čerep]; "qerbu, qerbêtu" = "горб [gorb]; хребет [hrebet]"	stomach; skull; hump; spine	Bauch; Schnädel; Buckel; Rückdrat	живот; череп; горб; хребет
— "qrb, qirubû" = "крепъ [krep] (земля); крепкий [krepkyî]; "qarbâti" = "крепъ [krep]"	virgin soil; strong;	jungfräulicher Boden; kräftig !	целина; крепкий;
— "qarânu" = "(я) горну [gornu]"	gather	sammeln	(я) гребу
— "karû" = "кара [kara]; горе [gore]; короткий [korotkyî]; "karû" = "(він) карає [karaë]; (він) картає [kartaë]; (він) креше [kreše], (він) карбує [karbuë], (він) шкряба [škräba]"	punish- ment; grief; short	Strafe; Gram ! ; kurz !	наказание; горе; короткий; ругає, чеканит, царапаєт
— "kurû" = "горе [gore]; гіркий [girkyî]; короткий [korotkyî]"	grief !; bitter	Gram ! ; bitter	горе; горький
— "kirûbu" = "гарно [garno]; хорошо [horošo]; <i>точно</i> : хвала"	all right !	gut	хорошо
— "qurunnu" = "гроно [grono]; груда [gruda]; "karanû" = "гроно [grono] (винограду); <i>точно</i> : виноградник"	grapes !	Weintrauben	гроздь ви- града
— "urru" = "утро [utro]; Ірій [Iriî]; "kurkû" = "курка [kurka], птиця утра"	morning; hen	Morgen; Huhn	утро; рай; куриця
— "arû, <i>мн. ч. ârê, erê, arani</i> " = "орел [orel]"	eagle	Adler	орёл
— "erêb" = "гроб [grob]; Ірій [Iriî]"	coffin; paradise	Sarg; Paradies	гроб; рай
— "qarradu" = "герой [geroî]; <i>старо-укр. гридь [gryd]</i> "	hero !	Held	герой;
— "ir" = "раб [rab]"	slave	Sklave	раб
— "ḫuraṣu" = "гроші [groši]; <i>точно</i> : золото"	money	Geld	деньги
— "Ê-KUR (<i>шум..</i>); êkurru (<i>шум..</i>)" = "храм [hram]"	temple	Tempel	храм
— "girru (<i>шум..</i>)" = "горіти [gority]; гарь [gar]; жара [žara]"	fire !	brennen	гореть; гарь; жара

— "iškūri" = "іскурені [isrurenī] (дощечки для письма)"	smoke	rauchen	обкуренные
— "kurunu" = "горілка [gorilka]; похідне гуральня [guralnā]"	vodka (wine)	Schnaps	водка
— "irnittu" = "ура !; точно : переможний клич"	hurrah !	hurra !	ура !
— "arû, мн. ч. eriâti" = "(я) рожу (від родити); точно : бути вагітною"	give birth	gebären	родить

SUBJECT "ANIMAL'S, PLANT'S"
(ТЕМА "ТВАРИНИ, РОСЛИНИ").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "šêatu (шум.. SE)" = "жито [žyto]"	rye	Roggen	рожь
— "zêru" = "зерно [zerno]"	grain !	Korn !	зерно !
— "kištu" = "мн. кущі [kušči]; точно : ліс"	shrubbery	Strauch	кусты
— "tirru" = "мн. дерева [dereva]; точно : ліс"	tree's	Baum	деревья
— "pîr'u, rîru" = "пір'я [pîr'ä] (цибулі та інших рослин); точно : росток"	sprout	Sproß	росток
— "qān, ḳanu" = "комиш [komuš]"	—	Schilf	камыш
— "ṭuppi" = "мн. дуби-дубинки [duby]; точно : дощечка, паличка"	stick	Knüppel	дубинка
— "шум.-аккад. гу" = "старо-укр. говяда; точно : бик, корова"	cow	Kuh	корова
— "аккад. Kaniš (kārum Kaniš); шум.. ANŠE (ANŠE. KUR. RA)" = "кінь [kin]"	horse	Roß	конь
— "turaḥu" = "тур [tur] (тобто дикий бик); точно : горний козел"	bull	Bulle	тур
— "šwr, šûru" = "тур [tur]; точно : бик"	bul	Bulle	тур
— "azlu, enzu" = "коза [koza]"	goat !	Ziege	коза
— "kalbu" = "рос. кобель [kobel]"	dog	Hund	кобель
— "zibu (мн. zibuti)" = "мн. зубаті [zubati]; точно : вовк, шакал" [див. тему тіло]	beast of prey	Raubtier	зубатий
— "pḥd, puḥâdu" = "пух [puh]; мн. пухнасті [puhnasti]; точно : молодняк дрібного скота"	fluffy	flaumig	пушистый
— "arû" = "орел [orel]"	eagle	Adler	орёл
— "usu" = "гусак, гусь [gus]"	goose !	Gans !	гусь

— "kurkû" = "курка [kurka]"	hen	Huhn	курица
— "kappu" = "лапа [lapa]"	paw	Prote	лапа
— "qerbu" = "череве, череп; <i>однокорінне для укр. короп [korop], черви, краб</i> " [з теми гори]	carp	Karpfen	карп

SUBJECT "MONEY, GOODS, ARMS"
(ТЕМА "ГРОШІ, ТОВАРИ, ЗБРОЯ").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "kaspi" = "кошти [košty]"	cost !	Kosten !	средства
— "šimu" = "ціна [cina]"	price	Preis	цена
— "hurašu" = "гроші [groši]; <i>точно : золото</i> "	money	Geld	деньги
— "parzillu" = "залізо [zalizo]; <i>точно : залізо</i> "	iron	Eisen	железо
— "ham (dûri)" = "кам'яні (двері) [kam'äni (dveri)]; камінь [kamin]"	stone	Stein	камень
— "miṭṭu, mîṭu" = "меч [meč]; <i>точно : копіє, спис</i> "	sword	Schwert	меч
— "ph' riḥû" = "піхви [pihvuy]; пах [pah]; <i>точно : закритий; глухо закритий; запертий</i> "	sheath	Scheide	ножны
— "rîqu" = "пика [pika]; <i>точно : вузький</i> "	spear	Speer	пика
— "šekru" = "сокира [sokyra]; <i>точно : клинок, лезо</i> "; "šukurru (<i>шум..</i>)" = "сокира [sokyra]"; "škr, šikaru" = "сік [sik]"; "šaḥātu" = "соха-кромка [soha]"	axe	Beil (Axt)	топор
— "hṭn, ḥutnu" = "кут [kut]; <i>точно : лезо</i> "	corner	Winkel	угол
— "ḥutpalû" = "кутна паля [kutna palä]; булава [bulava]; <i>точно : бойова дубинка</i> "	stick; —	Stock; —	палица; булава
— "kudurpu" = "кутний (камінь) [kutnyî]"	corner	Winkel	угол
— "kalabu, kalabbatu, kallappatu" = "колупати [kolupaty], калатати [kalataty]; <i>точно : штурмова машина</i> "	— beat	— schlagen	— колотить
— "qil, qullu" = "куля [kulä], гуля [gulä]"	ball !; bump	Kugel !; —	шар; шишка
— "gulgullu" = "глек [glek], келих [kelyh]"	jug; cup	Krug; Krügel	кувшин; кубок

— "mš̥k, maš̥ku" = "міхи [mihy], мішок [mišok]; <i>точно</i> : шкура, вироби зі шкіри"	fur; bag	Fell; Sack	меха; мешок
— "j̥š̥r, uš̥ûrtu" = " <i>візерунок</i> ; <i>рос.</i> узор [uzor]"	desing	Muster	узор

SUBJECT "GIVE" (TEMA "ДАВАТИ").

Babilonian = Ukraine	English	German	Russian
— "t̥âbu" = "добрий [dobryî]; даючий [daũšcyî] (бор)"; "t̥âbtu" = "добро [dobro]"	good; give	gut; gaben	добрий; даючий
— "damâku" = "дама [dama] (<i>з французької</i>); <i>точно</i> : бути добрим"			
— "tr, eṭerru" = "дарити [daryty]"; "tr, eṭerru" = "драти [draty]"; "tr, eṭerru" = "дарма [darma]"	give; —; gratis	geben; —; gratis	дарить; драть; даром
— "paṭâru" = "(я) по-дарю [podarü]"; "eṭṭêru" = "(я) об-деру [obderu]; <i>точно</i> : ціна викупу з рабства"			
— "šadâru" = "(я) що дарю [šodarü]; <i>точно</i> : наказую"; "t̥êmu târu" = "тяму дарю [tâmu darü]; <i>точно</i> : доповідаю"			
— "târânu" = "тінь [tin]"	shade	Schatten	тень
— "bâru" = "(я) беру"	take	nehmen	брать

SUBJECT "CALCULATION" (TEMA "РАХУВАННЯ").

Babilonian = Ukraine	English	German	Russian
— "râhu" = "(я) рахую [rahuü]"	calculation	Rechnung	счёт
— "rêhtu" = "решта [reštā]"	the rest !	Rest !	остаток
— "zittu" = "частка [častka]"	part	Teil	часть
— "kalu" = "ж. р. ціла [cila]"	all !	heil !	целый !
— "êdênû, êdu" = "один [odyn]"	one	ein !	один
— "išten" = "істий [istyî]; єдиний [ëdynyî]"	true	echt !	истинный
— "šina, šanu" = " <i>нім.</i> 'zwei' = 'два'; <i>укр.</i> 'два' [dva]"	two !	zwei !!	два
— "sibu, sibi" = " <i>нім.</i> 'sieben'; <i>укр.</i> 'сім' [sim]"	seven !	sieben !	семь
— "samâni" = "vicim [visim]; <i>точно</i> : vicim"	eight	acht	восемь

— "-tân" = "англ. 'ten' = 'десяток'"	ten !	zehn !	десять
— "têšû, ж. р. tišittu" = "дев'ять [dev'ät]"; "tebêtu" = "десятий [desätyî] (місяць)"	nine; ten	neun; zehn	девять; десять

SUBJECT "CONJ. , PREP. , PRON. , ETS. " (ТЕМА "СЛУЖБОВІ СЛОВА").

Babylonian = Ukraine	English	German	Russian
— "вигук ûa" = "овва [ovva]"	alas	o weh	увы
— "u" = "i [i]"	and	und	и
— "û lû" = "і або [i libo]; рус. или [ili]"	or	oder	или
— "n'd, na'adu" = "над [nad]"	over	über	над
— "adû, adu" = "до [do]"	before (to, till)	bis zu !	до
— "ištu" = "із [iz]; "isi" = "з [z]"	from; with	aus !; mit	из; с
— "ina" = "на [na]"; "ana" = "на [na]"	in	in (nach)	на
— "pâni" = "перед [pered]"	in front of	vor	перед
— "jâši" = "старо-укр. аз [az]"	I	ich	я
— "atta" = "ти; той, отой [otoî]"	that !	der, jener	тот
— "atti" = "ти [ty]; той [toî], отой [otoî]"	you; that	du !; der	ти; тот
— "ajaka" = "як ? [äk]; "êkâ" = "як ? [äk]"	how ?	wie ?	как ?
— "ata, atta" = "оте ? [ote]"	why	warum	почему ?
— "a-ga-ta" = "отой [otoî]"	that	jener	тот
— "ša" = "що [ša]"	that	daß	что
— "šût (мн. ч. от ša) = "старо-укр. суть [sut]; рос. что"; "šuâtu" = "старо-укр. суть [sut]"	that	daß	что
— "šû" = "цей [ceî]; це [ce]"; "šî" = "ця [cä]; "šunû" = "мн. ці [ci] (давальний відмінок мн. 'чим' [сум], орудний відмінок мн. 'цими' [суму])"	this, that	dieser	этот
— "суфікс -šu, (ж. р. -ša) = "суфікс -ся [-sä]"	—	—	-ся
— "вказівний займенник annû, ж. р. anni-ti, мн. ч. annuti, мн. ч. ж. р. annâti" = "он (оно) [on (ono)] отой, ота, оті; он ті [on ti]"	here	hier (da)	вон=вот
— "вказівний займенник annû" = "він [vin]"	he	er	он

КОНСПЕКТ : ПРАБАТЬКІВЩИНА ІНДОЄВРОПЕЙЦІВ

— "Уже довольно рано в индоевропеистике появился тезис о центрально-европейской прародине 'индо-европейцев', против которого позднее стали выдвигаться серьезные возражения, приведшие многих исследователей к необходимости смещения индо-европейской прародины в восточном направлении и её локализации в регионе Северного Причерноморья, в археологическом ареале 'курганной', или 'древнеямной' культуры. Эта точка зрения, интенсивно отстаиваемая в настоящее время американским археологом М. Гимбутас и её школой, является самой распространённой в современной науке" (*Ирано-афразийские языковые контакты, 1987; с. 38).

ТЕОРІЯ "ШКОЛИ ГІМБУТАС".

— "'Курганная теория', выдвинутая Гимбутас в многочисленных статьях начиная с 1956 года, делает различие между неиндоевропейской, матриархальной, крестьянской культурой, характерной для Европы периода неолита и медного века (6500-3500), и индоевропейской, патриархальной курганной культурой, носители которой, так называемые 'днепровско-волжские степные пастухи' [27, с. 5], в степях северного Причерноморья [*Крп — тобто на Україні*] и на восток почти до низовий Волги [*Крп — тобто українська етнічна територія на р. Кубані та Ставропіллі*] вели в основном кочевой образ жизни. Между концом V тыс. и началом III тыс. носители курганной культуры несколькими волнами (4400-4200, 3400-3200, 3000-2800) расширили ареал своего обитания. В Европе это привело к образованию субстрата и языковой индоевропеизации прежнего доиндоевропейского населения.

Центральная Европа, частично индоевропеизированная после второй волны, консолидовалась в виде вторичной индоевропейской прародины, прежде чем вследствие вторжения третьей курганной волны днепровско-волжских степных пастухов в восточную часть Центральной Европы, Северо-восточную Венгрию и Болгарию появились новые перемещения : носители центрально-европейской культуры сдвинулись на северо-запад и северо-восток (поздняя культура амфорной шнуровой керамики), а также на запад, юг и юго-восток (позднее движение Баден-Вучедол в Италию, Албанию, а также, возможно, до

Пелопоннеса) [27, с. 7]. К критике теории Гимбутас : она причисляет греков наряду с германцами и балтами к рано вычленившимся южным и северным племенам европейских индогерманцев, тогда как армяне (вместе с кельтами, италиками, венетами, иллирийцами, фригийцами, славянами и албанцами) отнесены к центрально-европейскому ядру, которое, наверное, распалось лишь около 1500 г. до н. э. " (*Шмидт, с. 50).

*

МІФОЛОГІЯ У ГІМБУТАС.

Гімбутас (на підставі археології) каже, що головною постаттю пантеону індо-європейців була *англ.* "Lady Bird" = "жінка-птиця" — зокрема, статуетки цієї богині Гімбутас фіксує в "Баденській культурі" (неоліт; кінець III — початок II тисячоліття до н. е. ; Чехія та Австрія) (*СИЭ, "Баденская культура").

*

Гімбутас так багато-упевнено пише про "Lady Bird", що Б. Рибаків називає цю тему "улюбленою темою Гімбутас".

Мої дослідження міфології абсолютно підтверджують "Lady Bird".

ТЕОРІЯ "ГАМКРЕЛІДЗЕ -ІВАНОВА".

— "Согласно модели Гамкрелидзе/Иванова, о которой сейчас пойдёт речь, прародиной прото-индо-европейцев следует считать Восточную Анатолию южнее Закавказья и вплоть до верхней Месопотамии [35, с. 30]... Эта модель требует обсуждения, а также модификации, так как, например, кельтский про-являет некоторые инновации, сближающие его с восточно-индоевропейскими языками" (*Шмидт, с. 50-51).

*

— "Основываясь, как можно видеть, преимущественно на некоторых экстра-лингвистических данных, Т. В. Гамкрелидзе и Вяч. Вс. Иванов полагают, что 'ещё в конце IV и начале III тысячелетия до н. э. южнее Кавказа, в пределах первоначальной территории обитания индоевропейских племён, были распространены различные арийские диалекты, один из которых документально зафиксирован в митаннийском арийском в середине II тысячелетия до н. э. Носители этих диалектов, оснащённые колесницами и лошадьми, могли совершать дальние переходы как в восточном направлении, что привело определённую их часть в Афганистан и историческую Индию, так и в западном (митаннийские арийцы), северном и южном направлениях. Северное направление таких переходов и могло привести определённые арийские племена через Закавказье на Северный Кавказ. Следы подобных передвижений индоевропейских племён на Северный Кавказ можно проследить и археологически' [6, с. 917]" (*Климов, с. 30).

— "Учитывая наличие в общем словаре многих слов для обозначения холма и горы, а также для деревьев, растущих в горных районах, они приходят к предположению, что прародина индоевропейцев располагалась в гористой местности" (*Леман, с. 23).

ТЕМА ЗАПОЗИЧЕННЯ МОВИ.

Вводна цитата :

— "Тогда как Гимбутас в основном опиралась на археологические данные, Гамкрелидзе и Иванов основывают свою гипотезу прародины индоевропейцев в Малой Азии главным образом на свидетельствах языка"; "Вероятно, наиболее сильными аргументами в подтверждение гипотезы Гамкрелидзе и Иванова является сравнительно большое число заимствований. Если факт их наличия будет признан, то это может свидетельствовать о культурном превосходстве на тот период времени носителей прасемитского языка, что подтверждается и данными археологии... [От прасемитов] индоевропейские купцы могли усвоить термины для обозначения коровы, быка, ячменя, мёда, топора и т. п. в ходе торговых операций" (*Леман, с. 23-24).

В ЯКОМУ НАПРЯМІ ЙШЛО ЗАПОЗИЧЕННЯ СЛІВ ?

Взагалі, наявність в двох мовах спільних слів не дозволяє вирішити, для якої з цих мов ці слова були "первинно рідними". Якщо бракує іншої інформації, то можна взяти до уваги : в якій з двох мов ці слова є "сильніше вкорієними" (тобто мають більше слів-родичів) ? Проте як правило, обмежуються установкою, що слова перейшли від "більш могутньої цивілізації" до менш могутньої — хоча це зовсім не безспorna модель. Що ж до напрямку переходу слів між індо-європейцями та "народами Двуріччя", то вважаю, що запозичення слів (як й найдавнішої культури хліборобства, тваринництва) йшло первинно з нижнього Дніпра до Двуріччя (й лише через тисячоліття міг існувати й зворотний процес) — доказ :

1) Задамо питання :

— Де існував центр цивілізації та релігії (приємником якого стало Двуріччя) в часи "Золотого віку" ?

На це питання дає відповідь шумерський "міф про НінУрту та НінХурсаг" (та його численні аналоги в інших традиціях, найсильнішою з яких є "Фінікійська історія" СуніАтона-Філона-Євсевія; також ведійські міфи про ТріТу) — тобто вимальовується образ країни первинного хліборобства та тваринництва в районі "нижньої течії Дніпра" (та басейну Чорного моря); де й діяли "первинні боги" в часи "Золотого віку" (див. в інших статтях у мене щодо цих міфів).

2) Виявлено зв'язки мови "нижньої течії Дніпра (тобто України)" не з однією, а з усіма мовами Двуріччя (шумерською, еламською, аккадською) та з фінікійською мовою — й ці зв'язки є "дуже широкими за тематикою" та "самостійними для кожної мови Двуріччя" — розкриття цієї тези в наступному розділі.

*

ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З УСІМА МОВАМИ ДВУРІЧЧЯ.

1) Матеріали моєї книжки кажуть, що зв'язки між індо-європейськими мовами (наприклад українською) та мовами Двуріччя не можуть бути пояснені спілкуванням цих народів при торгівлі — наприклад, аккадська мова пов'язана з українською словами, що мають значення : "губи", "зуби", "вуха", "чоло", "рука", "тіло, тулуб", навіть "жопа" — а також багато інших слів з таких "тематичних сторінок" мови, які складають саму основу кожної мови; й навіть при завоюванні одного народу іншим — не змінюються, бо є "хатньою лексикою"

(цією лексикою люди користуються за межами "офіційних установ" та суспільних відносин).

Отже, я відзначаю, що українська мова має (серед мов Двуріччя) "найбільшу кількість зв'язків" з аккадською мовою; менше — з шумерською; з еламською мовою.

Наголошу, що три основні мови Двуріччя (з Шумеру, Аккаду, Еламу) загальновизнані як первинно непов'язані одна з іншою (мовляв, це були різні народи, які прийшли з різних земель — і лише згодом змішувалися) ! Проте виявляється, що усі ці мови (незалежно друг від друга !) пов'язані з українською (йдеться про лексику) — хоча рівень зв'язків з українською у них слабший (скажемо вдвічі), аніж всередині сусідів (Шумер, Аккад, Елам), але все рівно це показова річ.

Тобто покажемо, що українська лексика має аналоги в усіх основних мовах Двуріччя (Шумеру, Аккаду, Еламу), але, наприклад, аккадсько-українські слова не є еламо-українськими, не є шумеро-українськими — тобто майже ніколи не утворюються "трикутники мовних запозичень". Тобто кожна мова Двуріччя (Шумеру, Аккаду, Еламу) пов'язана з українською мовою іншою лексикою — цей факт каже, що :

— в якийсь відрізок часу в Двуріччі (на теренах Шумеру, Аккаду, Еламу) існувала спільна мова, й ця "спільна мова" була прямим предком української;

— ця "спільна мова" Двуріччя несла пам'ять про події на Дніпрі — зокрема, в "міфів про НінУрту та НінХурсаг".

Це є головним висновком мого блоку дослідження мов — хоча цей висновок потребує значних досліджень і розгорнутих доказів. А безспорним (доказаним достатньо і яскраво) є теза, що :

— українська та вавилонська мови — тісно пов'язані в "хатній лексиці".

*

Взагалі про "спільну мову" кажуть й найдавніші твори шумерів :

— "В стародавние времена змей не было, скорпионов не было..."

В те дни страны горные : Шубур-Хамази,

Многоязыкий Шумер, Гора великая Сутей княжественных,

Аккад, Гора вседостойная,

Марду [Kṣn — Фінікія та Сірія], страна горная, что в безопасности покоится,

Вся вселенная, в попеченьи божьем,

Славили Энлиля на одном языке.

И тогда государь ревнивый, князь ревнивый, царь ревнивый,

Энки...

В их устах языки изменил, разногласие установил,

Когда речь человечья единой была" (шумерський твір "Енменкар та правитель Аратти"; *Крамер, с. 221).

*

В цій цитаті на першому почесному місці згадується країна "Шубур-Хамазі" — певно можна вважати її країною :

— тієї "первинної мови";

— індо-європейського народу "субару".

Пояснення причин виникнення або причин розпаду "спільної мови" Двуріччя є вже зовсім іншою темою.

*

ЄДИНА ВСЕСВІТНЯ МОВА.

Не тільки в наведеному вище шумерським творі є теза про первинний "Золотий вік" та наявну в ньому "єдину первинну мову" — така ж теза є в Біблії, та ін. Взагалі древні традиції якимось слабо помічають кордони між народами, сприймаючи увесь світ як єдине ціле. Наприклад, в китайському міфі — "патріарх Фусі" народжується на такій відстані від Китаю (шлях на захід), що ця відстань завела б нас аж до Америки: в західно-північній "райській країні Хуасюй". Тобто китайців не тривожило "іноземне походження свого предка Фусі".

Сучасна наука все більш впевнено каже на підтримку шумерської тези про єдину первинну мову (цитата з джерела 1993 року):

— "На основе доступных и тщательно проверенных данных представляется всё более оправданным постулировать общую языковую основу для таких на первый взгляд различных языковых семей, как индоевропейская, картвельская, алтайская, уральская, дравидийская, афразийская [*Krn* — 'афразійська' це паралельний термін замість застарілого й дуже неточного 'семітська мовна сім'я'] и, возможно, для некоторых других языковых групп, так что некогда существовавший вполне однородный допраязык, обозначаемый термином 'ностратический', не является более предметом чисто спекулятивных рассуждений" (*Бирнбаум, с. 5; 187).

СУЧАСНА НАУКА ПРО "ІСТОРІЮ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ".

Тема прабатьківщини індо-європейців виводить ряд дослідників на потребу дослідження теми прогресу взагалі — наприклад:

— (Мова про локалізацію "прабатьківщини індо-європейців" в районі України та степах "майже до Волги", як каже теорія Гімбутас) — "Данная локализация является идеальной с точки зрения возможности усвоения трёх важных достижений в области материальной культуры, которые характеризовали ранние индоевропейские племена и обеспечивали им гегемонию в новых расселениях: речь идёт прежде всего о лошади, а кроме того, о бронзе, служившей для изготовления прочных орудий войны и труда, и, наконец о передвижениях с помощью усовершенствованных колесниц" (*Леман, с. 20).

1) Щодо коней:

— "Исходя из имеющихся в настоящее время данных можно сделать вывод, что лошадь была первоначально одомашнена в степях южной России [*Krn* — 'южная Россия' в даному випадку є некоректним заміником слова 'Україна', адже археологічні знахідки найдавнішої одомашненої лошади знайдено в селі Дерев'ка, що на Дніпрі в центрі України] в V тыс. до н. э., и отсюда распространилась по остальным регионам" (*Леман, с. 20).

2) Щодо бронзи:

— "Факты свидетельствуют о том, что древнейший металл, имевший техноло-

гическое и военное значение — бронза — производился на Кавказе [*Krn — певно мова про 'країну халибів' біля античного міста Трапезунда*], т. е. в области расположенной к югу от предполагаемой прародины. Получаемый отсюда металл... "; "Из наличия в индоевропейском лишь одного обозначения металла, *англ. ore* 'руда', следует, что индоевропейские народы довольно поздно получили доступ к этому материалу — какой-то разновидности бронзы, заменившей менее прочную медь" (*Леман, с. 20).

3) Щодо воза та колеса :

— "Третьим основным компонентом, обеспечившим успех экспансии индоевропейцев, являлось колесо, первоначально изобретённое, по-видимому, в Северной Месопотамии" (*Леман, с. 20).

МІДЬ, БРОНЗА, ЗАЛІЗО.

ЕПІГРАФ.

— "О Юпитер, да погибнет весь род халибов и тот, кто первый стал разыскивать под землей жилы и ломать твердость железа" (з висловів Гая Катутла (*Catulli*), написано в останній чверті I ст. до н. е. ; *ВДИ, 1949, № 1, с. 737).

*

Цитата :

— "Для всей древности изобретателями железа (и меди) были халибы, в стране которых железо впервые стало обрабатываться. Эта греческая традиция, по всей вероятности, очень близка к действительности (см. E. Meyer, *Gesch. d. Alt. I*², 622; *Reich und Kultur der Chetiter*, 122 и 163; W. Max Müller, *Mitt. der Vorderas. Ges.*, 1898, 135 сл. ; Chantre, *Mission en Cappadoce*, 80); во всяком случае, она — общепринятое мнение всей греко-римской античности.

Между тем, древнейшее греческое предание идентифицировало халибов со скифами или, лучше сказать, считало халибов скифским племенем. Это ясно, прежде всего, из того, что :

— Гесиод (*Dact. Id. fr. 176 Rzach*) называет изобретателем меди 'Деласа скифа' [прим. 1 — 'Ср. *Arist. ap. Plin. VII*, 197'].

— Эсхил же считает железо вообще скифским (*Σχύθηζ σιδηροζ* [*Krn — 'Skutyz sidyroz'*], *Sept. 799*) и Скифию, в которой он помещает и Кавказ, называет матерью железа (*Prom. 301*), называя в то же время халибов, ставимых им в связь со Скифией, *σιδηροτέκτονες* [*Krn — 'sidyro-tektones'*] (*Prom. 714 сл.*).

— Ту же точку зрения на принадлежность халибов к скифам, т. е. на распространение скифов и на юг от Кавказа, усвоили себе и схолии к Эсхилу [прим. 2 — 'Schol. iun. к *Prom.*, ст. 298 (314) и 301 (317) и *Sept.*, ст. 727, 728, 814, 817 и 941'] ,

— равно как и схолии к Аполлонию Родосскому [прим. 3 — 'Schol. in *Apoll. Rh. I*, 1321, 1323, ср. *II*, 1248; ср. также *Eust. ad Dion. 772*; *Schol. Villos. II. III*, 189; *Plut. de fluy. et mont. XV* (*Georg. Gr. min*), 653. См. Hansen, *I. I.*, 14'].

— У Валерия Флака мы имеем и мотив халибов не только изобретателей железа, но и железного оружия (*Val. Fl. Argon. V*, 140 слл., ср. *Amm. Marc. XXII*,

8, 26).

— Ясно, таким образом, что Гелланик воспринял от своих источников уже готовую старую традицию и способствовал её дальнейшему распространению. Весьма вероятно, что и имя Саневна не им изобретено и, может быть, в нём скрывается какое-нибудь действительное историческое лицо" (*Ростовцев-Скифия, с. 20-21).

*

Мої коментарі.

Краще про уявлення греко-римської традиції про первинних виробників металів аніж тут у Ростовцева все рівно не скажеш. Ті ж хто бажає читати першоджерела на які спирається Ростовцев — дивіться працю Латишева (*Латишев).

МОЇ КОМЕНТАРІ ДО ТЕОРІЇ ГІМБУТАС

АКЦЕНТИ : ХТО ФУНДАТОР ЦИВІЛІЗАЦІЇ; ХТО "В ЯДРІ"; ПРА-МОВА.

Я повністю поділяю висновки "школи Гімбутас", але коректую акценти :

1) Щодо характеру зв'язків індо-європейців та народів "древніх цивілізацій".

Тобто :

— в міфах Шумеру, Вавілонії, Фінікії, Індії, Китаю я знаходжу вказання на їх походження з "прабатьківщини індоєвропейців (Кіммерії)";

— а в мовах Двуріччя та Фінікії я знаходжу індо-європейську (пра-українську) лексику ("найдавніший шар мови; хатню лексику").

Тобто "древні індо-європейці" є засновниками ряду "древніх цивілізацій".

2) Щодо питання : Хто з сучасних народів Європи є найближчим нащадком культури та етносу "древніх індо-європейців" ?

Моя відповідь на це питання нітрохи не суперечить "школі Гімбутас" — яка вбачає германо-романців "такими, що рано відокремилися від ядра індо-європейців", а слов'ян "такими, що пізно відокремилися від ядра". Але цю неясну термінологію я прояснюю таким чином : що "ядром індо-європейців" як раз і були слов'яни (бо вони найдовше були "в ядрі"); а предки германо-романців були "загоном цих пра-слов'ян, який рушив на завоювання Заходу і підкорив не-індоєвропейські народи".

Тезу "школи Гімбутас" про те, що з 1500 року до н. е. від "ядра" відділилися геть-усі народи — я розумію так, що з 1500 року в "ядрі" залишилися лише "пра-слов'яни"; що з 1500 року з "ядра" вже не здійснювалося великих переселень на землі інших індо-європейців.

*

3) Скажу, що фразу Гімбутас про слов'ян як "таких, що пізно відокремилися від ядра" — можна розуміти таким чином, що й мова слов'ян є "ядром мови індо-європейців" — зберегла в найбільшій повноті мову "древніх індо-європейців".

Гімбутас каже, що внаслідок просування індоєвропейців в Західну Європу там утворився "мовний субстрат" з індоєвропейської та не-індоєвропейських мов — я розумію це так, що : сучасна мова германо-романців має значну ча-

стку "не-індоєвропейської до-індоєвропейської лексики та загальних рис"; а мова слов'ян значно "чистіше" (має значно менше "не-індоєвропейських рис"). Це й не дивно — адже "прабатьківщина індоєвропейців" (Україна) також залишилася у слов'ян (причому Україна розташована в самому центрі (!) слов'янських націй).

*

ТРИ КРАЇНИ В БАСЕЙНІ ЧОРНОГО МОРЯ.

Сучасна наука (за усіма науковими дисциплінами, які узагальнені в працях "школи Гімбутас") каже, що прабатьківщиною індо-європейців є територія біля Чорного моря :

— "головною прабатьківщиною" є територія сучасної України; з продовженням на схід до Дону, Кубані, і навіть Волги;

— інший район "найдавнішої відомої індо-європейської цивілізації" це держава Мітанні та її нарід субару-хурити, які за релігією тісно пов'язані з "ведійськими індо-європейцями Північної Індії". Але Мітанні та Індія є просто "краще відомими історії, але не є — найпершою прабатьківщиною європейців".

*

Якщо ж вчитуватися у "Фінікійську історію" Санхуніатона-Філона-Євсевія, то там йдеться про три країни біля Чорного моря, які є "країнами найдавніших богів", і саме з цих країн походять і самі фінікійці :

— первинними є землі — орієнтовно в нижній течії Дніпра (певно, в межах так званої "чотирикутної Варіус-Скіфії, яка згадана в Авесті");

— на другому місці є :

— землі біля "Кіммерійського Боспору" ("Керченська протока");

— та землі які в "Фінікійській історії" названо "Понт"="Чорне море", тобто це землі біля міста Сінопа (землі знаменитого "скіфського народу галати, яким греко-римляни приписували винайдення заліза").

Ці "три прабатьківщини Фінікійської історії" є ні чим іншим як зафіксованими Геродотом "землями кіммеріців" :

1) "країна, де тепер живуть скіфи [*Скіфія-Україна*], кажуть, що за давніх часів була кіммерійською" (Геродот, IV, 11; *Геродот). Але останні землі кіммеріців (та могили останніх кіммерійських царів, тобто останній рубіж оборони кіммеріців від скіфів) знаходилися біля ріки Дністер (Геродот, IV, 11) — тобто на крайньому заході "Чотирикутної Скіфії", там де наука фіксує "Трипільську цивілізацію".

Для "наступників кіммеріців — скіфів" (та для Авести) священною країною була "чотирикутна Скіфія" з центрами :

— в священних країнах Скіфії: Геррос та Гілея — тобто в нижній течії Дніпра від гирла р. Самара й до моря;

— в "країні царських скіфів" (яку я називаю : "країна ГраАлю"; а Влес-Книга називала : "РусьКолань, Колань"; Геродот називав : "Гелон") — тобто біля сучасного міста Полтава : від ріки Хорол (та Сула) до ріки Орель (та Самара)).

2) "Керченська протока" називалася "Кіммерійським Боспором" (Геродот, IV, 12).

3) Також кіммеріці масово переселялись в район міста Сінопа (півострів на півдні Чорного моря), певно, ще до появи "Геродотових скіфів":

— "Здається, кіммерійці, тікаючи від скіфів в Азію, оселилися на півострові, де тепер розташоване еллінське місто Сінопа" (*Геродот*, IV, 12 ; *Геродот).

А поруч з містом Сінопа — розташована річка амазонок "Термодонт" (сучасна Кизил-Ирмак); і поруч — держава Мітанні з арійським народом "субару" (ця самоназва дуже подібна до назви "савро-мати"); а далі — Мідія, звідки "царі мідяни" (яких Беросс в "Вавілонській історії" називає "засновниками цивілізації Двуріччя").

*

НАЙПЕРША КРАЇНА (З ТРЬОХ) — НА ДНІПРІ.

Вважаю, що згадані Суніатоном "три країни богів на Чорному морі", та згадані Геродотом "три землі кіммерійців" можуть претендувати на роль "прабатьківщини індо-європейців" — але найдавнішою з них ці автори вважали землю на Дніпрі (з Дніпром "найдавнішу прабатьківщину" пов'язують міфи Індії, Двуріччя, Фінікії, Китаю — тобто з цих міфів випливає, що: прабатьківщина індоєвропейців (у 5-4 тис. до н. е.) розташована в Герросі та Гілеї (це нижче порогів по течії Дніпра; в центрі "чотирикутної Скіфії")).

"ВСЕСВІТНІЙ ТРІПТОЛЕМ"

Щодо Тріптолема та Деметри :

— "Тріптолем (гр. Triptolemos) — герой...

Тріптолема богиня навчила хліборобства та подарувала йому зерна пшениці та запряжену драконами [*Krn — на зображеннях цих драконів завжди два*] крилату колісницю. З його ім'ям пов'язують введення в Аттиці хліборобства і поширення осілої культури. Проте діяльність Тріптолема як першого вчителя хліборобства не обмежилася Аттикою; своєю чарівною колісницею він об'їздив цілий світ і навчив людей вирощувати хліб... В елліністичну епоху Тріптолему приписували заснування деяких грецьких поселень і введення хліборобства в Сирії"; Тріптолем побував також в Скіфії та у гетів (*Міф, "Тріптолем").

*

ГРУПА ТРІТИ.

Групу "Всесвітнього Тріптолема" я включаю в більш широкую групу, яку умовно називаю групою "Всесвітнього Тріти" — до групи "Всесвітнього Тріти" я

включаю богів двох типів :

- войовиків — це "Всесвітній Тор";
- мирних хліборобів — це "Всесвітній Тріптолем".

*

ГРУПА ТРІПТОЛЕМА.

До групи "Всесвітнього Тріптолема" впевнено входять :

- сам Тріптолем (з Греції) — його покровительниця Деметра;
- "Тірайрос"-Аполлон та його хліборобське свято "таргелії";
- Тріта (з Вед);
- НінУрта та Енкі (з Шумеру-Вавілонії) — їх покровительниця НінТу (йдеться про міфи "Подвиги та діяння бога НінУрти");
- Фусі (з Китаю) як "Хоу-дзи" = "Цар-просо".

*

До групи "Всесвітнього Тріптолема" невпевнено входять :

1) Тріптолем діяв по вказівці Деметри — отже, ми звертаємо увагу на богів які :

- пов'язані з групою "Всесвітньої Деметри"; з великою темою "дарів Деметри";
- хоча би віддалено пов'язані з "Всесвітнім Трітою".

Це образи та "пари" :

- "Дану" — матір "Врітри" (з Вед);
- "Діана" та "Тоант" (він же "Тевкр", епонім троянців). З троянцями пов'язаний "Дардан";
- також з темою "дарів Деметри" пов'язаний Діоніс. Як відомо у Діоніса була чарівна палиця "тирс" (вона подібна до палиці з Тридентом, яку Деметра передала Тріптолему). Також з темою "цивілізації, науки" (в тому числі й з науки про сільське господарство ?) пов'язаний Гермес, у нього була своя палиця-Тридент : "кадукей".

*

2) Тріптолему Деметра дала двох чарівних драконів — отже, ми звертаємо увагу на "тему драконів, зміїв" де в "Міфі Вала" (з Вед) нас цікавлять образи : — самого Тріти та Врітри.

3) Але головною рисою Тріптолема є "бог хліборобства" — з цього випливає його спорідненість до образу богів хліборобства : "Діда 'Дехкона'" (Середня Азія), "Дагона" (Єгипет), "Даждя" (Київська Русь) — тобто групи "Всесвітнього Дагди" (Ірландія).

Ця спорідненість підтримує тезу про етимологію "Всесвітнього Тріти" від всесвітнього укр. "дар", вед. "deva".

Тобто "Всесвітній Тріта" є первинно богом-хліборобом, й ширше : "богом сільського господарства", "богом цивілізації (в тому числі богом наук, чисел, торгівлі, багатства)". Ці риси ведуть нас до бога "ТрісМегістіс" = "Тричі Величного" (так називали *грець*. Гермеса та фінікійського "Єрмія"-Тоавта, єгипетського бога "Тот").

Риса "бог-войовник" (яку "Всесвітній Тріта" узяв ще з міфу про НінУрту) значною мірою стерлася — у "Всесвітнього Тріптолема" майже не проявля-

ється, хоча є у інших богів "Всесвітнього Тріти".

* ПЕРШИЙ ПІДСУМОК.

Отже, в підсумку, я кажу, що легенди про "Всесвітнього Тріптолема" є ключем до розуміння витоків образу "Всесвітнього Тріти".

ЕТИМОЛОГІЯ ДЛЯ "TRIPTOLEMOS".

В йменні "Triptolemos" я виділяю :

1) Корінь "-oilemos" який вважаю аналогом для всесвітнього "ілохім" = "бог".

2) Два кореня "TriPto-" які вважаю аналогом для ймення "Тріти" :

— "-Пто-" — це, вважаю, однокорінне з всесвітнім *укр.* "бать, батько", *латинське* "падре" = "батько";

— "Три-" — це, вважаю, корінь який є "власним йменням цього героя-бога", і це ймення "Три-" : первинно "вказувало на 'дитину'", бо походить від всесвітнього :

— *аккад.* "tl' tulû, telû — женская грудь, вымя" (*Аккад яз-2, с. 211);

— *укр.* "тіло", *укр.* "тулуб"; *укр.* "Телесик" (з казки);

— *елам.* (aE) "ti-la" = *нім.* "Klein, Junge" (малий, молодий) ["wahrscheinlich weiblicher Gottesname in einem Beschwörungstext aus Mesopotamien für die Frau im Kindbett" (*вірогідно ймення богині в тесті заклинань з Двуріччя для жінки-породіллі*)] (*Wrth, с. 329);

— це "telû; ti-la; Три-" є однокорінним з назвою "країн 'Всесвітні Делоси' де народжувались боги".

* А перехід "три" в "ti-la" — проходив через відоме чергування літер "R" та "L" (див. тему "Чергування літер" в "Вавілоно-українському лексиконі").

Докладніше дивись : тему "Тіло" в "Вавілоно-українському лексиконі"; тему "Всесвітніх Делосів"; тему "божественних слів, цифр" (де цифра "три" вказувала на "дитину-сина богів").

Зазначу, що оскільки саме в цих "Всесвітніх Делосах" й народжувалися (або перебували в дитячому віці) великі боги, то слово *аккад.* "telû" = "жіноча груди" веде нас до тієї ж теми "дитячого віку", що й етимологія *елам.* "ti-la" = "малий, молодий".

Зокрема, ймення "Івасик Телесик" (загально-відомий персонаж української народної казки) можна перевести :

— не тільки як "Івасик Малий" — виходячи з *елам.* "ti-la" = "малий, молодий";

— а й як "Івасик 'Грудна дитина'" — виходячи з "tulû, telû" = "жіноча груди". Певно "Телесиками" називали на Україні (та в Шумері, Вавілонії) "грудних дітей".

*

Ймення "Triptolemos" вважаю пізньою формою де наслоїлися :

1) Традиції Двуріччя та Фінікії (з їх "ілохім" = "бог"). Також відомо, що в мові Вавілонії суфікс "-м" слугував вказанням на відмінювання іменників й зникає на початку каситської епохи (*История В, с. 435) — в ті ж часи остаточно зни-

кає відмінювання в вавилонській мові :

— "5 падежей в старо-аккадском, 3 падежа — в других старо-семитских языках; позже падежная система во всех 'Семитских языках' отмирает" (*БСЭ-1976, "Семитские языки").

Проте в мові Фінікії відмінювання залишалося.

2) Традиції індо-європейців — з якої я виводжу етимологію для імен "Всесвітнього Тріти" (див.).

"ТРИПТОЛЕМ" ТА "ТРИТА".

Розуміння "Тріти" як аналога "Тріптолема"- "бога землеробства" — пояснює смисл "нечисленних звернень до Тріти" :

1) (Мова про події в "міфі Вала") — "я Индра, ради Триты изведший коров из змея" (РВ, X, 48 ("Самовосхваление Индры"), 45 ; *Да услышат, с. 45).

2) "*Жёны Триты* — т. е. пальцы, выжимающие сок. Трита (см. словарь) выступает здесь как первожрец, совершавший возлияние сомы" (примітка до Ріг-Веди, IX, 32, 2; *Да услышат, с. 201).

*

Мої коментарі.

Вважаю, що Індра рятує корів "заради Тріти", як заради "бога одомашнених тварин та рослин" (типу Тріптолема; типу НінУрти на "холмі Хурсаг").

Аналогічно, вижимання соку соми "жінками Тріти" треба розуміти як зворот, що славить Тріту як "бога одомашнених рослин". Що ж до Тріти як "першожреця, який першим випив сік соми" — то дійсно, хто ж міг першим віджати-випити сік соми як не той, хто перший виростив "одомашнені рослини" (включаючи "сому-хаому" = "укр. хміль").

В обох випадках це тема "дарів Деметри".

ВАЖЛИВИЙ ПІДСУМОК.

Ми здається, зробили лише малий непомітний рух, лише маленьку зміну — дійсно, ніхто не зможе надто сильно висловлюватися супроти зв'язку Тріти та Тріптолема — вони обидва належать традиціям, які загально-визнані як індо-європейські, а повинно ж бути щось спільне між традицією Греції та Вед.

Але, в ту ж секунду, як ми прив'язали малопомітного Тріту до Тріптолема, ми отримуємо тезу колосальної важливості : про походження землеробства індоєвропейців зі Скіфії по Бористену — адже загально-визнаним (*Раевский, с. 82) є спільне походження образів :

— Тріти (з Вед);

— Трайтауни (в Авесті він з "Варіус чотирикутної");

— Таргітая (прапредка скіфів з "чотирикутної Скіфії" Геродота).

ЧОТИРИ ТРИДЕНТА БОГІВ ГРЕЦІЇ.

Ряд богів Греції носили Триденти (або палиці з подібним знаком) :

1) Сам Тріптолем — йому палицю-Тридент вручила сама Деметра (це на усіх традиційних зображеннях).

- 2) Посейдон та Трітон — морські боги, які носять "Тризубець".
- 3) Діоніс носить "Тирс" — навіть назва близька до імен "Всесвітнього Тріти".
- 4) Гермес носить "Кадукей", який складається з ліщинової гілочки (подарованої Аполлоном) та двох змій, що її обвили — тема змій-драконів присутня навколо Великої Богини (адже одне з її втілень є "зміногим" — має дві змії замість ніг).

*

Отже, у частини названих богів імена та назви палиць близькі до імен "Всесвітнього Тріти".

Проте мені досить й такого знаку як палиця-Тридент — отже, усіх цих богів надалі я буду підозрювати у зв'язку з "Всесвітнім Трітою". Тим більше, що :

- 1) Діоніс є майже "богом дикої природи" (разом з Вакхом та Паном) — цим подібний "герою домашньої природи" Тріптолему.
- 2) Гермес приймає діяльну участь в міфі про Деметру та Персефону.
- 3) Посейдона та Трітона вважають головними богами "лівійські амазонки" (див. *Геродот), а це шлях до першопредка "Трайтауни" (зі Скіфії де також амазонки).

МІФ ПРО ДЕМЕТРУ – В ШУМЕРІ, ГРЕЦІЇ, ВЕДАХ

Образ Тріптолема невіддільний від образу Деметри. Увесь міф про Тріптолема входить як частина в міфи про Деметру-"володарку природи" :

- міф про виникнення-розповсюдження "дарів Деметри" (де Тріптолем);
- міф про дочку Деметри "Персефону"- "Кору" (де діє також Гермес).

Тобто я хочу сказати, що взагалі-то обов'язковим персонажем "міфу про виникнення та розповсюдження дарів Деметри" є не Тріптолем, а Деметра. Тобто через образ "Всесвітньої Деметри" потрібно шукати зв'язки в рамках "Всесвітньої міфології-традиції".

*

Важливим моментом є й той, що культ Деметри загально-визнано як "пелазгійській". А пелазги це найдавніші відомі історії "автохтони Греції". З пелазгами я пов'язував найбільший нарід-племено Київ-Русі "поляни" та ін. — тобто я знову шукаю зв'язки винесених в заголовок традиції (Шумер, Греція, Веди) через Скіфію.

Що ж до пелазгів, то Геродот вказує (і з цим погоджується сучасна наука), що мова пелазгів була незрозумілою (або малозрозумілою) грекам :

— "пелазги розмовляли варварською мовою" (*Геродот*, I, 57; *Геродот, с. 28).

Геродот каже про те, що в древності, мовляв, елліни відокремилися від спільного з пелазгами кореню; змішалися з іншими народами та змінили мову з пелазгійської на еллінську (Геродот, I, 57-58).

Тобто в підсумку скажу, що саме у пелазгів (серед народів Греції) й потрібно шукати найдавніші міфи — отже, перейдемо до легенд про "Всесвітню Деметру".

*

ОБРАЗИ МІФУ "ВСЕСВІТНЬОЇ ДЕМЕТРИ".

Перелік імен "Всесвітньої Деметри" :

1) В Шумері : "НінТу" (вона ж "НінМах", "НінХурсаг") — праматір богів та людини (створить людей, використовуючи труд бога-майстра "Енкі").

З міфами про НінТу-НінХурсаг пов'язані :

- образи богів : НінУрта та Асаг (можливо він "дракон"), Енкі, ЕрешКіГаль;
- потойбічний світ ("Кур"); райський сад "холм Хурсаг" (та його варіації).

Це в міфах :

- "Подвиги та діяння бога Нінурти";
  - "Енкі та НінХурсаг";
  - передмова до міфу про Гільгамеша, де Енкі пливе на виручку ЕрешКіГаль.
- 2) В Вавілонії : "Тіамат" — праматір богів (а людину створює тільки Енкі за велінням Мардука).

З міфом про Тіамат пов'язані риси :

- тема зміїв-драконів;
- тема Тіамат як моря;
- тема Кінгу — полководця Тіамат.

Це в міфі "Володаря мудрості" (*На).

3) В Ведах : "Дану" — праматір "асурів" (в тому числі Врітри). Дану цікавить нас у зв'язку з "міфом Вала", в якому існують :

- боги : Індра, Врітра, Тріта;
- місцевість "Вала".

Це в "міфі Вала".

4) В Греції : Деметра — "праматір богів".

З міфом про Деметру пов'язані :

- боги та герої : Тріптолем, Персефона, Гермес;
- потойбічний світ Аїд.

*

Перелічені міфи про "Всесвітню Деметру" мають ряд діючих осіб, сюжетів, місцевостей — нас будуть цікавити :

1) Індра як аналог Енкі (попутно Варуна як аналог НінУрти). Тут же й тема бога "Untaš Napiriša" = "'Untaš' бог великий" (з Еламу).

2) Паралель між Енкі та :

- НінУртою;
- Гермесом (в міфі про Персефону).

3) Паралель між Персефоною (Корою) та :

- ЕрешКіГаль;
- Бріг (з Ірландії).

*

ПІДСУМОК.

Перераховані міфи переповідають, вважаю, одну й ту ж історію (назвемо її "Всесвітнім міфом Вала") — але вони вихвачують різні етапи подій та стирають-додають різні деталі. Отже, й ми повинні безкорисливо вивчати будь-який з названих образів — в надії, що це прояснить загальну картину.

СПРИЯННЯ ЗЕМЛЕРОБСТВУ — ШУМЕРО-ГРЕЦЬКІ ПАРАЛЕЛІ.

Отже, є такі зв'язки між Тріптолемом та НінУртою (точніше : зв'язки між

міфами де діють ці боги) :

- 1) Вони є "богами сільського господарства".
- 2) Вони діють заради своїх покровительниць : Великих Богинь, у яких імена відносять до однієї групи "Всесвітньої Тіамат" (є фактичним "шумеро-грецьким перекладом" : "НінТу" = "матір -Ту" , "ДеМетра" = "Де- матір").
- 3) В обох міфах проходить тема "драконів" — хоч є різниця : НінУрта воює з Асагом (якого С. Крамер вважає "драконом" (*Крамер, с. 180)); а Тріптолема сама Деметра подарувала двох драконів запряжених в колісницю.

Проте якщо ми згадаємо Тіамат (з тієї ж групи, що НінТу та Деметра), то вона :

- сама мала риси величезного дракона;
  - для боротьби з Мардуком "велетенських витворює зміїв" (авілонський твір "Коли вгорі", I, 134; *На, с. 155-156).
- 4) Нарешті, є сліди зв'язків культів Тріптолема та НінУрти зі Скіфією.

СПРИЯННЯ ЗЕМЛЕРОБСТВУ — ШУМЕРО-ВЕДІЙСЬКІ ПАРАЛЕЛІ.

Ми ж зараз займемося проведенням паралелей між :

- 1) "міфом Вала" (з Вед);
- 2) традицією Шумеру : міф "Подвиги та діяння бога НінУрти" (*Крамер, с. 180); та подібний до названого міфа уривок про подвиг бога Енкі (*Крамер, с. 180).

*

Наголошу, що :

- 1) Це міфи про "найбільші діяння" найбільших вояків : Індри, НінУрти (та Енкі).

- 2) Ці "найбільші подвиги" цих "найбільших вояків" :

— пов'язані з потопом;

— від потопу захищають не увесь світ (!), а певну "святищенну територію" — що це за територія ? — Є підстави пов'язувати її з такими реаліями в пониззі Дніпра : "Дніпрові пороги", "острів Хортиця", "Великий Луг".

Наголошу, що обидва потопи є локальними — це ще не "Великий потоп", коли боги намагаються знищити рід людський.

- 3) Імена антигероїв в міфах з участю НінУрти та Індри : "Асаг" та "головний воїн 'Асурів' — 'Врітра'" — я проводжу паралель між іменами "Асаг" та "Асур".

- 4) Щодо матерів цих суперників :

— матір'ю першого покоління богів — "асурів" — була богиня "Дану" = "Волога";

— матір'ю богів Шумеру була або НінТу; або, в часи Вавілонії, "Тіамат" = "Море" (з вавілонського міфа про Мардука : "Володаря мудрості хочу прославити" (*На)). Ця Тіамат (в битві з Мардуком) :

— "Множить зброю невідворотно, велетенських витворює зміїв" (авілонський твір "Коли вгорі", I, 134; *На, с. 155-156).

А асур Врітра саме й є "велетенським змієм".

*

НІНУРТА ЯК "БОГ ЗЕМЛЕРОБСТВА".

Зараз нас цікавить напрям діяльності НінУрти як "бога сільського господарства" :

1) Первинна ситуація :

— "По всей стране не росло ни травинки.

Только сорные травы возрастали.

Тогда владыка напряг свой могучий разум.

Нинурта, Энлиля сын, к великим делам обратил он мысли" ("Подвиги та діяння бога Нінурти"; *Крамер, с. 180).

2) Результат діянь НінУрти :

— "И тогда все и всяк на земле

Деяньям Нинурты, страны владыки, возрадовались,

Поля изобильно заколосились.

Виноградники, сады налились плодами,

Урожаи грузили в житницы, громоздили в кучи.

Владыка печаль из страны увёл,

Душу богов он взвеселил" ("Подвиги та діяння бога Нінурти"; *Крамер, с. 181).

— "Затем Нинурта благословляет гору Хурсаг, чтобы на ней были всякие растения, вино и мёд, всевозможные деревья, золото, серебро и бронза, крупный скот, овцы и прочие 'четвероногие создания'" (пересказ твору "Подвиги та діяння бога Нінурти"; *Крамер, с. 180).

*

"ЕНКІ" ЯК ТІНЬ НІНУРТИ.

З цитованого вище твору "Подвиги та діяння бога НінУрти" збереглося біля 600 строк — проте це число складають строки з різних уривків :

— "При восстановлении этой поэмы было использовано множество табличек и фрагментов, в большинстве своём ещё не опубликованных" (*Крамер, с. 180).

Справа в тім, що загальний перебіг подій в "Подвигах та діяннях бога НінУрти" нагадує перебіг подій в іншому міфі, де вже бог Енкі пливе в Курі (*Крамер, с. 179; *На) — нажалі розповідь про Енкі складає лише 16 рядків; точніше це тільки початок розповіді про Енкі, яку використано як заспів до переліку подвигів Гільгамеша :

— "Когда Ан себе небо унёс, вот когда,

А Энлиль себе землю забрал, вот когда,

Когда Эрешкигаль подарком брачным миру подземному подарили, вот когда,

Когда в плаванье он отправился, когда в плаванье он отправился, вот когда,

Когда Отец миром подземным поплыл, вот когда,

Когда Энки миром подземным поплыл, вот когда —

К господину маленькие кидаются,

К Энки огромные мчатся,

Маленькие эти есть камни руки,

Огромные — камни, что заставляют плясать тростники.
 Вокруг кия ладьи Энки
 Они рассыпаются, как черепахи,
 Перед носом ладьи господина
 Вода, словно волк, всё пожирает,
 За кормой ладьи Энки
 Вода, словно лев, свирепствует" (*Крамер, с. 179-180).

* Чим подібні ці міфи про Енкі та НінУрту :

- 1) Їх герої спускаються в Кур.
- 2) В обох випадках в Курі повно води.
- 3) В обох випадках присутня тема "каменів", які перешкоджають героям :
 — (в самім кінці твору "Подвиги... ") — "Нинурта обращается к камням : он проклинает камни, которые были против него в поединке с демоном Асагом, и благословляет те, что сохранили ему верность" (*Крамер, с. 181);
 — "К господину маленькие кидаются,
 К Энки огромные мчатся,
 Маленькие эти есть 'камни руки',
 Огромные — камни, что заставляют плясать тростники" (*Крамер, с. 180).

* До речі, бог Варуна (з тієї ж групи "Всесвітнього Варуни", що й НінУрта) також має рису "поєдинку з каменями" :

- "Я трясусь бурдюком надутым пред тобой камне-вержитель — царь прости мне благой помилуй" (Ріг-Веда VII, 89 ("Гімн Варуні"), 2 ; *Да услышат, с. 58).
 — "Гневного Варуну мы утишаем жертвословием и возлиянием дабы всевластный Асура-провидец от грехов содеянных развязал нас" (Ріг-Веда I, 24 ("Гімн Агні, Савітару та Варуні"), 14; *Да услышат, с. 60).
 — (Мова Вед) — "'Вода (-запруда)' (vār) — название воды здесь созвучно со словом 'запрудил' (avīvarat)" (примітки до Атхарваведи; *Атхарваведа, с. 385).

* 4) В обох випадках існує тема Великої Богині :

- НінУрта здійснює подвиг заради Великої Богині "НінМах" (тобто "НінТу"), й вона спускається (!) в Кур на "холм Хурсаг";
 — Енкі пливе в Кур після того як Велику Богиню "Ерешкігаль" віддали заміж в Кур.

Тобто є аналогами :

- Ерешкігаль, яка є Великою Богинею плодороддя землі (Ерешкігаль, перебуваючи в глибинах Кура, сама народжує все, що виростає з землі (*На));
 — НінМах, яка царює на "холмі Хурсаг" (там же в глибинах Кура), на якому народжуються усі рослини, тварини, метали.

* Зважимо, що з міфа про Енкі у нас лише "16 рядків" — й вже така подібність. Отже, ці міфи первинно були "дуже близькими". Й тому можуть використовуватися для пояснення один одного.

*

"ЕНКІ" ЯК ГЕРМЕС.

Як відомо, бог Енкі є "богом усяких ремесел та наук, чисел, літер, торгівлі, винаходів" (він навіть допомагає, на чолі "прекрасних та царствених майстрів", НінТу творити людину (*Крамер, с. 118-119)) — тобто Енкі це певний аналог грецького бога майстрів Гермеса.

Ще більше посилює подібність те, що Енкі спускається в Кур (потойбічний світ) у зв'язку з тим, що :

— "Ерешкігаль подарком брачним миру підземному подарили" (*Крамер, с. 179).

Але ж і виключно Гермеса — боги послали рятувати з потойбічного світа (Аїда) дочку Деметри "Персефону".

Не можна не відмітити й вороватість Енкі (в міфі "про трави НінМах"), якій відповідає вороватість Гермеса (Гермес викрав "корів Аполлона", крав різні речі у богів, був взагалі шанований як "бог крадіїв").

Безумовно, що Персефона за своєю головною функцією (уособлення народжуючих сил землі) є чистим аналогом Ерешкігаль. Ще більше посилює цю тотожність наявність у Персефони паралельного ймення : "Kore" — тобто це чистий аналог для першого кореня ("Ереш-") трикореневого ймення "ЕрешКі-Галь", та для того ж шумерського "Кур" = "укр. 'Трій', потойбічний світ".

Отже, сюжет "Енкі йде на допомогу Ерешкігаль" є чистим аналогом для сюжету "Гермес йде на допомогу Персефоні".

Цю тезу підтримує й той факт, що Персефона є дочкою Деметри, а ймення-функція "Деметри" = "Даючих (богів) Матір" дуже близькі до ймення-функції "НінТу" = "Матір Даюча (добро)" (див. тему "Всесвітньої Тіамат").

*

Усі ці ясні паралелі мають на меті — продемонструвати, що культ "Всесвітньої Тіамат" (та шлейф міфів навколо нього) є спільним для Шумеру та індо-європейської традиції (яку виводимо зі Скіфії).

*

ЕНКІ ЯК ІНДРА; НІНУРТА ЯК ВАРУНА.

Енкі та Індра далекі один від одного за функціями :

— Енкі — "любимый бог шумеров" (*Крамер), шумерський хитрий Гермес;
— Індра — "молодий цар-войовник".

І все-ж-таки бачимо — наскільки близькими є ці боги, якщо брати до уваги :

- 1) співзвучність імен;
- 2) їх молодість;
- 3) "міф Вала" (а це головний подвиг Індри) — де Індра точно так воює з водами потопу (та з драконом Врітрою), як й НінУрта та Енкі.

Далі :

— в цьому ж "міфі Вала" Індра тікає від Врітри та (з великого переляку) ховається в стебло комишу;

— а в іншому міфі ("Енкі та НінХурсаг" (*Крамер, с. 151)) про Енкі — Енкі, ховаючись в травах-болотах, цупить у НінХурсаг її прекрасні окультурені трави (тобто перші культивовані рослини); а коли НінХурсаг розгнівалася та прокляла Енкі — то Енкі втікає й ховається в стебло комишу.

Так "міф Вала" пов'язує Енкі та Індру.

*

НІНУРТА СТАРШЕ ЕНКІ = ВАРУНА СТАРШЕ ІНДРИ.

Звернемо увагу ще на те, що в традиції Вед існує двоє богів-царів :

1) Старий бог-цар "Варуна" — за самим йменням "бог вод".

Варуну (а точніше "Всесвітнього Варуну") я вважаю спорідненим для НінУрти.

2) Молодий бог-цар "Індра".

Індру я тільки що пов'язав з Енкі.

Тобто це "дублювання ролей" Енкі та НінУрти (в розглянутих міфах) має аналог в Ведах як дублювання Варуни та Індри :

— за рисою "цар";

— за рисою "водяний" (Варуна "водяний" за йменням; Індра в своєму "головному подвигу" також не вилазить з вод, хоча й не сприяє водам, а бореться з ними).

*

Тезу про зв'язок Енкі з "молодим" Індрою підтримує міф "Енкі та Нінхурсаг" (*Крамер, с. 151) — в цьому міфі мова йде про події в "країні Дільмун" де НінХурсаг виростила перші культурні рослини-трави (а Енкі вкрав їх, за що був суворо покараний-"тимчасово проклятий" Богинею НінХурсаг). Ця "країна Дільмун" дуже нагадує :

— "холм Хурсаг" створений НінУртою для НінХурсаг та трав (з міфа "Подвиги та діяння бога НінУрти");

— "священний холм" на якому були створені "зерно та вівця" (створені богами, за участю Енкі) — з міфу "Скот та зерно" (*Крамер, с. 120-121).

*

Тобто є слабкий слід того, що НінУрта (а він, до речі, "син НінХурсаг") є богом старішим за Енкі — адже, НінУрта створює "робоче місце"-холм Хурсаг для Великої Богині; і вже згодом на цьому місці (всесвітнього творення) з'являється Енкі.

Старшинство НінУрти дотично підтримує й зв'язки НінУрти та Енкі з, відповідно : Ерешкігалъ (ті наведені 16 строк міфу) та НінМах-НінТу (міф "Подвиги та діяння бога НінУрти") — адже цим богиням ми поставили у відповідність дочку Кору-Персефону та матір Деметру.

*

Отже, є підстави (хоч й слабкі) казати про паралельність за рисою "старий-молодий" богів :

— старих : НінУрту та Варуну — до речі, я відніс їх до групи "Всесвітнього Урана";

— молодих : Енкі та Індра.

Отже, ми находимо в Шумері аналог для подвійних "царів з Вед" : Варуни та Індри.

Для лучшего понимания значения книги "Вавилоно-український лексикон" — представляем Вашему вниманию статьи, написанные Карнауком А. Л. для презентации книги на страницах газет и журналов, на радио и телевидении.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ "ВАВИЛОНО-УКРАИНСКОГО ЛЕКСИКОНА"

Издательство "Академия истории" презентует книгу А. Л. Карнаука "Вавилоно-український лексикон", которая готовится к изданию в 2010 году.

*
ИЗУЧЕНИЕ "ДРЕВНИХ
ЯЗЫКОВ" В СССР, РОС-
СИИ, УКРАИНЕ.

В Украине очень редко пытаются изучать древние языки. Да и в СССР — не было издано ни одной книги по древне-египетскому языку; а по иным языкам "древних цивилизаций" было издано лишь несколько книг:

- Л. Липин "Аккадский язык" (то есть вавилонский), 1957 — солидный двухтомник;
- И. Шифман "Финикийский язык", 1963 — тонкая брошюра;
- Ю. Юсифов — небольшие статьи по эламскому языку, 1963 год.

Как видите, вся эта ак-

тивность в основном уложилась во времена правления Хрущёва; а после — наступила пауза на полстолетия.

*

Вообще же — египтология возникла лишь около 1800 года благодаря походу в Египет Наполеона, который привёз в Египет "экспедицию Французской академии наук" (они нашли "Розеттский камень"; и с этого началась "расшифровка иероглифов"); а изучение Вавилонии — происходило ещё позже.

В царской России — лишь в начале XX столетия возникли "солидные научные школы по изучению древних языков, и древней истории":

— в целом по "древним цивилизациям" — наиболее авторитетны работы академиков В. В. Латышева (1855-1921) и Б. А. Тураева (1868-1920);

— в области древне-египетского языка — авторитетом считался В. С. Голенищев (1856-1947; жил за кордоном с 1915 года, этим и спасся от гибели).

Однако, после Октябрьской революции — эти научные школы сразу исчезли. Марксизм не стремился изучать "историю отдельных языков-наций"; ведь марксисты считали, что нации-языки-расы — должны перемешаться (как в современных США).

У марксизма есть простая схема (из работ Энгельса-Маркса): был "рабовладельческий строй", после настал "феодализм", и ничего не надо изучать.

Что же касается Украины, то в Украине — историография в XIX-XX столетиях ограничилась собственной историей, а до истории-языков Вавилона-Египта не дошла очередь.

Однако с возникновением "независимой Украины" — в Украине возникла некоторая "пационарность", стремление к изучению своей истории и истории всего мира — тем более, что:

— земли современной Украины — современная наука единогласно признаёт "родиной индоевропейцев в V тыс. до н. э. ";

— однако самих украинцев (и украинский язык) — отделяют от нашей древней страны; и считают украинцев "очень молодыми нацией и языком, которые возникли лишь в 14 веке"; а славяне, мол, тоже очень "молодая группа наций" — возникли лишь в 4-5 веке.

И вот эта книга "Бавілоно-український лексикон" как раз направлена на то, чтобы доказать древность украинского языка, славянских языков.

*

ЦАРЬ И МУЖИК, ГРОШИ И КОПЕЙКИ.

Начну с разоблачения наиболее стандартных заблуждений "российских и украинских средств массовой информации" — которые возводят все русские (и украинские) слова к Петру Первому, Ивану Грозному, или Юлию Цезарю.

Например, слово "копейка" считают возникшим из-за того, что на "монете Ивана Грозного" был изображён "Святой Георгий, который копьём бьёт змия"; мол, Георгий здесь "копейщик", и монета поэтому названа: "копейка".

Однако за 4 тысячи лет до Ивана Грозного в эламском языке (в столице Элама хранилась казна Персидской империи размером с полмира) есть слова: "копнушкира"="банкир", "копнушки"= "кошельки с деньгами" — эти слова считаю однокоренными со старо-украинским "копа"="копейка".

В те времена персы-иранцы владели половиной "цивилизованного мира", а персидский царь Дарий зашёл с армией даже в Скифию-Украину и разрушил столицу Скифии "Гелон" (развалины Гелона это современное "Бельское городище" на реке Ворскла, на севере Полтавской области). То есть, конечно, эламское-персидское "копнушки" могло стать "одним из названий монет".

Кстати, в "Энеиде" Котляревского — Эней сулит Нептуну взятку в "половину копы денег" — так это солидная взятка в "полкошелька монет", или полкопейки ?

*

Аналогично, украинское "гроши"="деньги" — восходит вовсе не к австрийскому аналогу, а к вавилонскому "гурашу"="золото". А украинское "кошти"="деньги" восходит к вавилонскому "кашпу"="серебро". А вавилонское слово "зилу"="железо" — означает то же украинское "залізо". Есть и вав. "симу"="цена" (буквы "н" и "м" ещё не разделились окончательно в вавилонском языке — как вав. "шамаш" это наше укр. "сонце", то есть вновь переход "н" и "м").

*

Но вернёмся к царям.

Само слово "царь" все возводят к имени "Цезарь", однако титул "шарру"="царь" — пестрит во всех документах Вавилонии. И это же "сар" есть в именах царей "НабуПалаСар", НавуХодоноСор — знаменитые отец и сын, цари Вавилонии.

Точно так и вавилонское "мушкену"="покорённое население" — это наше "мужики". А вавилонское "мут" переводится как "муж".

*

Мне запомнилась одна версия (в передаче, которая рассказывала о названиях рек в Украине), что, мол, название реки Ворскла (на которой стоит Полтава и древний Гелон) произошло от того, что Петр Первый — плыл по ней на лодке, упустил подзорную трубу и сердито воскликнул на украинском языке : "Вор скла" (мол, река "вор стекла"). Однако, на самом деле — название этой реки записал ещё Геродот в форме "Варос" — а писал Геродот за 2150 лет до Петра. А второй корень "-кла" (в "Ворс-кла") — означает то же, что *англ.* "лейк"="озеро", *монгольское* "кала"="озеро, вода" (как в названиях : БайКал, АрАл, Иссык-Куль).

*

УКР. "ЖИТО" И "ЗЕРНО".

Наши родные слова укр. "жито" и "зерно" имеют происхождение от :

— шумерского "ше"="одно зернышко", "шета"="много зёрен";

— вавилонского "зеру"="зерно".

То есть "жито" и "зерно" — восходят к шумерскому иероглифу "ше"="одно зернышко".

*

УКРАИНСКОЕ "ХИСТ".

Одинокое в украинском языке слово "хист"="талант" — восходит не к немецкому "Geist" = "ум", не к английскому "gift" = "дар, талант"; а к вавилонскому "хиссату"="талант". Тем более, что вырисовывается такой порядок заимство-

вания :

— к вавилонскому "хиссату" ближе всего по звучанию укр. "хист" — от которого возникли : немецкое "Geist", и английское "gift".

То есть — не надо становиться на колени и ползти под "норманнскую теорию происхождения Украины-Руси и её языка" — ведь это именно от нашего языка (украинского, и славянских вообще) произошли многие "индоевропейские слова" в языках Германии и Англии. Потому что по данным археологии — именно Украина-Киммерия признана всем миром как "прародина индоевропейцев".

И нам не доставало — подтвердить древность Украины-украинцев — на уровне языка.

*

КОНЕЧНО ЖЕ СЛОВО "МОВА".

Украинское слово "мова"="речь" — некоторые российские политики производят с отвращением; однако это слово восходит :

— к шумерскому "эмэ"="речь";

— к вавилонскому слову "мук"="прямая речь" — это слово-детерминант писали перед каждой "прямой речью", весьма часто в вавилонских документах.

*

ИВАСИК-ТЕЛЕСИК.

Все мы знаем украинскую народную сказку о Ивасике-Телесике. Однако само имя укр. "Телесик" непонятно. Так вот, в вавилонском языке оно означало :

1) Или "грудной ребёнок" — исходя из вавилонского "телу"="женская грудь". Это "телу"="грудь" считаю однокоренные с украинским "тулуб, тіло".

Наверно, "Телесиками" называли в древней Украине (и в Шумере, Вавилонии) всех "грудных детей". "Телесик" это "грудничок".

2) Или "маленький" — исходя из эламского "тила"="маленький".

Надо сказать, что эламское "тила"="маленький" имеет множество родственников в украинском и русском языках, ведь абсолютно все "очень маленькие объекты" имеют корень "тила" :

— укр. -рус. "тля"="самое маленькое насекомое";

— укр. -рус. "тюлька"="самая маленькая рыба";

— даже укр. -рус. "тюль"="очень малая по плотности ткань";

— укр. -рус. "тюлень"="маленький, похожий на ребёнка морской зверь".

Немного в стороне, но из этой же группы слова :

— рус. "даль", укр. "далина" — ведь предметы становятся малыми при удалении;

— укр. -рус. "долина" — как "малая, детская форма рельефа" противопоставленная "взрослым, высоким горам".

*

УКР. "ЛЮДИНА", "ОТЕЦ", "МАТЬ", "ВНУК".

Шумеро-вавилонское "лу" аналог для укр. "людина". А множественное число в шумерском и вавилонском языках создавалось при помощи суффикса "-ты" именно так создано укр. "люди". А укр. "людина" создано суффиксом единст-

венного числа "-на" от множественного числа "люди". Вавилонское "атта" = "отец"; "мут" = "муж", "умму" = "мама", "синниш" = "жінка". Даже для укр. "онук", рус. "внук" есть аналог — вавилонское "бину".

*

"ТІКАТИ", "ХОХОЛ", "КОМОРА".

Вавилонское "тикати" означало "затылок; повернуться затылком". То есть как укр. "тікати". Вероятно была такая воинская команда : "повернуться кругом"; или же "отступить" как "повернуться затылком к врагу". Вавилонское "га-гаду" означало "макушка головы" — как рус.-укр. "хохол". Вавилонское "ка-мару" = "собрать в кучи, груды, на склады" — конечно напоминает укр. "комора" = "кладовая".

*

"СОН", "ЧАС", "НОЧЬ, УТРО".

Если вы захотите "поспать на посту", то в вавилонском языке есть слово "сунати" (укр. "снити, сон"); есть вав. "чаты" (укр. "чати" = "дозор", укр. "часи" = "времена"). Есть вав. "нучи" = "ночь", вав. "ури" = "утро".

*

РЕБРО АДАМА.

Древний еврейский историк Иосиф Флавий переводит имя "Адам" с еврейского как "красный". Однако исходя из вавилонского языка — имя "Адам" переводится как "отчий", исходя из вав. "атта" = "отец", и вавилонского суффикса "-м". И это прекрасная этимология, ведь Адам действительно "отцовский, созданный богом-отцом без матери". Аналогичное имя имела греческая богиня "Атена, Афина" — она тоже рождена без матери, ведь вышла из головы бога-отца (причём в панцире и с оружием).

Относительно же "рождения женщины из ребра Адама", то эта легенда прямо исходит из вавилонского языка, где вав. "синниш" означало укр. "жінка"; а вав. "синну" означало "кость, зуб" (созвучно немецкому "Zahn" = "зуб"). От этого же "синну" = "кость", вероятно произошло современное укр. "син", как "кость от кости отца".

*

И ЕЩЁ ПАРУ СОТЕН СЛОВ.

Научно-популярная книга "Вавилоно-украинский лексикон" в популярной форме (но опираясь исключительно на академические книги по вавилонскому, шумерскому, эламскому языкам) — демонстрирует, что основа вавилонского языка ("домашняя лексика") имеет сотни наиболее употребляемых слов, которые звучат подобно украинским словам (всего в книге 16 тематических разделов) — в частности такие разделы :

— раздел "Лицо. Тело человека" — слова : укр. "зуби, губи, зіниця, лоб, вуха, живіт, тулуб, тіло, пуп, руця";

— раздел "Ум. Счёт" — слова : укр. "мова, хист, розум, решта, число, частка, голос, один, десять";

— раздел "Общественные роли" : укр. "цар, мужик, батько, мама, онук";

— раздел "Название растений, животных, еды" : укр. "жито, зерно, курка, гусь, кінь, горілка";

— раздел "Время, место, поселение, дом" : укр. "дім, вулиця, село, стемя,

- стіна"; названия времени : укр. "ніч, утро, час, чати";
 — раздел "Деньги, товары оружие" : укр. "гроші, кошти, ціна, камінь, залізо, глина, сокира, меч, піка";
 — раздел "Земля, вода, огонь" : укр. "сонце, сяяти, горіти, курити, огонь";
 — раздел "Служебные слова" : укр. "аз, що, і, той, цей, -ся"; рос. "и, или, что";
 — раздел "Счёт" : укр. "один, сім, вісім, дев'ять, десять".

Все эти шестнадцать разделов наполнены "домашней лексикой", то есть словами, которыми пользуются "в середине маленького дома"; словами, которые наименее подвержены изменениям от различных завоеваний; от заимствований по линии религии, науки, торговли.

*

КАКОЙ ЯЗЫК БЫЛ ПЕРВЫМ.

Относительно вопроса : Какой язык (авилонский или украинский) был первым ? — То я не отвечаю на этот вопрос в книге "Вавілоно-український лексикон"; а лишь изучаю "родство языков". Вопрос "кто был первым" — я рассматриваю в книге "Міфологія", в которой "ряд древних религиозных мифов" явно исходят из Киммерии-Украины.

Также, можно вспомнить, что :

1) Энциклопедии сообщают, что сам город Ашшур (это столица Ассирии, а "ассирийский язык" это часть "авилонно-ассирийского языка", который изучает книга "Вавілоно-український лексикон") — основан на месте "поселения индоевропейцев *ассир.* «субару»" (современные учёные называют "субару" также : "субарийцы"). Я же высказываю гипотезу, что название "субару" (их страна *ассирийское* "mât Šubarri; Šubarri mât", где "mât"= "страна") — однокоренное с названием "савро-маты".

"Субару" присутствовали в Двуречье уже во времена Шумера и Аккада :

— "Коренным населением [*страны Митанни*] являлись субарейцы (известны с начала 3 тыс. до н. э.) и хурриты (известны с середины 3 тыс.)" (*СИЭ, "Митанни").

То есть, стоит ли удивляться, что в "языке Ашшура, основанном субару" — есть немало общего с языком Савроматии-Украины.

2) В более поздние времена — "киммерийцы из Украины" активно воевали в Двуречье :

— в 7-ом веке до н. э. против Ассирии, с которой воевала Вавилония. И Ассирия была уничтожена — нападениями киммерийцев, Вавилонии и Мидии;

— в 6-ом веке до н. э. Вавилонию завоевали "Персия и Мидия"; но одновременно против Мидии воевали "северные воины", как называли киммерийцев.

То есть — в эти столетия, в эти "эпохальные моменты истории" киммерийцы оказывались "союзниками Вавилонии в больших, столетних войнах".

*

БАВИЛОНСКИЙ ЯЗЫК УНИВЕРСАЛЕН.

Если Вы верите в бога Саваофа, и в потоп выше горы Арарат, то должны верить в связь между вавилонским и украинским языками. Ведь по Библии — все языки вышли из Вавилона.

Для меня же — "связь между вавилонским и украинским языками" является

подтверждением гипотезы о "присутствии европейцев, славян" в истории древнейших цивилизаций мира.

*

АНТРОПОЛОГИЯ.

Выраженный "европейский облик; европейские антропологические черты" имели жители горного Элама — по внешнему виду они "жители Центральной Европы" (хотя рядом с ними в Древней Персии — почти ассирийский облик "древних персов"). Такие же "почти северо-европейские лица-антропологию" мы видим в наиболее древних областях Двуречья — в Шумере и Халдее (это на крайнем юге Двуречья, рядом с Эламом).

В центре Двуречья — Вавилон, смешение наций.

А на крайнем севере Двуречья (в Ассирии) — черты не-европейские, ассирийские (большие чёрные миндалевидные глаза; смуглая кожа; грубые и очень густые чёрные волосы; большие чёрные бороды, заросшие по глаза; плюс такие черты : длинные ровные носы и очень сильные мускулистые тела).

А на северо-западе Двуречья, почти у Средиземного моря (современная Сирия) есть город "Мари" (я считаю, что это библейный город "ГоМорра") — и здесь совсем другая нация. Мы видим на культовых изображениях из Мари : анекдотичные фигуры, очень толстые (почти круглые), низенькие, с огромными загнутыми носами; одеты в камышовые юбки (даже царь под опашалом, с жезлом, но в камышовой юбке; а в Шумере в это время — цари в изысканной одежде из ткани). Однако, именно этих "камышовых юбконосцев из Мари" — чаще всего подают как иллюстрацию в книгах по теме "Шумер"; но это просто подлог, ибо Мари это не Шумер, не Вавилон, не Элам, не Ассирия.

*

Посмотрите на мои иллюстрации к этой статье — изображения наиболее известных царей Шумера :

— основатель Третьей династии города Ура — юный царь Ур-Намму (слева);
— основатель династии города Лагаша — царь Гудеа, 2150 год до н. э.

Как видим — эти знаменитые цари Шумера и Халдеи (на базе которых возникла Вавилония) имеют "чисто европейский тип лица". То есть антропология косвенно подтверждает языкознание — их родство с европейской культурой.

*

ОБЩИЙ ИТОГ : "ВАВИЛОНО-ЕВРОПЕЙСКАЯ ЯЗЫКОВАЯ СЕМЬЯ".

В книге "Вавилоно-український лексикон" автор впервые вводит понятие "вавилоно-европейская языковая семья"; подобно как существует понятие "индо-европейская языковая семья".

Книга написана доступным языком, без излишней научной терминологии. Круг читателей книги — учёные, студенты, старшеклассники, широкие массы.

Несмотря на популярную форму — книга задаёт "чрезвычайно важные вопросы"; и вызовет жесткую полемику и пересмотр "фундаментальных понятий в сфере истории языков"; и более того — в сфере истории первых цивилизаций. Изменения произойдут в направлении увеличения роли индоевропейцев (и в частности славян, украинцев, русских) в развитии первых цивилизаций мира.

"ХОХЛЫ", ЭТО ЗВУЧИТ ГОРДО

ПРОЗВИЩЕ МОЖНО СДЕЛАТЬ ПОЧЕТНЫМ.

Эта статья посвящена поиску в древности — этнических признаков украинцев : причёски "хохол"; и прозвища украинцев "хохлы". При этом автор исходил из известного высказывания Шарля де Костера (автора "Тиля Уленшпигеля"), что : "нет ни одного прозвища, которое нельзя сделать почётным"; так говорили о себе "гезы"="оборванцы", победы которых создали первую в Европе демократическую республику — Нидерланды.

Эта статья основана на книгах А. Л. Карнауха, которые готовятся к печати в издательстве "Академия истории" (2010) :

— "Вавилоно-український лексикон"; "Авалон, готская история"; "Міфологія".

КОЛЕСНИЦЫ В ЕГИПТЕ

Итак, в энциклопедии Брокгауза (1890-1907), есть статья знаменитого академика Бориса Тураева "Хетты" (иллюстрация "Хеттские древности, 2", рису-

нок 8 "Изображение хеттской боевой колесницы на египетских памятниках").

Эта иллюстрация относится к "битве за город Кадеш" (на территории современного Ливана) между хеттами и египтянами :

— это первая битва в истории человечества, о которой имеется подробное описание её хода (на многочисленных египетских фресках). Дату битвы раз-

личные энциклопедии называют по-разному : 1285-1312 до н. э.;
— египтян возглавлял "фараон Рамсес Второй", самый знаменитый воитель
из фараонов Египта.

Память "битвы при Кадеше" — настолько велика, что Израиль назвал свою "семидневную войну 1967 года" — кодовым названием "Кадеш", как бы продолжая древнюю битву. И теперь, если в Интернете задать поиск на "Kadesh", то получите ответы : и по "войне 1967 года", и по "битве Рамсеса".

Ключевым событием "битвы за Кадеш" — была "атака хеттских колесниц" — "2500 колесниц" атаковали египтян; и Рамсесу чудом удалось отбить их атаку. Эта битва — считалась в Древнем Египте "главной битвой Рамсеса, в которой он проявил чудеса храбрости".

Сам же Кадеш считают "осколком державы гиксосов", покоривших Египет в 17-ом веке до н. э. (название "гиксосы" происходит от *всемирного вавилонского* "кашши"="резать", как и слова "казак"="режущий", "косарь"="режущий").

Очевидно также, что на Кадеш имело большое влияние "государство индоевропейцев Митанни (его населяли народы субару и хурриты)"; ведь город Кадеш расположен на границе страны Митанни.

*
ЭТО НЕ ХЕТТЫ, А СКОРЕЕ "СУБАРУ".

Однако, при элементарном анализе "битвы при Кадеше" становится ясно, что эти "три воина на колеснице" вовсе не хетты, а скорее индоевропейцы "субару" (или даже киммерийцы). Хотя бы потому, что :

1) Город Кадеш находился на границе между хеттами и Митанни — но Кадеш издавна был городом, союзным Митанни (в знаменитой битве при Мегиддо "царь Кадеша" — воевал на стороне Митанни и едва спасся от египтян, вылезши по верёвкам на стену города Мегиддо).

2) В "египетском отчёте о битве" (сохранился на многочисленных фресках) Рамсес говорит :

— "Царь хеттов отдал всё золото и всё серебро — из своей казны, подкупая ближние и дальние народы — на войну с Египтом".

Также в "отчетах о битве" говорится, что царь хеттов пришёл на битву "вместе с правителями 18 стран" (египетские отчёты говорят, что хетты собрали армию в "37 тысяч воинов; и 3700 колесниц"); и поэтому даже колесницы в войске хеттов были различные (как отмечают современные учёные).

То есть возможно, что эти "три воина на колесницах" это "союзники хеттов".

3) В разгар битвы — Рамсес восклицает об этих "вражеских колесницах" :

— "Я взываю к тебе, мой отец Амон ! Я нахожусь среди врагов, которых не знаю. Все страны объединились против меня" ("храмовая надпись Рамсеса II"; Хрестоматия по истории Древнего Востока, М. : Изд. вост. лит., 1963; с. 122).

То есть сам Рамсес говорит, что перед ним "неизвестный народ, не хетты"; потому что хеттов-то Рамсес знает прекрасно; и даже называет в том же "отчете о битве" их царя :

— "низкий хетта, подлый хетта".

4) В "египетском отчёте о битве" ясно сказано, что "царь хеттов Мутаваллис" так и не вступил в битву, так и не переправился через реку Оронт. И это поразительно — он просто "целый день наблюдал, как гибла ударная часть его

войска".

Я же считаю, что Мутаваллис "подло схитрил", то есть построил войска за городом — чтобы показать "союзникам из Митанни", что он готов биться с египтянами. Но на самом деле — Мутаваллис послал в бой митаннийцев с такой целью : чтобы погибли митаннийцы и египтяне. Ведь хетты и митаннийцы-субару — постоянно воевали между собой.

И действительно, уже в 1250 г. до н. э. — Митанни пало; а именно хетты и ассирийцы захватили Митанни.

То есть, Рамсес (который лично бился под Кадешем как бешенный) был прав, назвав Мутаваллиса : "подлый хетта".

5) Действительно, на рассматриваемом изображении видно, что Рамсеса атаковал абсолютно не похожий на хеттов народ :

— на этой колеснице — мы видим трёх "воинов с хохлами и усами" — и это, вероятно, "первое в истории изображение наших предков пра-украинцев".

6) "В египетских отчётах о битве" сказано, что на "колесницах хеттской армии" против египтян воевали воины, которых египтяне называли "бабы" (а не "хетты") — вероятно, за "длинные волосы, которые были свойственны хеттам" (но возможно и за причёску "хохол"). Эта египетская кличка "бабы" (приложенная к "ударной части войска" на "лучших колесницах того времени") — это, вероятно, начало "легенды о могущественных амазонках, которые завоевали полмира". То есть, вероятно, не было никаких "женских армий; женских народов", а были армии бритоголовых мужиков, которые носили отличительный "клок волос, на бритой голове".

*

ОПИСАНИЕ РИСУНКА :

1) На колеснице едут три воина — с длинными усами ниже подбородка, но подбородки бритые; с "хохлами" на головах. Они явно не хетты — у хеттов всё другое : и одежда, и лицо, и причёска, и кони.

2) Лошадь, которая запряжена в колесницу — удивительно красивой породы (стройная, но большая и длинная как паровоз). Египетский художник — восхищается её совершенством. Эта лошадь — абсолютно не похожа на лошадей ассирийцев, хеттов, и египтян; у которых лошади тупомордые и с коротким телом — то есть, похожи на крупных ослов (куланов, онагров) или на "лошадей Пржевальского". Вновь-таки "породистые лошади" — признак "великих коневодов субару".

Напомню, что Украина (село Деревивка на Днепре) общепризнанна как "место где возникла порода настоящих лошадей".

3) Обратите внимание на колеса колесницы — они очень большие, и очень тонкие. То есть это не литые бронзовые или деревянные колёса — как у хеттов, ассирийцев, египтян. А это "колёса из кованого железа; стали".

Напомню, что древние греки называли Скифию-Украину — "родиной железа".

4) Особенно меня согрела "розочка нарисованная на колеснице" — как на всех тачанках в дореволюционной Таврии (южные степи Украины) : каждая

тачанка с розочками.

ХЕТТЫ, СУБАРУ — ИНДОЕВРОПЕЙСКИЕ СОСЕДИ ДВУРЕЧЬЯ.

Большинство учёных справедливо отмечают, что в "Хеттском царстве" были и индоевропейцы, и не-индоевропейцы. Причём :

— индоевропейцы доминировали — в сфере религии и языка (ведь "религия хеттов" основана на ведийских богах, и "язык хеттов" признан индоевропейским);

— но "внешний облик хеттов" — абсолютно не европейский. Поэтому "первоначальными индо-европейцами Двуречья" были не хетты, а вероятно, соседний с ними (и более древний) народ "субару, субарийцы" :

1) Субару расположено на севере Месопотамии, то есть в области "древнейшей цивилизации Шумеро-Вавилонии".

2) Субару известны в Месопотамии с начала III тыс. до н. э., то есть субару гораздо древнее хеттов :

— субару доминировали в Передней Азии до хеттов, до ассирийцев. Даже "первый город ассирийцев Ашшур" — был построен на месте города "народа субару" (см. "Википедия"-Россия, статья "Ашшур");

— даже знаменитый "АрМагеддон" (то есть "битва у Горы Мегиддо") происходила между "державой субару (Митанни)" и Египтом;

— Навуходоносор (и все другие цари Вавилонии) продолжал называть Ассирию названием "Субарту" (то есть "страна народа субару"), хотя во времена Навуходоносора "страна народа субару" не существовала уже 500 лет.

3) Субару в большей степени индоевропейцы, чем хетты :

— именно "субару" принесли в Двуречье, в Переднюю Азию, в Египет — коневодство, и конные колесницы (и воевали преимущественно на колесницах). А "кони, колесницы" это отличительная черта индо-европейцев;

— у субару — "ведийские боги" (Индра, Варуна, Митра), как и у хеттов.

4) И наконец, выскажу гипотезу, что "субару" являются "савроматами" :

— на ассирийском языке "страна народа субару" звучит : *аккад. "mât Šubarri"* (см. "Википедия"-Россия, статья "Субару"). То есть при возможной перестановке : *"Šubarri mât"* — получается "СавроМат", "СарМатия". А ведь именно савроматы были "самым восточным народом Европы". Территория, где жили савроматы (между Доном и Волгой) — как раз была территорией, по которой обязательно должны были пройти "субару" (или их часть), если они шли из Европы в Двуречье (или обратно);

— с савроматами этих субару роднила такая очень характерная черта как "чешуйчатые панцири" (эти панцири у субару переняли даже древние египтяне; а в греко-римские времена "чешуйчатые панцири савроматов" были их отличительной чертой среди всех народов Европы);

— в 9-12 веках почти половину "современной территории Украины" занимало славянское племя "сивер" : от Чернигова до Керченского пролива. То есть "сивер" по территории (восточная часть Украины) и названию — можно сопоставить с "савро-маты" — и через "сивер" искать объяснение родству ва-

вилонского и украинского языка.

*

ВЫВОДЫ.

1) Родство субару и "савро-матов" является весьма вероятным.

2) Если вспомнить утверждение Помпея Трога :

— "Скифское племя всегда считалось самым древним, хотя между скифами и египтянами долго был спор о древности происхождения" (*Помпей Трог. Исторические записки* (написано около 9 года нашей эры); ВДИ, 1949, № 1, с. 794).

То такими "скифами, которые спорили и воевали с египтянами" были, прежде всего, субару. Ведь даже самая известная битва древности (переделанная в Библии в "АрМагеддон"; то есть битва у "Горы (и города) Мегиддо") — эта битва была между египтянами и "союзом народов во главе с субару".

ВТОРОЙ РИСУНОК : ПЛЕННЫЕ В ЕГИПТЕ"

Есть ещё изображение (барельеф; из электронной энциклопедии "Цивилизации Древнего Востока", от "ДиректМедиа Паблшин", Москва, 2005) на котором воин-египтянин конвоирует пленных. Этот барельеф — в энциклопедии относится к теме "война хеттов и египтян".

На барельефе — пять персонажей : египтянин и четыре пленных вражеских военачальника : — первый пленный это "мужчина европейской внешности, с

большой головой, и огромным хохлом, который свисает сбоку головы; подбородок бритый, без усов". Вероятно, это субару (или киммериец ?);

— далее — пленный ассириец; и замыкают процессию — два пленный негра.

*

"ХОХОЛ" У СВЯТОСЛАВА

Относительно последующих веков — в двухтомнике академика В. Латышева "Известия древних авторов о Скифии и Кавказе" (Санкт-Петербург, 1893-1906) есть слова древних греков о Скифии :

— "но скифская причёска, железом очищена голова".

А после, уже в 10-ом веке — мы вновь встречаем такую же "скифскую причёску" :

— у славян в северной Германии (их города Любек, Росток, Бремен) немцы фиксируют обычай : в знак мира обрезать "клок волос на голове";

— византийские историки описывают внешность самого великого полководца из киевских князей — Святослава Завоевателя, который громил войска Византии. И указывают на его причёску в виде "клока волос на голове"; мол, эта причёска "означала благородство происхождения". Напомню, что великий историк Карамзин назвал Святослава : "наш Александр Македонский".

*

СМЫСЛ "КИММЕРИЙСКОЙ ПРИЧЁСКИ".

Смысл киммерийской причёски "хохол" заключался в двух вещах :

— в случае ранения, бритая голова значительно легче заживала; а ранение небритой головы в условиях жаркого климата, наверно вообще невозможно было вылечить;

— во время битвы по этой причёске — легко можно было узнать своих, даже "на расстоянии полёта стрелы".

ПРОЗВИЩЕ КИММЕРИЙЦЕВ : "ХОХЛЫ"

Мы рассмотрели "рисунки с причёской хохол". А теперь поищем прозвище "хохлы" в древних текстах. Мне удалось найти прозвище "хехли" — в поэме "К Артемиде", написанной знаменитым учёным Каллимахом (жил 310-235 до н. э.). Во времена Каллимаха в порту Александрии Египетской воздвигли маяк из мрамора, высотой в 110 метров, свет которого был виден на сотню километров (одно из "семи чудес света") — но более чем этот огромный маяк — всему древнему миру светила "библиотека Александрии Египетской" (здесь отредактировали "Историю" Геродота; впоследствии здесь работал географ Птолемей). И вот в начале славной истории Александрии — лидером её учёных был Каллимах.

Поэма Каллимаха рассказывает :

1) о приходе культа Артемиды из Скифии-Киммерии-Украины к грекам, в город Эфес (Эфес на западе, а Кадеш — на востоке полуострова Малая Азия);
2) о защите "этого храма Артемиды в Эфесе" от нашествия киммерийцев в 7-ом веке до н. э. Этих киммерийцев Каллимах называл "хехли"-люди (*по-гречески* "хехли-мено") :

— "Ты, богиня, пришла из Скифии, чтобы поселиться в Алах Афинских, и отвергла уставы тавров..."

Впоследствии, вокруг твоего кумира [в Эфесе] был воздвигнут обширный храм; заря не узрит никакого храма ни святее, ни богаче его [это тот храм "седьмое чудо света", который впоследствии поджёг Герострат].

Поэтому-то наглец Лигдамис [царь киммерийцев] и пригрозил разрушить его и привёл бесчисленное [дословно : равное песку] войско 'доителей кобылиц' киммерийцев, отдельных людей [прим. 4 : 'отдельные люди' = 'хехрименой' [хехри-меной], но в оригинале всегда хехлиμένοι [хехли-меной]]...

О жалкий царь, как он ошибся ! Ни ему самому, ни кому-либо другому, чьи повозки стояли на Каистрийском лугу [возле Эфеса], не суждено было вернуться в Скифию : ибо твой лук всегда защищает Эфес" (Каллимах), "К Артемиде"; *ВДИ, 1947, № 3, с. 248).

В примечания к этому фрагменту его первый переводчик, немецкий учёный Шнейдер, указывал :

— "хехлиμένοι [хехли-меной] во всех рукописях; я это исправил" на "хехрименой [хехри-меной]"="отдельные люди".

Хорошо, что Шнейдер сообщил о своих исправлениях; но он не дал "этим исправлениям" никаких оправданий !

Я же считаю, что "высокообразованные учёные Александрии" не могли ошибиться "во всех рукописях" — это были высококвалифицированные учёные античного мира : именно в Александрии Египетской упорядочили "Историю Геродота" (где целая книга посвящена Скифии-Украине); здесь работал Птолемей, написавший "Географию", которая тысячу лет была "главной книгой по географии и космосу" для европейской цивилизации. Поэтому считаю, что "случайной ошибки во всех рукописях" быть не могло. Считаю, что "хехли"-мужи, это первое в историографии упоминание прозвища "народа Киммерии-Украины" : "хохлы", "хехли".

"ХИХЛИН" — НАША "КИММЕРИЙСКАЯ ЗВЕЗДА" ГЛАВНАЯ НА НЕБЕ.

В 12-ом веке до н. э. "Хеттское царство" заняли фригийцы; которые владели Малой Азией, включая область Эфеса.

В 7 веке до н. э. киммерийцы завоевали Фригийское царство, но не смогли взять столицу — Эфес (как и пишет Каллимах).

Фригийцы хорошо известны в истории — например, "красный фригийский колпак" был "символом освобождения от рабства" у древних греков и римлян. И даже во времена Великой Французской революции — "освобождённую Францию" изображали "в красном фригийском колпаке". В соседней с Фригией "стране Лидии" правил "Крез" — имя которого стало нарицательным как "имя сказочного богача".

И вот эти знаменитые фригийцы (которых завоевали киммерийцы) называли созвездие Большой Медведицы — "хихлин" (как сообщали ведущие индоевропейцы СССР) :

— "Так, например, созвездие 'Большой Медведицы' именуется 'повозкой' в

древнегреческом (αμαζα [амаса]), фригийском (χιχλην [хихлин])" (академик Т. Гамкрелидзе, Вяч. Иванов, "Индоевропейский язык и индоевропейцы", 1984, с. 686).

Название "хихлин" я комментирую так :

1) Полярная звезда (в созвездии Малой Медведицы, рядом с Большой Медведицей) всегда указывает только на север; а на севере от Малой Азии жили именно киммерийцы-"хехли".

2) Созвездия Большой и Малой Медведицы :

— древние греки называли : "киммерийские возы";

— а фригийцы эти "киммерийские созвездия" называли "хихлин". То есть "хихлин" означало "киммерийский" ?

3) В созвездие "Малой Медведицы" входит Полярная звезда — которая главная на небе; вокруг Полярной звезды вращается весь небесный свод. То есть, наша киммерийская звезда — главная на небе.

ИТОГИ.

Во время "битвы при Кадеше" (1285 до н. э.) — ещё евреи были "где-то в египетском плену" и до "сорокалетнего хождения Моисея по пустыням" были сотни лет; ещё лишь через двести лет в Китае появится "первая колесница" и "первые лошади"; ещё нету ни Греции, ни Рима; ещё не пала Троя, а до Александра Македонского — 1000 лет, до Ганнибала — 1100 лет. А наши "хохлы"-киммерийцы уже воюют "на стальных колесницах"; запряженных "самыми породистыми в мире лошадьми". Всё это довольно почётно.

Остаётся только — донести эту информацию в информационный простор Украины; вплоть до школьных учебников.

*

ИСТОРИЧЕСКАЯ НАУКА В СССР И УКРАИНЕ.

Пик исторической науки по "Истории и мифологии Древнего мира" был достигнут в России-Украине — сто лет назад (и связан с именами академиков В. Латышева, Б. Тураева, профессора М. Ростовцева, и многих других).

Однако после 1917 года — почему-то все эти школы исчезли (даже будущего академика Д. Лихачёва — отправили в лагеря на три года каторжных работ, хотя он писал исключительно на патриотические темы русской истории и литературы). В 1987-1993 годах наблюдался "бум исторической литературы", но преимущественно "по истории 20-ого века и 'казацкой Украины'" (но после 1992 года читатель обнищал и "бум" закончился); и вот только теперь (после сытого Оранжевого периода 2005-2009 годов) — читатель стал более богатым, и кроме "хлеба насущного" может интересоваться "духовным хлебом"; в том числе и "древней историей славян, украинцев, Руси-Украины".

Главная проблема сейчас — это полное отсутствие книг по "древней истории, языкознанию, мифологии" — которые надо сотнями перепечатывать из изданий столетней давности; и делать переводы — из зарубежных научных школ.

ЛІТЕРАТУРА

ДО ГЛАВИ "ВАВІЛОНО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН".

- *Аккад яз-1 = *Липин Лев Ал.* Аккадский (вавилонно-ассирийский) язык : В 3-х выпусках (Выпуск 1 : Хрестоматия. 212 с.). — Л. , Изд. Лен. ун-та, 1957.
- *Аккад яз-2 = *Липин Лев Ал.* Аккадский (вавилонно-ассирийский) язык : В 3-х выпусках (Выпуск 2 : Словарь. — 215 с.). — Л. , Изд. Лен. ун-та, 1957.
- *Дьяконов-65 = *Дьяконов И. М.* Семито-хамитские языки. — М. , 1965.— 119 с.
- *Дьяконов-63 = *Дьяконов И. М.* Этнический и социальный факторы в истории Древнего мира (на материале Шумера) : К результатам IX Международной встречи ассириологов// *ВДИ, 1963, № 2, с. 167-179.
- *Дандамаев-1983 = *Дандамаев М. А.* Вавилонские писцы. — М. : Наука, Гл. ред. вост. лит, 1983. — 245 с.
- *На = На ріках вавілонських : з найдавнішої літератури Шумеру, Вавілону, Палестини. — К. : Дніпро, 1991. — 398 с.
- *Матвеев = *Матвеев К. П. , Сазонов А. А.* Когда заговорила клинопись. — М. : Молодая гвардия, 1979. — 128 с.
- *Крамер = *Крамер С.* История начинается в Шумере : Пер. с *англ.* ; комментарии В. К. Афанасьевой. — М. : Наука, Гл. ред. вост. лит. , 1991. — 235 с.
- *WrtH = *Elamisches Wörterbuch (in 2 Teilen) von Walter Hinz und Heidemarie Koch.* — Verlag von Dietrich Reimer in Berlin, 1987.
- *PED = *Proto-Elamo-Dravidian : The Evidence and its Implications. David W. , McAlpin.* Transactions of the American Philosophical society; volume 71, part 3. Independence square : Philadelphia, 1981.
- *Юс кн = *Юсифов Ю. Б.* Элам. Социально-экономическая история. — М. : Наука, Гл. ред. вост. лит. , 1968. — 407 с.
- *Юс 63-3 = *Юсифов Ю. Б.* Эламские хозяйственные документы из Суз// *ВДИ, 1963, № 3, с. 191-261.
- *История В = История древнего Востока. Зарождение классовых обществ и первые шаги рабовладельческой цивилизации : (Часть I. Месопотамия. — 534 с.). — М. : Наука, Гл. ред. вост. лит. , 1983.
- *Вед яз = *Елизаренкова Т. Я.* Ведийский язык. — М. : Наука, Гл. ред. вост. лит. , 1987. — 181 с.
- *РВ(1-4) = Ригведа (мандалы I-IV)/Подг. Елизаренкова Т. Я.— М. : Наука, 1989.— 768 с.
- *Лат-рус сл = Латинско-русский словарь. — М. , 1976.
- *Прусский словарь = *Топоров В. Н.* Прусский язык. — М. : Наука, 1979.
- *Геродот = *Геродот.* Історії в дев'яти книгах : Переклад Білецького А. О. — К. : Наукова думка, 1993. — 577 с.
- *Геродот сов = *Геродот.* История в девяти книгах : Перевод и примечания

- Г. А. Стратановского. – Л. : Наука, 1972. – 600 с.
- *Струве-1948 = *Струве В. В.* Геродот и политические течения в Персии эпохи Дария I// *ВДИ, 1948, № 3, с. 18-32.
- *ВК стара = Влес книга// *Дніпро. – К. , 1990, № 4, с. 83-106.
- *ВК нова = Велесова книга : Легенди, міти, думи/Упорядкував *Б. Яценко*; ред. *В. Довгич*. – К. : Індо-Європа, 1995. – 319 с.
- *Фігулі = *Фігулі М.* Вавілон/Пер. з словацької *Д. Андрухів*. – К. : Дніпро, 1985.– 688 с.
- *НС-108 = Египет периода Нового царства (Военно-исторический альманах "Новый солдат", № 108). – Россия, Артёмовск : Изд-во "Солдат", 2004. – 32 с.

ДО ГЛАВИ "ІСТОРІЯ ІНДО-ЄВРОПЕЙЦІВ".

- *Міф = Словник античної міфології. – К. : Наук. думка, 1989. – 240 с.
- *Гамкрелідзе = *Гамкрелідзе Т. В. , Иванов Вяч. Вс.* Индоевропейский язык и индоевропейцы. Реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры. В 2-х т. – Тбилиси, 1984.
- *Энтони-США = *Энтони Д. , Телегин Д. Я. , Браун Д.* Зарождение верховой езды // *В мире науки. – М. , 1992, № 2, с. 36-42.
- *Шмидт = *Шмидт К. Х.* (Бонн). Картвельский и армянский// *ВЯ, 1993, № 3, с. 48-58.
- *Климов = *Климов Г. А.* (Москва). Ещё одно свидетельство пребывания арийцев в Передней Азии// *ВЯ, 1993, № 4, с. 29-37.
- *Бирнбаум = *Бирнбаум Х.* (Лос-Анжелес). Генетические и типологические методы внешнего сравнения языков// *ВЯ, 1993, № 4, с. 5-17.
- *Ирано-афразийские языковые контакты = Ирано-афразийские языковые контакты. Вып. 1. Институт востоковедения. Отв. ред. Шарбатов Г. Ш. – М. : Наука, 1987. – 171 с.

*

СКІФИ.

- *Латышев = *Латышев В. В.* Известия древних писателей, греческих и латинских, о Скифии и Кавказе (Напечатано в соответствии с первым изданием : В 2-х томах – СПб. , 1893-1906 (Том 1 : Греческие писатели, 1893-1900. – 946 с. ; Том 2 : Латинские писатели, 1904-1906. – 271 с.))// *ВДИ, 1947-1949.
- *Ростовцев-Скифия = *Ростовцев М. И.* Скифия и Боспор. – Л. : Изд-во Российской Академии истории материальной культуры, 1925. – 621 с.
- *Раевский = *Раевский Д. С.* Очерки идеологии скифо-сакских племен. – М. : Наука, 1977. – 215 с.

*

ЕНЦИКЛОПЕДІЇ, CD-ДИСКИ (ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ).

- *СИЭ = Советская историческая энциклопедия. – М. : Советская энциклопедия, 1963.
- *CD-КМ = CD-"Большая энциклопедия Кирилла и Мефодия (10 CD)". – Москва : © ООО "Кирилл и Мефодий", 2005.
- *CD-Кольер = CD-"Энциклопедия Кольера" (русский перевод и дополнения к изданной в США в 1952-1998 годах "Collier's Encyclopedia"). – Москва : ©

"Институт Открытое общество", 2000.

— *CD-Хочу = CD-"Хочу всё знать : занимательная история". – Москва, Санкт-Петербург : © Triada (www.triada-web.ru), 2005.

— *CD-Восток = CD-"Цивилизации Древнего Востока". – Россия : © ДиректМедиа Паблишинг (www.directmedia.ru), 2005; Украина : © Українська Мультимедійна Спілка (Рівне), 2005.

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ ОБКЛАДИНКИ, ТИТУЛА

1) Бог АнЗуд, гравіровка на великому срібному глеку :

— "Серебряный культовый сосуд Энметены, правителя Лагаша; с изображением Анзуд, держащего за хвосты двух львов, происходящий из Телло 2550 (2500) – 2350 (2315) гг. до н. э. Серебро, гравировка. Париж, Лувр"; "Для демонстрации могущества Нингирсу, бога-покровителя города-государства Лагаш, Энметена, заказавший эту серебряную вазу, повелел изобразить на ней — божество Анзуд в виде орла с головой льва [*Krn – нет гривы, львица ?*], держащего за хвосты двух львов. Возможно, это связано с легендой (известной нам по старовавилонской записи) о победе Нингирсу над Анзуд. Клинописная надпись от дарителя, сделанная вокруг шейки сосуда, приглашает бога хранить в нём масло" (*CD-Восток, "Цивилизации III тыс. до н. э. на территории Месопотамии : Изобразительное искусство, с. 21, с. 81. Цивилизации Древнего Востока, с. 899, с. 959").

2) Бог АнЗуд. "Эта подвеска с изображением АнЗуд считается одним из самых значительных ювелирных украшений Шумера. Археологи откопали её в Мари", "Подвеска в виде орла с лазуритовыми крыльями и золотой головой льва. Первая половина – середина III тысячелетия до н. э. Золото, лазурит. Дамаск, Национальный музей" (*CD-Восток, "Цивилизации III тысячелетия до н. э. на территории Месопотамии : Изобразительное искусство, с. 51. Цивилизации Древнего Востока, с. 929").

- 3) "Голова эламского царя из Хамадана. II тысячелетие до н. э. Бронза. Нью-Йорк, художественный музей Метрополитен"; "Голова царя является образцом эламского искусства, ориентированного на усвоение вавилонской художественной традиции" (*CD-Восток, "Цивилизации Месопотамии и соседних с ней стран во II тысячелетии до н. э. : Изобразительное искусство, с. 15. Цивилизации Древнего Востока, с. 1255").
- 4) "Расписная керамика из Хаджилара I и II. Около 5435-5000 до н. э. Расписная керамика Хаджилара, используя мотив росписи красным цветом по кремовому фону, тяготеет к применению геометрических, напоминающих ткань узоров" (*CD-Восток, "Древнейшие очаги цивилизации Ближнего и Среднего Востока : Изобразительное искусство, с. 7. Цивилизации Древнего Востока, с. 91").
- 5) "Хеттские пленники на египетских памятниках" (*CD-Восток, "Цивилизации Месопотамии и соседних с ней стран во II тысячелетии до н. э. : Хетто-хурритская цивилизация. История и культура, с. 11. Цивилизации Древнего Востока, с. 1353").
- 6) "Медицинский трактат, включающий список рецептов... Около 2100 до н. э. Филадельфия, Музей Университета. Самый древний в мире медицинский текст. Здесь представлен список коротких рецептов мазей [например]... : 'Пропустите через сито, а затем перемешайте растолчённые черепаховые панцири, ростки нага-си, соль и горчицу. Затем промойте повреждённые участки пивом хорошего качества и горячей водой; и вотрите смесь. Подождите немного и снова протрите с маслом, после чего поставьте припарку из толчёной сосновой коры'" (*CD-Восток, "Цивилизации III тысячелетия до н. э. на территории Месопотамии : III династия Ура, с. 4, с. 6; Цивилизации Древнего Востока, с. 1106, с. 1108").
- 7) "Маат (богиня правды; жена бога Тот)" (*CD-Artur, "Древний Египет").
- 8) "Фрагмент стелы, на которой был записан сборник законов вавилонского царя Хаммурапи и скульптурная композиция, венчающая стелу. Начало 18 века до н. э. Базальт; высота 2 м. Лувр"; "знаменитые Законы Хаммурапи составлены в начале 18 века до н. э." (*CD-Восток, "Цивилизации Месопотамии и соседних с ней стран во II тысячелетии до н. э. : История и культура, с. 18. Цивилизации Древнего Востока, с. 1240").
- 9) "Статуя Гудеа, правителя Лагаша. 2150 год до н. э. Песчаник. Париж, Лувр"; "Шумеры часто для пояснения значения статуэток, помещаемых в храмах в качестве подношения богам, делали на статуэтках соответствующие надписи. Клинопись на юбке этой статуэтки гласит, что она изображает Гудеа, правителя Лагаша около 2150 года до н. э., и что властелин города преподносит богине Гештинане не только эту статуэтку, но и весь храм.
- Гудеа, благочестивый правитель Лагаша, символично изображенный в облике благодетеля, держит в руках сосуд, из горлышка которого вытекает вода" (*CD-Восток, "Цивилизации III тыс. до н.э. на территории Месопотамии : II династия Лагаша, с. 6, с. 19. Цивилизации Древнего Востока, с. 1083, с. 1086").
- 10) "Посвятительная фигурка Ур-Намму с надписью; 2100 год до н. э. Медь,

литьё. Британский музей. Надпись на этой медной фигурке удостоверяет факт постройки могущественным царём Ур-Намму храма, в честь богини Инанны, 'восстановил его как было должно'. Такие маленькие фигурки... часто замуровывались в фундаменте зданий" (*CD-Восток, "Цивилизации III тысячелетия до н. э. на территории Месопотамии : III династия Ура, с. 8, с. 23. Цивилизации Древнего Востока, с. 1110, с. 1125").

11) "Шумерская табличка со списком домашнего скота и шкур животных, доставленных в храм города Лагаш. Около 2350 г. до н. э. Глина. Лувр" (*CD-Восток, "Цивилизации III тысячелетия до н. э. на территории Месопотамии : История и культура, с. 16. Цивилизации Древнего Востока, с. 872").

12) Полоса текста из "четырёхгранного глиняного столба со списком шумерских царей. Около 1820 г. до н. э. Глина. Оксфорд"; "Среди древнейших в мире исторических документов особое место занимает список шумерских царей, составленный примерно в 1820 году до н. э. ... Выделенный фрагмент содержит следующую надпись : 'Урук был взят с боем; столицей стал город Ур. В Уре царём стал Ур-Намму, правивший восемнадцать лет. Шульги, сын божественного Ур-Намму, правил сорок восемь лет; божественный Амар-Суэн, сын божественного Шульги, правил девять лет; Шу-Суэн, сын божественного Амар-Суэна, правил девять лет; Ибби-Суэн, сын Шу-Суэна, правил двадцать четыре года'" (*CD-Восток, "Цивилизации Месопотамии и соседних с ней стран во II тысячелетии до н. э. : История и культура, с. 11, с. 17. Цивилизации Древнего Востока, с. 233, с. 239").

ЗМІСТ

РЕЗЮМЕ, ЕПІГРАФ, ПЕРЕДМОВА	3
БАВІЛОНО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН	11
1. ТЕМА "ХИСТ"	12
ЧИСТО УКРАЇНСЬКІ СЛОВА : "ТЯМА", "ХИСТ"	12
2. ТЕМА "ОБЛИЧЧЯ"	17
3. ТЕМА "ТІЛО ЛЮДИНИ"	25
4. ТЕМА "СІМ'Я"	28
5. ТЕМА "СУСПІЛЬНИЙ ЛАД"	31
ПІДТЕМА "ЦАР", "МУЖИК", "БОГАТИР"	31
ПІДТЕМА УРЯДОВЦІВ	33
ПІДТЕМА ВОРОГІВ	39
ПІДТЕМА "БУРЯ" В СУСПІЛЬСТВІ	42
6. ТЕМА "ЖИТТЯ, ГОРЕ"	44
7. ТЕМА "НЕЧИСТОТИ"	52
8. ТЕМА "ЧАС, МІСЦЕ"	54
ПІДТЕМА "ЧАС"	54
ПІДТЕМА "ВЕРХ, НИЗ, ЛІВО"	57
ПІДТЕМА "МІСЦЕ, ПОСЕЛЕННЯ, ДІМ, ШЛЯХ"	58
9. ТЕМА "ЗЕМЛЯ, ВОДА, ВОГОНЬ"	62
ПІДТЕМА ВОГНЮ, СВІТЛА	62
ПІДТЕМА ЗЕМЛІ	66
ПІДТЕМА ВОДИ	67
10. ТЕМА КОРЕНЮ "ГОРА"	69
ПІДТЕМА "ІРІЙ НА ГОРІ"	73
11. ТЕМА "ТВАРИНИ, РОСЛИНИ"	80
12. ТЕМА "ГРОШІ, ТОВАРИ, ЗБРОЯ"	87
ГРОШІ, МЕТАЛИ, КАМІНЬ	87
13. ТЕМА "ДАВАТИ, ДАНО, ДАР"	94
14. ТЕМА "РАХУВАННЯ"	99
ПІДТЕМА "ПЕРЕХРЕСНІ ПАРИ"	105
15. ТЕМА "СЛУЖБОВІ СЛОВА"	107
ВИГУКИ	107
СПОЛУЧНИКИ	107
ПРИЙМЕННИКИ	108
ПИТАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ ("ЯК", "ОТЕ")	110
ЗАЙМЕННИКИ ОСОБОВІ ("АЗ", "ТИ", "МИ", "ВІН"); ВКАЗІВНІ ("ТОЙ", "ОНО")	111
ЗАЙМЕННИКИ ВКАЗІВНІ ("ЩО", "СУТЬ", "ЦЕЙ", "ТОЙ")	114
ЗАЙМЕННИКИ : ВКАЗІВНИЙ "ЦЕЙ"; ЗВОРОТНИЙ "СЕБЕ"; СУФІКС "-СЯ"	115
"НІ"	117
16. ТЕМА "ЧЕРГУВАННЯ ЛІТЕР"	118
ПЕРЕХІД АККАД. "U" В УКР. "І"	118
ПЕРЕХІД "М" <-> "Н"	119
ЗВУКИ : "ГУБНІ" ЦЕ "ДРЕВНІ"; "ЯЗИКОВІ" ЦЕ "НОВІШІ"	121
ПЕРЕХІД АККАД. "Т" В УКР. ШИПЛЯЧІ ("Ч", "Ж", "Ц" ...)	122
ПЕРЕХІД АККАД. "К" В УКР. "Ц"	126
ПЕРЕХІД "П" В "В"	126
ПЕРЕХІД "R" <-> "L"	127

ВІДПАДІННЯ ПЕРШОЇ ГОЛОСНОЇ (Е, J, А)	128
ШУМЕРО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН [ФРАГМЕНТИ]	129
1. ТЕМА МОВИ	129
2. ТЕМА "LU.SID" = "ЛЮДИНА СИДЯЧА, ПИСАР"	130
3. ТЕМА СИМ'Ї	134
4. ТЕМА ГЕОГРАФІЇ	136
5. ТЕМА ГОСПОДАРСТВА	137
SUMMARY (ПІДСУМКОВІ ТАБЛИЦІ)	138
ПРАБАТЬКІВЩИНА ІНДО-ЄВРОПЕЙЦІВ	152
КОНСПЕКТ : ПРАБАТЬКІВЩИНА ІНДОЄВРОПЕЙЦІВ	152
МОЇ КОМЕНТАРІ ДО ТЕОРІЇ ГІМБУТАС	158
"ВСЕСВІТНІЙ ТРІПТОЛЕМ"	160
МІФ ПРО ДЕМЕТРУ — В ШУМЕРІ, ГРЕЦІЇ, ВЕДАХ	164
ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДЛЯ ПРЕСИ	171
ПРЕЗЕНТАЦІЯ "ВАВИЛОНО-УКРАЇНСЬКОГО ЛЕКСИКОНА"	171
"ХОХЛЫ", ЭТО ЗВУЧИТ ГОРДО	178
КОЛЕСНИЦЫ В ЕГИПТЕ	178
ВТОРОЙ РИСУНОК : ПЛЕННЫЕ В ЕГИПТЕ"	183
ПРОЗВИЩЕ КИММЕРИЙЦЕВ : "ХОХЛЫ"	184
ЛІТЕРАТУРА	187
ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ ОБКЛАДКИ, ТИТУЛА	189

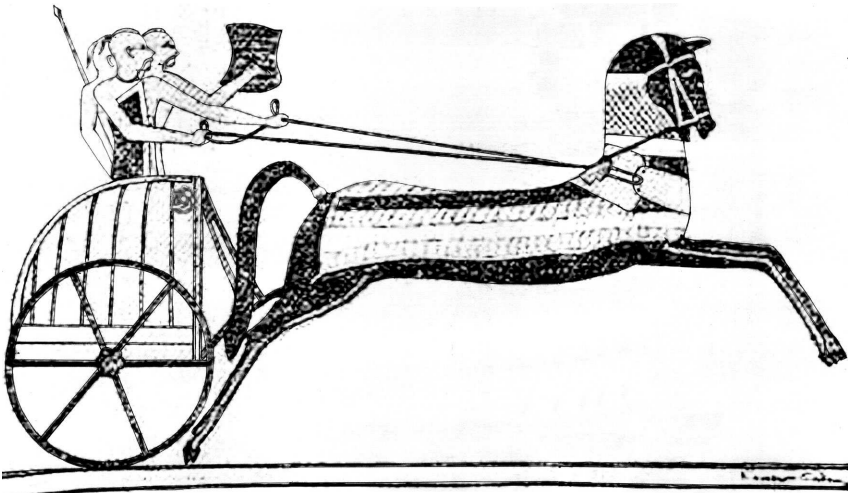
Науково-популярне видання

Карнаух Андрій Леонідович

ВАВІЛОНО-УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕКСИКОН

(На українській та російській мові)

Редактор, Відповідальний за випуск,
художнє оформлення, коректура, верстка – А. Л. Карнаух

Підписано до друку 25.12.2009. Формат 60х90 ¹/₁₆.

Гарнітура "Arial Narrow". Друк на лазерному принтері. Папір 80 г/кв. м.

Умов. друк. аркушів 12,3. Тираж 25 прим. Замовлення № 1.

ПП "Академія історії"

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3403 від 25.02.2009, м.Київ.

49106, г. Дніпропетровськ, пр. Героїв, 33.

E-mail : VLES4@i.ua. Сайт : www.VLES.info.

Надруковано у видавництві "Академія історії".

49106, г. Дніпропетровськ, пр. Героїв, 33.